

لغات لطيفي

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو
حيدرآباد، سنڌ

لغات لطيفي





جنهن کي سرڪار سڏي شوق مان 'شمس العلماء'
سوجهرو تنهن ۾ نه ڪو، تنهن ۾ نه ڪو علم و ادب. (تليچ)

سنڌي ٻولي ۽ ادب جي محسن شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جي اٽلپ
ڪتابن جو اشاعتي سلسلو

۲

حضرت شاه عبداللطيف ڀٽائي جي ٻه سو پنجاھين
ورسي جي موقعي تي شايع ڪيو ويو

لغات لطيفي

(شاه جي رسالي جي ڏکڻ لفظن جي معنيٰ سر وار)

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ



سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

پاڪستان

۱۹۹۴ / ۱۴۱۵

سڀ حق ۽ واسطا محفوظ

۱۹۱۴ع	پهريون ڇاپو:
۱۹۲۷ع	ٻيو ڇاپو:
۱۴۱۵ هـ / ۱۹۹۴ع	ٽيون ڇاپو:
ٻه هزار	تعداد:
۴۰ روپيا	قيمت:
۲۰ روپيا	سسٽو ڇاپو:

Rs / 80 - 00

ملڻ جو هنڌ:

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو
سنڌ صوبائي ميوزيم، نيشنل هاءِ وي
حيدرآباد، سنڌ
پاڪستان

هي ڪتاب سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري پاران اشاعتي نگران امين لغاري الايد
بڪ ڪمپني ڪراچي يونيورسٽي ڪراچي مان ڇپائي پڌرو ڪيو.

پيش لفظ

ڪتاب علم جي ڪاڻ هوندا آهن جن ۾ ڪيترائي ماڻڪ موتي لعل لڪل هوندا آهن. علم ادب ۽ انساني تهذيب جي ترقي انهن کان سواءِ ٿي نه ٿي سگهي. ڪنهن به زبان ۽ معاشري جي ترقيءَ جو اندازو ان جي ڪتابن مان ٿي لڳائي سگهجي ٿو. مطلب ته علمي، ادبي خواه سماجي ترقيءَ جي سلسلي ۾ ڪتاب نهايت ئي اثراتو ڪردار ادا ڪري سگهن ٿا.

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ سنڌي ادب ۽ سماج کي ترقي وٺرائڻ لاءِ ڊگ ڪتابن جا لکي تيار ڪيا، سندن اهو احسان سنڌواسي ڪڏهن به وساري نه سگهندا. مرزا صاحب هونئن ته هر موضوع تي ڪتاب لکيا، پر حضرت شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي سوانح، ڪلام ۽ لغات تي جيڪو ڪم ڪيو، سو مثالي آهي. نه فقط شاهه صاحب جي سوانح لکيائون، پر شاهه سائين جو رسالو، ان جي ڪنجي ۽ ان جي لغات پڻ تيار ڪيائون.

شاهه صاحب جي رسالي جا ڪيترائي ڇاپا مختلف وقتن تي شايع ٿيندا رهيا آهن. شروعات جرمن اسڪالر ڊاڪٽر ارنسٽ ٽرمپ ڪئي. هن جرمنيءَ مان شاهه جو رسالو ڇپرايو. ان کان پوءِ بمبئي مان رسالو شايع ٿيندو رهيو. بعد ۾ سنڌ مان مختلف محققن رسالا تيار ڪري ڇپرايا. اهو سلسلو اڃا جاري آهي ۽ هر دور ۾ جاري رهندو.

مطلب ته شاهه صاحب جي رسالي جا ته ڪيترائي ڇاپا

چيچي پڌرا ٿيا، پر ان ڳالهه جي سخت ضرورت هئي ته رسالي جي لغت تيار ڪئي وڃي. ان سلسلي ۾ سڀ کان پهرين ديوان ليلارام سنگ پاڻ موڪيو. هن شاهه صاحب ۽ شاهه سائين جي رسالي بابت انگريزي ۾ هڪ ڪتاب لکيو. ان ڪتاب جي پوئين صفحن ۾ هن رسالي جي ذڪر لفظن جي معنيٰ ڏني آهي. ان لاءِ هن آخوند احمديءَ کان مدد ورتي. جيئن پاڻ ئي لکيو اٿائين ته: ”مان کليو ڪلايو چوان ٿو ته شاهه جي رسالي جا ڪيترا منجهائيندڙ ٽڪر، جيڪڏهن آخوند صاحب مون کي نه سمجهائي ها، ته مان سوين چڪون ڪريان ها. تحقيق شاهه صاحب جي رسالي جي جيتري سنڌ کيس آهي، تنهن جي آڌ جيتري به سڄيءَ سنڌ ۾ ٻئي ڪنهن کي ڪانهي.“

ليلا رام جي هن ڪتاب تي ديوان پيرو مل مهر چند آڏواڻي تنقيد لکي هئي، جيڪا اخبارن ۾ شايع ٿي. ڪتاب جون خوبيون ۽ خاميون بيان ڪندي لکيو اٿائين ته، ”ايترو چئبو ته، هندن ۾ رسالي پڙهڻ جو چاهه هن لغت چيچڻ کان پوءِ وڌيو.“

رسالو جي هڪ لغت پيرومل تيار ڪئي ۽ ان جو نالو ”غريب اللغات“ رکيائين. پيرو مل نه فقط نثر نويس هو، پر سٺو شاعر به هو ۽ ’غريب‘ سندس تخلص هو. اهوئي سبب آهي جو هن انهيءَ لغت جو نالو ’غريب اللغات‘ رکيو. پيرومل ٻارهن ورهين جي محنت کان پوءِ هيءَ لغت تيار ڪئي. ان لاءِ هو سنڌ جي مختلف ڀاڱن ۾ ويو، خاص طور لاڙ ۽ ٿر ۾ وڃي ڪيترن ئي لفظن جون معنائون معلوم ڪيائين. ان کان علاوه پرماتند ميوارام وٽان آخوند

عبدالرحيم محمد وفا عباسي جي لغت جو قلمي نسخو کيس هت آيو (۱) جنهن تان پڻ کيس وڏي مدد ملي. غريب اللغات جي پهرين ڀاڱي ۾ فقط ٽن سُرُن؛ ڪلياڻ، يمن ۽ ڪنڀات جي ڏکين لفظن ۽ جملن جي معنيٰ ڏنل آهي. اهو ڪتاب سنه ۱۹۰۷ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو. ڀيرومل لغات جا وڌيڪ حصا ان ڪري نه ڇپايا جو کيس ڪن لفظن جي معنيٰ جي پڪ ڪانه هئي، ان لاءِ هن وڌيڪ کوجنا ڪرڻ گهري ٿي. ڀيرومل تعليم کاتي وارو رسالو آڏوو رکي، ان جي لغات تيار ڪئي هئي، پر افسوس جو اها مڪمل لغات ڇپجي نه سگهي.

شاهه سائين جي ٽين لغات ”لغات لطيفي“ آهي پر هڪ لحاظ سان هن کي پهرين لغات سڏڻ صحيح ٿيندو، ڇاڪاڻ ته هيءَ رسالي جي مڪمل لغات آهي. ٻي ڳالهه ته مرزا صاحب ڀيرومل کان به اڳ لغات جوڙڻ جو ڪم شروع ڪيو هو. پر جيئن ته هيءَ وڏو ڪم هو، تنهن ڪري مرزا صاحب کي وڏي محنت ڪرڻي پئي. اهوئي سبب آهي جو کيس هن لغات تيار ڪرڻ ۾ گهڻو وقت لڳي ويو. هن لغات تيار ڪرڻ ۾ کين ست سال لڳي ويا. مختلف هنڌن تي وڃي مختلف ماڻهن سان مليو. وڏي محنت کان پوءِ هن هيءَ ڪتاب تيار ڪيو، جيڪو سنڌي ادب خاص طور لطيفي ادب ۾ وڏي اهميت رکي ٿو. لغات لطيفي جا ٻه ڇاپا ڇپجي چڪا آهن. پر جيئن ته هينئر اهو ڪتاب اڻ لپ آهي، تنهن ڪري اداري ان جو ٽيون

(۱) اها لغات ”جواهر لغات سنڌي اڪيچار“ سنڌي ٻوليءَ جي

بااختيار اداري پاران سنه ۱۹۹۳ع ۾ شايع ٿي چڪي آهي.

چاپو چيرائي پترو ڪيو آهي. هن لغات ۾ نه صرف بمبئي چاپي، بلڪ ٻين رسالن ۾ آيل ڏکين لفظن جي معنيٰ پڻ ڏنل آهي. مٺي صديءَ کان به وڌيڪ عرصو گذري چڪو آهي، پر افسوس جو اسان اڃا سوڌو شاه صاحب جي رسالي جي ٻي ڪا لغات تيار ڪري ڪونه سگهيا آهيون. هيٺئر هن اداري جو فرض آهي ته شاه جي رسالي جي مڪمل لغات تيار ڪرائي، نئين سر چيرائي. اسان پنهنجي هن فرض کان غافل ڪونه آهيون. انشاءِ الله شاه صاحب جي ايندڙ ميڙي جي موقعي تي اوهان جي هٿن ۾ هڪ نئين لغات هوندي.

نواز علي شوق

چيئرمين

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد سنڌ

١٨ جولاءِ ١٩٩٤ع

ديباچو

شاهه عبدالطيف ڀٽائي، سنڌ جي مشهور اولهائو ۽ شاعر جو احوال ڌار ڇپايو ويو آهي ۽ سندس رسالي جي مختصر تشريح به انهيءَ ڏني وئي آهي، لڳ ڀڳ رساليءَ جي ٻيٽين ۽ ٽن ٽن لفظن جي معنيٰ معلوم ڪرڻ سان به ڪافي ڏنل ڪانه ٿي سگهي ٿي، اڳ ۾ ڪن ٿورن سرن جا لفظ ۽ معنائون ڌار ڇپايل آهن. تنهنڪري مون ڪوشش ڪري ساري رسالي جا مشڪل لفظ ۽ قرآن جون آيتون ۽ حديثون وغيره، گڏ ڪري، هر هڪ سُر جا لفظ ڌار الڳ الڳ ترتيب سان لکيا آهن، انهيءَ سُر جي رساليءَ جي ٻيٽن وارن کي آساني ٿئي. هر هڪ لفظ جي پٺيان ٻن ڏنل لفظن ۽ ٽن لفظن جو مدد به ڏنو ويو آهي ۽ جتي ٻه انگ ڏنل آهن اُتي ٻه ٻيون انگ سر يا راڳ جو آهي ۽ ٻه انگ فصل يا داستان جو. جتي ساڳيو لفظ ٻين سرن ۾ به آيو آهي اُتي انهيءَ لفظ جي پٺيان اُهي ٻيا نشان به آڻيئي انهن ٻن ڏنل لفظن ۽ وري انهن سرن ۾ نه ڏنا ويا آهن. هر گهڻن سرن تي به ساڳيا لفظ ٻين معنائن سان جدا جدا سرن ۾ وري وري نه ڏنا ويا آهن، جنهنڪري پڙهندڙن کي زياده آساني ٿيندي.

سرن ۽ فصلن جي ياداشت ٺهروار هيٺ ڏجي ٿي. جن
 سرن ۾ سي حرفن جون يا متفرق هيٺ آهن يا مت آهي، اُهي انهي
 سرجي فصلن وانگي شمار ڪيا ويا آهن. جهڙوڪ پيراگراف
 هندي جو سرءُ مشهور جا هيٺ ۽ ميررانجهڙو جو سر شاهه صاحب
 جو ڪلام ناهن، ۽ ٻيون هندي ٻولي ۾ آهن، پارسي ۾ ۽ ٻيون
 سرائڪي يا پنجابي ٻولي ۾ آهي ته به جڏهن اهي رسالي ۾ داخل
 آهن تڏهن انهنجا مشڪل لفظ ۽ معنائون به ڏنيون ويون آهن -
 ساڳي طرح سر ڊول پارٽي، جو ڏسڪي ٻولي ۾ آهي، تنهنجا به
 لفظ ڏنا ويا آهن.

شاهه جا رسالا جيڪي چاپ ڪيا ويا آهن يا جيڪي
 قلمي دست لکيا آهن تنهنجي مقابلي ڪرڻ سان گهڻي گهٽ وڌ ۽
 گهٽ ٿيڻ ۾ آئي - تعليم کاتي جو چوڪو ٻيون رسالو ڇاپيل
 آهي تنهن به گهڻيون ئي غلطيون آهن ۽ ڪيترائي هيٺ ۽ واپس
 ڏنل نه آهن. تنهنڪري ڪڙو تازو رسالو ڇاپيو ويو آهي جنهن ۾
 اهي سڀ ڏنل آهن ۽ جدا جدا پڙهڻيون به ڏنيون ويون آهن.
 انهن سڀني جا ڏکيا ڏکيا لفظ معيبي سميت هن ڪتاب ۾ ڏنا ويا
 آهن. جن لفظن جون ڪن بزرگن جدا جدا معنائون ڪيون
 آهن انهن جون سڀ معنائون به ڏنيون ويون آهن ته پلي پڙهندو
 پنهنجي سمجهه ۽ ويچار موجب اهي لاڳو ڪري ڏين. اهي
 معنائون اڪثر ميان احمد وائي واري، ٻٽ جي رماڪو، ۽

نجان محمد واصل درس • آخوند عبدالرحيم • ڪن ٻين صاحبن
جون آهن.

هي ڪتاب شام جي رسالي جي لغت جو آهي، تنهنڪري
انهيءَ جو نالو لغات لطيفي رکيو ويو آهي

قليچ بيگ

حيدرآباد

نومبر ۱۹۱۳ع

سرن ۽ فصلن جي ياداشت

نمبر يا داستان	نمبر سر	فصل يا داستان	نمبر سر
۶	۱۲ ڪوهياري	۳	۱ ڪليان
۱۲	۱۳ حسيني	۸	۲ يمن ڪليان
۳	۱۴ سورن	۲	۳ ڪنڀات
۳	۱۵ پيراڳ هندي	۶	۴ سراڳ
۱	۱۶ ابيات مثنوي	۳	۵ سامونڊي
۱	۱۷ هيرانجهو	۹ ۽ متفرقه ابيات	۶ سهڻي
۳	۱۸ پروو سنڌي	۳	۷ سارنگ
۷	۱۹ مومل راڻو	۶	۸ ڪيڏارو
۳	۲۰ ڪاهوڙي	۱۱ ۽ متفرقه بيت	۹ سسي (آهري)
۹ ۽ ٽيهه اڪري	۲۱ رامڪلي	۷	۱۰ معذوري
۲	۲۲ رپ	۷	۱۱ ديسي

نمبر سر	فصل يا داستان	نمبر سر	فصل يا داستان
۱	۲۳ ليلا چنيسر	۱	۳۱ مارئي
۲	۲۴ ٻي اول	۱	۳۲ ڍول ماروئي
۲	۲۵ ڏاهر	۲	۳۳ ڏناسري
۲	۲۶ ڪا پاڻي	۲	۳۴ پورب
۱	۲۷ پري پاڻي	۳	۳۵ ڪاموڏ
۱	۲۸ ڪهاڻو	۲	۳۶ ڪارابل
۱	۲۹ شينهن ڪيڏارو	۱	۳۷ بسنت بهار
۲	۳۰ آسا		

اشارو — سرڪاري رسالي ۽ بهمي چاپ واري رسالي جي وچ ۾ سرن ۽ فصلن ۽ داستانن جي نسبت ۾ هي تفاوت آهي ته مٿين ماڻشت سرڪاري رسالي موجب آهي. بهمي چاپ واري ۾ سر ۳ سرائي، ۲ سامونڊي، ۵ سهڻي، ۶ ڪنڀات آهي — برابر آهن. ۴ فصلن ۾ سر ۽ ڪليان يا جن ۾ ۱ جي پدران ۹ فصل آهن، مگر اهو نائون فصل هن رسالي جي ٽئي فصل ۾ اچي ويو آهي. گهڻا بهت وڌيڪ آهن ۽ ڪي بهت اڳي به آهن ۽ ڪن جون پڙهڻيون بهون آهن پر اهي سڀ ستارا ٽي شام جي رسالي ۾ ڏيکاريا ويا آهن.

لغاتِ لطيفي

انائون (۳۱) چيائون (۱) -
چون

انائين (۱) چيائين

اٺو (۱) چيو (۱۱-۲)

اجل (۱) موت - کٽي (۱۲-۲)

اخذ (۱) هڪڙو - واحد -

خدا تعاليٰ جو نالو (۲-۵)
(۳۰-۲)

اڏي (۱) کان جو نڪر

جنهن تي گوشت کڻيندا

آمن يا مڃي وڃيندا آهن

(۲-۲) (۳-۱)

اڙل (۱) شروعات - اصل

اعليٰ (۱) وڏو - مقامون (۱۳)

۱- سر ڪلياڻ

۱

آخرًا والعصر جو (۳) وَالصَّرْفُ قرآن

جي (۱۰۳۱) سورة آهي

انهي جو آخرين لفظ صبر آهي

تنهنڪري معدي آهي صبر

آسرو (۳) آسرو - اميد (۱۰-۵)

آگو (۱) خدا تعاليٰ - ڌڻي - آغا

(۲۱-۲) (۲-۸) (۶-۸)

اٺي (۲) ٻيئي - کڙي

آڻه (۲) انت - اندر جو حال -

خبر - حقيقت - نهايت

اَلْتُ (۲) خبر - اُچھ - ماديت
حقيقت - نهايت - پاڇاڻي -
نرو (۲-۹)

اَلدَوَّه (۱) غم - ذڪر - درد

اَلتُّ - قسمت - نصيب -
سرنوشت - لکيو - لوح
محفوظ (۶-۸)

اَلتُّ (۲) بت - چسپ - بدن
عصو

اَوَّلٌ (۱) اڳوڻو - ڏکيو ٿو - آب
ڪهيو ٿو

اَوْرٌ (۳) وڌيڪ - عمدو - ڏور

اَوَّلِي (۱) ڏکيو (ارلڻ - لاڪڻا)

اَوْرُنَّ (۳) حال بيان ڪرڻ -
وندرڻ (۱-۳)

اَوَّلِي (۳) مٿي - اتانهين - بلند

اَوء (۲) مو - اُمي

اَهْنَج (۲) ذڪر - درد - سور

اَجْرُو (۲) اڳي - مٿس

اَكْمَالِي (۲) بيماري - رنج -
درد ذڪر

اَكْمِي (۲) قبول پئي

اَلَا اَللّٰه (۲) ڪنهي جو اثباتي

پاڻو - يعني مگر الله يا

نقطه الله (۲۱-۳)

اَلْبِي (۳) اُٺي - برعڪس

اَلتُّ لِرَبِّكُمْ (۳) قرآن مان

يعني اَءِ اوجانجو

رب نه آهيان ڇا؟

سوره (۷) (۵-۶) (۲۱-۳)

اَلْاَمْرُ لَكَ وَاَنْتَ مَحْبُوْبِي (۱)

حديث قدسي حضرت

صلعم جي نسبت يعني

آ؟ تنهنجو ڏوٽي آهيان

۽ تون منهنجو محبوب

آهين.

ب

بھون (۳) زخمی کرن۔ لٹن

تیر یا تیزو ملن

توک (۱) چن۔ ترک کرن

توچ (۳) مکالن۔ تڑی کدن

لودن

تک (۲) دک۔ گھت۔ لکویا

گوشت جو لکر۔ گام جو قسر

(۲-۲) (۲-۳) (۱-۹) (۳-۲۴)

توار (۱) تند چورن۔ ملائن

پولائن۔ وچائن (۶-۹)

توار (۱) بولی۔ ذکر۔ آواز

(۲-۶)

تور (۲) تورو۔ ذرو۔ ترہ۔

تدن نہ تہنکری

تیلہ۔ تیلہ (۲) تہن۔

تہن۔ تہن



باندل (۳) ککر۔ مینھن۔ بان

پرمل ککر (۶-۱)

باللہ (۱) نر خدا جو۔ (۶-۲)

(۱-۳) (۱-۳۱)

بالم (۱) خوش۔ بی پروام

بمخوف۔ محبوب

بھاوان (۳) وچاوان (سرائکھی)

بی بھا (۱) بی قیمت۔ ان ملہ



ب

بک (۱) باکر۔ گرائی



ت

تات (۳) گھٹی۔ پچار۔ ذکر

طلب

ت

تاري (۲) برابر اچي - پوري
اچي

توانو (۱) توانو - سڌ (۶-۲)
(۲-۱۰)

تڪ (۲) ڏڪ - چڪو - ٽڪ

تارات جو هاڻي (۶-۲)

(۲-۳) (۵-۱۲) (۵-۱۳)

ٽڪن (۱) ٽڪي ٽڪڻ (۱۷-۳)

ٽهه (۱) خيال

ٽهت (۲) لائق - چال - دستور

ٽيچ (۲) ٽيچي - آس - دوا -

ڪاٺيچي

ٽيڙا (۳) ٽيڙ - بيماري - درد



ق

قوڙائو (۱) فراق - جدائي



ٽوهه (۱۲) مشهور ڪڙي مٺي -
زهر



پ

پا پوهڻ (۳) برڪت - خوش ٿيڻ
(۱۳) (۱۲-۱) (۶-۲۲)

پار (۲) نشان - عادتون - ڪم
طرف

پاهون (۲) پري - پراڻون -
بنيان

پچار (۲) ڏڪڙ - اشارو - بيان
پڙ (۲) دستور - عادت - طرز -
گنجھ - اندر - رمز

پڙ پٽو (۲) دوستي - پریت (۹-۱)

پڙڪه (۱) نظر - نگاهه

پڙداد (۱) پڙدو - ظاهر

جھنڊ لاون (۲) هڪ جھنڊيون -

سرتيون - ساميڙيون -
اديون



ج

جانا (۳) پائڻا - پندار - هٿ

جَل (۳) مَل - وچ (سرائڪي)



چ

چاڪ (۲) زخم - ڦٽ

چا پائين (۱) چو پائين

چوڙڻا (۱) ذرا ذرا ڪرڻ -

ڦيمو ڪرڻ - چوچرڻ

ذرا ذرا ٿيڻ (۲-۲۱)

چڪڻ (۲) رت ڇڏڻ - سور

ڪرڻ

ج

جھ (۲) جو - جيئن - جي
جھڪڻن (۲-۲) (۱-۱۰)

جام (۳) پيالو

جَل (۳) پاڻي

جَل جلا آه (۱) خدا جي وڌائي
وڌي آهي

جهر (۲) پٺان - مبادا (۲-۶)
(۱ ۳۲)

جنت (۱) بهشت - بهشت جو
باغ

چي (۱) سار - جان

چيائين (۲) جتي - جتان -
چٽائين - جهنگان

چيلنهن - چيلن - چيل لهن (۲)
جيڏانهن - جيئن - جنهن

مان

خند (۱) تعریف - شکرانہ -
(۱-۴)



د

دارو (۳) دوا - علاج

دیدار (۱) دیدار - تماشا

عاجز (۲) عاجز - حیران
بلبل (۲-۲) (۱-۲)

دومان (۲) دومان - ڈومین
جو

دوگنہ (۲) نکر گوشت یا
کالن جا

دیکنہ (۳) ڈسٹا (۶-۳) (۱-۳)

(۷-۱۰) (۳-۱۳) (۱-۲۱)

(۲-۳۰) (۲-۳۰)



جنگ چڑھنا (۲) خوش ٹیٹا -
سینگار چٹا (۶-۶) ہڈرو

ٹیٹا - مشہور ٹیٹا

چٹ چٹا (۲) جوڑی جوڑی

چیت کری (۳) دل لائی -

جت لاء - خیال و خبرداری

سان

چینگ (۳) جادو



ح

حامی (۱) حمایتی - حمایت
کندڑ - بھائی بندڑ (۱۳)

حبیب (۳) دوست - محبوب
(۲-۱۱)

حقیقت (۱) سلوک جو چوٹوں

یا وڈو درجو. پھریان ٹی

آمن شریعت طریقت :

معرفت (۲۱-۵) (۲-۳۰)

ق

قُٹا (۱) دُٹیا - چوندیا - بسند
کیا



ق

قُکندو (۳) بیماری - مرض -
درد - ذُکر - گنام -
مرض (۲-۱)

قُکی (۱) سینگار - ذُکر

قُلیپ قُلیط (۳) داغ قُلیپ - عذاب
قُلیط

قُورق (۱) گولق - دورق

قُیساندر (۱) ڈساندر - ذُیہ -
ماک - ولایت - پردیس

قُیل (۲) بت - بدن - جسر -
اندر (۳-۱) (۳-۹)



ی

یُولیط (۱) گولق - ہارق



ی

یوقیب (۳) نگہان - سفالیبندق
خدا جو نالو (۹-۲)

یوزو (۲) اشارو - گچہر - راز
زوء (۲) صورت - حالت - شکل
منہن



س

ساقو (۲) دوا - علاج

سالہ (۱) صحیح سلامت

ساقو (۲) بہادر - دلیر

سُتار (۳) ذُکیندق - سُتار کیندق

خدا جو نالو (۲۱-۲)

(۱۰-۲۱)	مَنڙ (۱) چڙو تڙ - سهندجو تڙ - ٻار
مَنڱوڪ (۳) ماڻ - چپ (يا سڪو تڙ اي)	مَنڱ (۱) ڪچوري - جماعت - ساڻاري
مَنڱاڙون (۲) مَنڱون - مَنڱاڙون خوشيون - سڏون	مَنڱ (۲) ناز - نذر - نذرانو - وَدَڪَتَ - ٻوٽ - مراد -
مَنڱي (۲) گهڻن واري مَنڱاڙيو (۲) ٻڏيو - گڏيو - انڪايو	مَنڱ سَڀ - عيوض - مال - سَتَ ڪت (۳-۱۱)
مَنڱن (۲) مڪڙي مڙي شاعر جوناڻو	مَنڱير مان (۱) سپرين - برين - دوست - محبوب
مَنڱڻا (۳) گهڻا ڏينهن مڪڙي حال هر رکڻ - رکي چڙڻ رکڻ	مَنڱي (۱) سڃي - ٻڌجي مَنڱ (۳) نعمت - واسطو - سَڃوڻ يا سڃ ڪرڻ - چٽائڻ - لاڳو ڪرڻ
مَنڱو - مَنڱو (۲) خوش (۲-۲۱)	مَنڱڙيا - سَڱڙيون (۲) اجايون سڏون ڪندڙ (۹-۲)
مَنڱيڙا (۱) سنيها - پيغام - نياها موجهن (۳) ٺهاري - چڪاسڻ (۱-۲۰)	مَرائون (۱) حويليون - جهان مرو (۲) شراب (۲-۲)
مَنڱين (۱) هزارين - گهڻا مَنڱا (۱) ٻڏا - سَڻيا	مَعادت (۲) نيڪبختي - سڳرائي - خوش نصيبي

خدا جو نالو

عَن (۳) بچ - سورو - محض -
الف بي جو اکر (۱۳۰)



ف

فَاذْكُرُونِي اَنْذَكُرْكُمْ (۳)

قرآن (۲ سوره) مان -

يعني پوءِ اوهين منڪي ياد
ڪريو ته آءُ اوهان کي

ياد ڪريان (۳-۱) (۲-۲)

(۱-۶) (۱۰-۲۱) (۱۰-۳۱)

فائق (۱) وڌو - مٿانهون - بهتر

وڌو - فوقيت وارو - فيض

وارو (۶-۶) (۳-۸) (۳-۱۹)

فرض واجب سُنُون، (۱) ديني

فرض يا خدا جا حڪم ۽

ديني واجبات يا ضروري

سُنُون ۽ ديني سُنُون

جي ضروري ناهن

مسيح (۲) سڀا سچو - ڪٽ - مُند

مسيح (۲) شيخ ڪباب پڄاڻو

جي (۶-۶)

مسيح (۲) سچو - دوست -

محبوب



ط

طالب (۱) گوليندو - طلب

ڪندو - عاشق

طريقت (۱) سلوڪ جو رستو -

تصوف جو ٻيو درجو

ٻهٻيون شريعت ۽ باقي

پر معرفت ۽ حقيقت



ع

عظيم (۲) وڌو - خدا جو نالو

عليم (۱) علم وارو - ڄاڻندو -

(۵-۲) (۷-۱۱) (۳-۳۰)
(۱-۳۱)

قَهَّارُ (۳) زبردست - زور وارو -
جبار - خدا جو نالو



ک

کائُ (۲) وڏي کائي - خدا جو

کارِطي (۱) سام - شمع

سارڻ ڪندڙ - حامي
(۶)

کائهن (۱) جا (۲-۵)

ڪاٺيا (۱) جسر - صورت - بدن
(۳-۹) (۱-۱۰)

ڪڻي (۱) ڪڻي (سرائڪي)

ڪنڙو (۱) گهڻائي - وحدت
جو ضد (۳۰-۴۰)

ڪچاڙيان (۲) چالاء - چاڪاڻ
ڪهڙي سبب

ق

قاتل (۲) قتل ڪندڙ - ماريندڙ -
مٿي زهر (۲-۲)

قادر (۱) قدرت يا طاقت وارو -
خدا جو مڪرر نالو

قبُول (۲) قبوليت - پسندي
راضو

قَدِيم (۱) آڳاٽو - ازل کان -
خدا جو مڪرر نالو

قَرَارُ (۲) انجام - واعدو

قَرَب (۳) پسندي جهڙو ڪم -
عادت

قَرِيب (۳) دوست - ڀرين -
محبوب - سڃڻ

قَصْر (۱) ماري - محلات (۲-۵)
(۱-۱۲)

قَطْرُو (۲) ٿڙو - شراب جو ٺڪو
قلب - قلوب (۱) دل - مديون

ڪُنول (۳) گل بنگش - پيرا جو گل

ڪونڻا (۳) سڌو

ڪوپ (۲) ظلم - قهر - زبردستي
ڏاڍائي

ڪورين (۱) ودين - ڪهين -
(ڪورنٽا)

ڪوڙين (۱) ويئون - گهٽا -
ڪروڙين

ڪوءِ (۲) گلي - گهٽي (بارسي
ڪوئي)

ڪهه - ڪوهه (۲) جو - چالاءِ
(۲-۱۲)



ڪر

ڪاٺي (۲) جلائي - ساري -
(ڪاٺڙا)



ڪَر (۱) ڪَل - خبر - سڌ

ڪَڙڪو (۲) آواز

ڪَڙي (۲) ديٿ جو ڪَڙو يا
حلقو - مُت جي ڪَڙي

ڪَڪوهه (۱) شراب

ڪلار - ڪلال (۲) شراب
ڪيندڙ

ڪلاڪي هٿ (۲) ڪلال

جي هٿ تي - شراب

فروش جي دڪان

ٽيپي

ڪليان (۳) مڪريون

ڪمال (۱) ڪماليٽ - گهٽو -

ڪامل پورو - زور -

عمدائي (۲-۳)

ڪنارَ (۳) ڪناري (۲)

ڪنارو - ڪنڌي - حد

(۱-۷)

ڪنجهه (۲) ڪرڪ - دانڻن ڪر

ل

لا ت (۱) وائي - ٻولي

لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(۱) (قرآن ۲ سور و شوره)

يعني منهنجي خوف

ڪونهي ڪو هنن کي

ذڪر رسدو - يعني

اوليائين کي

لِجِلِّ (۲) لڏڻ - لڳڪڻ - ڏڪڻ

لِذَاتِي (۲) لکڻي سان - قسمت

سان - نصيبن سان

لِسَانَ (۱) زبان - چپ (۱۸-۳)

(۲۱-۱) (۳۰-۳)

لِنَعْنِ - لعون (۲) عشق - ماحبت

نينهن - ٺه (۶-۷)



ڳ

ڳاڻ (۳) ڳاڻو - گردن

ڳري (۲) مٿ - مٿ ڀر - وٽ -

ويجهو (۶-۷)

ڳڙ ڪيون (۱) دريون - سوراخ

تنگ

ڳڻهڻا (۲) وٺڻا (۲-۸)

ڳڙڙي (۲) ڳڙڙي - ورتي -

ورتي



گهر

گهايل (۲) زخميل - ڦٽيل

گهٽ (۱) گهٽي - گهر - گس -

ڍر - رسو - نڪرڻ جي

جاء (۲-۷)

گهوت (۲) گهوتو - شراب



بهرمان تي آهن شريعت

طريقت ۴ حقيقت

(۵۲۱) (۳۰۰-۳)

معمور (۱) آباد - وسندڙ

مڪائين (۱) موڪليا نين

مند مند (۲) مند - شراب

منجه (۲) اندر - گجهو حال -

راز

منڀائي (۲) منڀائي - منڀي -
لي

منڀيا (۱) روشنائي - نور - سونهن

بجلي

منڀيادار (۱) نور دارو - سهڙو
(۱۲-۱)

موران (۱) ماکوڙيون -

ڪيوليون (پارسي مور)

موانڪو (۲) مونڪي

مهائي (۲) وڊيل - مهيايل -

آزموڊگار - بهادر

م

مانو (۲) وڌومت - شراب جو
منت

مامور (۱) امرڪيل - مقرر -

نصيب هر - قسمت هر (۱۱-۲)

متارا (۲) تليا - بهادر

مت (۲) شراب جو مت

منڀان (۳) منڀائي کان

منڀو (۲) منان - مبادا (۳-۲)
(۱۲-۱۳)

مند (۲) مند - شراب

مندوئا (۳) ڪاريون ماکوڙيون -

ڪت

مشاهدو (۲) ديدار - وصال -

(۲۳) (۳۰-۴)

معرفت (۱) خدا کي سمجهڻا -

سلوڪ جو چوڻون درجو

لَیْمَنَهُنَّ (۱) عَشَقَ مَحَبَّت



۱

وَأَیْمَدُؤْ (۲) وَنَدِیْدُؤْ - ذَیْمَدُؤْ
ویرها ئیْمَدُؤْ

وَأَجِئْتُ (۲) وَاچَا - سَاژ - بَاچَا
تَنَارَا

وَالِدُؤْؤْؤْ (۳) زَخْمِي تِیْنُ -
تَنَجْرُؤْ (۱۰-۲)

وَار (۳) پِیْرُو - دَارُو - رَهْمَت

وَاللَّهُ خَيْرٌ لِّمَا كَرِهْتَ (۳) قُرْآن

(۳ = ۸ سورت) یعنی ؟

خُدَا سِیْمِي مَكْرَكْرُؤْ

دَارِن مَان چِگُو آهِي

وَالْمَصْرُ (۳) قُرْآنِ جِي ۳۳ سُوْرُو

نَالِ جِنَهِنَا جُو مَغِيْدِ جُو لَفْظ

وَالْعَصْرُ آهِي ؟ لَچَاؤْؤْؤْ

جُو صَبِر

بِهَر (۳) مِهْر بَانِي - مَحَبَّت

مُهْمُؤْ (۳) عَذَابُ ذَیْمُؤْ - رَنَجِهَانُؤْ

فَنَا كَرُؤْ - نَاس كَرُؤْ -

(مَچِهول - مَسْرُؤْ)

مُهْمِیْسِر (۲) مَهْدِ كُوْنَالُو خُدَا جُو -

بِیْر - مَغَان

مِیْرَاؤْ (۳) وَاصَال - مِیْلَپ

مِیْهَئُو (۲) مِیْهَئُو - عِیْب - عَار



ن

نَائِیْن (۱) نَوَائِیْن - نَمَائِیْن -

نِیْگِیُو (۲) نِکْتُو (۲-۴)

نِوْئِیُوْن (۲) نِوْئِیُوْن مَان - دِیَان

نَان - صَدَق مَان

نِیْسُوْرُو (۱) نِج - صَاف - خَالِص

(۱۱-۲)

نِظَارِي (۲) ظَاہِر - پَدْرَا

نِیْن (۳) اَكِي

هو ڪڙو آهي = سندس
ڪو شريڪ ڪونهي،
يعني خدا

وَرَّ (۱) ڏنگ - وڪڙ - اٽڪل

وَرَمَط (۱) پلڻ (۱-۲)

وَرَمَط (۲) وڃڻ ڪرڻ - ڊير

ڪرڻ - ترسڻ

وَرَلَهَ (۲) چڱا ماڻهو - سکر -

گهٽ - بهادر مرد

وَرَزَن (۱) گولڻ - ڇڄائڻ -

ورنهن ڪرڻ

وَه (۲) زهر (۲-۳)

وَهَانِط (۲) منجهائڻ - موڳو

ڪرڻ - گهر ۾ وجهڻ

وَهَانِط (۳) سوڌڻ - خريد ڪرڻ

(۱-۱) (۱-۲)

وَهَسَط (۲) خوش ٿيڻ (۶-۷) (۷-۸)

وَيَّ (۱) ڊڪر - ٺيڪي - هنر - علم

واٽيندڙ (۲) گڏيندڙ

واهرُو (۱) مدد ڏيندڙ - واهر

ڏيندڙ - سڀايندڙ (۲-۳)

(۱-۳)

۲ وائي (۱) ٻولي - آواز

وَوَعَزُّ مِّنْ نَّشَاۗءٍ وَّوَدَّ لِّمَنْ نَّشَاۗءٍ

(۳) قرآن (۳ - سورة)

يعني = جنهنڪي وڻيس

تنهنڪي عزت ٿئي = جنهنڪي

وڻيس تنهنڪي ذليل = خوار

خراب ڪري (۲-۳)

وَوَيْلٌ (۳) ولدڻ - وراڻڻ

وَيَّي (۲) ننڍو وڻو - ڪتوري

بيالي شراب جي

وَيَّ (۳) اندر - ڀر - مناجهر

وحدت (۱) هيڪڙائي - ڪثرت

جو حد

وَحَدَّۃٌ لَا شَرِيكَ لَّهَا (۱) قرآن مان

هيجان (۱) هيچ مان - ماحبت
مان - شوق مان
هيگار (۲) ميگر - مڪيپري



۲- سر يمن كلياط



آڙي (۲) حق جو طالب - حق
محو (۳۰-۲)
آنيا (۲) گاهت ثيا - پڙيا - گريا
محو ثيا
آچام (۶) تير جو نشان - مدف
آڳ (۳) آڳ باهر (۱۲-۳)
آڳڙو (۳) آڳ يا باهر وارو يعني
لهار - صيقلگر يا ڪت
لاهيندڙ ۽ صافي ڪندڙ

ولچ (۱) طبيب - حڪيم
ويري (۱) دشمن - ويرو لندڙ
(۱۳۰-۱)



هم

هادي (۱) هدايت ڪندڙ -
رستو ڏيکاريندڙ - خدا جو
نالو (۶-۶)

هاشمي (۱) هاشم جو اولاد - بني
هاشم - يعني حضرت
رسول صاعر

هڏ - هڏ هن (۲) ضرور - اڳڻي
پلا - بالڪل - مور (۹-۵)

هر زمان (۳) هر وقت
هاله جو (۱) هالچو - هل - هنگامو
گورڙ (۶-۲)
هوءَ (۲) هل - هوشا (۶-۱۲)

<p>ڈورن - گولن - نهارن (۱-۱۸)</p> <p>اُجھي اُجھي (۲) ڈوري ۽ سمجھي - سمجھي پر جھي</p> <p>اچنگ (۶) اوچتو</p> <p>اچل (۹) نڪڙ - شتابي</p> <p>احدا (۵) احد يا خدا کان</p> <p>احمد (۵) مُحَمَّد - حضرت رسول صلعم جو نالو</p> <p>آڏيار (۵) پاسو ڪندڙ</p> <p>ارڪ (۵) بيزار (۲-۲) (۲-۲۱)</p> <p>(۳-۲۱) (۳-۲۱) (۹-۲۱) (۳-۳۰)</p> <p>بيوفا - نا پرھيزگار - نه رڪندڙ</p> <p>اروت (۹) ڪچو - خام - شير والف - ماحبت ڌارا</p> <p>اسار (۵) ڏافل، ويٺو</p> <p>اسم اعظم (۵) خدا جو وڏو نالو</p> <p>سڀ کان گھڻي اثر وارو خدا جو نالو</p> <p>اُسنھڻ (۸) روانو ٿيڻ - تيار ٿيڻ - وڃڻ</p> <p>اڪارن (۳) لنگھائڻ - ٻار ٺيڻ - ڇاڙهڻ (۱-۲) (۲-۱۸)</p>	<p>آسانگو (۶) آسرو، اُميد</p> <p>آءُ (۵) آدمڪار - خودي - مني</p> <p>ٻارن (۱۱-۹) (۲-۲۱) (۲-۳۰)</p> <p>اُهنڻ (۲) بچڻ - امن ۾ رهڻ (۶-۲)</p> <p>اڀنگ (۶) اچنگ - اچانڪ - اوچتو</p> <p>اڀ (۵) آسمان</p> <p>اڀاڳيا (۵) نياڳا - بد بخت - ندورا</p> <p>اڀو (۶) اڀي (۲) بينو - بيهي</p> <p>اڀڻ (۸) بيھڻ</p> <p>اڀتيا (۳) بڻيا - ڪوليا (۳-۵)</p> <p>اڀر (۶) گڀڻو - ڳڙو</p> <p>اڀنگ (۶) اڀرو - ضعيف - ساڙ</p> <p>اڃارن (۵) سڌارن - روشن ڪرڻ</p> <p>اڃهاڻا (۳) وساميل - ٿڌا - جنھن عشق جي باھ ڪانهي</p> <p>اڃھڻ (۵) (۸) وڃڻ - - گوھڻا</p>
--	--

امیري (^) اجرڪ جهڙو هڪڙو
 ڪپڙو جو ڪنڌار ڪي
 ڪائيندا آهن ۽ انهي جو
 پلو گهوت جي پلو سان اٽڪائي
 اٽڪي گهوت جي گهر وٺي
 ويندا آهن - پلو - هاند - چادر
 هڪڙو ڏاڳي جو چيڙو هٿي سان
 ملائي وٺ ٿو هٿن - پيچ - پارائي
 دوستي

انگون (۷) - ورهون (۹-۷)

آلواع (۱) گهڻا قسم - طرحين
 طرحين (جمع نوع جو)

اٽڪي (^) نڪيل

آوائِي (^) توائِي - بيٺاڻڊو -

خراب وائِي وارو - جنهن

ڳالهائين جي فضيلت نه هجي

(۹-۸) (۸-۱)

اوچون (۵) عاجز - بيزار - ڪڪ

گنديون - گڏوڏا

اوچون (۷) ٻرزا - عاجز - بيزار -

اڪٽر (۵) ڪٽرت - گهڻائي

اڪوڙڻا (۱) هٿن - ڪيڙن

اڳڙائي (۶) زيادتي - پيشدستي

الان (۳) شعلا

النيا (۲) اوندائي ڪريا - اچي
 ليتيا

الڙو (^) اٽڪجان - بيٺل - پورڙو

ڪاڇو - جٽ

الف (۵) پهريون اکر يعني الله

(۲-۲) (۱-۱) (۵-۳-۲)

(۸-۳-۲)

انگ (۵) جنهنجي لکڻي ڪانه

هجي - جو پڌرو نامي - نامعلوم

بيجهون بيجهون يعني خدا -

(۲-۲) (۲-۲) (۳-۲) (۹-۲)

امر (۸) خدا جو حڪم - فرمان -

تڏهر (۱-۱)

امل (۵) امل ماڻڪ - بي بها

موتِي - موتِي (۲-۲)

ب	مونجهه - حيرانِي - پريشانِي
بارِي (۶) ڳرا	اوچِي (۲) ضعيف - خسيس -
بازندا (۵) بازي ڪندڙ - مندر ڏيکاريندڙ	گهٽ
بازِي (۵) منرُ - چالڪِي - (۲-۳) لڳي	اوڙ (۵) مرڇِي ڪمڙ يا ليڪ
بَان (۶) بانُ - تير	اوڙڪ (۱) آخر - عاقبت -
بُنِيُون (۲) شراب ڪپڙا جون جا يون - ڪلال خانا	نيٺ - پويان پوءِ - بلڪل (۵-۶)
بُنِيُون (۳) قبرون	اوطاق (۵) وهڻاڇي جاءِ - رهڻ جي جاءِ (۱۱-۲)
بِدان شينِي بَشَن (۲) (بلوچڪي) هي سهڻو ۽ بُد	اوڳڻ (۸) بُرائِي - ڪُهرِي - نا مهرباني
بِدَن صافي پوخيز (۳) (پارسي) اي ساقي ات ۽ (شراب) ڏي	اولڙو (۲) عمدو - خاصو - عجيب يعني شراب
بُوقعان اندر (۳) بُت منجهه - بَدَن هر	اويسار (۵) گهٽي - نه وسرنديڙ - هميشه ياد
بِسْمِ اللّٰهِ (۵) خُدا جي نالي سان قرآن جو مُنڍ - شروع	اُهڪي (۳) اڙڪي - ڏڪيائي مشڪلات
	ايڪ (۲) بڪو - هڪڙو

وقت - وجهه (۶-۱)
 پوڻ (۸) سڌ جو خراب يا ڪارڙو
 جو جواب - ڦوٽ - يعني وڃي
 ٻڌ (سڌ چئي) (۱۰-۱)
 ٻهون (۵) گهٽو - گهٽا (۶-۱)
 (۹-۲) (۲۹-۱) (۳۰-۲)

پ

پٽ (۵) ڦسر - طرح - دستور
 (۳-۶) (۲۳-۱) (۱۳-۶)
 (۱۳-۱۲)
 پتو پٽ - پتو پٽين (۸) قسمين
 قسمين - طرحين طرحين (۱۳-۶)
 پلن (۷) جڳن - سڳورن - بزرگن
 پٽڪ (۱) پٽڪو - ڳالهه ٻولهه
 پورو (۷) پورڙو - اڻڄاڻ - جاهل
 پون (۱) زمين (۶-۱) (۱۳-۲)
 پيڙهي پڙ (۳) آڱر جي نيڪ يا

سپهر (۲) گهٽو (بسيار) نانگ
 بڪيون (۳) ڳردا

ب

ٻاڙين (۳) ٻيڙ جي ڪالين ۾
 جنجھي ٻاه تڪي ٿي ٿئي
 ٻاجهائي (۶) ٻاجه ڪري -
 مهرباني ڪري (۹-۱۲)
 ٻارھين (۲) ٻارھين مھيني
 ٻاڙا (۱) تير - ڪان (۱۳-۶)
 (۲۵-۲)
 ٻاھ (۳) ٻاهر - خوق - خواھش -
 عشق
 ٻجھڻ (۱) (۲) سڃھڻ - ڄاڻڻ -
 پانھڻ (۲-۲) (۲۱-۲)
 ٻڙ (۳) مٽي - افسوس
 ٻڪي (۱) دوا درمل - تونڪو -
 صرف
 بنگ - بنگا (۱) فرصت جو

ٺٺاري (۲) ٺٺهڻجي

ٺٺد (۸) ٺٺدي - شوخي - ڪارو
ٺٺمر

ٺٺواريو (۲) سڏيو (ٺٺوارڻ)

ٺٺوالو (۲) سڳهو - ٺٺدرست

ٺٺوڙ (۱) ٺٺهايت - ٺٺچاڻي - آخر
(۵-۴)

ٺٺي (۸) ٺٺڏهن - ٺٺيلانهن - ٺٺهڻ -
ٺٺڏهن هر (۵-۱) (۶-۹) (۹-۳)

ٺٺيائين (۵) ٺٺتائين - ٺٺتان

ٺٺيغ (۳) ٺٺترار (۶-۳)

ٺٺ

ٺٺوڪ - ٺٺوڪو (۸) ٺٺشي - ٺٺول -

ٺٺچيز - ٺٺمطلب - ٺٺمراد - ٺٺاسباب -

ٺٺوڏي وقت - ٺٺوڏي شي (۳-۲)

(۷-۳) (۱۲-۳) (۲۳-۱) (۲۸-۱)

(۱۳-۱)

ٺٺهڪم (۱) ٺٺصبرنه ڪر - ٺٺقياس

ٺٺنه ڪر - ٺٺترار هيان هر نه وجهه

ٺٺاسو - ڪرائي جي مڏي جي
ٺٺيڪ

ٺٺپهر (۷) مڏد - ٺٺپيرو (۶-۷) ڪُن

ٺٺپهر ڪرڻ (۵) ٺٺڀرڻ - ڪُن ڪرڻ

ٺٺسير ڪرڻ

ٺٺپهرڻ (۵) ٺٺڏور ڪرڻ - ٺٺملائڻ -

ٺٺپهرائڻ - ٺٺوڪڙ ڏهڻ - ٺٺورائڻ

(۶-۳) (۱۳-۲) (۱۹-۵)

ٺٺ

ٺٺلاڙي (۵) ٺٺدر بند ڪرڻ جي

ٺٺلاڙي - ٺٺروڪ - ٺٺاڪ (۱۱-۲)

ٺٺلاڙيون (۳) ٺٺتوڏن ٺٺتون - ٺٺپاڙيون

ٺٺکوس (۲) ٺٺقياس - ٺٺرحم

ٺٺکسي (۵) ٺٺخوش ٺٺي - ٺٺراهي ٺٺي

ٺٺمهرباني ڪري (۸-۲) (۳۳-۱)

ٺٺکڪڻ (۲) ٺٺنظرڻ اڪيون وجهڻ

ٺٺچاڇڻ - ٺٺصحيح ڪرڻ -

ٺٺنهارڻ - ٺٺڳولڻ (۶-۲)

پالند (۶) تی - مٿان - جیٿری قدر

یا ہند تی - ہلؤ - سان - ہر - منجھہ

ڈی - پاسی (۶-۵) (۶-۱)
(۷-۳) (۳-۲)

پاھان پکب مد لیج (۶) ہویان پیر

نہ کٹج - لاجی مٿان وجین -
ہوئین پیرین نہ وچ

پت (۲) ویسار - اعتبار - وعدو

پتنگ (۹) ہروانو

پتی تی پیون (۴) نظر آئن -

مٿن اثر کیو - دل تی پین

پتی (۷) خدمت - حضور ہر -
ہلکل

پچوٹ (۹) سڑا - سیکنا - ہام -

انتظار کرن (۵-۳) (۶-۶)

پو (۴) ہر سال - گذریشی ورم

پوت (۱) دوستی - ہریت - بہت

پوک (۴) چکاس کر - خبر لہ

کمر جوڑی وہی ورم - کمر

ہند نہ کر

ت

تیکر (۳) مکڑوہکی جو ہاٹی

رہی ہٹی مچی ماری جہت

رہا نہ نکرندو آہی - ہتی

پیر، جو انہی ہکی وانگی

نکریشو

ث

ثار (۲) فائدو - آرام

ثب (۲) ثت - و - زخم (۲-۷)

پ

پارو (۵) نکرو - سپارو یعنی

قرآن جو تہیون حصو یا جزو

(پارسی ہارا)

پاکرین (۶) ہکریل - عزت وارنکی

پیارنکی - رتون

پھڪار (۵) صلاح ڪار	پَرنَڻ (۹) ڦارڻ - ڀنڊ ڪرڻ (۵-۳)
پَهَڻا (۵) راضي ٿيڻ - خوش ٿيڻ	(۶-۶)
پَهڙا (۴) قاصد - وانهڙو - رمگذر	پَرو (۴) پتو - نشان
(۱۰-۱۳)	پَرباو (۵) دستور - رسم - خيال -
پڪار (۴) جنگ - نفس مارڻ -	سمجه
نفس سان لڙائي	پَربن (۴) گذارين - گذران ڪرڻ
پيلو (۳) عاشق يا بيمار جو جسم	پڪ (۳) ڪنڀ - تير
جوزرد رنگ جو ٿوڻي -	پَلَو (۸) ڀانڊ - ڪپڙي جي ڪنڊ
تيز - ڀان	جهولي
پهه (۵) سوڙم - گور - گهٽو ٿلائڻ	پَلِتو (۴) پارسي فٽيلو - وٽ -
پٽائڻ	بندوق دکائڻ جي وٽ
ڦ	پَنو (۵) ڪاٺ - ورق
ڦڦڦ (۵) وري وري - ذري ذري	پَبي (۱) مرهم - ڦٽ تي رکڻ
ڦڪڻون (۱) ڊرائون - سٺوڻ	جي شئي
ڄ	پُوچ (۳) پَر - گهٽو (۲۳) (۱-۷)
ڄاڻب (۱) محبوب - دوست	پوشيدا (۴) ماوڪ - پاڪيزا -
ڄاڻڪي (۱) اڃا ڪي	ڄڻا ماڻهو
	ڄُه (۹) حال - رت - خيال (۳-۹)
	ڄهاڻ (۳) ڀيڻ

جوت (۵) روشنی - سو جهرو
(۱۶-۳)

جُولرا (۳) جیرا - جگر

جُوو (۵) جاء - رمطاجي جاء -

ڏيهر - جانورن جي ڇرڻ جي

جاء (۲۰-۱) (۲-۶)

چي (۸) سڏ جو چڱو يا خوشي جو
جواب - حاضر - لهيڪ

چيڙ وٺي (۳) گهڻوئي - چاڇهڻي

چ

چندڙو (۳) چندڙي - چند - جان

چيرو (۳) باهر - مڇ (۱۱-۵)

(۱۳-۲) (۱۳-۱۲) (۱۶-۵)

(۲۱-۲) (۲۲-۲) (۳۰-۲)

چهر

جهانُو (۶) جهلڻ وارو - تحمل ۽

جَبَّار (۵) زور وارو - زبردست -
خدا جو نالو (۸-۲)

جَزُون (۵) پاڻڱا ڪتاب جا -
قرآن جا سڀارا

جَسُو (۵) جڻو - جس - بت

جَشَن (۲) خوشي - عيش - مزو -
لذت

جُڪس - جيڪس (۲) شايد -
مڇاڻ جو (۲-۶)

جَل (۹) وٽ - پاس

جَلِي (۵) ظاهر - زباني ذڪر -
ظاهري ذڪر

جمع ڪرڻا (۵) گڏ ڪرڻا -
حساب برابر بهارڻا

جَنبِي (۲) سنبري - خدمت هڏي
محنت ڪري

چندڙو (۸) چندڙي - چند - جان
(۵-۱)

جَوَانُ (۵) جواني (۱۰-۷)

ڪانن جا گت
چڪاڻا (۳) شراب ڪڍڻ -
گاڙڻ

چڪيا (۱) چڱا (۱) علاج - معالجهو
چٽڪ (۱) بيماري جو اثر -
بادگيري

چورالڪي (۲) چورن واري -
چورن جي

چوڪي (۳) چوڪو - چڱو
چيٽ - (۶) - سچو - اڪل -
خيال (۱-۲)

چينٺ (۲) گهڻا ڏينهن علاج
ڪرڻ - جيٺ ڪرڻ - سنڀال
ڪرڻ - خبرداري ڪرڻ
(۲-۵)

چيهون (۲) چورن - ورون

چ

چٽي (۵) چٽي - لڳي - جهڙا سان
(۲-۷)

بردهاري سان - صبر ۽ خوشي
سان - پختو

جهپ (۶) ننڊ - پنڪي (۶-۵)
(۳-۷)

جهولي (۱) منج - ڪانجو - ڪپڙو
جنهنر بيمار کي کڻڻ

چ

چاليهو (۵) چلو - اعتكاف -
چاليه ڏينهن ڏک هٿ وٺي
عبادت ڪرڻ

چانگ (۶) هڪڙي قوم يا
ذات - بهادر - پهلوان

چاهه - چاء (۳) محبت - عشق -
ڀينهن - ٻار يا ٻاهر جو حال
(۱-۳)

چتان (۵) چت سان - دل سان -
چت مان - دل مان - دليان
(۱-۲) (۲-۵)

چٽڪا - (چاڪ ڇٽڪا) (۶)

(خلیل مان) (۲۷-۱)
 خُمار یا (۳) پٺي ڪيا - خُمار
 هر ۱۵

خُودي (۸) ٻار پائڻڻا - خود
 پسندي - هٿ - وڌائي
 خُير کيڻ (۸) خوشي - نيڪمختي
 سعادت - سُڪ - خير عافيت

د

دال (۵) دوزخ جو پهريون اکر -
 يعني دوزخ

داؤدي (۶) گل جو نالو
 دَرسر (۳) سر - سر ڌڻڻ - مٿي
 ڌڻڻ هر

دَم (۵) سام - مات (۶-۱۰)
 زور - ٿوڪڻڻ
 دُور (۵) سبق وري وري پڙهڻ
 باد ڪرڻ

دُولي (۲) بهائي

چِپاءَ (۳) اُجهاءَ - ٻاهر جهڪي
 ڪر
 چڪو (۳) آواز ڪرڻ

ح

حال (۵) حقيقت - وڃڻ جي حالت
 هيبائي (۷) حبيب جي -
 محبوب جي

هَجرو (۵) ڪولي - خصوصاً مسجد
 سان لڳل ڪولي (۲۱-۲)

حُضوري (۱) حضور هر بهعل -
 راصل بالله

حقائي (۵) حقيقي - حقيقت جو

خ

خام (۷) ڪچو - چٽ - نادان
 جامل (۳۰-۲)

خفي (۵) مخفي - گهڻو - باطني
 يا دل جو ذڪر (چائي جو مد)
 (۲۰-۱)

خُلَّت (۲) درسي - محبت

<p>ڏوڏو (۳) تالو ڏسجو ڏيگ</p> <p>ڏوڏو (۳) ڏنوڻ يا ڏسڻ وارو - اگرڻ جو ڏيگ</p> <p>ڏي</p> <p>ڏاڏا (۲) ڏيندڙ - هتي خريد ڪندڙ - گراڪ</p> <p>ڏاڏو (۸) ڏاڏو - گهڻو - زياده - مضبوط</p> <p>ڏاڏون (۳) ڏاڏون، ڏوراها، ڏوراها ڏڏ (۱) نادان - اڻڄاڻ - اڻ پڙهيل (۱-۲۲)</p> <p>ڏم (۸) ڪاوڙ - ڇڙ - غصو</p> <p>ڏواڻون (۳) ڏوراها - طعنا</p> <p>ڏولاڻو - ڏولا هو (۸) ڏڪر - رواڻو - تڪليف - مصيبت (۱-۷) (۳-۵) (۱۱-۱۳)</p> <p>ڏينائي ڏيک (۹) نظاري جا ڏسندڙ - تماشو ڏسندڙ - حسن جمال جا ڏسڻ وارا</p> <p>ڏيورا (۵) ڏيو - چراغ (دهڪا)</p>	<p>ڏيپڪا (۵) ڏيو - چراغ</p> <p>ڏيڙو ڪرڻ (۶) تاش ڪرڻ - ڇڪڻ - بهار لاهڻ (۲۰-۳)</p> <p>ڏي</p> <p>ڏاڏا (۲) عادت - ڪار - ڪم ڏاڏو - تاش</p> <p>ڏاري (۲) ڏاري - وٽ - پاس - پاسي</p> <p>ڏڏو (۳) ڏڏو</p> <p>ڏڏاڻو (۳) ڏڏاڻو</p> <p>ڏڏو (۳) اگرڻ جو ڏڪڻ يا هرڻ (ڪالين جي ڏڪڻ کي هرڻ چون)</p> <p>ڏڏو (۳) ڏڏو وارو - هوا هڻڻ وارو</p> <p>ڏڏو (۳) اگرڻ کي هوا هڻي هارڻ</p> <p>ڏڏو (۳) ڏڏو جو آواز</p> <p>ڏڏو (۳) ڏڏو کي - هوا هڻڻ سان - ڏنوڻ سان</p>
--	---

دلچور - دلچوري (۱) بیمار -
مريض (۶-۷)

رند (۶) رستو

رلدی (۵) بد رسی - بد نامی -
بی ننگائی - بست - مہو

رنگا (۱) رنگا - لیلاٹا -

کنجھن - کرکٹ - دایون

کرٹا

رنگے (۱) دانہن - کنجھ

کرک - عاجری جی دانہن

رومی (۵) روم جو ماہو - رومی

نقش، جنھنجی گالہ مشوی
ہر ڈنل آہی

رہاٹا (۵) وندر - مشغولی - رت

تجوہز

رہبر (۷) سوئو - راہنما

رہٹی (۱) رہائٹا - عمل کرنا

ہاٹا ملت کرنا

د

دب (۱) دوا - اکین جی دوا

دبڑا (۲) دب - دوائون - علاج

دکن (۱) بیمارن - مریضن -

کرپلن - اگھن

د

دآر (۵) طرح - دستور - وستو

دایون (۱) دایون - ہکین لاسائٹا

جون توکریون - دیون

د

رامس (۴) سٹون - موچارو

رہمان (۵) مہربان - رحمرکنڈڑ -

خدا جو قالو

رمیلا (۵) رسیل - بہتل - اصل

(۱۲-۳) رس یریا - چڈا - ولندڑ

(۷-۲)

رک (۶) سکل

ز

زاني (۵) زنا ڪندڙ - فاق
 فاجر - گنهگار
 زه (۸) ڪمان جو ڏاڳو جو
 جانورن جي آنڊن مان
 جوڙيندا آهن

س

سابق (۵) اڳيون - مٿيون -
 دوستي يا محبت جو رستو
 ساڃاهه (۵) خدا شناسي - معرفت
 ساڃاء (۳) سڃاڻپ - واقفيت -
 نسبت (۱-۲۰)
 ساڃاڻو (۸) ساڃاهه وارو - سماججو
 وارو - ڏاهو
 سالم (۵) خاص - خالص - نچ -
 صاف - پاڪ
 سانڌاڻ (۳) سندن لوهه جو
 جنهن تي تنل لوهه رکي مٽر ڌا

مئلندا آهن

سالڪ (۴) سانگو - پرواه -
 قسمت - سفر (۵-۱) (۵-۳)
 (۶-۲)

ساهدو - سماءُ (۹) سهائي روشنائي
 ساهو جي معنيٰ پهلو ان به آهي
 ساڙ (۴) لذت - سواد
 ساڙو (۴) شاعر

سائيل (۳) سوال ڪندڙ - سوالي
 ساڻو (۳) سکر - اشراق
 ساڻو منهن (۶) ٽڪو منهن -
 زرد رنگ

سبيل (۵) - سڃي - خالص - گهڻو
 (۱۲-۲) وات (۳-۲۳)
 سپر (۷) چڱي طرح - چڱو پريل -
 مختبوط - ساڻو

سٺ (۵) صحبت - سنگت -
 جماعت - ميڙ

سٺرو - مٺري (۷) - ولو - بولي
 آسان - پهچي (۶-۵)

سٺ (۴) جوڙ

ڪپائڻ۔ ڪٽائڻ	ڀينڻ (۲) جوڙڻ۔ رٿائڻ (۱-۷)
ڀڃڻ (۱۳) ڇٽائڻ۔ نشان ڪرڻ دل تي رکڻ۔ ياد ڪرڻ (۵-۲)	سٺ جوڙ (۲) مقابلو ڪر۔ سامان پورو ڪر۔ ترتيب بهار (۲-۳)
ڀڃڻ (۶) هٿيار۔ خبردار (۱-۲)	مٿاڻي (۸) سخت مضبوط (۳-۸) مٺ (۲) نانگ۔ ٻلا
مٺ (۳) گام جنهن جو ڪاٺو تير ۾ وجهندا آهن۔ يعني۔ تير۔ ڪاٺ	مٺي (۵) رمي۔ پيدا ٿي مٺڪ (۸) پورو ٻڪل۔ تازو۔ ڄڻو (۶-۸) (۸-۹)
مٺ (۲) وسندي جاھ مٺ (۷) سار۔ سنهار سراڻ (۳) ڪپڻ يا تزارن جي تڪي ڪرڻ يا لائڻ جو اوزار يا پھڻ	مٺرو (۷) ڄڻو۔ تمام ڄڻو (۱-۶) مٺاڻ (۲) سمجهه وارا۔ هٿيار (۲-۳)
مٺاڻي (۳) سراڻ وارو۔ صيقلگر مٺرو (۷) اڳيٺل۔ مان وارو۔ مقبول۔ عزت	مٺڙن (۷) سڀ ڇڏڻ مٺا۔ مٺي۔ سلامت۔ تندرست
مٺڙ (۷) گذر ٿيڻ۔ رمي سگهڻ۔ گذرڻ	مٺڙاڻ (۲) بام جو پھڻ۔ سون جو پيدا ٿيڻ
مٺڙا (۱) رڙهڻ۔ هلڻ	مٺي رهيا (۲) ڪامي ويا مٺ ڪرڻ (۲) جٽ ڪرڻ۔

سُواریو (۸) سہا گو۔ نیکبخت
 سٹکٹا (۶-۷) ڈکٹا۔ چٹ
 سوئٹ - سوئٹ - سوئٹ (۵)
 سجاٹا - کھٹا (۲-۵) (۶-۷)
 (۶-۱)
 سوچھٹ (۶) یاد کرت - سہاٹ
 سوڈا کرت (۷) واپار کرت
 سوڈا (۳) - سوان - سوجھو
 سورا (۸) پهلوان - سورہ
 سوران (۸) سورن منجھان
 سوراہ (۶) بہادر - پهلوان
 سوری (۶) قاسی - دار
 سولہارو (۸) پاک - سمدو -
 شریف
 سونہین (۵) سونہا - واقف
 رھنا
 سہاگی (۸) سکو - سہا گو -
 آرامی
 سہاٹو - سہاٹی (۹) روشنائی
 سوجھو

سو - سوری (۳) شراب
 سُرھائی (۸) سُرھان - خوشبو
 سُرپو (۸) حاصل تيو - اٹیو
 سٹکٹا (۳) ڈکٹا - ڈمکتا -
 چٹ
 سٹو (۵) رستو - رام - وات
 (۶-۶) (۶-۶) (۷-۹) (۸-۱۰) (۱۲-۱۳)
 سٹل (۶) تنگ - سوراخ - ڈکے
 (۶-۹)
 سٹوک (۷) فقیر بی جو رسو -
 تصوف - صلح - جگی ملت
 سٹاٹ (۲) چوٹ - ہڈائٹا - گچھ
 ظاہر کے ٹا - ہڈائٹا (۲-۷)
 (۲-۶)
 سٹاٹ (۲) سوراخ کری - وڈی
 ٹکی - عذاب ڈٹی (سٹاٹ)
 سٹنبرٹ (۵) یاد کرتا - یاد رکھتا
 سٹنچھ (۱) سانچھی - شام

صرف نَحو (۵) ۽ ۹ صرف لاهو-
 گرامر- رواجي تعليم
 صلاح (۵) ۽ صلحت - چڱو ڪم-
 راضيو (۶-۷)

ط

طالب (۵) سالڪ- مرید- فقیر-
 خدا جي طلب ڪندڙ
 طالع (۳) صالح جو ضد- شير يا
 خراب ماڻهو
 طالع (۳) قسمت - نصیب -
 ستارو
 طير (۲) ٻکي

ع

عرفان (۵) معرفت- خدا شعاسي
 عزرايل (۵) ابليس - شيطان
 (۱-۹) (۳۰-۲)

سيز (۷) گس- رستو (۷-۱) (۱۱-۱)
 ميلو (۳) سئون - پل يا سوڌو-
 نير
 ميلهه (۵) ڪنڊا
 مينگهه (۳) ڪمان
 مين (۵) سان - تائين (۱۰-۱)
 (۳۱-۵)
 ميهڙ (۵) ماڻت- دوست- سڃڻ

ش

شادي (۱) خوشي- خوشخبري-
 بشارت
 شاڪر (۱) شڪر ڪندڙ- خوش
 شفا (۱) چوٽڪارو- صحت -
 قدرستي

ص

صالح (۳) نيڪ آدمي
 صبي (۲) سوکو- آسان

قُدُورِي (۵) شريعت يا فِقر يا حد پٽ جو هڪڙو ڪتاب	عَطَا (۸) بخشش (۲۷-۲)
قُرْبِيَّت (۸) قُرب - ماحبت	عَقَابِيل (۶) تير - عَقَاب جو پُڙ
قَوَال (۲) ڳائيندڙ - ڳائڻو	عَمِيَق (۳) بحر - اونهو - منڊ -
(۱-۲) (۱-۲)	(۲-۲)
	عِيَان (۸) ظاهر - پڌري

ڪ

ڪَاتِب (۵) لکندڙ - قرآن
لکڻ وارو
ڪارَابِل (۲) مور (۱۰-۱)
ڪَارِط (۶) سبب
ڪَارُون (۱) دانھون - عاجزون
زاربون
ڪَافِيَا (۵) ديني فقر جو هڪڙو
ڪتاب

ڪَام (۶) ڪم (مهندستاني)

ڪَان - ڪاني (۳) تير

ڪَالْبِهِن (۳) ڪنڊن جي
ڪالهن ۾، چنڊي پلم ٿڪي

غ

غُرَابَت (۸) غريبي - مڪيني -
ماٺ - صبر (۲۱-۱۰)

ف

فَرَق (۱) فائدو - تفاوت
فُرْقَان (۵) قرآن - جو سچ ؟
ڪوڙ جو فرق ٺاهڪاري (۱۰-۵)
فُرْهِي (۵) تختي ٻڙهن جي -
هتي - لوح قلم (۲۱-۵)

ق

قَاضِي (۸) قضا يا شريعت جا
فيصلا ڪندڙ

نشو ڪري - ذرا ذرا -
سپڪو - ڪٽو

ڪٽ (۶) ذرو - ٽڪو (شراب)
(۶-۸) ڪ - ڪٽ - رنگ

جنهن سان ڪنهر ٿانون تي
ليڪا ڪيندا آهن

ڪٽڪا (۲) ڪٽو - هرزا

ڪٽڻ (۸) ڪٽڻ ڪٽڻ - گذارڻ

ڪٽڻ (۲) نالا ٿئي - نامناسب

مٿ - بي ننگائي - بي راجائي
(پڇ - قبيلو راج)

ڪڇل (۳) سرو

ڪڇاڙيان (۵) ڪڇاڙي کان

ڪهڙي سيمان - چو - چالاء

ڪڙ (۱) ڪڙو - گات (۶-۲)

(۱۱-۲) (۱۳-۱)

ڪڙو (۵) چو - گوياء (۶-۳-۹)

ڪراما ڪاليمين يعلمون ما

للفعلون (۵) قرآن (۲۲ سورة)

ٿي ٿئي

ڪاٺهر - ڪاٺهر (۵) ڇڻو -

ضعيف - مست - ڪامل

(۳۰-۲)

ڪاٺيارو (۱) ڪاٺ لڳل ماٺهر -

تير سان زخمي

ڪاٺيارو (۱) ڪاٺ وارو -

ڪاٺ ڪيندڙ - محتاج -

گهرج وارو - شرمندو -

(ڪاٺيارو) (۶-۲) (۶-۳)

(۱۰-۱)

ڪاٺل (۵) ڪاٺڙ - مست

ڪاء (۲) ڪائي، ڪاٺ

ڪبرياء (۵) يعني ڪبرياء

سان - هٿ ۽ وڏائي سان -

خود بيني سان

ڪٽائڻ (۸) گسائڻ - نٽائڻ -

ٺارڻ

ڪٽ (۳) ٽڪو شراب، جو گهڙو

<p>ڪُل (۳) مڙئي - جزو جو ضد - وحدت ڪلاهه (۵) تربي</p>	<p>مان - يعني سڳورا ملائڪا لکڻ وارا - اُهي جيڪي ارهين ڪريو ٿا سو چاٺن ٿا</p>
<p>ڪُهه (۲) ڪومر - چو</p>	<p>ڪَرت (۲) چيرڻ جو اوزار - وڏي ڪارائي</p>
<p>ڪُهڻا (۶) چوڻا - ڪاڇڻا</p>	<p>ڪَڙا هُو (۲) ڪَڙ يا خبر ٺهڻ وارو - سنهال ٺهندڙ</p>
<p>ڪُهڻا (۳) ڏڪڻا - ڊڄڻا</p>	<p>ڪَڙ لنگهڙ (۱۰) ٺٺي جو ڪنڊو يا هنڌو (۲-۸)</p>
<p>ڪُڙ (۵) ديني ڦٽ جو مڪڙو ڪتاب</p>	<p>ڪَڙهو (۸) اُن (۲-۵) (۱-۳) (۵-۱۹)</p>
<p>ڪُڙو (۷) ڪوٽ جي ڀت جي چوٽي</p>	<p>ڪَڙي (۲) برهيز</p>
<p>ڪُڙڪا (۱) ڪٽاڇهڻا - بيمارن وانگي دانهون ڪرڻ (۲-۷)</p>	<p>ڪَڙيندا - ڪڙيندي (۳) ڪندا - ڪندي (۲-۷)</p>
<p>ڪوڙ (۸) خوشي - خواهش - عيش (۱۰-۶)</p>	<p>ڪَڙهه (۵) گهر - اندر - دل - سينو جي (۲-۳)</p>
<p>ڪوڙ يا (۳) مشتاق - عاشق</p>	<p>ڪَڙهڻا (۵) ويچار ڪرڻ - خيال ڪرڻ - فڪر يا افسوس ڪرڻ (۶-۷) (۶-۹)</p>
<p>ڪوڙڻا (۵) وڌڻ - ڪهڻ (۱-۱)</p>	<p>ڪوڙ (۲) وڌيندڙ</p>

گڏي (۵) ڪولي - حجرو	ڪوڙ (۵) ڪوڙين - ڪروڙ -
گڏيا (۳) نشي ٿيا - مسيت ٿيا	ڊگ
پر دار (۲) هارسي ڪردار - افعال	ڪوٺج (۱) چت طبيب - نير
نيڪ افعال رکندڙ	طبيب - اچار
گمندڙ - گمندو (۸) ڪمڻ وارو -	ڪهڙي (۵) چوڻي
ڪميا وارو - ضمير ڪندو (ڪمڻ)	ڪمان (۵) ڪٿان، ڪهڙي
ڪيڻ (۸) کاڌو - بخڏا	هندان
گمندڻ (۳) ڪميا وارن - صبر	ڪيف (۳) شراب - نشو -
ڪندڙن	مستي (۲-۱۹) (۳-۱۹)
گمي (۸) صبر ۽ تحمل ڪري	(۲-۲۳)
(ڪمڻ)	ڪيندو (۶) دشمني - سرڪشي -
گميو ڇڏين (۶) گسايو ڇڏين	وير
گورو (۲) باه جو گورو - شراب	ڪٽيون (۳) هرزا هرزا - ذرا ذرا
جي بني	ڪم
گمپ (۴) ڪايو - ڪپڻ - ٻڪي	کانڌ (۸) ڪميا - تحمل - صبر -
گيلڻ (۶) راڻڌ ڪرڻ	رڍ پاري
گيلڻ (۸) کاڌو - طعام - خوراڪ	کاٺا، ۳ جليا - سڙيا - عشق جي
(۸-۹)	باه رکندڙ

چُن (۸) لیاقت - احسان - بلائی

چٹان (۸) گہا کري

چوري (۶) گور - تير - مصیبت

چھَر (۳) نشو - غفلت

چھ چھ (۵) اجايون - بيهوديون

بڪ

چي (۲) دئي

چينجهڙي (۲) معرڪي -

ڪچهري

گهر

گهار (۱) زخم - قت

گهء (۱) گهار کان

گهٽ (۳) پيري - دفعي

گهٽ (۱) ڪليجو - جگر -

نزي - نرگهٽ - اندر (۱۰-۲)

گهٽڪا - گهٽڪا (۲) گهٽڪو

گ

گاڏيون (۳) گڏيون - گڏيل

گر (۵) پير يا مرشد هنڌن جو

گرت (۷) خرچ - سمر - ناڻو

گون (۷) چيله کي ٻڌڻ جو

ڪپڙو - لانگوتو - گنڊ - ڪيسو

گوري (۲) گولي - حب - گليلو

گ

گهرو (۶) چوڪر - پار - نينگر

نوجوان

گچ (۹) ماس - گوشت جو ٺڪر

(۵-۳) گهٽو - ساڄو - ڀريل

(۳-۲۱) (۳-۲۱)

گري (۳) گپ هر

گري (۶) گلي - گهٽي

گندي ڪرڻ (۸) گندي هر ٻڌڻا -

رٺڻا - هٿ ڪرڻ

گندڻا ٿيا (۳) بيپوش ٿيا - نستا

ٿيا - ناري ڇڏيا

ل

لعل ٿيڻ (۵) رنگجڻ - سرخرو
ٿيڻ - گهٽ ٿيڻ

لعمتي (۵) ملعون - بتيل -
شيطان رجيم

ليڪ (۴) ذرو - ٿوري دير
(۲-۶) (۵-۱۰) (۳-۱۱)

لڪ (۵) ماندائي - در ماندگي
مونجهارو - گهٽي (۵-۹)

لڪاء (۳) لڪا هوي - خبر هوي

لونيون (۵) ڪاٿيون - نادان
زالون - جن ڏينهن غفلت هر
گذاريا

لوچڻ (۵) گولڻ (۶-۶)

لوري (۶) نير - ڪان - جهوري
گهٽي - فڪر - عشق - لئون
(۵-۹)

لونهان (۳) لونهون - آلا - شعلا
لوهه (۱) تيز - ٽڪو - ڪان
(لومر مان چڙيل)

لاڪوئي (۵) ڪوئي ناهي
يعني ڪوئي جي ماڻهن جهڙو
وهر ڪندڙ يا دڙهاڙ ناهي

لا ڪب (۴) آشنائي - دوستي
لَا مَقْصُودٌ فِي الدُّارَيْنِ إِلَّا هُوَ (۵)
قرآن مان - يعني ٻنهي جهانن
هر ٻيو ڪو نه مدعا يا مطلب
ڪونهي سواءِ خدا جي -

لاهوي - لاهوئي (۶) فقير -
ساذر - صوفي - سالڪ -
عاشق - لاموت لڪان جي
منزل تي پهتل (۹-۲۲) (۲-۶)
(۲-۵) (۲-۱۹) (۲-۳۳)

لٽاء (۷) لٽي - بند ڪيئي
لڇي (۷) لڇ ڪري - شرم
ڪري - پاسو ڪري
لڇڻا (۹) موٽڻ - لڏڻ - ڇڻڻ

(۲-۲۱) (۱۰-۲۱)
 ما مُورِي (۱) تپ - نصیب ہ
 لکیل یا امر کیل بیماری
 مالِدی (۵) مند جالندز -
 جادوگر - خدا (۳-۳۰)
 مائین (۱۳) ماہن - سماجن
 (مانشٹ)

مَت (۸) سچہ - صلاح
 مصلحت - آج
 متار - متارا (۲) متوالا - ہست
 شراب ہیز وارا - شرابی
 مَت (۳) مانت - عزیز - خویش
 متی ثیا (۴) خراب ثیا - رکی
 رکی منجھن متی ہشچی وئی
 مژٹا (۲) ملٹ - گڈتھڑا
 مُستغرق (۵) محو - حیران
 مُصیبت (۸) ذکر - بد بختی
 مُطالع کرٹا (۵) پتھنجی منہن
 ہڑمن - دلہ ہڑمن

لوہ چاڑھن (۲) تیر کمان
 وجھی چکنا
 لہس (۶) سیک - سوزش - باہ
 لیاکو - لیاکا (۷) جھاتیوں -
 لیا - تنگ مان نھارٹا (۲-۶)

م

مارٹا (۲) تیر دھڑا
 ماک (۴) گہر - شبنم - شراب
 ماگر (۷) قبول - ہسند
 (ماگر ہیو نالو انھیماں)
 ماگپ (۲) مند - جاء - منزل
 (۲-۲) (۲-۳)
 ماگھن (۱) اصل - ہک - مور
 (۶-۹) اتی جوانی - شروع کان
 مام (۶) محمت - حقیقت (۲۳)
 (۱۳-۱۲) صلاح - رت - دل جو
 مطلب (۶-۱۰) (۱-۱۱)

جي هڪڙي بيماري - جالون (۱۲-۱۳)	مُفتي (۸) فتوا ڏيندڙ - جوقاضيءَ کي فتوا ٻڌائي جنهن تي واضي فيصلو يا سزا ڏئي
مُوكي (۲) موڪ ڪندڙ - ساقي - شراب پياريندڙ	مُقابلو (۱) مقابل يا روبرو ٿيڻ - ملاقات
مُونو (۸) گوڏو (۳-۲)	منجهه (۸) اندر ۾ - دل ۾
مُون هيان (۲) مُون جيان - مُون ڏانهن يا اي منهنجا	منجهيان (۲) اندريان
هيان يا منهنجي دل	من مانهه (۲) منهنجي دل جو - منهنجي دل ۽ ماس جو - جسر
مُهائين (۲) زوردارا - متارا - بھادر	۽ جان ۾
مِي (۳) شراب (۱۹-۲)	منهن (۱) بهانو - عُذر
مِيا (۱) متارا - ٿليا - صحت وارا زور پريا - پھرياني	منهن (۲) خيال - مٿ
مِيان (۲) کپ	منهي (۱) ننڍو منهن - جهونڙو - ڏن يا چنر
مِين (۲) پھاڻ - لذت	مور (۸) مطلب - عرض
مِيڙو (۳) گوڙ - ميلو	مورهان (۲) ڪٽ - رنگ
مِير (۵) پيريون اکر محمد جي نالي جو	موريسر (۲) پٺيهر - اکر جي
مِير (۵) ۾ پير جي مڃندڙ جي نالي ۾ آهن (۲۱-۲)	هڪڙي پردي جو نالو - اکين

ن

نانو (۲) ننگ - دوستي - واسطو
(۱-۲۳)

نارون (۲) نهون - نازيون

ناقصائي (۷) اڻ پورائي -
غير ڪاملي - گهٽتائي

ناوڪو (۱) تير - ٺڪو (۲-۳)
(۷-۱۱) (۳-۱۹)

نپت (۶) بلڪل

نحو صرف (۵) صرف نحر -
گرامر - رواجي علم

نورمل (۳) روشن - صاف - نور
وارو - عمدو - محبوب (۶-۹)
(۲-۱۱) (۱-۱۸)

نفس (۸) شيطاني نفس، جوانسان
بر آهي - منهنوت - نفساني
خواهش - پاڻ

نهي (۸) نيٽري - نياز سان
(۱۸)

نوازو (۸) سرافراز ڪرڻ -

انعام ڏيڻ - خوش ڪرڻ

نوراني (۵) نور مان پيدا ٿيل -
ملائڪ

نهو (۵) ننگ - شرر - واسطو -
نپت - لاڳاپو (۱۰-۲۱)

نهي (۶) نهي - ڪنڊ جهڪائي
نهو (۵) واسطو - ڳنڍ

نياط (۸) باطني جو تڙ - جهمو -
وام

و

واتاڙو (۲) واٽهڙو - واٽ ويڊا
مسافر

واتائي (۵) خوشخبري -
مبارڪ

وايوڙڪي (۱) واڍوڙين جي
تتميلن جي

وار (۲) وهر - دهر

وَتَّ وَتَّ (۲) حَمَو - بِمَجْرَو - پانڱو	وامبینگ (۲) نانگ - زهري
وَتَّو (۲) ڏيو	سڀ
وَجُود (۵) هستي - هٿڻ - جمر	وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (۸) قرآن
وَجَا (۱) مندر - هٿياري - قابليت	(۲-سوره) مان - يعني اللہ صبر
وَجَل (وڊيا)	ڪنڊڙن مان شامل آهي
وَجُّو (۳) ويڇو پوڻ - جدائي	وَالْحَيَا (۲) آزاد - والدا -
وَجَّو (۶-۲) ٿيڻ ويرا بردو پوڻ	هي ٻروا - جدا - ڌار ٿيل
(۶-۱۰) (۷-۱۳) (۵-۱۳)	وَنَاهِيَا (۳) ونهه پر ويند گهوت
وَدَّاء (۳) واڌارو - زيادتي	وَالثَّن (۵) وٿون - دڇ
وَدَّ (۵) سٺي جي جاء - پڙهڻ	وَاهَرُو (۵) مدد ڏيندڙ
وَدَّو - ڪاغذ يا ورق جو	وَأَيُّهُ (۳) ٻوڻ ڪرڻ -
وَدَّو يا پيٽو ڪرڻ نشاني لاء	زبان ڌرازي ڪرڻ
وَدَّو (۳) گهوت - مرد بهادر	وَأَو - وٿرو (۲) گهٽا - ويتر -
وَدَّو (۱) پليا - منجھيا	وَدَّو (۶-۵) (۶-۹) (۲-۹)
وَدَّو (۲) وس - هٿ	(۱۳-۵)
وَدَّو (۵) مال رکڻ جي جاء -	وَدَّو (۲) سر جي اڻيوڻ -
وَدَّو - سراء	سر جي ٻڌراڻ
وَدَّو (۵) مال واپار جو - سامان	وَدَّو (۸) وندڻ - ظاهر ڪرڻ -
	حاصل ڪرڻ

ویڑی (۱) دشمن - ویر و لند و
(۱-۳۰)

هم

هارائٹ (۵) کیڑائٹ - پوکٹ -

مازیہ جو کم کرٹ

ھاریا (۲) مہیا - نادان - کم فہم

ھاگ (۳) مکل - مل - آواز

(۲-۶)

ھاگار (۳) جل - نالو - ماگ

ھاہ (۳) ظم - جفا - درد

ھجی (۷) مھجی

ھرڑائی - ھرائی (۸) ملکائی

ھیٹائی

ھنچون (۱) گورزا - لڑک

ھوڑ (۸) نکڑو - بی صبر

ھوندن (۸) ھوند وارن - مھٹ

وارن - جیکی جاٹن تا تر

اسین ہر کی آمیون - مغرور

رڈائی ۽ کارڈ وارا (۱۰-۲)

ونگڑو (۵) ڈنگڑو - ورن و کڑن
دارو

ووڑ (۲) نہار - ویچھڑائی

وہ (۳) مل

وہائی (۵) - سہی رات گذرٹ

کان پوء - دیر - پچاڑی ہر

وہیٹا - وہیٹو (۲) دس - تعلق -

اختیار (۶-۵)

وٹن (۵) وٹون - وچ

ویچائی (۲) طبابت - طبیب

جو ہنر

ویڈ (۸) واڈارو - زیادتی - نقصان

ویرو تار (۷) درد - ہمیشہ -

مدام - ساندھ (۹-۱۹) (۱۲-۱)

(۱۰-۳)

ویٹ (۸) ناپسند گالہر - طعنو -

مہٹو - پچڑو اکر - گداه چھڑو

ویٹ - ورائٹ (۸) ساگہو اکر

ونائی جٹی چڈٹ

اڌ مڻ - اڌ مڻ (۱) اڀرڻ -
سور وانگي پيدا ٿيڻ (۱۱-۲)
(۱۳-۶)

اڌ ت (۱) سڄ - مڪڙي تاري
جوناڻو (آٿورا انهيءَ مان نڪتل)
اڙي (۱) اٽڪي

اُڻور (۱) اُڻر - اڌ رات کان
پوءِ (۳-۲) (۱۱-۳)

اڪڻديا (۱) - ڪنڌڙ

اولاڻيو (۱) خالي - ٽپڙن کان
سواءِ

اگر (۲) سبب - رستو

اڪيا (۲) اکين کي ٻڌڻ جا ڪوٺا

اڪاڙو (۱) اڀرڻ يا نڪرڻ جو
وقت - چهڪات - اوڀر

اڻوڀارو (۱) اڀرڻ - اڀرڻ جو دارو
يا ڏينهن

اولاڻيو (۲) خالي - سڪڻو

آهڙو (۱) آهڙو - وڻان

هُوندو (۲) جيڪي مڃي - حاضر

هُوءَ (۳) ماءُ - ظلم - جفا

هڪڪاند (۶) هيلپ - ناز -
وصل (۱۱) (۶-۱۳) (۱۹۹)

هيريڻ (۵) هيرائڻ - شادت و جهڻ



۳- سر کڻيات

۱

اڪڻا (۱) چوڻ - ڳالهائڻ

اڳڙ (۲) مڪڙي قسم جو سُرو
گام - اڳڙ

آهڙو (۱) آهڙو گام کانئس جو

آٿڙن (۲) ٻسڻ اچڻ - وڻڻ

اڻو (۲) ٻيو

اڻاڻڻ (۲) کڻڻ - تڪو هڻڻ - جلد

کڻي هڻڻ

ایلا چیمون (۱) لونا - الچی

بندڻ (۱) کمر بند - همت جي

ب

باؤ (۱) فقير ٻرديسي - سامي
(۳-۱۹) (۱-۲۰) (۱-۱۳)
(۲-۲۱)

ڪمر

بُورُ (۱) ٻورو - اتو - (۲-۳) اُن

ڏاڳهو - وطن جو ٻورو يا

مڪرون (۱-۱۱) (۲-۱۹) (۳-۱۹)

پ

ٻالنا (۲) ٿلها لڪڻا - ڏڪا -
لنيمون

پٽ (۲) تڪيو - نيڪ - آسرو

ٻٽَ (۲) ٻٽَ تي - ٻٽَ تي -

پتارو (۲) پلو - مٿارو جانور - اُن

ميدان تي - گهٽا - ججهيا -
اُن

پڙ (۱) آڌار - ٻروسو

بگهاڙيون (۲) نير - زنجير -

پل (۱) پلو (ومت) چڱو - موافق

لوه جا پتلا جي پاڙي کي
هٽيا آهن

پنپو لڻ - پنپو لڻ - پنپلڻ (۲)

مست ٿيڻ - بگڙي بيھڻ -

بيھوش ٿيڻ - ٻریشان ٿيڻ -

ڏڪڻ ۾ پورا (۸-۹) (۷-۱۰)

(۷-۱۹)

ٻالھ (۱) قس آھي خدا جو

ٻٽَ (۱) گهٽا - ميدان تي

ٻٽَ (۱) ٻٽي - ڀير

ٻُور (۲) اُن جو رنگ - ٻورو -

اُن

ب

ٻيڄ - ٻيڄ ٻئي (۲) ٻرم ٿئي -

ٻايل (۲) ٻاڻو - ڇاڇو

وڻ	رات گذرڻ کان پوءِ (۳۱-۸)
ٿاڻو (۲) جاءِ	ٺيڙ (۱) ٻرتوا - ڄمڪاٽ - نور -
ٺڪڻا (۲) ٺوڪڻا - ٺوڪي	نشان
اُڇلائي ڇڏڻ نه وٺڻ ڪري	وڻ
پ	ٺائب (۱) توبه ڪندڙ -
ٻارئون (۱) واريون - طرف	ٻهٽائيندڙ
ٻارڻا (۱) برابر ڪرڻ، ٻورد	ٿر مٿا (۲) ٺهارڻ - راجهائڻ -
ڪرڻ (۶-۵)	انتظار ڪرڻ
ٻانهيرو (۱) ٻوڙ	ٿروڪڙي (۱) ٽڪو - خال -
ٻاهوڙي (۲) توبو - کڻو يا ٻي	ڇت جو سُئي هڻڻ سان کُل
شيءَ جنهن مان ڪي ان هاڳانه	ٺي ڪيندا آهن
ڪارائيندا آهن	ٺڪ (۲) اٽڪل
ٻٽيون (۲) ميدان - ٻٽ (۱-۱)	ٺوڙ (۲) ٺر - وري ڦٽل وڻ
ٻر مٿا (۲) ميلاهي ماڻهو - دوست	ٺوڙ (۱) آخر - منزل - بهچائي
ٻين جو مددگار - خوشبو -	ٺيلي (۱) تيل جهڙي - رنگ
(۷-۱) (۱-۱۱)	جو قسم - خراب شڪل -
ٻڙ (۱) گهاٽي جو چڪر	ڇاڪي جهڙي
ٻڙلا (۱) بڪس - ٻاڇو	

ج
جر (۱) ڀاڻي - جر ٿيڻون - ڀاڻي
ڀٽ - سڪي ڀاڻي

ج
جر (۱) جمار - جبر

جهر
جهانئون - جهانڙيون (۲) ليا -
لڪي ڏسڻ

جهات (۲) جهت ڪرڻ -
چالڪي - تڪاڻي - همت
(۳-۷)

جهوري (۲) فڪر - گهڻي -
پريشاني - دير - سستي (۹-۴)
(۱-۲۲)

جهيڙو (۲) ضعيف - آهستو -
آرام سان

ج
چارهيڪو (۱) ساري - جڙمن

ڳوٺ (۱) برابري مات ٿيڻ

ڳاڻڪو (۱) اکين جو چير - اڪر
چنڀ - ذرو - لحظو

ڳانگ (۲) ڪٽ - چيرڪت
(۹-۱۰)

ڳاڻ (۲) ٻاءُ

ڳوڙ (۱) گهڻو - نڪو - اٺ جو
تڪڙو بند

ڳوڙ (۱) گهڻا

ڳوڙ (۱) پرڀتم - مڙج

ڳوڙ (۲) ڳوڙ - ابي ڳوڙ
جو

ڳوڙ - پٽ (۲) ڳوڙ - ڳوڙ -

رسان ڳوڙ جا - ڳوڙ (۱۲-۴)

ڦ

ڦل - ڦلا (۲) ڦل

ڦلڙيون (۱) ننڍڙا ڦل - نقش

ح

حال (۲) ڏيئي لڄال - مينٽر جي
مينٽر - ڌار

حق (۱) سچ - پورو

خ

خامي (۱) ڪڇائي - ڪڇا -
خام (۱-۲۱)

د

ڏوامي (۱) هميشه جو - مڌامي
ڏولير (۲) زندجير، جو وهت
جي پوئين ننگن ۾ وجهندا
آمن

ڏوڏستي (۲) زندجير جو
ڏانورڻ وانگي وهت نجي
اڳين ننگن ۾ وجهندا آهن

ڏ

ڏاڏو (۲) ڏانورڻ وجهندا - ڏاڏو
ڏاڏيون (۲) ڏانورڻيون - ڏانورڻ

جي جاء، جنن ڪه ٻاڳڙو،

زين وڻير - جاڙهي - جڙوڻ
جي طاقت (۷-۱۰) (۷-۱۳)

چاٽ (۲) ناز

چانگو (۳) اُن (۱۲-۱۳) (۱-۱۶)

چٽ (۲) لُٽ - جُش

چٽائي (۱) مٺائي - اڇائي -

روشنائي - سُهائي

چنگهڻ (۲) ڪرڪڻ - ڪنجهڻ

چنڻ (۲) چُرڻ - ڪائڻ

چونڙو (۲) وار - وارن جو واڱوڙو

چوڻو (۲) جاڻي چوڻي وات
مان ڪڍي جنن ڪماند
ڪائڻ وقت ڪيو آهي

ڇ

ڇيڪ (۲) چوٽ - آزاد - پهنجي

مَنُون - خريشي وارو

جدائي - سفر - پردیس - سانگو	ڍي
مائل گھل (۲) سمجھڻا - خبردار ٿيڻا	ڀار (۲) ڍول - جال - دستور (۱-۲۵)
ماء (۱) سواد - لذت	ر
مٺ (۱) پائاري - قافلو - جماعت	رُڪ (۲) رُڪل
مڃائي (۱) مڃڻائي - پلائي	رُڪ (۱) رستو
مُڃڻ (۲) سامهون ڪرڻ - مٺڻ اُهاڙڻ	رپٽ (۲) رپو ڪچو - درياھ جي ڪڇي جي زمين رپهڻ - رپهڻ (۱) رپهڻ -
مُڏين (۲) سڌ ڪرڻ سان	رهي وڃڻ - گنديڻ - لئون لائڻ
مُڙڪ (۲) سنهال - خپراري	س
مُڙي چڙهيو (۱) روبرو پهچي - مقابل ٿي	سائڻ (۲) گهارڻ - گذارڻ - وقت گذارڻ
مُڙڪڻ (۲) سڌل - چنڊن جو وڻ - سُرو وڻ (۱۹-۳)	سائڻ (۲) سڳڻ سان ڪرڻ - رُوءِ مقابل ٿيڻ
مُڙڪهڙو (۲) زنجير - گڇي ۱ وڃڻ جو گهٽ يا گالو	سامي (۱) فقير (۱۹-۳) سانگ (۱) پاهر وڃڻ - جو سبب

ش

شاخون (۱) روشنائي جون
ليڪون - طنابون - شعاع -

تردرا

شب (۱) رات - گچھ گوم
(۳-۱۸)

شمس (۱) سج (۵-۳-۱)

ع

عامي (۱) عام ماڻهو - اڻڄاڻ -
جامل (۳-۱۸)

ق

قنڀي (۲) قظيم - مڃول جو
ڪپڙو - عهدو ڪپڙو

قمر (۱) چنڊ

ڪ

ڪاڪت (۲) طاقت

ڪام (۱) اڪڻ ان مڪڻ جو

سنيهو (۲) نياڻو پيغام (۷-۱۰)
(۱-۱۹)

مواڙائي (۲) چڻي واڙائي -
خوشخبري

موت (۲) چڻا وٽيل

مورج (۱) سچ

بهائي (۱) سوچوري واري -
تارن جي روشنائي واري -
چاندوڪي

ميهت (۲) ست جا رسا

ميهتن (۲) تنڪ جهڻ - پڪ

وڃي جهڻ

مسيح ٿيڻ - شيخ ٿيڻ (۱) چڙهڻ -
اڀرڻ

ميوما (۱) پيشاني - پيشاني تي

مڃدي جو نشان سيمييا يا

طلسم جو علم جو ڪيميا وانگي

مڃي آهي

مڃين (۱) ٿاڻين - سوڌو

<p>يا انهن جا مڱل</p> <p>ڪنواٽ (۲) ننڍو جوان اٺ</p> <p>ڪُنُوَر (۲) ڪمول - گل نيلوفر</p> <p>مڱل</p> <p>ڪوڙ (۲) ڪوڙيون - ويهون</p> <p>گهٽيون - ڪروڙيون</p> <p>ڪِهه (۲) اثر</p> <p>ڪِهڪان (۲) گهوڙو</p> <p>ڪِهه (۱) ڪهڙي</p> <p>ڪم</p> <p>ڪاڻو (۲) ڪاڏي - ٻوٽ - ڪاڏو</p> <p>ڪوڙو - ٻوٽ ڪوڙو - منهن</p> <p>پر ڪرڻ ضعيفي جي سبب</p> <p>ڪام (۱) ڪاميا - پيچڻ - ساڙو</p> <p>سوزش - حسد</p> <p>ڪنٺهار (۲) گل جو نالو - گل</p> <p>چروٽ</p> <p>ڪچائڻ (۱) ساڙڻهارڻ</p>	<p>ڪامپ (۲) جادو - ڪامپي -</p> <p>سهڻي زال (۱-۶) (۱۹-۲)</p> <p>(۲-۳۱)</p> <p>ڪنڀون (۱) تارن جو ميڙ</p> <p>ڪٽ (۲) ڍرائي - گهٽي -</p> <p>گاڻپتو - ويچار</p> <p>ڪپور (۱) ڪانور - مڪڙو</p> <p>خوشبوداروڻ (۲-۳)</p> <p>ڪڍ پهي - ڪڍ پفو (۲) ٽپتو -</p> <p>اطلس - محمل - مڪڙو قيمتي</p> <p>ڪپڙو</p> <p>ڪڍاٿور (۲) سڌا توري جو</p> <p>صد - نا صالح - ڪڏهو - بد</p> <p>اخلاق</p> <p>ڪر (۲) ڪنڊ - ڪڙم -</p> <p>ڌات - حسب نسب (۲-۳۱)</p> <p>ڪسِر (۲) گيسر - دهر - ڍرائي -</p> <p>سُستي - گهٽتائي</p> <p>ڪنگو (۲) لوآ - ٿون جي مور</p>
---	--

دڀت	کُر (۱) خَر - خراب آدمي - کريل ماڻهو - رقيب - دشمن (۲-۷) (۲-۱۸)
لغار (۲) انگ - ذرو - ٿون - اشارو - اثر (۱۰-۵) (۱۱-۷)	کروڻا - ڪڙڻا (۱) (۲) روشني ڪرڻ (۸-۱۹)
لڪ (۲) لڳا - لڳي (۱-۱)	کنهاتڙي (۲) کنهات جي راڳني - پياڙي - مڙيو
ليڙ - ليڙو (۲) اُن (۱-۹) (۱-۱۱) (۱۳-۵) (۱۹-۲)	کنڊ (۲) رستو (۷-۱)
م	کيٽ (۲) کيتي - ٻني
ماڪائي (۲) ڄاڻي ٻجهي - ارادتا - ڪڏ ڪري - ماڪ	گ
م - صبح جي وقت	گچي (۲) گچي
مال (۲) مالو - مالو - مهار	ل
مام (۱) مطلب - اشارو	لاڪوٽو (۲) لکن جهڙو - چڱن عادتن وارو - عمدو - قيمتي
مڇڙ (۲) سگر - ڪنڊي جو ڦر - ڦر ڦريل (۱۱-۱) (۱۱-۲)	لامي (۱) لهندڙ - نهندڙ
مڇڙ (۱) مٿان	لدا (۱) ڏسي - طرف
مڙ (۱) پڙئي - سهڻي	لدو (۱) مڪڙي تاري جو نالو
مشفاق (۲) شوق وارو - عشق	
مشڪ (۱) ڪٿوري	

نالگو (۲) اوچتو۔ ناگھ۔ ناگر	مَعْمُور (۲) خوش - راضي -
نپڙ (۲) بي پر۔ بيوس۔ بيڪس	ڍاول - سڪيو
بالڪل - نپت	مَلَام (۱) ملامت - ذوم - تصور
نچوٺ (۲) نپوڙن۔ ٻاٺي ڪيڙ	مَلُوڙ (۱) ملول - شگين
منجھون مارڻ	مَنَد (۱) مانند - معال - مت
نڌان (۲) ٻهڃاڙي۔ ٻڻ۔ نيٺ	مَنَد (۱) مڌ - شراب - لذت -
گهر (۹-۱۲)	مناڻ
نورٽ (۲) ننگام۔ نظر (۲۱-۱۰)	منڊ (۱) جادو - منتر (۳۰-۳)
نِسَت (۲) ضعيف - بي طاقت	موڪ (۲) مالارو ٻاٺي - گهٽو
(۱۰-۵)	ٻاٺي - وهندڙ ٻاٺي - گهٽو۔
نيٺ (۲) نيٺ چار سا - نوڙ	جام - مٿو (۶-۳) (۲۸-۱)
و	مِهاہ (۲) مهن تي - بهاني تي
وَس ورنئون (۲) خوشبودار۔	مَھندُون (۲) مڙھيندُون -
سُرميون واس سان رنگيل	مخوش ڪنديون - وڻنديون
وَاو (۲) ڪراڙن جانورن جي	مَيُو (۱) اٺ - ٽڙا گهر
بيماري - ڪار و او	ن
وچڙڻ (۱) رنج ٿيڻ - ناراض	نامِط - نامسجوط (۲) اُپڙڻ -
ٿيڻ - مٺو پائڻ - چڙڻ	ڪني ڪيڙا

هڏ پوٽ (۲) لڳڻ - اٺر ڪرڻ
 هيڏي (۲) هڪڙي قسر جو
 پاڳڙو جو نوڙن ۽ رسن مان ٿو
 ڇڙي - جهڙ
 همير (۲) هن وير - همير - ماڻي



۴- سر سر اڳ

۱

آب (۱) ماڻي - درياھ - سمنڊ
 آڻي (۵) باھ جهڙو - ساڙيندڙ
 ماريندڙ - خوفناڪ
 آچار (۳) مثال - نمونو - ائصاف
 نبيرو - فيصلو (۶-۵) (۱-۱۸)
 آچارڙا (۲) اشارا - نشانين
 (۵-۴) لهريون - وهڪرا
 آڏو (۲) اڳيان - وچ تي
 آر (۲) درياھ جو - سخت وهڪرو

وڏ پٽ (۲) پڏاڀو - ضعيفي
 وڏ ڦڙو (۱) سخت مينهن
 وڏ وڙجڻ (۲) ڪارڙجڻ -
 ڇڙڻ - رسڻ - درڇڻ (۱-۱۹)
 (۳-۱۹) (۶-۱۹)
 وڙڻهن (۲) صحبت - انس -
 حال ادرڻ - رهائڻ (۶-۳)
 وڃڻ (۲) اٺن جو گلو (۱۰-۶)
 (۸-۱۳)
 وڻهه (۲) کلي هوا - ماڪ - گيم
 ومامڻ - ومامڻ (۲) فڪر
 ڪرڻ - گهٽي ڪرڻ
 وهه ماء (۲) وهه جهڙيون - زهر
 جي سواد واريون
 وهلي (۱) جلد - تڪڙي
 هم
 هانهه - هاهه (۱) مونگار - مون
 مون ڪرڻ - مڪل

اڀڙڻ (۳) مٿي چڙهن - ٻاهر نڪرڻ	اچل - تڪه - سپر (۵) خييار
اُخلاص (۶) سچائي - نيڪ	میل - شوق
نيٽي - سچي دوستي (۸-۳)	آگاهه (۵) واقف
آرڻ ۲ اشارو - مطلب	آگر (۵) خوشبودار ساڙڻ جي
اڙي (۵) اٽڪ - مشڪلات	دوا - اگر ٻتي - واس - ڌوپ (۱۹-۲)
اسارو - اڃاري (۴) (۵)	آڳهه (۱) وسيلو - آسرو - اجهو -
ري سار - ري سڌ - ري ٻڌ (۳-۲)	بنام - ڌر - مهندار - نظرتي (۳-۲) (۶-۵) (۱۳-۲)
آسري (۴) اڌامي - چڙهي	آهار (۳) آهر - آسرو - ٻروسو (۳-۳)
آمولهي (۱) آڻ سونهي - ڀير واقف (۹-۸)	آبت (۳) آبتا - اونڌا - مخالف
اڪير (۱) سڪ - سڌ - خوشي	آڀاڳي (۵) نياڳي (۹-۲)
اڪهائڻ (۱) عرض قبول ڪرڻ	آٿارن (۵) اڻ تارن - نه نري
اڪهڻ (۳) قبول ٿيڻ - پسند اچڻ	چاٽندڙن
اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّلْبِ كَمَنْ لَا	آٿر (۲) آٿر جو واء (۷-۲)
ذُنْبٌ لَهُ (۲) حديث - يعني	آٿوڙيا (۵) اڻ ميا - بيحساب (۵-۲)
گناهه کان توبه ڪندڙ اهڙو	
آهي جهڙو جنهن مان گناهه مٽي	
نه ڪيو	

اولو (۱) جهاز جو دلچسپه - بيزئي جو گن (۳) (۲-۳۵)	امانا (۱) بي مانا - بي آبرو (سمانا جو ضد)
اواناڻي (۱) اناڻن - عرض قبول ڪرڻ - آڳهاڻڻ	الديشو (۲) فڪر - ڳڻتي - ڀڄ
اولهو (۶) عميق سمند (اشارو آخرت يا هن جهان جو) (۱-۱۸)	آڻي (۳) نوڪ - جهنڊ - منهن
اهرائڻ (۳) ماڪارڻ - ملائڻ	اوباهڻ (۲) بهڃائڻ (۶-۸)
اهڙائڻ (۳) چيرن يا چيرن ۾ ڌاڳا اڳڙيون وجهي بند ڪرڻ	(۲-۳) نالو اليه اوباهيو انهيمان نڪتل آهي)
اهڙڻ (۳) لڳڻ - ٽڪڻ - لڏڻ	اوج (۶) جاڙهي
اهس (۳) عشق - شوق - سڪ اٻارو (۶-۳)	اوڙاهه (۲) ڪن - اونهو درياھ عميق - درياھ جي ڪڏ - درياھ جو ترو (۱-۲۱-۵)
اهڪ (۵) اوڪائي - ڏڪيائي - ڏڪ	اوسار (۳) آرو - آڇو - تارو
اهڳ (۲) خوشبودار تيل	اوسهه (۵) ارچتو آراز - نال (۱-۵)
ب	اول (۱) ڏڪ - لپوارو ڪر - اولي سان ڏڪ
باطن (۱) اندر دل - گچھه	اوان (۲) باطني مان لنگهائڻ - لامن - اچڻ (۶-۱)

بانا (۱) بيان - احوال - راز -
 اندر جي حالت رنگ -
 ڀڃڻ (۲) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۳) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۴) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۵) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۶) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۷) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۸) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۹) ڀڃڻ
 ڀڃڻ (۱۰) ڀڃڻ

پ

پار (۳) پار
 پاڻ (۲) لنگڻو - مڱڻهار - پنڀڻو
 پاڻ (۶-۶) (۱-۱۳) (۱-۲۷)
 پتار ۱۲ گهر ڏيئي - پٿر -
 خاوند - خدا تعاليٰ (۱-۶)

ب

بار (۲) هاري - سنبڊ جو پاڻو -
 اونهو باڻي - ڪن
 بان (۲) بانهو - غلام
 بهاران (۱) هن طرفن يا پاس
 کان
 بر (۶) بر حال - مصيبت - انسوس

نُر (۳) ذرر	پوري (۴) پورزي - المباح -
نراز (۵) طراز - بيٽري	ابو جم - پولي - پلندو (۳-۹)
نرميز (۴) تجويو	(۳-۱۹)
نرھو (۲) ڪانين يا ڪڪن جو	پئي (۳) ڊپ - ڊاڻ - خوف
ريڙهو جنهن تي تريو آهي (۶-۸)	(۷-۹) (۶-۱۰) (۲-۲۲)
(۱-۲۰)	پيٽي (۴) جاء - هند - واهر
تسليم (۱) سپ ڪر خدا کي	(۲-۳) (۶-۶) (۳-۱۸)
سونهيل - توڪل - خدا تي	ت
پورو پر سو (۴-۴)	تائير (۲) اثر
تڪيو (۴) ڪان - رهاڻي جاء	تاري (۲) طلب - نان - باجم -
(۲-۲۱) (۳-۲۱)	پلائي (۱-۳۸) (۳-۷)
تڳڻ (۲) رهڻ - گذارڻ - جٽاء	تاکياڻون - تڪياڻون - سهي
ڪرڻ (۱-۳)	ڪياڻون - وڪريا مال سان
تَن (۳) تنگ - سوراخ (۶-۶)	پرياڻون
تَن (۳) تَن يا تنگ بند ڪرڻ -	تانگهو (۶) ٿورو ٻاٽي - هتي
ڏگهري هٿڻ	اشارو ۾ن جهان ڏي
تواڻي (۱) بنال - گرام (۱-۱۱)	تائب (۱) توبه ڪندڙ - پشيمان
توبوا الي الله توبه لوصوا (۳)	تحقيق (۱) سچ سچ - حقيقت
	ڪري (۴-۴)

پاڪڙيون (۳) ٻيڙيون

پانَ (۲) پن - پان جا پن يا ٻيڙا

پالڏي (۵) پنڌ ڪندڙ - قاصد

پاٿيٺ (۴) موتي جو پاڻي يا

آب - رونق - رنگ روپ

موتي - آبدار شيءِ (۴-۵)

پچار (۳) ذڪر - بيان - ڪلمو

ڪلام

پڏم (۴) ارڻن کان مٿي جو

دد - ڳاٽيٽي کان ٻاهر

پڙ بندر (۳) پور بندر - ڪڇ جو

ڊڪڙو بندر

پڙ ٿيڻا (۲) پرڇڻ - ڍانڇ

پرڪڻا (۴) پرڪڻ يا چڪاسڻ وارا -

صراف

پر ٺاهي (۴) ٻاهي - برجي -

سونپاڇي

پڙيون (۵) ٻاسارين يا عطارن

(قرآن مان) يعني خدا وٽ

خالص طرح يا سچي دل سان

توبه ڪريو

توهه (۱) (۵) مڀر - پلائي - خدا

جو فضل (۶-۵) (۶-۳) (۱-۱۸)

ش

شُبا (۱) تعريف - واکاڻ - وصف

پ

پاتار (۱) سمنڊ جو ترو - درياھ

جو ترو - اونھو پاڻي

پار (۱) پريٽن ڀر - موڪندارو

پارچا (۵) ڪپڙا (پارسي پارچہ)

پارس (۴) ڪيميا - پھڻ جنھن

سان ٽامي وغيره کي ڦيرائي

سون ڪڇي (۵-۳-۱)

پارگو (۴) پرڪڻ وارو - پرڪيندڙ

پاري (۶) ڪسي - کوهادو -

سیر - نھر - پاڻي جي شاخ

لپڙين جو ڌڪو يا سٽڪو
ڦيرو (۲) ڌر - هوت

ج

جاڏا (۵) وڏا
جال (۲) جام - گهٽو - جاري -
گهٽا - ججهڻا (۶-۵) (۱۱-۵)
(۲۳-۱)

جانا (۱) توبه - نڪي اڱر
گسائڻ، جا توبه جي نشاني
آهي

جھوڙون (۳) لڳو وڃ -
گذر وڃ

جڻڪي (۳) ڪڙڪي - اوچتي آئي
جر (۱) جڙ - پاڻي (۱۹-۹)

جر ٻلي، پاڻي (۵) درياھ جا
پوچارا اڪڻ، پاڻي ۽ ٻر جهندا
آمن جانور وغيره ۽ انهي محل
گڏجي ٻر ٻاڙ وڃي پاڻي جا
چندا ٺهندا آهن ۽ دعا گهرندا
آمن

جون پڙيون - خوشبودار
دراڻون

ڳڻهه (۳) رسو جنهن سان پيڙي
ٻڏي ڪناري تي بيهاري پيدا
آمن - لنگر سان ٻڏڻ جو
رسو

ڳوچارو (۲) پوڄا ڪندڙ -
بندگي ڪندڙ

ڳهٽ (۲) واسطو - مناسبت -
مواقفت (۱۲-۵) (۲۲-۳)

ڳهٽا (۳) نهيا - راضي ٿيا

ڳيڪه (۲) محبت - سڱت
درستي (۹-۱) (۱۰-۲)

ڦ

ڦر هو (۱) جهاز جو تختو

ڦڙيون (۱) مينهن جون بوندون -
برسات

ڦڙو (۳) پاڻي جو ٿورو - حباب

ڦڙيت (۱) جھيٽ - جھات -

جواہر فروش
جہاج (۱) جہاز
جیفو (۳) مراد - دُونِد - ہنی
اشارو حدیث جو تم الدلیا
جیفو طالبیہا کلاب - یعنی
دنیا دُونِد آہی ء سندس
گولیندڑ کتا آہن

ج

جام (۵) سردار - مہندار -
رسول کریم (۶-۳)

جہر

جہا جٹ (۲) پالٹی منجھیان ملٹ
یا لنگھٹ - تکلیف یا مشقت
کیدٹ
جہر جھٹو (۳) گہر گہاو - پراٹو -
شکتو

جھڑ (۳) ضرہ جھڑ - لچھڑ

جہریون (۲) جہریون - کُنڈون
گوشا

جڑی (۲) ملی

جفا (۱) تکلیف - سختی

جگ (۵) ایام - زمانا

جمنٹ (۳) ہلٹ - جڑٹ - مٹو
ہٹٹ

جنگ (۱) (۵) وڈو - گرو -

قداور - مضبوط (۶-۸) (۸-۳)

جوٹٹ (۲) نہارٹ - گولٹ

جولہ (۲) جوت وارو - چمکنڈڑ

جونن (۳) گوڈن - مورن

جوپ (۲) بہادر - بہلوان -
جنگ

جود (۲) سخا

جوکارو (۵) جوکی وارو -

خرفناک - شوروارو - جوکاتنو

جوہری (۲) جواہرن جا - وداگر -

جهڙيون (۲) گجهون جايون -
 ڪل منڊ - جهڙ يا ڪارنهن
 هر ڏڪيل
 جهٽارو (۱) جهٽ تي رکڻ -
 ياد ڪرڻ - ياد رکڻ
 چينٺ (۳) تيار ڪرڻ - سنبرائڻ

ڄ

ڄٽو (۳) پراڻي پيڙي
 ڄڪ (۶) دروازي
 ڄلڙ (۳) چلڻ جهڙي ملڪي
 پيڙي

ڄلڙ (۶) ڏنڊون - مڇي جا چار
 (۱-۲۸)

ڄلڙ (۶) جهاز جو لڏڻا ۽ پاڻي
 جو چلڪڻا - چاڪي

ڇوهو - ڇهه (۳) (۵) هوا جو
 ڇوهو - پاڻي جو وڌڪرو -
 طوفان

ح

حاج (۲) احتياج - مطلب - مدعا
 خواهش

ڇ

چار (۲) چارو (۱) چارو-وات -
 رستو

چرا (۱) چور - چورڻا - تڪرڪ
 ياد گيري - هور

چڪڻا (۲) ٿرندو لهر - ڪن -
 ڏهن - گپ (۱۸-۳)

چور (۱) پگڙ - پرزا پرزا -
 بيمار (۱-۲۱)

چورڙ (۱) چورڻا - تڪرڪ -
 ياد گيري

چوڻا (۶) ٽڪڻا - گولڻا - نهارڻا -

چوڙڻا - اندر ٿولڻا - چار
 وجهڻ

چٽو - چوڻو (۳) سردو ٿيل

جهان (۲۰-۳)
 دَاوُو (۲) شفيع - چڙائيندڙ -
 وڪيل - سفارش ڪندڙ
 (۱۸-۳) (۳۳-۱)
 دانُ (۲) پخشش - عطا - انعام
 (۶-۶) (۱۴-۲)
 دائِم (۱) هميشه - مداوم
 دَڙِي دِڪَ (۳) دِپُ - پت -
 معانھين
 دَلڪِي (۲) ٻيڙي
 دُنِي (۳) دنيا
 دُوربيني (۱) پري ڏسڻ جو
 اوزار جو جهازن ۾ ڪاغذ آهن
 دِوان (۲) دفتر - فيصلي جي
 جاء - محشر يا قيامت

ڌ

ڌڻيا (۲) ٻسڻ ڪيا - جوڻي
 ڪڍيا

حدِيث (۳) رسول صلعم جو قول
 يا ڪلام
 حُرْمَت (۵) محاببي - صدقي -
 عزت - حق - شرف
 حڪيم (۱) حڪمت وارو -
 خدا تعالٰي جو نالو

خ

خانُ (۲) سردار
 خَبِرَ (۲) ياد گيري
 خضر (۵) خواجہ خضر، جو گمراھن
 کي رستو ڏيکاريندو آھي
 خمار (۳) نشو - غفلت
 خيمو (۲) ٽنبرو

ڏ

ڏاڏا (۲) پڇڻيندڙ - سڃي -
 خدا تعالٰي
 ڏار (۳) ڦاسي - سوري - گهر -

روايتون (۶-۱) (۱۹-۲۴۲)
 (۶-۱۹) (۲۵-۳۰) (۱-۳۵)
 روايتي (۲) بي انصاف - روايت
 يا پاسداري ڪندڙ - لڳ -
 ڪوڙو

ڙوند (۱) روئندا
 ري (۲) ڏڪر - غم - من

س

ساج (۳) ساڃا - سنوان - جڻا
 ساج (۵) ساڳ جي ڪاٺي -
 بيٺي جا ساڙ

ساز (۳) اوزار - بيٺي جو سامان
 وڻجڻو وغيره
 سامونڊي (۶) سمند تي سفر
 ڪرڻ وارا - مسافر

ساليانو (۳) تيارِي (۱.۵)
 سالدارو (۲) هن ڀر کان هن ڀر
 درياد جي وچڻ - سڙم جو
 دواسان ڀرڻ - سڙم کڻي
 هلڻ

ڊ

ڊاڻو (۲) ڊپ - خوف (۱-۲۱)
 (۱-۲۹)

ڍ

ڍورڻ (۳) ڍورڻيڻ - لهڻ
 ڍڪڻ (۶) رسڻ - بههڻ

ڍوڻڻا (۲) گهٽڻ - ڇڪڻ -
 بهارڻا - نٿڻ
 ڍيرو ڍيرو (۱) ڍيرن جا ڍيرو -
 ڍڳ - گهٽڻ

ڍڍنگ (۳) جهاز جي چڪري
 جنهنجي مٿان رسا ٿيندا
 آڻن - ڪپي - وڏي يا
 گهري شي

ڍ

ڍالڻ - رالڻ (۲) خوشيون
 ڪرڻ - رامالڻ - کنهيو
 رجھڻ - راضي ڪرڻ -

سجود (۱) - سجدو - سلام - تعظير	سانگوتا (۶) قسمت - نصيب -
مندر (۳) مضبوط - ٿلهو - گهٿو	نديا سگر يا ناديا ڏند وچائڻ
زياده - زور وارو ماڻهو - سگر	جا
(۸-۵) (۹-۸) (۱۰-۱)	ماڻهي (۲) ساڻي - مدد - واهر
سرڪرڻ (۶) تيار ڪرڻ	ماهه ٿيڻ (زه) وڃڻ جو چڙهڻ
سري (۲) رڙهي - دلي	ماهوڪار (۵) واپاري - وٽجارا -
سفيت - سهيت (۱) سفيد - اچو	سوداگر
مقلا ت - مقلاط (۶) ٿلهو مضبوط	سائڻ (۵) درياھ (۶-۱) (۶-۹)
ڪپڙو - بنا ت (۹-۱۳)	مُبحان (۲) خدا پاڪ (۲۰-۱)
مڪرات (۲) موت جي بهوشي	سهيت (۵) نسبت - سهيو -
مڪاڻ (۳) بهري جو سڪان -	تياري - سڀ
ڪوهو	ستار (۳) ستر ڪندڙ - ڏيڪيندڙ
مڪاڻي (۳) سڪان جهليندڙ	خدا
يا ملائيندڙ	ميت (۳) ڪم - واسطو
مگا (۳) سنگت - نسبت	مخالو (۳) سخت - شور وارو -
مسانا (۱) مان وارا - مانائتا -	ڪاوڙيل - ڏاجو (۵-۱)
عزت وارا - سڪيا - خوش	سهيون (۶) ڏوائن جون پيالون -
(۲۱-۲)	ستيون

سَمرا (۲) سمر - رستي جوتوشو
 مهنگيا (۲) نوازي - پيرايا -
 سرفراز كيا (۶-۶)
 سميت (۵) سعيو - تياري
 سوارو (۲) نامو - جوڙو -
 سڌارو
 سنيو (۲) راحت
 سڌوريا (۱) سڌريا - قابل ثيا
 سو جهڙو (۲) گولو - جاسوسي
 ڪرڻ - ٺهاري - جانجهڙو
 (۲) (۹-۱۳)
 سوڊ (۵) فائڊو - نغو
 سوڊو (۶) چورڻ - مٺا ڪرڻ
 سونا (۲) اي سون - سونارا
 سولگيا (۵) روڪيا - محصول
 يا سونگه لاءِ ترسا يا ويا
 سولهڙو (۳) پيڙي

سٺين (۴) سٺون رسنو - سٺين
 وات - هدايت

سهر (۲) درياھ جو وچ - تڪو -
 اونهو پاڻي
 سيڪڻو (۳) چنڻو
 ميل (۵) سڀت - ساڇائي
 سيعن (۳) سين - سان
 سيوا (۲) پوڄا - پرستش - بندگي
 سڙو (۲) سيوا ڪرڻ - پوڄڻ
 سيهو (۱) شيهو - مشهور ڌاتو

ش

شارڪ (۳) شرڪ ڪندڙو -
 ڪافر - شيطان (۳۰-۱)
 (۳۰-۲)
 شاهه (۳) درياھ نامو
 شاهي (۳) شاهي باز - باز جو عيڊو
 قسم (۲-۱۴) (۲-۳۶)

ص

صراط (۴) ٻل صراط جا توارڪان

نماڻائي - نماز (۲-۲۱)
 عُدُن (۱) عربي سمنڊ ۾ مڪڙو
 بندر حج جي رستي تي
 عصيان (۲) گناه - ڏورم -
 باپ
 عهد (۱) انجام - وعدو - شرط
 (۳۱-۸)

غ

غاريمو (۱) غريبانو
 غراب (۱) چٽاڙ
 غواص (۲) نبي مٿنڙو - نبي
 مٿي موتي ڪيندڙ

ف

فضل (۲) ڀلائي - مهرباني - رحيم

ق

قرنفل (۵) لونگ (يا ٿرقل)
 قوال (۱) ڳائيندڙ - تعريف يا
 مدح ڪندڙ

تڪي ۽ رار کان سنهي آهي
 جنهن مان قيامت ۾ سڀ ماڻهو
 لنگهندا (۱-۳۳)

صَراف (۱) سون رهو ٻه ڪيندڙ
 سون رهو مٽائيندڙ (۱-۲۵)

ض

ضاع (۱) ضايع - زيان - نقصان

ط

طوفان (۱) ٻاڻي جي اٿل -
 ٻاڻي جو جوش يا چاڙهو يا
 لهريون

ع

عاد نيون (۶) عدن ئي مان
 عبث (۵) اجائي - ناحق -
 مفت - چاڙ (۳-۹)

عبير (۵) خوشبودار دوا (۱-۲۱)
 (۳۱-۷)

عجز (۵) عاجزي - مسڪيني

ڪ

ڪڇ (۲) ڪوڙ

ڪشتيمان (۲) ٻيڙي ملائيدڙ

ملاح - نا خدا (پارسي)

ڪفزان (۱) بيشڪري - ڪنڀر

ڪرڻا - ڪافر ٿيڻ

ڪَلْ نَفْسٍ ذَا لِقْمَةِ الْمَوْتِ (۴)

قرآن مان يعني سڀ سام

وارا موت جو سواد چڪهندا

(۱۹-۳)

ڪم ٿيا (۲) ڪميا ٿيا - گهٽ

ٿيا - کٽا

ڪن (۲) گرداب - درياھ جو

ادو منڍ جتي ٻاٽي اونهو

ماڃي ۽ ٿري

ڪنڀل (۳) ڊڄڻ - ڏڪڻ

ڪنڇون (۲) شيشو - نازڪ شي

ڪنڇل (۲) ڪوڙ - سون

ڪنڀر (۲) عينڪ - چشمو

ڪارونپار (۱) ڳوٺو - اونهو

ٻاٽي - درياھ - ڪارنهن -

اونداهي (۲-۳) (۰-۳)

ڪانڌ (۳) مڙس - پتار

ڪاڻو (۶) درياھ جو هڪڙو

ٻڪي جو ٻاٽي لهڻ وارن ڏينهن

۾ ٻولي ڪندو آهي ته

سگهوئي ٻاٽي لهي ويندو آهي

ڪاڻو (۲) شيشو

ڪاڻو ڪڇ (۱) ڪوڙيا ڪچرو

شيشو - نه موتي يا جواهر -

ڪوڙ

ڪٽ (۲) مڪڙي ڏانو - پٽل

ٿانو (۰-۱)

ڪٽڙ (۱) (۳) درياھ جو

ڪنارو - درياھ

ڪڇل (۲) اکين ۾ وجهڻ جي

رهي جهڙي ڪاري شي

ڪوٺ (۶) دج - ۷ چلي - دج جو
چمڪڻ - ڪوٺڻ

ڪوهو (۳) ٻيڙي جو ڪوهو -
ڪان

ڪنهن (۴) ٽڪن - ٽڪن ٿيڻ
عاجزن

ڪير (۵) ڪيري - واڌائي -
مبارڪ (۶-۷)

گ

گت (۲) گهٽ - عادت - دستور
(۳-۷)

گڏون (۴) ٿامي يا ٻيل جو لوتو
ٿامو يا ٻيل - ڪروڙي ڏاتو يا
ڌوڙ

گڏيوار (۳) ڄاڻل - بيخبر - غفلت
بيخبري

گ

گاهون (۲) راڳ - شعر - ٻيٽيون
گاهيون - ٻوليون

ڪوٺي (۵) دڪان

ڪوٺ (۵) ڪڏ ڪري - خوشي
ان - سيمو ڪري

ڪوڙ (۱) ڪوڙ - ڪنارو -
ڪناري - پاسو (۲۷-۱)

ڪوڪار (۳) آواز - دل - ٻڪار
گوڙ

ڪڇڙ (۴) سڏ - ڪوڙ

ڪير (۵) ڪلا

ڪ

ڪٽ (۲) ڪٽيو - ڦاٽو - ڦٽو -
فتح

ڪنڊ (۵) - منڊ جي ٻاري - گهارو
(۲-۵)

ڪنڊ ڪيڙو (۵) باٺي جا گھارا
ڪيڙ بند ٿي - منڊ لڏيندڙ - گس
ٿان هلندڙ

ڳورڻ (۶) ڳولڻ

ڳورو (۲) ڳولو - ڳولا ڪندڙ

ڳوري - ڳورليون (۲) ڳولي -

ڳوليون - طالبو - عاشق يا
مشتاق زالون

ڳوڙهو (۱) ڳوڙو - وڙمل - مت

جو ڳوڙو ڳوڙو جو ڳوڙو -

بي انت

گهڻو

گهائو (۶) گهرو - گهڻو

گهارڻ (۲) گذارڻ (۶-۶)

گهڙي - گهڙ (۲) خدا جي

خواهش - رب جي رضا

گهڙو (۳) دلو

گهورڻ (۶) گهري - طلب

ڪري - ڳولي

ل

لاڄو (۱) رڻا

لا ڪيدار (۵) لڪپتي

لا ڪبيدار (۵) لاڳاپي وارا -

دوست - محب - جذجو

لاڳو لڳي

لاڳن (۱) پيارا - سڄڻ - محبوب

(۱-۳)

لاڻق (۳) لياقت وارو - سردار -

حضرت رسول معلم

لائون (۳) هيٺو - ڏهڙو - غريب

لپيٽ (۱) لپاٽ - چماٽ -

چپيٽ - ڏڪ

لڇ ڪڙڻ (۳) ڏهو ڪڙڻ - ذميدار

ٿهڻ - ننگ ڪرڻ

لڏو لاهڻ (۲) بار لاهڻ - سامان

لاهن - ويهي رهڻ

لڙ (۱) لڙو هاڻي - درياھ جو

هاڻي - اڏيو هاڻي - درياھ

(۶) (۲-۲) (۱-۶)

لس (۱) هاڻي جي لس يا آڇ يا

سطح

خرڻڻ ڇڀري آهي - يعني
اوليائين لاءِ يا جيڪي عمل
صالح يا چڱا ڪم ڪن ٿا

ليٽ (۱) پاڻي جي پکيڙ - پکيڙيل
يا اٿيل پاڻي - طفياني

ليڙو (۱) پيڙو - جهاز

م

ماسو (۲) تور جو وزن - اٺ
رتيون

ماڻڪ (۱) موٽي - ملوڪ - ڏاهو

ماء (۱) (۵) بندر - مقصد - منزل
مقصود - مطلب

منايون (۱) مدايون - بديون -
گناهه (۲-۳)

مٺن (۲) پيڙن

مجاز (۲) خاصيت - رونق -

تيزي (۱۹-۳) مزاج

مجاز (۶-۲) منوروي - بستي

لسانا (۱) لسان سان - زبان سان

لڪيون (۳) جهان جا لنگهه -
مشڪل جايون

لڳهه (۳) لاءِ - ڪارڻ - واسطي
شامل - لاڳو رکندڙ (۶-۵)

لڱا (۳) منڊا - بدڪار ماڻهو -
گنهگار

لنگو (۴) لنگڙو - منڊو (پارسي
لنگ)

لندو (۳) بد عادت - بيحيا -
بيشرم

لنگر (۳) پيڙي يا جهاز پيهارڻ
جو لنگر

اوڙاڻو (۲) ڪيٽڙو - گوليندڙ
گهرج وارو

لوڙڻا (۵) ڪاٺي - پارڻا -
هڙڻا (۶-۵)

لَهُمَّ الْبَشَرِي (۱) قرآن (۱۰)
سوره مان يعني منهنجي لاءِ

مَلَّاح (۱) مهاڻو - ٻيڙي يا جهاز ملائيندڙ (۲-۱) (۱۲۸)	مُصفا (۲) عربستان ۾ مڪڙو شهر - عرب جو مک بندر
مَلَّاحِظُو (۲) ڏٺ - خطرو - خوف مَنَّا - مَنَّاو (۱) (۵) مَنَّا مَن مان - دل مان	مَداح (۱) تعريف - واڪاڻ - مداح مَذڪُور (۱) احوال - ذڪر مِزُون (۲) بلن - گڏجڻ مَسُّ (۵) قلم مَس - لوح قلم
مُند (۲) زال (۶-۹) (۹-۱۳) مُنطِق (۲) ڏسڻ - ٺهاري	مُعَلِّم (۱) آرڪائي - جهاز جو رهنما - مَلَّاح
موليا (۶) موليا - مولهانا - پتڪا - پگيون	مڪڙو - مڪڙي (۱) ٻيڙي (۲-۲۵)
مِهراڻ (۵) درياھ - سنڌو ندي مِهِي (۵) ڏڏ (۶-۳)	مڪو (۶) مسلمانن جو پاڪ شهر جتي ڪعبو آهي ۽ جتي حج ڪرڻ لاءِ ويندا آهن
مِيل (۳) گاليتي جو وڏو عدد - ڪروڙن ۽ اربن کان نه مٿي	مُڪَيِّن (۳) موڪلائين - روانو ڪيئن
مِين (۳) اَلن (ميا - اُن)	مُنطِق (۳) گهرڻ - نيوال ڪرڻ - پتڻا (۶-۳)
ن	مُظَهَّار (۱) لنگهو - پنڻو - فقير سوالي
ناوَد (۱) معدوم - نيمت - فنا	

نبرد - تارا (۱۹-۱) نبرد
(۳-۲۵)

نبرد (۳) کتک - نبرد

ننگر (۳) ننگر

نواد (۶) نوازيل - سرفراز

نوح (۵) حضرت نوح نبي جنهن

طوفان ۾ بيٺي تي ماڻهو

جاڙهي ٻڃايا

نور (۵) هاڻي (۱-۱) (۱۳۱۸)

(۳۱-۹) ننڍو هاڻي - نانگهو

هاڻي

ننڍو (۳) دعوت ڪندڙ - اونهو

هاڻي - درياء

نيهه (۶) عشق - هاڻي جو نيھه

و

واسط (۵) واس ڏيپ لڳائڻ -

سرو تيل لائڻ

واشڪر والي ولا ڪيڙون (۲)

نانا رايون (۳) ننڍڙا لنگهو بيٺي
بهارڻ لاءِ

ناکوا - ناڪا (۱) ناخدا - خلاصي -
جهاز ملائڻ وارا (۱-۲۸)

ناو (۳) بيٺي

نجهڻ (۳) جتاو ڪرڻ - بقا
ڪرڻ

نرئون (۵) زبان سان - خيال
سان - سمجه سان - تحقيق
(۶-۴)

نسان (۲) ويسر - شفت -
ويسلو - غافل

نعرو (۲) سڏ - ڪار - دانهن

نڪ (۶) ميوو - مٽي هڻو -
هاڻي جي کڏ

نڪڻي (۳) بالڪل - پور - سوڙو
(۹-۱۳)

نڪت (۶) چند جون منزلون -

وَمَقَهُمْ دَاهِمٌ شَرَابًا طَهُورًا (٦)	قرآن (۲ سوره) مان - يعني
قرآن (٧٦ سوره) مان يعني	شکر ڪريو، منهنجو ۽ ڪافر
۽ منهنجو رب منهنجي پاڪ	يا بيشڪ نه ٿيو
شراب پياري ٿو	وان (٢) دئون - دج
وَمِنْ ڪَرْنًا (١) بس ڪرڻ -	واعتز - واحترًا (٦) درياھ جا واٽڙ -
چيڪي دس ۾ هجي سو	ڍنڍون - چورا
ڪرڻ	وَتُّ (١) طرف - قدر
ولات (١) ولايت - ڏيساور -	وَتُّ (٢) طاقت - سگهه - شي
بيروملڪ	وَتُّ (٣) وٺڻ - ورائڻ - دراهي
ولهو (١) سحر - سڪڻو - خالي	ڪائڻ
(١-٢)	وَدَّ اَنْدَرُو (٦) سميت - زوراور
ولها (٢) سجا - ڪنگال - بينوا	وَدَّ اَنْدَرِيُون (٣) وڌيون - يعني
مفلس	وڌيون پيڙيون (٨-١)
وَنَجِيحًا (١) وچائڻ - خريد ڪرڻ	وَرْتَن (٥) مهر ٽڪي هجي - هلي
سرد ڪرڻ	انهنڪي هجي - خاص انهنڪي
وَنَدَبًا (٢) جواهرن ۾ سوراخ	هجي
ڪرڻ - جواهرن جو دهنوار	وَرَّ (٢) سلوڪ - ملت - رستو -
ڪرڻ	احسان - يلائي - عزت (٦-٢)
وَطَّح (١) وڪر - واپار - سودا گري	(١-١٠)
مال	

وڌ ڪرڻ - زياده ڪرڻ	وڻڪ (۱) رنگ (۱۹-۳)
ويڙ (۱) بهادر - بهوان - خدا (۱-۱۲)	وڻي (۳) خوش ٿي - راضي ٿي - ڪڏ ڪري
ويڙ (۳) سنڌ جي ويڙ جا لهندي ۽ چڙهندي آهي - سنڌ - لهو چاڙهو درياھ جو - لهر ولزم (۲) دير - وقت	وڻه (۳) وڻڪرو - ٽڪر - سنڌ عميق (۵-۱) (۶-۱)
ويسالڻ (۶) ويسامي - مان ڪري - صبر (۶-۵) (۶-۶) صبر - مان (۳-۱) (۳-۸)	وڻهلو (۲) جلد - سگهو (۱۳-۸) وڻهم (۳) ڦڪر - گڻتيون
ويسرا (۱) ويسر دارا - غافل	وڻهن (۳) ملڻ پيڙي جو - پيڙي - درياء
ويڳاڻو (۳) بي پروا - بيخيال غافل	وڻهيون - وهيان (۲) دولت مند سائو - آسودو - پريل (۶-۷)
ويهو (۴) دريا - هيلو - ذمون	وڻهن (۵) پيڙي
وينتهون (۶) ناچڙيون - منهن آزيون	وهي (۴) گذري - ملي (۶-۷)
وينجھار (۴) جوامر اڪريندڙ -	ويچوڻ (۱) وڪڻڻ
جوامري - جوامر پرڪيندڙ (۲۳-۱)	ويچون (۵) ملاڪت - تڪليف ذڪيائي
	ويڌ ڪرڻ (۴) زور سان وڻڻ - تصيان ڪرڻ - ڦير ڪرڻ -

بار کان به پري لاڳندو - يعني
قيامت جي ڏينهن



۵ سر سه' هو ڏي

ا

آسائتي (۱) آس پري - آسري

واري - اميد واري (۶-۱)

آولگت (۳) ڊاڪ جا چڱا - ست

سامان - وڪر

آه (۳) آس - آسرو - اميد

آيل (۱) اٻڙ - امان - ڊيپل

(۶-۹)

آهار (۲) اهر - گهڻي

آڙها (۲) نڪتا

آڊ وڊايون (۲) دانھون -

فريادون - هڪارون

آڊڪو (۲) ڊپ - ڊاو - آڊڪو

هر

هاڪار (۳) مڪل - آواز

هاڪار (۲) ٻيڙي ملائڻ -

جاڙمن

هاڪارو (۸-۵) مڪل - آواز

هڙ (۱) گنيد - گوڙي - خرچ

هڪيو (۶) حاضر - خبردار -

سنبال وارو

هنيو (۲) چورايو

هور (۱) فڪر - گهڻي

هيج هوج (۶) ميڙي موڙي

خيال ڪر - پئي پاسي حرص

ڪر

ي

يارا (۱) اي بار

يَوْمَ يَفِرُّ الْمُرَأْسُ مِنْ أَخِيهِ (۱)

قرآن (سوره) مان يعني

جنهن ڏينهن ماڻهو پنهنجي

اولي (۳) ٻيڙي جو ننڍو اولو
يا گڻ - ونجهه

اوههڙو (۱) نڪرڻ - لڏڻ -
لڙڻ - نٺڻ (۱-۲۸) (۳-۳)
(۸-۶)

ب

بهر (۲) سهڻو - درياھ (۸-۶)
بُوج (۱) قلعي يا ڪوٽ جو لُلهه -
آسمان يا ڪڪرن جا برج
يا لُلهه (۲-۷)

بھت (۳) بھتڪ - گھر - جملھ
سندرو

بھرق (۱۲) جھنڊي

ب

باروچو (۲) اروچ - دوست -
يعني بھنو (۳-۹)

بُرڪيو (۱) ڪنڀو

بڙڪيو (۲) - ڏڪيو

اڀرڻ (۲) گهر

اڀرڻ (۲) اٿت - چرخو ڪٽڻ
جو

اڙانگي (۲) اڙانگا (۳-۶)
مٺڪل - ڏڪي

اڪنڊي (۱) ڪايل -
آسروندي - آرزو مند

اڪا (۱) آن وغيره جو درياھ جا
هوجارا درياھ ۾ وجهندا آهن
(اڪو)

آل (۳) عيب - ويڪ

آلوڙو (۱) اڪوڙو

آماڙو (۳) سانباھو - تيارِي
(۱-۱۳)

امارو (۳) چڪ - ڪاڍو

انگ (۱) بُت يا جسر - سُوري
رڻ جي شاخ - ڏنگ - نشان
داغ - ڏنڀ (۲-۳)

انگورن پائڻا (۲) ٽاڙڻا - چير
رجهڻ

ڻ

ڻالٺارو (۱) ڻاڻي جا ٺانو جو ڙهندڙو -
مسگر

پ

پاڻي (۲) پٽڻ وارو - پيڙي وارو
پاڙيجيون (۱) پاڙي واريون -
ماڃلي واريون

پاڻس (۳) پاڻي - وٽ - تي
پرائن (۱) حاصل ڪرڻ
پرهه (۳) صبح جو - فاجر جو
پلڻ (۳) جهلڻ - منع ڪرڻ -
روڪڻ
پهڻي (۳) قاصد - باندي - هرام
رفيق

ڦ

ڦوڙائي (۱) جدا ٿي وئي - ڦرائي
ڦڙهه (۲-۱۲)

پ

پورل (۲) پوري - خوبصورت
زال

پٺڻ (۱) ملڻ - گهٽڻ - سفر ڪرڻ
(۹-۱۰) (۲۱-۲) (۳۱-۸)

ت

تڙائي (۱) مينامين زمين درياھ
جي ويجهو جنهن تي پاڻي
اهي پيهي سگهي - چشو -
ڌوري (۶-۱)

تسو (۳) تسو - ٺڪر - ڏڪر - فاعو
(۲۱-۳)

تيان (۱) تان - آنان

ڻ

ٺيلها (۱) ڏڪڻ - ڏٺائڻ - پيڙي
ڏڪي دلڙا

چورٺ (۱) ڳاله چورٺ - چيٺڻ
ياد ڏيارڻ

چيٺڻ چاڙهڻ (۱) ڳاهي يا سوري
ڏيڻ (۹-۱۳) (۳۱-۲) داغ
يا ٽڪو لائڻ

ڏ

ڏاڙيجو (۱) ڏاڙيوال - چور -
درياھي چور - سامونڊي

ڏڇ (۱) ڏڇا - بئرق - بئرق
واري بيٺي - سهڻي طرح -
ظاهر يا بڌري

ڍ

ڍوڍ (۱) سمنڊ - ڍوڍو
ڍول - ڍولو - ڍوليو (۱) ڍوڙت
سڄڻ - محبوب (۷-۱) (۱۸-۳)
(۲۲-۲)



ڍاڻو (۲) جبل جي ريتي - جبل
(۷-۹) (۱۰-۱۳) (۲۵-۲)

ج

جائت ڏيڻ (۲) زيارت - زيارت
يا پوڄا لاءِ وڃڻ - پيرا ڪرڻ
جار (۱) جهوري - جهوراڻو -
جنجال (۸-۲) (۱۱-۱)

جاڪ (۱) جوڪو - گهرج

جٽ (۲) تڙس - ٽڪ - رم -
بهر

جنجار (۱) جنجال - ڏڪر -
تڪيل

جه

جهت (۲) ڌرو - ٿورو وقت
جهل (۳) وٽ - تي
جهڙڻ (۲) جهيڙو ڪرڻ -
ڌڙڻ

چ

چمائي (۲) نظر هر رڪڻ - دلهر رڪڻ

ط

طاماعو (۳) طمع ڪندو - تلڪاو
سوالي (۷-۲۱) (۳-۱۴)

ڪ

ڪارون (۳) نيزاريون - زاريون
عرت - ڪارون

ڪچل پٺا (۱) ڪچل سان ٻنڌل
سرمي سان آلا

ڪرس (۳) ڪرسو - نامي جو
ٿانو

ڪرهل (۲) ڪرمو - اُن - ڏاڳهو
(۱-۳۳)

ڪڙهه (۱) بت - ڄم - بدن

ڪسو (۳) گهٽ - ڪمئي

ڪوهيار - ڪوهيارو (۲) (۳)
جبل جو رماڪو - مڇيون -
عاشق - پنهنجو (۳-۹) (۲-۱۲)
(۹-۱۳)

رُچند يون (۲) وڻند يون - پسند
اڀند يون (يعني گهاٽيون
رچڻ - وڻڻ) (۷-۱)

س

ساڻيهه (۱) وطن - رهڻ جو ملڪ
(۲-۸) (۳-۲۵)

ساڻو (۳) سکر - اشرف - دولتمند
سڙو (۱) گام - سڄو ڪانهن

سومڙ (۳) سر - ائي - زيادتي
سُڪائون ڪرڻ (۱) باسڻ

باسڻ - منٺ ڪرڻ

سُنڀوڙڻ (۳) ٻڌڻ - تيار ٿيڻ
(۵-۶) (۷-۹) (۳-۱۱)

سُنڱ (۱) سانگو - نسبت -
سنگت

سُواءِ (۱) سٺائو واو

سِيرُڻيا (۲) درياھ جي سیر تي
چڙهيا - سمنڊ تي روانا ٿيا

سڪارا (۳) سڌ ڪا - ڏڪا
شوڪارا

کي چيري - سمنڊ ۾ هر ڏئي
سمنڊ مان لنگڙي

گ

گاڙئون (۱) گڏيل

گوندل (۱) ڏڪر - غم - فڪر
(۱-۷)

گپ

گپاٽ (۱) گهڻي - ڪنڊ (۷-۱۳)

گهٽ (۱) گپ ڪرڻ - ڦرڪرڻ

گهر لڳڻ (۱) گلي لڳڻ - سيني
لڳڻ - هاڪر هائڻ

گهرهڻ (۲) حال بيان ڪرڻ -
اورڻ (۱-۲۲)

گهٽ (۱) احسانمند ٿيڻ - ٿا بهدار

مٿڻ - احسانمند ڪرڻ -
مطمع ڪرڻ (۲-۳)

ڪنجرو (۲) بهران - گج - بت
تي ڊڪڻ جو ڪپڙو (۱۳-۱۳)
(۱۰-۱۳) (۱۲-۱۳) (۲-۳۱)

ڪهڙا (۳) ملڻ - وڃڻ (۵-۶)

ڪم

ڪارو (۱) (۳) سمنڊ

ڪاري گهيڙائو (۲) سمنڊ ۾
گهڙندڙ - سمنڊ جو سفر ڪندڙ
سامونڊي

ڪاري ڪيڙائو (۳) سمنڊ ڪيڙڻ
وارا - جيئن هاري زمين
ڪيڙيندا آهن - سمنڊ ۾ ملڻ
وارا - سامونڊي

ڪيرين ڪيرين ڪنڊ (۲) ڪير ۾
ڪنڊ پئي - خوشيون ٿيون -
واڏايون مليون - ڪيريون
مليون

ڪيڙائو (۳) ڪيڙڻ وارا - هلندڙ
ڪيڙي ڪيڙي ڪنڊ (۲) سمنڊ

لٽيج (۱) ٻولج - ٻولي ڪيچ
(لوڻ - ٻولي ڪرڻ)

م

مائن (۳) منهنجوتن - منهنجوتو

حجر

مالنگهري (۱) مونوت - منهنجي
جهولي (۱) گهر جون زال جي
جني جي پلڙي (ڪي)

ماننگهري (۱) منهنجي گهر
منو (۳) منو درياھ (جيشن ڪارو
سمنڊ)

مچڻ (۱) مٿان - مبادا (۱-۲۶)

مرڪڻ (۲) خوش ٿيڻ (۶-۵)

مڙهيو (۲) جڙيو - گڏيو - اٽڪيو

معدوڙو - معدوڙي (۲) محتاج

ضعيف - مسڪين - نذر -

نظامي (۹-۲) (۱۱-۲) (۱۳-۱۲)
(۲۱-۹)

گهر

گهٽ (۳) ڪوتاهي - ڪسي -

عيب - ڪمبختي

ل

لا چو بند (۲) رڻا

لائون لهڻ (۳) شادي مهل
مٿو مچڻ - پر مچڻ (۹-۱۱)
(۲۱-۹)

لڪ (۱) چيلو - ران

لڳا (۳) سلون بيت جتي موٽي
گهٽ ٿيندا آهن (ڪي چوٽا

تر لڪا جبل آهي جتي سون
گهٽو ٿيندو آهي)

لوتڻ (۳) لٽڻ - ڦرڻ

لوتڻ (۳) ڦرڻ - لٽڻ

لوهر ورو (۱) مڪڙوڙو جو جبل

هر ٿو ٿئي ؛ سدس ڪالي
لوهه جهڙي ڌاڍي آهي

و

واڪ (۱) ڏس - والڻ - وانڻڻ -

ڏسڻ

واٽس (۱) خوشميو

وانڻو (۲) بانڻو - جهنڊو -

بيرق

وانڻين سر ڳنڍ (۲) بيرقن يا

جهنڊين ۾ ڳنڍيون ڏنل جي

نذر ڪري ٻڌندا آهن جيئن

بير جي ڳنڍ ٻڌندا آهن تر

جڏهن خير سان پهچندا سين

تڏهن همترو نذر ٿيندا سين

يا جي سر ڪنڊ پڙهيو تر بيرقن

۾ صمدل جي خوشبو لڳل

وانڻيون (۱) بانڻا - جهنڊيون

نشان

واهندو - وهندو (۲) وارو لڳڻ

جي موسر - وارو (۲-۶) - اتر

الهندي جي هوا

وڙ (۳) مرد، ٿرس - ڪانڊ

ملا - ملان - ملاو (۱) کان -

ڪما (۱۹-۳) (۲۱-۹)

مند (۳) موسر

موهي (۲) موڪلي - هاري

مند يون پائڻ (۱) چنبا وجهڻ -

قابو ڪري جهلڻ

مهرو - مهري (۱) بهڙي جي

آڳيل - سسي - جهنڊ

ميهٺ (۳) مٽيون ڳالهائون - لنگي

پٺ پٺ

ن

نارئون (۱) زالون - هائي جون

هاريون

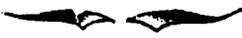
نپو (۱) ضعيف - بي زور (۳-۲)

(۹-۱۳)

نسرڻ (۱) سلي جو نڪرڻ يا

سنگ ڪرڻ

هلڻ هارا (۲) ملڻ رازا
هوت (۲) محبوب - عاشق -
دوست - پنهنجون



۶ سر سهڻي

۱

آڻڻ (۲) زالنجي رهڻ جي جاء
ست ڪٿڻ جي جاء (۹)
(۲-۱۱)

آڏي (۸) سامهون - اڳيان
آر - آرا (۱) در - ويٺ - گهيرا
ڪن - ڪن - ڪن جهڙا
چڪر (۲-۶) (۲-۶) (۸-۶)
آرا ڪهه (۶) آر - ٻاٺي جي
رڪ

آرو (۳) طلب - خواهش - شوق
آساري (۸) آسري - آڌار

وراڪڻ (۱) وڪوڙڻ - ويڙهڻ
قابو ڪرڻ

وڙاڻ (۲) گذرڻ - لڳڻ - لذت
اچڻ - خوشي حاصل ٿيڻ

وڙڪڻ (۲) هوا سان اڏڻ -
ورهم (۳) ڏڪر (۲-۱۳)

وڙجهه (۱) ٻيڙي ملائڻ يا ڏڪڻ
جي لٽ يا ڪالي

وڙهه (۲) مڃت - نينهن -
ڪاڍو - دوستي - ڏڪر -
حال (۳-۶) (۲-۱۹) (۲-۹)

وڙهائو (۳) واهاري - وڙهجارا -
سامان سوڙهه بندڙ

وڙهي (۱) جلد (۱-۳)
وڙهون (۲) زالون - عورتون -
ويروٿار (۳) هميشه - لڳو لڳ
در گهڙي (۲-۲۱)

هر

هٿ (۲) دڪان

آسانبو (۱) انت - آسانگو - اڪير	آنهيون (۹) آنڪان - ارمان کان
آڪرڻ (۹) آڪرڻ - آٿرڻ - ڪرڻ	آڻ (۸) بند - مھڃا
آڪرو (۱) مھانگو - ملڻ هر منڪل - زياده	آھر (۷) آھار - آڌار - آسرو
آڪڙو (۹) آٿڙو - ڪرڻ	آئينو (۷) آرسی
آگاھ يا آڳالھن (۱) آگامی - واقفيت (۳-۲۱) معلوم (۶-۸)	آيت (۹) قرآن جو جملو - نشاني
آڇو (۸) آڳو - آڳيل - آڳتي يار - برار	آپارا - اوپارا (۵) خوشبويو - مبڪار
آڇنڇنڻ (۸) جهلڇنڻ - روڪڇنڻ اٽڪڻ - بند ٿيڻ (۱۱-۲)	آت (۹) گھڻا
آڳھ (۱) مھندار - سونھون - مادي (۶-۱) (۲-۲۱)	آٽانگھ (۹) نر تانگھا - آونھا - آٽل (۵) رايو - دل جو ميل - آر
آڳي وارئين (۸) آڳتي و بندڙن اڪي	آپ - ڪپڙا
آن (۳) ارمان	انائڻ (۱) ڪڻڻ
	آجهڻ (۸) بهچ ٿيڻ - پاهڻ جي طاقت مھڻا - مھت ٿيڻ (۱۰-۲)
	آجھاڪڻ (۹) جهڻاڳڻ کان ٻاهر - بياحد
	آجھل (۹) ارڻ جهل - نر جهلڻ

کان ٻئي جهلي ٻاڻي يا کير
وغيره هاري وات ۾ دجهي
ٻيڙا

اڙانگا (۹) ڏکيا

امات (۳) اڇ-سوزش-سڪ
شوق

اعراب (۱) زهر زير ٻيٺ-
حرف يا نشانينون

اڪڻڊ (۱) سڪ- اڪير (۶-۱۰)
(۱۰-۱۳)

اڪيرڻ (۵) سڪڻ - ياد
ڪرڻ - اڪير ڪرڻ

اڪيئون (۸) نڪتيون- لنگهيون
(۶-۱)

اُست (۶) خُدا جو سوال

مخلوقن جي ارادهن کي

يعني اُست برتڪر (۱-۳)

(۲۱-۹) (۳۱-۸)

جهڙي - نر روڪڻ جهڙي -
ٻيٺڊ

اجهور (۷) ڪُن - گرداب

اڇ (۷) دريا - چچ - نس -
ليٽ

اچرڻ (۱) ڪامڻ

ادغام (۱) ٻن حرفن يا اعرابن
جو ٻاڻڻ گڏجي هڪ آواز
ٿيڻ

اڏاڻا (۵) وڌيا - گهٽا ٿيا

اڏڻ = وڌڻ) اڏماڏڻي اٿيا

اڏاڻو (۵) اڏاڻو - اٿي يڳو

اڏاهڻ (۶) اڏ - ه اڏ

اڏولي (۱۰) اڏاڏو - پيري
ناٻاڪ - ٻليڏ

ارادو (۶) نيٽ - دل جو ميل

خواهش - اعتقاد

ارڪ مَرڪ (۲) ٿانو وات

انڌي (١) ڪنڌي - ڪنارو	اللہ وڪيل الغافلین (٦) خدا
انگرو (٨) ڪچو - ضعيف - نر مضبوط	غفلت وارن جو پنھنجائيندڙ آھي عربي قول
اوپار (٥) ارپارو - رھڪ جي اُبتڙيا برخلاف	أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ وَالْوَالِي (٦) قرآن مان - يعني (خدا پنھنجو
اوپڙ (٣) چاڙھا	تر) آ؟ ارومانجو رب ناھيان
اوپي (٢) اُن وارو - جت	چا؟ منن (يعني مخلوقن جي ارواحن) جيوت ٿا ٿو.
اوراڙان (٩) اورينءَ پاران	أَلُوْهِمِيْت (٧) خدائي - وحدت
اورھون (٥) اوري - ويھجھو - ساٿي	خدائياڻي
اوسپڙو (٦) انتظار - فڪر	أَمَانُو (٧) بي متجو - بهمقل - اندو اونڌو
اوڪر (٨) اُڪرائڻ - نيڪال - نڪرڻ	أَمَانُ (٨) مھمان
اوپي (٨) غافل زال - موڳي (٩-٨) (١١-١)	أَمَانُو (٦) پنھنجائڻ
اول (٩) بدد - روڪ - رھڪ	أَمْرٌ (٩) امان - ڄمڻ (٩-٣)
اوهنڌ جتي درياھ ڪٽي ۽ ڪان لوڙهي اُٿي ٻڏي	أَلْدَام (٣) عضوا
	الدوھ (٧) ڏوڪ - فڪر - گھڻي انتظار

بيراھه (۶) اڇ يا لس پاڻي جي
 درياھ - اونهو پاڻي (۱-۸)
 اوجھڙ - گهراھ
 يهودي (۱) نادان - يعقل -
 نياڳي

ب

بانڊ - بانڊي (۳) (۲) ڪاٺ -
 وڻ پاڙان بتميل (۶-۲)
 بانڊي - ڪاٺ - ٻنڊ پاڻي ۾
 پيل - ندي يا درياھ (۵-۳)
 بالڊيٽا (۹) رڱيل ڪپڙا -
 بانهن (۵) زال
 بجهان (۷) آءُ ڀانيان ٿي -
 منڪي هڪ آئي - يقين
 بجهل - بچل (۲) زور مان ايندڙ
 (۶-۹)
 بڙ (۱) هل - طاقت - ست -
 قوت (۸)

اولھ (۵-۹) اولھڻ (۵) لڙھڻ
 ٿيلھڻ - ٿاھڻ
 اوھير (۵) انھيرت - ٺيھر -
 (جھير جو حوالو موصول)
 اھاو (۵) روھڻائي - سوچھرو
 (۱-۷)

ب

باب لڙ منھنجي بس (۳)
 منھنجي لاءِ بس يا ماڻ
 ڪانهي - رڳو روئڻ ۽ راڙو
 آمي
 باڳو (۲) واڳو
 بناٺ (۵) ڏيکارڻ - ڏسڻ -
 ٻڌائڻ
 بوھڻ (۵) سچ - حق ٿي
 بلو (۱) آسرو - جاء - ماڳ -
 حوالو - ڏيو (۵-۸)
 بيٺ (۳) ڪمر - جياھ (۲۰-۳)
 (۲۱-۷) (۳-۵)

ٻيلائي (۶) ٻيلي جا رامڪو-
ميار

ٻيلي (۵) ٻار - ٻار - ٻار - ٻار - ٻار - ٻار

پ

پاڻو (۸) حصو - نصيب - قسمت

پاڻو - پاڻا (۵) پاڻ - وڻاڻ -
رهڻ جون جايون (۲-۳)

پتون (۷) وڇڻ

پڙ (۷) ڪپڙ - ڪنارو

پڙ (۸) دور - سَٽ (۲-۳)

پڙ (۸) ڦر - ڏر - موٽ - پيرو
ڪر

پڙم (۷) شرم - آڻ

پڙن (۷) ڦرن - ڏر ڪن

پڙڻ (۱) ميل رکڻ - ٺهڻ - هڙڻ
برجڻ - راضي ٿيڻ (۲-۷)
(۳. ۷) (۸-۹) (۲-۱۹)

ٻوڙ (۵) جي هي - افسوس
(۱-۱۱) (۱۳-۵) (۱-۱۲)

(۷-۳۲) (۱-۳۲)

ٻوڙڪڻ (۱) سڙڻ - جڙڻ

ٻوڙ (۴) وڇڻ - گهٽين يا چڙين
جو آواز ڪرڻ

ٻوڙي (۸) مٽي - مدد - طاقت

ٻوڙڪڻ (۹) زور ڪرڻ - رڙ
ڪرڻ - ٻوڙڪڻ (۱۱-۱۳)

ٻوڙو (۷) ٻاٺيءَ جو پڪي - ٻوڙو
(۲-۲۵) (۳-۳۶) (۱-۳۶)

ٻوڙ (۵) ٻه - ڪوٽ - ڪڏ (۸-۹)

ٻوڙو (۱) گام جي مٿ يا ننڍڙو
وڻ جو ٻڌندڻ جي لاءِ وڏو
ٻچاءُ يا آڙو آهي جو انهيءَ
جهت وجهي ٿرندا آهن

ٻه ٻه (ڪرڻا) (۲) ٻهڪڻا -
ٻه ٿيڻ - خوش ٿيڻ - سونهڻ
سهڻيون لڳڻ (۳-۷)

پريون پاڻيا (۳) درياھ جو پاڻي	ٿسو (۷) تمام ملڪو وزن - ذرو
ڪنارا ڪاٺڙا	تر - رتي - ٻن رئين جو وزن
پلڪار - ڪاوڙ، غصو، خار	(عربي - طسو)
پلڻ (۸) پل پلان ڪرڻ، پلڪار	تفاوت (۶) فال - چڱي فال -
ڪرڻ، ڊيڄارڻ	فال وجهڻ
پنواريون (۷) پڙ واريون - هيٺ	تفاوت (۱) تقويٰ - برهيز گاري
واريون - خوفناڪ	دٻل
پيپي (۳) پيچ پي - بره لٽي -	ٺڪي (۷) مينهن - گاو ميهن -
نجر - رات (۲-۳) (۹-۲۱)	رات
(۳۱-۸)	ٺماري (۸) ٺهنديجي - اوھانديجي
پڻ جهڻ (۵) آراز - پڻ پڻ	(مددستاني تنھاري)
ت	ٺنگھان (۱) ٺنگي کان - زور
تاکڻ (۱) تڪڙ وارن - مارڻ	کان
وارن - دشمن	ٺوڙي (۱) خوبصورت زال -
تانگھ (۷) ترو - پاپ - اونھائي	- ٺٺي ڏاجي - (مٽي - ٺٺي)
ٺراب (۱) مٽي (عربي) (۱-۵)	(۶-۹) راڳ جو نالو (۶-۳)
ٺرڪڙ پڻ (۷) چڙي ڏيڻ	ٺوڙ (۷) گھيڙ
ٺڙ ڪرڻ (۱۰) رهنديجن - غسل	ٺوڙ (۳) اصل - ازل
ڪرڻ	ٺولس (۶) آج - بهاس - ڪ

پارئون (۹) ڪنارا - ڪنڊيون
 نھرون - سيرون - پاڻي جون
 شاخون

پاھڻ (۵) لائق - مناسب
 پاھ (۱) پھ ڪري

پان و (۱) پير - منڊي پائون
 پالھون - پاهون - پانهين
 پاهين (۱) پٺ تي (۶-۶) (۳-۹)
 (۶-۱۲)

پب (۲) جبل جو نالو - جبل
 (۲-۷)

پٺ پٺ (۱) انجام پورو ٿيڻ -
 وعدو پائڻ

پٽي (۹) پاڪل - مور

پٽين (۶) پٽين تي - مٿي

پڄاڻي (۹) نهايت - انتها -
 پڄاڙي

پڇوڙ (۶) پڇوڙ - ڏکڻ - پڇوڙ
 پڇوڙ

توھار - توآھار - تھار (۱)
 تھنجي آڌار - تھنجي آسري

توہ (۳) (۶) (۷) ترہ - تڙھن
 ترہ - تر تڙھن - تر پلي (۲-۹)
 (۲-۱۰) (۹-۱۳) (۱-۲۹)

تھانڻا (۳) کوني ڪيڙ - دير
 وجھڻ - پيڙائڻ - راضي
 ڪرڻ - خوش ڪرڻ - پڙجائڻ
 حرمائڻ - پسند ڪرڻ

ٿ

ٿر (۱) رنگستان - واريءَ جي
 ڌڙن جو ملڪ - وار پاسو پٺت
 (۱-۷)

ٿلهيون (۱) مڇيون

پ

پاراڻا (۲) پار جا ويڊل ماڻهو -
 پرين و پرجا

پارين (۹) پاسن تي - ڪنارن
 تي

ذڪر ۽ مصمبت ۽ مشڪلات ۾

پورڻ (۱) (۸) پُڙا - ملڻ -
رجڻ (۹-۹)

پوءِ (۲) پوي

پهاڪو (۲) وات - رسعو - پيو
گالهه - چوڻي

پهس (۷) ميراڻ - سنڱتي - پاڻ
سان - زور - ڏاڍو

پهين (۹) پهين - گهڙين (پهڻ) =
پهڻ

پي (۳) دوست - محبوب
(۹-۹). (۱۰-۹)

پنگهو (۲) مينهن جي ٻيڙو پڙڻ
جورو

پيڻي (۱۰) گهڙي - داخل ٿي
(پهڻ)

ج

جاگڻ (۵) بيداري - جاڳڻ

پچڻ (۳) پهچڻ - جهلڻ

پچاڙڻ (۱) پارڻ پٿرڙڻ - عصوا
اچلائڻ (۷-۹)

پرار - پوراڙ (۹) پار - پرين ۽ ٻار

پرچڻ (۲) راضي ٿيڻ

پوک (۹) مڙس مرد

پويان (۸) ڏس (۹-۳)

پويٽ (۲) کٽي - ڏوهي (۹-۳)

پويم (۳) ماحبت

پڙاڙ (۴) آواز - پڙاڙ (۳۱-۳)

پڙڻ (۶) پير (۳-۲)

پڙهڻ (۷) پڙڻ - پڙي جي ٿيڻ
رانگي قابو ڪرڻ

پني (۳) تنگن جي بڪي

پوان - پٿان (۱) پوان

پور (۳) خيال - لڪر

پورا پي (۶) ادري - وهڪ
جي آهڙ - آهڙي رستي سان

جناب (۱) در گام	جا لار- جاندار (۲) جانور -
جنيط ۱ چرڻ - لڏڻ - مشغول	سام وارا (۶-۹) (۱۰-۱)
ٿيڻ (۷-۲) (۲۰-۱)	(۱۱-۵)
جنبو - جنبي - جنهيو (۱)	جانُ جانُ (۵) جيسين
جنب وارو - مٿي ميوو - پليد	جالڪي (۹) ياتر
جنهنڪي غسل يا وندجڻ واجب	جهڻا (۳) جي پڻ - جي ڪٿي -
مڃي (۶-۱۰)	جيڪڏهن
جند (۱) خشڪ - سڪل - پھڻ	جڏي (۱۰) ضعيف - منڊي -
جهڙو	پنگلي
جنگل (۹) جنگ ڪرڻ - وڙهڻ	جر جگهه (۳) جَل يا ٻالٽي جي
جي وِلاڻ (۶) ٻالٽي مِلاڪ	جاء (ڪي جهڙا ٿا پڙهن)
ڪرڻ - بڪيڪ ڪرڻ	جڙي (۱) جڙ - گنڊ - ميج
جههر (۵) جنهنوت - چڏهڻ	جڳڻ (۹) جاڳڻ - اٿڻ - پڙهڻ
ج	جابل (۶) وڏو جلال و ارد -
جڙڪو (۱) مڪڙي نيم جي	خدا جو نالو (۱۲-۵) (۳۰-۳)
رڌي مڃي	جهم (۸) خوش - ڪيو - جمع -
جهم	(جي جهم = دلجمع - خاطر
جهاجهه (۵) اونهو ٻالٽي - درياد	جمع

جي رمڻاڇي جاء - وڻاڻ -
رمڻاڇي جاء - اوڻاڻ - گهر
(١١-٣) (٢٥-٢)

جهول (٣) درياھ جو وڏو ٻيٽ
درياھ

ڇ

چانڊا (١) چنڊ جي رات -
چنڊ جي

چانڊوڻي (١٠) سھائي - روشن
چانڊوڪي

چاھڪ (٢) چارو - گام

چھيٽ (٢) جھات، ڌڪ

چڙا (٢) گھنڊ

چڪ (١) ھاڻي - گپ - ھسايل
آلو - ٻنل (١٩-١)

چڪ چڪندڙيون (٩) ڏھڻيون
گھون

چڪو (٥) سُرڪ - ڏڪ - لب

جھالن (٢) گھنڊ جو آواز
(٦-٩)

جھڻ (٢) ڦسڻ - گھڻ - شر
ڪرڻ (٦-٩) (٧-٢) (٩-٥)
(١٣-١١) (٢١-٢) (٢٢-١)
(٢٥-٢)

جھرڪڻ (١) ڇمڪڻ

جھڙو (٢) گھڙو - زاري ڪرڻ
ڪرڻ - وڃڻ (٨-١)

جھڙڪو (٢) ڌڪاءُ - لھرين
جي جھات

جھڪي (١٠) ضعيف - ڪراڙي
گھڪي

جھٽ جھٽا (٥) آواز - درياھ
جي وھڪ ۽ ڪُنن جي ٿرڻ
جو ڪڙڪو

جھوٽو ٺٽو (٢) ٺٽو - ميڏانھن
ھوڏا ٺھڻ رلڻ

جھوڪ (٢) اُٺن يا ٻين جانورن

ڇٽڪڻ (٢) گھڙين - ڇڙن	ڇٽڪڻ (٢) جنير - پٺڇو - مٺ
ڇٽڪڻ (١) (٢) وڇڻ - ڇڙن	ڇٽڪڻ (١) وڇڻ - ڇڙي يا
ڇولي (٥) لٿو - پوڄ - درياھ - واو	گھنڊلي جو پوڻ - ياد پوڻ (١-٣) (١٠-٧)
ڇوهه (٨) اٿاڻو واو - طوفان - صحت هوا - چوهو - تيزي -	ڇوٽو (١) لانگوٽو - جھلم جو ڪپڙو
تڪائي ملڻ جي (١٠-٥)	ڇوڙا پڙا (١) پانهين
ڇي (٦) چا (سرائڪي)	ڇوڙو (١) پانهين جو ڇوڙو - (يعني دياڻي سينگار)
ڇيچ (٢) چيڪو (١١-٥)	ڇيھان (٢-٩) چيھون (٥)
ح	ڪيڙون - رڙيون - ڏانهن
حَب (٢) حب ندي - بيهان - ميدان (٧-٩) (١١-٥)	ڇ
حَب (٥) محبت - عشق - سک شوق	ڇتو (٨) سٿاڻو واو - موافق هوا (٩-٦)
حُباب (١) ٻاڻي جو ڦوٽو - ڦوڪاڻو (٣٠-٢)	ڇر (١) تار تڪو - تير
حُج (٦) حُجّت - داسو مٺ (١-٩) (١٣-٧)	ڇڪي (٥) مٺ زال - عشق
	ڇن - چٽا (٦) منڇ - ڀاڻ - ڍاڻ

ن اُرٹوں (۵) ہٹی گھر - ہٹی چٹن
دنیا = آخرت

ن اِر یا اِز او (۸) گار مورنگ جو
نکر کی ڈیندا آسن

ن رلد آ (۲) قارینڈر جانور -
خرفناک جانور (ہارسی)

ن ز (۶) آواز - مل

ن ز کو (۲) دپ

ن لیل (۶) آسرد - ڈو - دینلو
رسو (۱-۱)

ن و ہارا (۲) پیٹا - گھٹا - کتا

ن ہ پیرا - دري دري - متان
ن ہ متان ہ

ن و ر (۱) قیر - زور

ن و لس (۲) گوز - مل - آواز

ن ہ لچا - دھلا (۱) دچو -

ن ہ کرن (۸-۲) (۲-۱)

حجاب (۱) پردہ - روک -
حرکت

حضور (۱) حاضر - موجودی
ستی

حل لیل (۳) مہو ٹیٹا - گدھی
ملی دچن (۱-۱) (۲-۱) (۵-۲)
(۳-۳۰)

خ

خال (۸) چت - نقش

خرم - خریص (۳) کوز -
بیفانڈی گالہ - اجائی بک

خظرا (۳) خوی - دپ

خلوت (۱) گوشواکمیلائی

خوب (۱) خوبی - چٹائی - یلو

خون ہائی (۱) ہالہی - از خود
ہاں مان ہی

د

دان (۳) اسان

(۱-۱۱) (۱-۳۵)	دِہد (۱) دیدار - دین
دَم (۶) طرف - پاسو	دِ
دِکَار (۵) دپ - خوف -	دَار (۸) دار - گاڑو
دَمکو	دَاتَار (۸) نگہن - گمراہ کرڻ
دِکَر (۱) سینگار	دُج (۳) دار، تگڑيون، دز،
دَم (۱) (۳) سہٹی جو مگیندو،	دِنِي
جنهن سان ماڻهن پرڻائڻ ٿي	دُرِيان (۸) درکان - اصل سن
گهرس	دِرِندي - شروع ٿي
دِنِي (۶) ڪمڊي، ڪنڊارو	دُمال (۸) چماٽ - مار - لوڏو
دُوت (۲) گهڻو ڪا ٿيندڙ ٻيڙو	دِ
بيٽير - پيرا - ملو - پسند	دِنس (۲) آواز - شور - گوڙ -
دُوتِي (۲) ڏٺ ڪا ٿيندڙ - غريب	دُل
ماڻهو - پهراڙي جو ماڻهو -	دُوتو ڪار (۶) دڙڪار - آواز
(۸-۱۳)	ڪڙڪو - ڏندڪار - اونداهي
دُورو (۲) فڪر - گهڻي - ولس	دُوم (۲) تڪ - زور - دل
دُڪار (۵) دپ - خوف -	دِ
دَمڪو	دُرڻ (۶) دڄڻ - دپ ڪرڻ
دُهاو (۵) ڏهپرو - ڏکيو - مشڪل	
دُڪر ڏيندو (۶-۹) (۹-۹)	

ڏڇ (۷) مڇي ڦاسائڻ جا اوزار
چار (۱-۲۸) مال - ٿانو -
سامان (۲-۲۲)

ڙاڻا (۳) گڏڻ (سرائڪي)

ڙمڻ (۷) ملڻ (۳-۲۱)

ڙنگ (۱) ملڻ جو وقت - موج

ڙهاڻي (۹) وڻي - سهڻي

ڙي (۶) رهڻ - ڙڪ

ڙيل (۳) - اڍڪ وارو ٻٽ - گام

جو ميدان - ساڻي جوڙ

ڙيلو - ڙيلي (۱) خواهش - دل

جو ٻهل - ڪشش - وٺڪ

(۹-۶)

س

سامبا (۲) سامهان - نيڪ -

مٿانهان - هوشيار (هارسي

سامي)

(۱۳-۹) (۳-۱۴) (۱-۲۱)
(۱۱-۳۱)

ڙهي (۳) ڏورنو - ڳوٺ (مندستگي
ڏهي)

ڙهيلو (۸) ڏڪيو - نياڳو - سڄو

ڙٺار (۹) بيماري - مرض - عيب

خرابي - ڏڪ - اوڪائي

ڙٺارو (۱۰) روشن - جهنم

ڏهي سڳاهي

ڙٺي (۲) ڏٺ - ملاقات - ديدار

(۱۰-۹)

ڙٺيون (۹) ڏٺڻ جون زالون

ڍ

ڍلو (۱) ٻچڙو - خراب - ست

عافل (۱-۷)

ڍليج (۱) چڙج (ٻيلج = چڙڻ)

✓

ڍاڏ (۷) ڳجهه

سڀ هنڌ (۹-۵)	مالباھه (۶) اميد - آسرو -
سَنَڪَ (۳) ٿورو پنڌ - هر ٺي وڪون	تياري
سَجِيُون (۱۰) ناميون - هٿيڪيون	سائڪ (۶) - اڻ - وٺ
ڪيون	ساڱاهڻ (۵) ساجهر رکڻ - خبرداري
سڌا رڻا (۲) روانو ٿيڻ - وڃڻ	ڪرڻ - ساجهر رکڻ (۲-۳)
سڙ (۳) راڳي - راڳ	(۶-۱۳) (۱۹-۸)
سڙو قدم يار فدا شد ڇهه اڃا	سائپارا (۱) ساڻهان - مقابل -
شد (۱) يار جي قدم تان سر	درپام جي من ڀر (۶-۲)
صدئي ٿيو ته ڇا ٿيو ڪهڙو	(۶-۶)
حق ادا ٿيو؟ (پارسي شاعر	ساليهر (۳) گهنڊ - چٽو
جي مصرع)	سانچل (۵) سڀالڻ - سانڍڻ -
سڙڪ (۲) سڙڪي، ڏڪ،	اميد رکڻ - سڪيو ٿيڻ جيئن
ڇڪو	سانچي پر ٿيو پلٽيو آهي
سڙو (۳) سٺون رستو - سوڌو	سالدهه (۵) سٺون - برابر - هڪو
رستو - ڏڪ - ميدان	لڳو لڳ
سڙڪو (۲) سٽڪو - رهڪ جو	سائنگ (۱) جايون - ٿان
آواز	ساهڙ (۱) ميهار جو نالو جنهن
سڙاوار (۹) لائق - جوڳا	سان - هٿي جي محبت هئي
(۹-۲۱)	سڀيت (۹) - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ - ڇ -

سنگهڙا - سنگهڙا (۷) گهنڊو - چڙا	سنگهڙا (۹) سور سهڻا جي طاقت
گانا - زنجير	رڪن - زور لڳائڻ
سونا - سولنا (۸) ڏنڊا - ڌڪ	سنگ (۱) ماڻهي - نسبت
مُونُون (۵) ڏنڀ - مھڙا - طعنا	سنگا (۵) سگ ڪري يا بابت -
چڙيون	نسبت ۾
سول (۱) فائڊو - نغو - سود	سمن (۱) انجام - وعدو
سهاڙو (۵) ساڙو - ميهار (۸)	سميح (۵) ٻڌندڙ - خدا جو نالو
سھج - مھج (۶) سڪ - سينگار	(۲۵-۳)
(۲-۷) (۲-۳۰) (۱-۳۵)	سناور (۲) تارو - تري چالندڙ
آرام - هوج - لذت	(باري سناور)
سھڻي (۱) زال جو نالو جنهن جي	سنيار (۳) سانير - گهنڊ - چڙو
ميهار سان محبت هئي	سند (۱) سڻام - تنبو - ترهو
سڀ (۵) ٻڌي - مشهور ٿي - نالو	ترڻ جو
ڪڍ يا نهن	سندڻا (۲) سڻام تي ترڻ -
سڀاڪو (۲) سڀاو - ماڻهي -	هيت جهڙا
سڀڻ جو - ماڻهن جو - زال	سندرو - سري (۳) خوش (۱-۹)
جي ماڻهن سان ماڻهي (۱-۲۷)	سنگهڙا (۱) سنگهڙو - گهنڊو - چڙا
سڀاڻا (۵) وڻيا - پسند آيا	جي ڍورن جي گچي ۾ ٻڌندا
	آهن - ڌنار - محبوب (۶-۸)

ص

صَرِيح (۶) صاف - بچ - سرور

خالص

صَاح (۸) ملاح - راضو

صَوَات (۵) نماز - درود

ض

ضُرُور (۷) ضرر - نقصان

ط

طَالِبُ الْمَوْلَى مُدَكِّرٌ (۱)

حديث - يعني مولا يا خدا

جا طالب مُدَكِّرٌ يا مونس آهن

ياقني حديث جو پاڻو آهي تر

طَالِبُ الْعُقْبَى هُوَ نَسْتُ وَطَالِبُ

الدنيا مُخَدَّتٌ يعني آخرت

جا طالب زالون آهن ۽ دنيا

جا طالب کدوا آهن (۲۱-۵)

طَالِبُو (۷) گولائو - طلبيندڙ

مِيخُون (۶) مِيخون - سور -

دَنب

مِيرَالِي (۹) سوراخ ڪرڻ جو

اوزار

سَمَار (۱) مڪڙ درياھي

خرفناڪ جانور

مِيلا (۱) ميل - مٽ - سڃاڻي

ريلا

مِهه - مِهه (۳) سردڻي واوي

مِهڻي جو نالو - ڳڙ - سخت

مِهڻو - نهايت - سخت

مِينهن (۷) مينهن

ش

شَقِي (۲) شڪل - چيرڻ - شڪت

شَي (۶) شڪل - مٽي - نور -

رڌي - مٽيون

طهورا (۱) بهشت جو شراب جو
 ٻاڪ آهي - قرآن مان (۱۸-۳)
 (۲۳-۱) (۲۳-۳)
 فريادي (۱) طنين - ٻڪار
 فقير (۲) غريب زال مڪين
 زال - فقير مائي
 قم (۱) دُت (عربي)

ع

عَدَد (۶) لکيو - سرنوشت -
 قسمت
 عقاب (۱) باز - مشهور شڪاري
 بکي

ق

قائو بلبل (۶) قرآن (سوره ۲) مان
 يعني من چيو ته مائو - الت
 بر بکر جو جواب (۱۳۱)

قضا (۵) قسمت - الهي امر -
 خدا جو حڪم - قدير

قلم (۵) لوح قلم - ازل - قسمت
 نصيب - لکيو

قليل (۶) تور (۳۳۰) لڙ پورڙ
 ٿوري مسلمانن وارو - ڪوڙ
 قول (۶) اقرار - انجام و عدد

ڪ

ڪانو (۱) چڪ - ڪ -

غ

غير (۷) دوست يا خدا کان سواءِ
 هي شيءِ - ماسوي الله - بمائي
 دومي

ف

فاقو (۲) ٻکر - کاڌي جو نر ملڻ
 (۹-۱) (۳۱-۷)

فتاح (۶) کولي بندڙ - فتح ڏيندڙ

خدا جو نالو

گالہائیں - کچا چوں = طعنو
 دٹن - مہٹو ڈہٹ - گار ڈہٹ
 (۱-۱۲)

کِرکے (۳) کان - پیر (۱۲-۳)
 کِرکِل (۲) آراز - هل - دمہر
 (۸-۲۱)

کِرَم (۴) نصیب - نونقو - قسمت
 (۱-۱۲) (۸-۲۱)

کِر پندَم (۴) کِنْدَم

کِرکو (۲) آراز - مل (۸-۲۱)
 کِس (۴) کَش - خیالہ -
 ہند

کِسرت (۱) کِسرتگی - بھن
 ہرزائیں

کِکِیوں (۲) پورہوں

کِلال (۸) کِنبار (ہارسی)
 کِلو (۱) چہپڑو - جنگ - درہام
 کِلوڈر (۶-۸) (۸-۱)

کَش - خواہش (۱-۱۲)
 (۱۱-۱۳) (۱۲-۱۳)

کار پھر (۴) نانگ - درہام

نانگ چیزا - خرفناک

کاکو (۲) وڈو پلا - چاچو

کَلَم (۴) لَن - لکن - ڈکے

جوکے (۲۲) (۳۲۰) محبت
 عتیق

کامٹی (۳) زال - گھڑ زال

کاتدی (۷) کد تی ہا

کلی تی کٹندڑ - جنازی
 کٹن وارا

کالی (۵) کانو - قلم - جاک

کپرو (۳) کپر - کپ -

کنارو - گھبڑ

کچ - کچو (۲) کچو دلو ہا
 کپڑ (۷-۱)

کچو چوں یا کوٹا (۵) اجلو

ڪيٿان (۷) منن ڪانڙ (۹-۴)

ڪر

ڪاڙ (۸) ٿاڻو - دلو - گهڙو

ڪهاڙيا (۲) سائڻ - چيڙائڻ -

چورڻ - بيٺار ڪرڻ (۳-۱)

ڪڙمس (۳) ڪر سائي - حرڪت

گير - سيزو - کوسقائي

ڪڙڪو (۲) گهٽڻ - آواز -

ڪڙا (۵) لڪڻ بل، گهڙي

ڪڙبو (۹) کڏ

ڪهڙو - ڪهڙو (۶) ٽڪڙو (۹-۱)

(۱-۱۰)

ڪهي (۶) لڪي

ڪير پياڪ (۱۰) ڪير پيندڙ -

بيهار

ڪيري (۱) مڪڙي سر چورڻ

كَمَا حَقَّةٌ يَا كَمَا هُوَ حَقَّةٌ (۵)

عربي جملو يعني جيئن گهرجي

جيئن مناسب آهي - جيئن

حق آهي (۶-۸)

ڪنڊيون (۲) ڪنڊين - ڪن

رارين - مينهنن (۸-۱)

ڪن فيڪون (۵) (۶) قرآن

(۲-سوره) مان يعني ٿي نه ٿي

پيو - الس ت جي ڏينهن جي

ڪار گذاري - خلقت - پيدائش

(۱۱-۲) (۱۸-۳) (۳۱-۱)

(۳۳-۲)

ڪنگ (۷) ڪهنگ - هاليءَ

جو پکي - ڪانٽرر

ڪڻڻ (۷) ڪنڊ - پاسو (پارسي

ڪڻج)

ڪولائو (۵) ڪولڻ وارو - قلمند

ڪوچ (۲) مڙ

ڪير (۳) ڪلا

گ

گاگهائي - گهاگهائي (۱)
 مت ڪري - دل جهلي -
 سرسٺائي (۱-۶) (۱-۷)
 گڏ (۷) گڏ - سان - سان گڏ
 گڙڙ (۲) دڙڙ - ڙڙ

گپ

گجهالدر (۱) گجهه - راز -
 گجهو - مٽئي (۱-۱۸) (۳-۲۱)
 (۱-۳۱)

گيا - گيو (۱۰) ويو (سرائڪي)

گهر

گهات (۳) گهٽ - گهٽڙ يا وڌجڻ
 جي جاء (۱-۲۱)

گهاگهائي (۹) مت ڪري -
 دل جهلي - سرسٺائي (۱-۶) (۹-۶)

گهڙي (۱) گڙ - انگار - انگار

ڪيل يا ٺهرايل وقت (يعني
 آخرت - آخري ساعت - ايمان)
 گهور (۳) - مهورن منهن - نظر -
 خيال - ڪام - پور - پهر (۹)
 (۳-۲۱) خوف
 گهوريس (۱) مدتي ٿيس -
 قربان ٿيس

گهٽڙ (۳) تڙ - درياھ ۾ گهٽڙ
 جي جاء - باٺي ڙڙ جي جاء

ل

لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ (۱)
 قرآن (سوره) مان يعني
 خدا جي رحمت کان نااميد
 نه ٿيو (۳-۱۲)

لاج (۳) لڇ - ننگ - شرم
 (هندي)

لاڙ (۷) مال جا ٿڙ - وڇڙن باڏا
 وغيره (۱-۷) (۲-۷) گهٽو يا
 چڙي جي زبان يا جيڪي

لوت (۳) وٺڻ جو نسر	وچھ لڙڪندڙ آھي
لوح (۵) تختي - لوح قلم - نصيب - قسمت	لاڙو (۲) ننڍڙا گھنڊ
لوڙا (۲) مٺڙو آواز	لام (۲) دامن - پٺاري
لوڙاڻو (۳) درياھ	لاٺو (۳) اٺ جي چرڻ جو گھڙو يا چارو (۲-۳)
لوڙھڻا (۱) پوڙڻ - وھائي ڇڏڻا	لڇڻا (۶) ڦٽڪڻا - بي آرام ٿيڻا
لوھڻا (۱) پھڻيون	لڏو (۱) لڏو
لوهيون (۳) محبت جون ماريل پيڙيون	لڏو (۵) لکيو - سرنوشت (۲-۳) (۲-۱۰) (۵-۱۰)
لھاڻو (۳) جلائيندڙ - عشق (لومڻ = جلائڻ)	لڙڪڻا (۱) لڏڻا - تلڪڻا
لھڙون (۱) مڇيون	لڙڪو (۷) ننڍڙو چوڪر - نادان (اشارو شيطان ڏي)
لھڻيون - لوھڻيون (۱) پھڻيون جي پاڻي ۾ ٿينديون آهن - پاڻي جو مڪڙو جانور	لس ليمت (۲) مک ٻئي پٺيان ليٽندڙ يا موٽندڙ
ليا (۷) ٻڌا - ٻڌل (لڻڻا = ٻڌڻا)	لُعاب (۱) وات جو پاڻي - ڦيٽي
ليار (۳) وٺڻ جو قسم (۱۰-۳)	لُڪَ (۷) جبل - جبلن جا گھٽ يا دريا
ليمت (۲) درياھ - لهرين - اٿل درياھ جي	لُڪڻ (۹) ڏکڻ جو لاڳاپو - روڪ الڪ

مَدَّ (٦) ترمو - ڪن جو موڙو

ترن لاءِ

مَرُجَانُ (٥) پلي - بيشڪ

مَرُڪَ (٣) فخر - وڌائي -

مرڪن جهڙي ڳالهه - شرم -

لڇ - دستور - عادت (٣-٥)

(٦-٨) (١١-١٣) (١٦-٢١)

مَرُڪَ (٣) لب - پڪ

مَعْلَمَ (٧) معلم

مَلَحَ (١) ميربحر، پوي ملائندڙ

مَلَكُ الْمَوْتِ (٨) عزرائيل -

سام ڪيڏا وارو ملائڪ

مَنْصُورَ (١) شيخ حسين علاج

جنهنڪي انا الحق (يعني آءُ؟

خدا آهيان) جون ڪري

سورتي تي جاڙهيو هو انهن

مَنْ كَالِدِ (٦) دل جي ڪش

پڪ - خواهش

م

مَانِعَتَا (٧) ماني تي مڇي

ماريندڙ

مَارَگَہَا (٦) رستو گس (٩-٢)

(١٠-٣) (١٢-٥) (١٣-٨)

(١٩-٣)

مَاهِڪِيُون (٢) مينهنون - مينهن

جودڪڙو قسم جي مينهنون

پوريون

مَاهِيَتَ (٥) خاصيت - جان -

طاقت

مَتَوَ (١) زور بر آيو - موجن بر آيو

(مڇڙ مان)

مَتَوَالِي (٢) مست

مَتَقَ (٨) مٿان - مٿانهيون -

وڌيون

مَتَبَ (٢) وجهه - ماپ (٦-٧)

مَحْفُوظَانِ (٦) لوح محفوظ کان

ازل کان

مَنِين (۷) اَن (ميو = اَن)	مَنِيان (۱) مَنِيان
مِيو مَتَو (۵) لَهِو - مَتَارو - زور دارد	مِنُهَن (۱) يَانو - عَذر - سَبب مِنُهَن كَرَن (۶) وات رو جهن
ن	مَني (۱) مَني (مَنِي = مَني)
نَاو (۷) نَنك - نَمبَت - واسطو	مَني (۸) مَني - مَنِيان - طرف
نَاو (۲) اَن (پارسي نَاو) (۱۳-۵)	مولهاو (۱) مَنِيان - مَنِيان
نَاو (۵) گَنهگار - مَنِيان - نَاو	مَهِند (۶) اَني
نَال (۶) نَال (سرائڪي)	مَهِندان (۶-۹) اَنيان
نَبَاد (۵) خالص - نَبَج - نَاو	مِينا - مِينِي (۳) مَنِي - مَني
(۲۵-۱)	مِيناق (۲) اَنجام - مَني لئارو
نَجاصت (۱۰) پليدي - گندگي	آمي جول يا اَنجام جو
نَجھرو (۶) اَن جي جاء - آسرو	مخلوقن الست جي وقت
۲۵ - گَهر (۷-۱) (۱-۹)	ڪيو هو (۱۱-۲)
(۱۲-۳) (۱۹-۵)	مِيژ (۳) مِيلو - مِيلاب - وصال گڏيل
نَراڙ (۵) پيشاني	مِيژاڻو (۹) مِيژو - مِيلاب - وصال
	مَنيان (۶) مَنيان (سرائڪي)

<p>و</p>	<p>لڙالي (۱) طلجدي - عجبت</p>
<p>واجهائڻ - واجهڻ (۱) - ڪرڻ</p>	<p>لڪوئي (۲) نه ۲ رو - نه ننڊين</p>
<p>ٺهائڻ - ڪش ڪرڻ -</p>	<p>دکن سان معنيٰ جلد</p>
<p>ڪوش ڪرڻ (۹-۱۲) (۷-۱۰)</p>	<p>لهايت (۵) انتها - پهچائي</p>
<p>ولادي (۶) ماٿر - پٽ - ميدان</p>	<p>(۱-۲۰) (۱-۳۰)</p>
<p>بيابان (عربي) (۳۱-۲)</p>	<p>نروودي (۷) ڪنڙو - شيطانِي</p>
<p>واڙ (۵) دقت</p>	<p>(نرودي ڪنڙو ڪافر بادشاهه)</p>
<p>وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ (۱)</p>	<p>(هو)</p>
<p>قرآن (۷۶ - سورة) مان معنيٰ ۴</p>	<p>ٺهار (۵) لڪ - قارت - حرڪت</p>
<p>دري آمو جو پهچي رب</p>	<p>نظر - ٺهارڻ</p>
<p>جي اڳيان پهچڻ کان پهچي</p>	<p>لهي (۸) جڙي</p>
<p>ٿو (انهيکي بهشت ملندو)</p>	<p>ليج (۶) سڌ - سڌو ٿوڙ جي</p>
<p>وَأَنبَأَ - وٽاڻا (۷) مٿان جا ٿان</p>	<p>دلو - گهڙو</p>
<p>ياڻ</p>	<p>ليج (نيش) باطني جي شاخ -</p>
<p>وچين (۱) وچين جو وقت -</p>	<p>درمام</p>
<p>صر - سج لهڻ کان اڳي</p>	<p>ٺوڙ (۲) زنجير (۶-۹)</p>
<p>وَجْ (۲) مينهن جو مادي لڳو -</p>	<p>ٺوڙ (۳) ننڍڙي ٺوڙ - واٽر</p>
<p>ننڍي مينهن</p>	<p>ويجهو - ٺوڙ</p>

وَلَهَا (۶) ای در - ای پترو (۱۶-۱۷) (۵۴-۲۳)	وُجَار (۳) (۵) (۸) وچن وارو- وچن چار بندڑ
وَلِي (۳) دري-مولي (سوالکي) (۵-۶)	وَدَّ (۱) مَدَّ - جلد مل - بندھو
وَمَامَس (۵) فکرو- گپتی- ذکر	وَدَّ اِيَاء (۱۰) تنھنجي وڈائی
وَلَدَر (۷) جبل ء نبي جو نالو	وَرچن (۲) لاجپن پرن - لکھن
وَنگ (۱) پینچ - وکڑ	اُتُلن بٹلن - بی آرام ٹین
وَنگُو- ونگي (۲) ڈنگو- آدر ڈنگي (۳-۲) (۱۱-۶)	(۲-۳۱)
وَنگھ (۵) نغان - خوف	وَرَس (۳) چوک - غلطی
وَهَاثِي (۲) آسوارِي مہني ہر	وَرني (۱) مڑس - پتار
وَهَاثِي (۳) رات گذريء کان ہوء - نجر جو (۱۱-۱)	وَرَا (۲) وڈائی - جگائی - مناسب آمی
وَهْنُ (۵) گوت وھندڑ ہاٹی	وَرکٹا (۱) گھنٹا - ٹرن
واٹر- درہاڑ- پڑي	وَرکزي (۳) ننڈي رک - ننڈو نم
وَهْلُوَر (۳) عاجز- تنگ- ککے	وَرچٹا (۶) گزارٹا - مڈ کرن
بہزار (۱۹۱-۲) (۲۱-۳)	وَرچٹا وچن
وہي (۸) دھي، ملي	وَرلٹا (۶) ہک کورٹا - بٹلٹا -
	وَرلٹن - ذري ذري گھانٹا (۱-۲۷)

مُحِبِّيَا طِي (٦-٧) (١١-٢)
(٣-٣)

هاواڻا (٨) انواھون - عام
خبرون

هُرَبُ (٢) تپو - تپ - چال -

هُرَبُ (٨) ياد اچڻ - ياد پوڻ
(٩-١٣) (٣١-٨)

هُزُ (٥) موڙي - گندي - مايو

هُڪَ (٣) هڪجهڙي - بگائي

ماحمت - سڪ - آج - اُسان
اُڪير (٩-١)

هل چل (٥) آمد رفت

هُلَبُ (٨) انواھ ٿيڻ - خبر پجهڻ

هُمَ (٩) سڀ - موڙي - ڪُل
(٢١-٢) (٢١-١٠)
(٣٠-٢)

هُنڪار - هُونڪار - هُونڪار (٨)

آراز - مڪل - مينهن کي
مڪلڻ جو آراز

وَيَ (٣) دريا - چارو - چاري

جي جاء - سبزو - بهلو
(٧-٢) (١٣-١)

وياچڻ (٢) ادرڻ - گهرڻ

ويڪڻ (٥) ڏسڻ اسراڪي

ويلا ڪرڻ (١) موٽڻ ڪرڻ -

وقت اچڻ - وقت گذارڻ -
جلد گذري وڃڻ

ويلو (٥-٨) وقت - دير

ويلي (١) سويلي - سوڀر

ويٺ (٢) ويامڻ

ويٺت واهڙ (٣) جنجڻي واهڙي

داجي - واهڙ ويل - بيوس -
بيواهر

هر

هاٺڪ (٨) عاقل - تڄو هڙ وار

(١٣-١) (١٥-٣) (٣٣-٢)

هاري (٢) نياڳي - نادان زال

آڙي (۱) ٿڌ - مڪڙي جهڙو جهٽ
 جو داٺيون ڪندو آهي
 آڙي (۱) ڏنڊ جو مڪڙو پکي
 آڱم (۱) پيٺهن جي دوسر -
 پيٺهن جو سعيو - ملار - جهڙ
 (۲-۱۸)
 آڱم (۲) آڱم ڪرڻ - جهڙ
 ڪرڻ
 آڱم (۱) جهڙ ٿيڻ (۲-۳۰)
 آڱو ڏوڙو (۱) گوند ر لامبندو -
 غبار - سرهو ڪندو
 آڙ (۱) ڪڪر - بادل - (پارسي)
 (۲-۸) (۹-۳۱)
 آڙون (۱) ڏوٺين جهڙا ڪڪر
 باقون
 آڙيون مڙيون (۱) ڏهريون ۴
 ٿلهيون
 آڙن (۱) رڻن - هنن لاءِ يا هنن
 وٽ وٺو

هنئين (۵) آڻيڻ - نيٺ - آخر
 هوڻ (۳) ڊپ - خوفي
 هوڻ (۴) آواز جو لڳو لڳا - اچي -
 گهڻو آواز (۱۱-۳)
 هيان (۱) دل - ميان و - (۷-۱۰)
 هيچ (۱) محبت - شوق -
 خوشي (۲-۷) (۳-۹) (۲-۱۹)

ڪي

ڪاوه (۱) اڃا يا - پيڦانده -
 پيهودي ڪڪ ڪڪ



۷ سر سارنگ

۱

آڱو (۳) آڙو - دهر - پروسو
 ڊڪ - پردو - پنام (۲-۱۱)
 (۵-۲۱)

<p>ہاٹھی مارڻا (۳)</p> <p>اوکاڻي (۲) موگو ٿيڻ - موگائي ڏيکارڻا</p> <p>اولون ڪرڻ (۲) يادگيريون ڪرڻ . ڏک ڏکڻ - بردو ڪرڻ</p> <p>اوھيرو (۱) چوھو مينھن جو جو وارا وارا ڏئي پوي (۳)</p>	<p>اچڻ (۲) تير - تڪو - گھڻو</p> <p>اردان (۱) سھانگو - تمام گھڻو (۳)</p> <p>استعمول (۲) مشهور شهر سلطانپور ترڪستان جو تختگانہ</p> <p>اڪيون ڪڍڻ (۱) ڪاوڙجڻ - سچ جي سخت تابش ڪرڻ قيامت جي ڏينھن</p> <p>انگت (۱) چٽ - ڪڪرن جالڪا ۽ شڪليون</p> <p>انگڻا (۱) جٽ ڪڍڻ - رنگ ڏيڻ - نشان يا انگ ڪڍڻ (۱۸-۲)</p> <p>اونارو (۳) گھر - جاءِ</p> <p>اوچڻ (۳) ڏکڻ جو ڪپڙو</p> <p>اورد (۲) ميٽر - ميٽرڪو - ڪام (۸-۲)</p> <p>اوڪ (۱) وڪارو - مينھن پوڻا (ادڪڻ = ٽي ڪرڻ يا</p>
<p>ب</p> <p>بالڪا لير (۲) بيڪا لير - ملڪ جو نالو</p> <p>بڏام (۲) ملڪ جو نالو</p> <p>بڙ (۱) پٽ - بيابان</p> <p>بُر جڳ (۲) مردنگ - وڃائڻ جو ساز</p> <p>بُرمڻ (۱) دَسڻا (هندستاني - برسنا)</p> <p>بسٿرو (۱) بسٿرو - هند - سھڻ جي جاءِ</p>	

وارمڻي جا - زلف - چڱو
 مو چارو - سهڻو (۶-۹) (۳-۱۱)
 (۷-۱۱)

پيچ (۲) پيچائڻ - آلاڻ - ٽري
 راج

ت

ٽاڙو (۱) مڪڙي قسم جو پکي -

ڪوئل (۸-۳۱)

ٽازي (۱) گهوڙو (۲-۳۰)
 (۱-۱۴)

ٽامبارو (۱) ٽاس وارو - آهو

اڇايل - خشڪ

ٽو (۱) ٽرائي - مينا نهيڻ زمين

ٽرڪس (۲) ٽي - نيرن رکڻ
 جو خانو

ٽل (۱) ٽلاڙ (۲)

ٽم (۲) ٽون - ٽوڪي - ارهين

(مدد ستاڻي)

ٺڪار (۲) ملڪ جونالو

ٺهار (۲) ملڪ جونالو

ٺيڪالير (۲) ملڪ جونالو

ب

ٻن (۱) ٻولو - جهنگ - ٻيلو -

ميدان - مٿانهين زمين

(ضلع - ڇن)

ٻوڙ (۲) ٻوڙ ٻوڙان - ٻاٽي جي

اٿل - گهڻو مينهن

ٻولا ٻون (۱) ٻولا مينهن رنگ

جون مينهن - رنگ جو قسم

پ

پٽ (۲) واري جا ڍڳ - ڍڳ

شاھ جي پٽ جي مڪان

جونالو

ٻيچ (۲) شهر جونالو - ڪيچ جو

گادي جو هنڌ (۲-۲۵)

ٻنھو - ٻنھيا (۲) گتيل وار - وتھل

کيوڙا - کيڙا (۳) سميٽگر -
تراريون صافي ڪندڙ (۶-۸)

ماساريون (۱) پاسي واريون -
پاسي ۾ يا ويجهو رهندڙ

ڻ

ٿانور (۲) مندو جو نالو

پارڪر (۴) ملڪ ۽ مڪان جو
نالو - ٿر پارڪر - ننگر پارڪر

ٿو (۱) وڏو جبل (۶-۹)

پالوٽ (۱) ٻلي - پکڙڻ (۲-۷)
پاهه (۱) رنگ - ريج - خوراڪ

ڻ

ٺه ٺه (۲) کڻ جو آواز - خوشي
مان - مري سان - ٺهڻ جو
آواز (۲۰-۳)

ٺاٺو (۱) ٿر ۾ ڏکڻي مڪان
جو نالو (۲-۳۱)

ٺهڪڻ (۱) سهڻو ٺهڻ - چڱو
لکڻ - وڻ

ٺڏام (۲) ڏکڻي چاويٺ شاه
جي ويجهو

ڻ

ٺاڙ (۳) ٺي - ٺڙ - سردي
(۱-۲۷)

ٺاڙاڻ (۱) مڪان جو نالو -
درياھ جو ٻراڻو ٺاڙاڻ - ٺاڙو
درياھ (۲-۷)

ٺاڙاڻا (۱) ٺر ڪرڻا - چڱي
وس - گهڻو مينهن - ڏو

پ

ٺاڇاڻي (۱) ٺاڇاڙي وسر جي
پهه تي (آڳاٽي جو ضد)

ٺاڙن (۱) ٺاڙت (ٺاڙت = ٺاڙت
ڪرڻ)

ٺاڙهه علي الصبح - فجر - ٺاڙهه

جوراڻو (۲) زوراڻو - ظهه -
 ذڪر - شمر - زور آور -
 سخت ڏاڍو (۹-۲)

جوه (۱) نهر - ندي - نئي -
 گت - چاري جي جاء -
 مڪان

جيسر مير (۱) جيسلمهر - ملڪ
 جو نالو ٿر جي پاسي

جیلن (۱) بغداد جي ولايت
 مڪتور ملڪ جتي شيخ
 عبدالقادر رهندو هو

ج

چماندر (۳) چهار - هر - حياتي
 (۳۱-ه)

چهر

چهاٺ ٻاڪل - مطلق - مور -
 اصل

چهاٺ (۳) جهٺ ڪرڻ - جلد
 اچڻ - جادو ٺهڻ

ڦٽي - پريات

ڦل (۳) مڪان جو نالو پت شام
 جي ولايت

ڦلڙ (۱) مينهن جي باطني جو دهر
 مينهن جو باطني (۷-۲)

ڦوڇاڻي پوڙي - شام جو وقت
 ڏينهن جي ڦوڇاڻي

ڦي ڪرڻ (۱) ڪهڙا - ذبح
 ڪرڻ (پارسي - هي ڪردن)
 زور ڏيڻ گهڻائي مينهن جي -

ڦيڪا (۲) پيڪا - زال جا
 بائٽ - ٻي جا

ڦ

ڦونگهون (۱) (۳) ترڪاريون
 ڪٺوهرن

ج

جر ڪرڻ (۱) ڇڏ ڪرڻ - ڇوڪرڻ
 چور () زور سان

جي ملڪي گورڙ ڪرڻ
(۳-۱۱)

چ

چيڙ (۳) معيرا - لندڙيون
ريڙيون

چڪي (۲) ڊڪڙي ڍنڍ جو نالو
چنڊل (۳) جالڪ شخص -
مينگه ملار

چونڊ ل ڀڻ (۳) جلدي ڪرڻ
جالڪي ڪرڻ - همت
ڪرڻ

چونڊس چنڊ (۳) جوڏيهين جو
چنڊ

چؤمانسو (۲) چئن مهينن جو
عرسو - موسم - سائون جا
ڏينهن - برسات جي مند

چيهو (۱) (۲) ڊڪڙي قسم جو
گام (۱-۳۱) (۳-۲۵)
(۹-۳۱)

جهڙ ڦڙ (۴) جهڙ ٿين ۽ مينهن
وسڻا - برسات - مينهن
(۲-۳۰)

جهڙ جهوڙ (۴) جهڙي ٿڙي
جهڙڪن (۲) ڪرڪن -
ڪٽڪن - آهستو ڳالهائڻ -
توارڻ (۱-۲۰) (۲-۲۵)

جهوڙو - جهوڙو (۳) جهوڙي
پکو - پنڳو (۱-۹) (۱-۳۱)
(۵-۳۱)

جهوڙڪ (۱) مڪان يا شهر جو
نالو جتي شاه عنايت عوفي
موندو هو - اُن جي رهڻي
جا (۲-۳۵)

جهوڙڪ (۱) جهوڪ - جڳا
گلن يا مهون جا - ڪن
و جهڙ جو مڪڙو زبور

جهولڪارڻا (۱) آهستو آواز
ڪرڻ - توارڻ - ڪڪرن

(۳-۲۳) (۱-۲۹)

ڏڙھ (۱) ڳڙا (ڏڙمو = ڪيڊون گولي)

ڏڙڪار يا (۲) ڏڙڪار جي انگه تي رڪنندڙ - مهانگو رڪنندڙ

ڏڙلهڻ (۳) ڀڙڻ - زور سان ڀڙڻ

ڏڙلج (۱) ڏڙڪر - ڏڙلائو - آهڻج بيماري (۲-۳۶)

ڏڙونگهو (۲) ناريل جو ڪپو -

ڏڙنگهي جيترو ماڻ يا وزن

ڏڙوٺا (۳) ڀوٺا - ڀٽا - دھرا - گهٺا - ججهيا

ڏڙلج (۲) ڏڙاج - دان - پنخشش

ڊ

ڊامڻ گام جو قسم جنهن جون ڊاڙون غريب ڏت ڪري کائيندا آهن

ڄ

ڄاڇر (۳) (۲) ڄڪڻ - ڄڪڻ

ڄنڊ - ڄوري - هاڻي جي اڄ

ڄاڻس - ڄورو هاڻي (۱-۲۶) (۱-۲۸)

ڄڻ (۱) (۳) (۲) منهن - ڄيڙ -

ڄنڊ - ڄورو - ميدانهين جاء (هن جو ضد) (۸-۳۱)

ڄمھڻ (۱) وڊڻ - ڄاڙڻ - ڪپڻ

ڌ

ڌڙم (۲) ڀلابون - خير جا ڪم ڄڻا ڪم

ڌڻ

ڌڻڻ (۲) ڄيڻا پور - دشمن (۶-۱۰)

ڌڻڻ (۳) مڪان جو نالو پت شام جي ويجهو

ڌڻڻ (۱) غر - ڏڙڪر - ڏڙڪار

رُعدُ (۲) گِز - گاج (عربي)
 روضو (۱) قبو - مقبرو - درگام
 (۱-۳۳)

رِيلو (۳) دهي آيل باطلي - نشي
 گت (۱۲-۵)

س

سادڪ (۳) گجڻ ساڪ - خوشيون
 واڌيون

سارنگ (۱) راگهي جو نالو
 جاسانوڻ ۾ گائي آهي -
 جهڙ - وس

ساز (۲) وچائڻ جو اوزار
 سامارو (۲) شهر ۽ مڪان جو
 نالو ٿر جي پاسي

سالدهه (۲) لڳو لڳ - هميشه -
 سدائين - مڪان جو نالو

سَاهرا (۲) - هري جا ماڻھو

سائون (۱) سڪيون - آسوديون

دَب (۲) واري جو دڙو - پت

ڍ

ڍاڙ (۲) لڙو - آر - وسڪارو
 ڍول - والنگي - مڃال (۱-۲۴)

ڍٽُ (۳) مڪان جو نالو - ٿر -
 پت (ڍائي = ڍٽ جا رهاڪو)
 (۱-۱۴) (۴-۱۹)

ڍڙو (۲) لڙو - لٽو (۱۱-۳۱)

ڍاڪ (۳) حال - ڍول - چڱي
 حالت

ڙ

ڙاڻڪ (۳) مڪان جو نالو پت
 شاه جي ويجهو

ڙائون (۱) رنگ مينهن جو

ڙت (۱) موسم - ڀنڊ (۱-۱۱)

ڙس لائڻ (۲) رس رهائڻ -

رس رکڻ - ڀلائي ڪرڻ -

نهامي اچڻ

سولڊاٽن (۳) سوڊن يا ٽر جي
ماڻهن جون زالون - اشراف
زالون

سوڙهه (۴) تنگي - پهانگائي -
ڏڪار

سُهائو (۴) سوڃهرو - ڪار

سيلو (۳) سڀي - تير - هڪڙي
سمر جو مٿيار - ڏاس جو نيل

رسو جو ڍورن جي گهڙي
وجهندا آهن ۽ انهي جي دهر
ڪافي ٻڌندا آهن

ش

شبهه (۲) شڪل - صورت

ص

صواحي (۲) گنگهي پاڻي جي -
شراب جو ڪوزو

صُور (۱) ڏنڊ يا سڱ وڃائڻ
جو، جو حضرت اسرافيل

سُبو (۱) سارڪ - گام
ستائون (۲) - نمون - رٿون -
ٻنڊو بست

سُجَر (۳) تازا - زياده - گهڻا
سُرڪرڻ (۳) آباد ڪرڻ -
خوش ڪرڻ

سُراو (۱) چتو - صفا - وڏي سڌ
سُرو (۴) جهڙو - ملار (۲۱-۱)

سُروڻ (۳) وڃڻ - هلڻ

سُسيون () ڪن - ڍورن جو
تعداد

سُدهه (۱) سانجهي جو - سوهر
سُڌڙي (۱) سنڌ جي لاءِ بيمار
جو نالو

سُڌو ڪرڻ (۱) ٻري ڇڏڻ -
ڏور لاهڻ

سوٽ (۲) سخت - گهرا -
خسڪ

غ

غوثُ بهاولدين (۱) غوثُ
 چون قطب کي جو ڪن
 اوليائن جو لقب آهي. شيخ
 بهاولدين ذڪريا وڏو اولياد
 ۽ غوث هو ملتان ۾ - شيخ
 عبدالقادر جيلاني به غوث هو
 (۱-۳۳)

ف

فيل (۳) مائي (۲-۱۴) (۳-۳۰)

ڪ

ڪا مارو (۴) مڪان جو نالو
 ڪاڻا (۱) شرمندگي - فڪر -
 انتظار - گهٽي - عيب - مدائي
 (۱-۱۲) (۵-۱۹)
 ڪاهو جي (۳) ڀت يا مڪان
 جو نالو ڀت شام جي ويجهو -
 ڪا هو رڻا جو به قسم آهي

ملائڪ قیامت جي ڏينهن
 وڃائيندو، جنهنجي ڏڪاءُ
 يا آواز تي ماڻهو سڀ مري
 ويندا ۽ وري اٿندا - انهيڪي
 سغديءَ ۾ صور ڏڪاءُ جو نڌا
 آهن.

ط

طوق (۳) گهڙي ۾ رڳو جو زبور
 مار - ڪندي

ع

عرفات (۱) مڪي کان نون
 ڪوهن بند تي هڪڙو ميدان
 جتي حاجي اچي گڏ ٿيندا
 آهن - چون ٿا ته اتي حضرت
 آدم ۽ بي بي هوا وري اچي
 گڏيا هوا ۽ هڪ ٻئي کي
 سماڻائون، تنهنڪري اهو
 نالو پيس.

انمان آڻڻ	ڪُٺَ (۱) مونجهارو - فڪر - گهڻي
ڪَلِيمُون (۲) تڙي جا عددو - ڪليجا	ڪُٺَڪَ (۲) لڪر - گوز ماڻهن جو
ڪوڏان (۳) ڪوڏ مان - خوشي مان	ڪِرارَ (۱) ڏيڻ ۽ مڃان جو نالو پٽ شام جي ويجهو (۲۳-۳)
ڪُهڙَ (۲) منڻه - پٺي ۾ ساڙڻ جو جهنگ	ڪِرلار - ڪلتار (۳) ڪردگار خالق - خدا تعاليٰ
ڪُهڙَ (ڪوڙڻ) (۴) سڀو ڪوڙڻ غمگين ٿي وڃڻ -	ڪِرگهت (۴) گهر گهٽ
ڪيسَ (۱) ڪارا - ڪيس جي رنگ جهڙا	ڪِرلاني (۱) پاسا لاهڻ - وڪوڙي - وڃڻ
ڪُٺَ (۳) زعفران - پيلو رنگ	ڪُٺَسَ (۱) مونجهارو - فڪر - گهڻي
ڪِيهان (۲) ڪيهون - ڏانهون گوز	ڪعبو (۱) بيت الله - حج جي جاء
ڪم	ڪُفارَ (۳) ڪافر
ڪُنڙُون (۱) جي مينهنون لڙ نه کڻن ۽ ڪير نه لاهن - ڪيٽو يا ڪتراڪ ڪندڙون	ڪامو (۳) لا اِلاَ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسولُ اللهُ - الله ۽ رسول تي

ڪٻ ڪجهڙ (۴) ڳٽي ڪرڻ -

خفي ٿيڻ - بيزار ٿيڻ

ڪرو (۴) ان جو ديرو - ان رکڻ
جي جاء - ٻار

ڪنڀاڪ (۳) شهر ۽ ملڪ جو نالو

ڪڇ ڪٽل (۱) آستين جا ڙهن -

ٻانهون ڪنڇڙا

ڪوٺي (۱) ڪوڙي - نڀيندڙ

(۲-۹) سيڙو - ديرو - ترسيل

ڪوڙ (۴) انبار - ڳڙ

ڪوٺيڪي - ڪٺيڪي (۲) ڪٺائڪي

پوري ڪرڻ يا وقت يا موسم تي

ايندڙ - ڪوٺي ڪان واري

جو پٽ جي راجهور آهي

ڪيتو (۱) ڪتراڪ - جهيڙو -

حرڪت - ارڙائي

گ

گراڙ (۲) شهر يا ڪوٽ جو نالو

گرگت (۴) سانڍو

گڙلگ (۲) ڊڪٽرو هٿ هٿ

شاه ڪان ۵ ميل تي جتي

شاه پٺائي مڪڙي ڪندي

جي دن هيٺ وهندڙ هو

گڙڻ (۱) (۲) گوڙ ڪرڻ -

گاج ڪرڻ

گمان (۱) شڪ - امڪان اجڙ

جو

گنگوڙ جي (۲) هٿ يا مڪان

جو نالو هٿ شاه کي ويجهو -

گنگوڙ جو نه سر آهي

گنوائڻ (۱) گڙ ڪرڻ - رجائڻ

لڪائڻ (۹-۳)

گنڀيو (۳) هاڻي (اشارو ڪڪرن

جو ڪاري رنگا جو)

ل

لاڻي (۳) ڳاڙهو رنگا چين کي

لاڻ جو پاڻ جهڙو

ٺاڪاڻي (۲) نالو مڪان ۽ جبل ۽ نئي جو	لبيس (۱) لباس - بوشاڪ - صورت - ڇت
مالدار (۲) جهڙ جو مند جي بيٺي - مندل - جهڙي لڙي	لڙڪ (۱) ڳوڙها - منجھون (۹-۸)
مڃرو (۱) سلام - زيارت - ديدار	لَس (۲) جام - ڪڇي پٺيان لَڪَ (۱) اُچ - اسات - تڪ
مڙو (۳) گڻن ميهن جو کير ڏيڻ يا ڏهائڻ	لڳهه (۱) گهاٽو ڪڪر - ڪڪريون - لڙيون
مُطلب (۳) عبدالطلب جو حضرت محمد جو ڏاڏو ۽ عبداللہ جو پيءُ هو	لُل (۳) مهر - پلائي - خوبئي - حال طرح - اٽڪل - تجويز (۹-۱) (۱۱-۱)
مُغرب (۲) الهندي جا مُڪ ملهڻا (۱) خوش ٿيڻ - مرضڪا سرخرو ٿيڻ	لو لڙي (۳) مڪان جو نالو هت شام جي ويجهو
مندل (۳) سُر مندل - وچائڻ جو هڪڙو ساز	لُٺ (۱) ٻڌڻ - ڏاهو ڪرڻ (۷-۴)
مُٺل (۲) ولارڻ - ٻرڻ - ڏيڻ (۱۱-۷)	م
	مانو (۳) وڏو مٺ - وڏي ڇاڏي ڇاڏو

مينگه ملڪر (۱) سانوڻ جي
موم - جهڙ

ن

نار (۱) ٻاٺي ڪيڻ جو چرخو
نارو (۱) اُڀرندو نارو - ٿر جو
واھڙ
نالو (۱) وھائڻ - جام ٻاٺي
ڪيڻ
نورا (۳) پيشاني (۱۰-۵)

نُفسي نفسي (۱) (عربي) منهنجو
نفس - آ؟ پاڻ - قيامت جي
ڏينهن جڏهن سختي شروع
ٿيندي تڏهن سڀڪو پنهنجي
حال ۾ حيران هوندو ۽ نفسي
نفس ڪندو وڌندو - پئي
ڪنهنجو خيال ڪونه
هوندس

نوري (۲) نور وارو - نور جي
پيدائش - آسماني شيءِ

نودي (۲) واهاري - ان
پنهائيندڙ يا ڪڍندڙ

نودي (۲) موڙا - سڱ ٻڱل
بيعت بي آبرو

نودي (۲) ايذا ڏيندڙ - شور
ڪندڙوس

نولا - مولچي - مولو (۱) سردار
بهندار - خدا

نوها (۳) ميهو - پاڇي جو سر -
دلپسند

نُهت (۱) آبرو - مان - فتح
(۱۱-۵)

نِهري (۳) زال ذات - زال
ميران (۱) مير - پير - مرشد -

شيخ عبدالقادر جيلاني جنهنکي
ميران محي الدين يا دستگير
چوندا آهن

نميدو (۳) وارن جي چڱ يا
يا گت

و

- واچو (۲) نغارن جو وچو - آواز
گوڙ - گاج

وار (۲) وارو - پير وقت

واري (۲) وري - ورائي - موٽي

واريامو (۲) واري واري
زمين - ريگستان - ٿر

وانديون (۱) (۲) ماني
ونديندڙ زالون شاديءَ محل -

وڌيون - چڙهيون زالون

وڙا (۱) وچون - هاڻا

وڙن (۱) رنگ - چمڪات
(۲-۱۹) (۲-۷)

وڙيون (۱) ورن داريون -
رنگ داريون

وڙوھڻ (۱) وڙو - خوشي -

وڏر

وڙم (۲) وڙا - وڙا - ليا - جهاتيون

(اشارو وچن جي چمڪات

جو)

وَلَسَوْفَ نُعْطِيكَ زَهْرًا فَتَرَى

ضلي (۳) قرآن (۹۳ سورة) مان

يعني ۴ جلدي ٿيندا جو رب

توتي عطا ڪندو هو تون

خوش ٿيندين

ولوڙو (۱) کير ولوڙو

وَلَهَار (۱) واهر - وهر - وڙا مال

جو - مڪان جو نالو (۲-۷)

وليون

وهڪڻا (۲) گهن ۴ مينهن جو

کير ڏيڻ کان بس ڪرڻ

وي (۲) جاري جي جاء -

چراگاهه - باغ - بهار (۱-۱۴)

هم

هندو (۳) ڪافر - ڪارو

(پارسي ۾ هندو چون ڪاري

امرار (۳) گجهه - ا-رار
 أصل (۴) اصل کان - ڌر کان -
 ازل کان

اللَّهُ الصَّمد (۳) قرآن مان - يعني
 الله بي پرواه بي نيا رهي
 اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (۵)
 قرآن (سوره) مان - يعني
 الله آسمانن ۽ زمين جي
 روشنائي ۽ نور آهي
 أموات (۶) ان موت - هٿ تي
 نه موتڻ وارا نصيحت وارا
 اوچنگار (۲) اچنگار - دانهن
 ڪري رٿڻ

أهلبيت (۳) نبي جي گهر جا
 باقي - سيد - سادات

ب

بُتُول (۲) بي بي فاطمه جو لقب
 حضرت رسول صلعم جي نياڻي

ڪي - هتي اشارو زلفن جي
 ڪارڻ جو)



۸- سر ڪيڏارو

ا

آثار (۱) اثر - نشاني
 آرڙو (۳) آرڙو - اونهارو -
 گرمي جي موسم - ويڙو -
 لڙائي
 آمانگو (۲) آسرو - آس - اميد
 آڪب (۵) وارو - وجهه - آڪ -
 ڪتيل راند

آل نبي (۳) نبي جو اولاد
 آلودو (۵) آلودي (۹-۲)
 ٻريل لتڙيل - گڏيل - مليل
 آڙو (۶) جهڙو - روڪ - اڪ -
 بچاء لاءِ آڙو ڏنل بند يا بي
 شيءِ

ٿ	بي بي (۳) سيد جي زال - بي بي فاطمه رسول صلعم جي نياڻي ۽ امام حسن ۽ حسين جي والده جنهنڪي ساڄي بي بي جولدا آهن
پ	پ
پار ڪيڏ (۳) اوسارڻ - دانهون ڪري رڻڻ (۱۲-۵) پاڳڙ (۲) زره جنگ جي پوشاڪ بنام	پ پهار (۳) پهر - حاڪ - ڪيري ٿليار
پاڳڙ پاس (۵) سندس پڳ يا پڳڙي يا دستار	پ پهڙو - پيڙي (۲) گڏ - سان - ويجهو (۹-۱۲) (۹-۱۳)
پاولنگ (۲) وهت - اُن گهوڙو وغيره - پهلو اُن - بهادر - شوڻ	ٿ تائيني (۵) تابع - فرمان - تابعدار
پنگ (۲) پروانو - جيت جو جوشع تي ڪاهي ايندو آهي	ٿ ٿڳڙ (۶) ڪهاڙو - ڪهاڙي
پرڻڻ (۶) ڀارت ڪرڻ - سفارش ڪرڻ - سونپڻ	ٿ ٿڳڙ (۶) ڪهڙ - وڙ
پڙ (۲) جنگ جو ميدان	ٿ ٿوڻ (۶) گذران - سمر - سيدو سامان

پَڪَ (۲) ڪنڀ - پَر

پَواءَ (۲) پوءِ

پَهُون (۶) ڏن - پڪريون

ڦ

ڦَلين (۶) ڦَلن يا ڦَلن سان

ڦَڻَ (۶) پَپ - پير جو آهو پاڻو

ڦِڻهر آڱريون آن

ڄ

ڄار (۲) ڏڪم - روز

ڄاهون (۲) ڄاهون - ڪامون
حملا

ڄاماعتي (۲) ساڻي - سنڱي -
طرفدار

ڄنت (۳) باغ - بهشت

ڄنت خاتون (۲) بي بي فاطمه

ڄنت جي مالڪيائي

ڄهر

ڄهرڙو (۳) ڄهرڙو - جنگ

ڄهڻ (۳) جهڪڻ

ڄهوليون (۳) توليون

ڄهونڄهار (۱) (۳) بهلوان -

بهادر

ڄهونڄهارڪو (۳) ڄهونڄهارنجهو

بهلوان جو

ڄهرڙا (۲) ڄهرڙو ڪرڻ -

وڙهڻ - جنگ ڪرڻ

ڄڙ

ڄوڻو (۶) وار - زال - وانڙو

ڄوڙي (۶) ڄوڙي واري زال

هاڳڙ - خوبصورت زال

ڄڳ

ڄڳهر (۶) ڄڳهر - تاجدار - سردار

ڪلنگي وارو (۲۷-۱) (۲۸-۴)

ڄڳڻ (۶) ڪرڻ

ڏ لڏل (۳) گهوڙو جنهن تي
امام حسين يا حضرت علي
چڙهيو هو - ذوالجناح

ڏي

ڏ ڀرو - ڏ ڀرو ڏ ڀڙ (۱) ديرو -
کوچ ڪندي منزل ڪرڻ
(پنجابي - ديرو)

ڊ

ڊ هون ڏ ڀڙ (۶) سٽون ڏيڙا -
ڪاهون ڪرڻ

ڊي

ڊيال (۶) سپر

ڊي لنگري (۳) ماڪ

ڊونڊ (۶) ڏڙ - لاشا - مؤم

ڊي

ڊاڙو (۳) روچ - رڻن - زاري

ح

حڙ (۲) حضرت حق جو پهرين
پريد جي لشڪر سان آيو هو

پر پوءِ ٿري امام حسين جو
طرف ورتائين ۽ انهن جي
پاران وڙهي شهيد ٿيو

خوڙون (۲) خوبصورت زالون
جي بهشت ۾ مومنن کي
ملنديون

خ

خليل (۳) دوست - حضرت

ابراهيم خليل الله جنهن خدا
جي حڪم سان پنهنجو بت
حضرت اسماعيل ذبح ٿي
ڪيو

د

دان لو دوست - لاذلو - پيارو

داحب (۳-۱)

دادلي (۱۰-۶) سڪي لڏي

س

سانگت - سانگي (۳) ترار -
 نيزو (۸-۷)
 ساهو - ساڻو (۳) بهادر - پهلوان
 ساڻيهه (۲) ساڻي - مددگار
 سڙل (۴) ٻن تن زرين جو وچيرو
 نندو گهوڙو
 سلحدار (۳) هٿيارن وارا
 سمانو (۴) جڳي مان دارو -
 نامدار - ناليرو
 سوارو - سوارا (۵) سوپرو
 (۹-۱۳) (۱۳-۴) (۱۹-۴)
 سوانچو - سنجو (۱) سميو -
 سڙنبامو - تيماري - گهٽي
 (۱۳-۱۰)
 سوانڪو (۱) ڊپ - فڪر - گهٽي
 انتظار (۲-۲۵) (۳۱-۵)
 (۱۱) ۸
 سهو (۵) هنج - وجهه - آسرو

رامائو - رامائو (۶) ملهڪل
 جنگ - زاري - رازو (۲-۲۵)
 رانڻيا (۱) رانڻچڻ، رڇي
 وڃڻ
 راوت (۳) پهلوان - بهادر
 راجو (۶) راجا - بادشاهه
 رتول (۲) رت جهڙو ڳاڙهو -
 لال - ڳاڙهورنگ
 رڪ (۵) جنگ - ترار
 رند (۱) عاشق - صوفي - عاقل
 (۱۴-۲)
 روھڻ (۵) روڪڻ - ڊوھڻ -
 نڳڻ
 رڻي (۵) رڻي - ڌڙ - لٽ -
 اڏامندڙ ڌوڙ
 رڳڙيارو (۶) رڳڙيارو - چٽل
 گودڙين دارو - سونن ڏندن
 دارو

نقارا ۽ نوبتون وڃائيندڙ -
طلبجي

ف

فَاطِمَةُ (۲۱) بي بي فاطمه حضرت
رسول صلعم جي نياڻي ۽ امام
حسن ۽ حسين جي والده،
جنهنکي بتول ۽ جنت خاتون
به چوندا آهن

فدا ڪرڻ (۳) قربان ڪرڻ -

مدد ڪرڻ - گهورڻ

فردوس (۲) بهشت - جنت

فَرْدَلُكُ (۲) پٽ - اولاد

فَلَکُ (۲) آسمان

فُتَا فِي اللَّهِ (۲) الله به معيوسين

يا خدا به فاني ٿي وڃڻ يا

نابود ٿي وڃڻ

ق

قاسم شاهه (۱) امام قاسم امام

اميد - ٻاڙو - لاڳاپو (۱۳-۱)

(۲۱-۱) شوق - چاه

سيادت (۱) سيدائي - سيد

مٿڙا - سرداري

سَيِّمًا هُمْ فِي وُجُوهِهِمْ (۵)

قرآن (۲۸ سورة) مان - يعني

منهنجي سجدي جي نشانِي

سندن منهن ظاهر آهي يعني

سندن پيشاني مان ظاهر آهي

ش

شاهه (۳) امام - يعني امام

حسين

شهادت (۳) شهيد ٿيڻ جو

درجو

ص

صوبو (۳) سردار - حاڪم - اميد

ط

طبل باز (۱) دهل وڃائيندڙ -

سرداري يا بادشاهي جون نشان (۳-۱۹)	حسن جو پٽ جنهنجي شادي جو سڳو ساڻ امام حسين جي
ڪُنڊا (۲) گُررُ - نيڙا (۶)	نياطي - ان تيو هو پوءِ انهي وقت وڃي شهيد ٿيو
ڪنگول (۲) ڪنگولو - طوق - حلقو - ڪنگڙا	قصيو () واقعو - واردات - جيڪي ٿي گذريو (۳-۳۰)
ڪوار (۶) شڪايت - گلا - بذ سڳي (۳-۱۰) (۱۱-۱۲) (۸-۳۱)	ڪ ڪٿارو (۶) خنجر - ڪٿاري (۲-۳۰)
ڪوٺو (۳) بهاولان - بهادر - جنگي جوان	ڪر بلا (۳) شام ولايت ۾ مڪڙو مڪان جتي بيزيد جي لشڪر امامن سان وڙهي انهنڪي شهيد ڪيو
ڪوفي (۵) ڪوفي جا ماڻهو جن پهرين امام حسين کي دعوت ڏني گهرايو پوءِ کانس ٿري بيزيد جي پاسي ٿيا	ڪرهه (۳) جنگ - ويڙهه
ڪوٺڻ (۲) جوان مڙس - مٿ پريو جوان - بهادر	ڪڪور جي (۵) گاڙهو ٿيڻ - رت سان ڪهنبو ٿيڻ
ڪولٿر - ڪوار (۴) شهزادو بهاولان (۳-۱۶)	ڪلا ڏين (۳) چڱا - سهڻا - جڙت جڙيل - ميسوٺ
ڪيڏارو (۶) ڪيڏارو -	ڪلنگي (۲) روز - طر.

ڇڙ لائڻ (۲) ڳلي لائڻ - ياڪر
وجهن

ل

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

(۲) قرآن (۲-سوره) مان -

يعني الله تعاليٰ ڪنهن کي به

طاقت کان وڌيڪ تڪليف

نقو ڏئي، يعني -هندي آءِ

تڪليف ڏئي ٿو

لُرَزَقَ - لورڇڻا (۳) ڏڪڻ -

ڪنهن (پارسي لورڇڻن)

(۱۸-۳)

لُونِي (۱) ڪاٺي - سڙي - جلي

م

ماتام (۶) ماتر - افسوس

مارو (۵) بتلام - خونريزي -

جنگ

ماس (۵) سندس ماو (۱۳-۱۱)

راڳني يا سر جو نالو - جنگ
قتلام - ماتر

ڪهڙي (۵) ڪيولي - جيت
ڪنير

ڪم

ڪڙڻ (۲) ترار - خنجر

ڪڇ مارو (۶) ڪڙڻ يا ترار

ماريندڙ - پهوان

ڪل ڍول (۲) جهيڙو - جنگ

گ

گلال (۱) ڳاڙهو - ڳاڙهو رنگ

ڳ

ڳارو (۶) ڳرڻ - زاري - روئڻ

ڳاهه (۵) کاڌو - ڪاڇ (۱۰-۶)

ڳائو (۶) ڳئون يا گائڻن جو

گوشت

مَل (۶) بهادر - بهلوان (۳-۱۹) (۱-۲۳)	مانجهي (۳) بهادر - بهلوان - سوره (۱-۱۳) (۳-۱۸) (۱۰-۲۱)
مَلڪ (۱) جهڙو - ڏڪر	مُچائڻ (۳) وڌائڻ - ڪپائڻ
مَلوڪ (۵) شريف ماڻهو - سردار اهير	مُحرم (۱) مسلماني سال جو پهريون ٻنهي جنهنهه جنگ ڪرڻ حرام آهي ۽ جنهنهه امام شهيد ٿيا
مَلهائڻ (۲) مرڪائڻ - سرخرو ڪرڻ - خوش ڪرڻ	مُرڪڻ (۵) چين هيٺ ڪرڻ - سج جي ڪني ڪيڙ - لَهڻ
مُرڻ (۵) مٽيا - ڪلا - قدرت - نور - روشني - تبجلي	مُرڪ (۱) موت - شهادت
مولهيو (۲) مولهائو - پتڪو - پڳو - دستار (۳-۱۹) (۱-۲۸)	مُرهنڻ (۲) بهخسڻ - رحم ڪرڻ
مهائي - مهائين (۶) سردار - بهلوان - مهامل - هيٺ ناک زوردار - مواديل (۶-۱۱) (۱-۲۳) (۱-۲۸)	مصري (۳) مصر ۾ جڙيل ترار - ترار
نال (۱) سار (سرائڪي)	مُضرب (۳) ڏڪ مٽڻ جا اوزار مٽياڙ
نَوڙو (۳۳) سسي لٽل ڌڙ - نيزو	مُڪه (۵) منهن

هر

هزارې (۲) قيمتي - هزار جي

ملھ جو

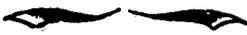
هول (۲) زرم جي ٺوٺي، جا
جنگ محل ڏکڻي آهي

ي

يُجاهدون في سبيل الله (۳)

قرآن جي (۵- سورة) مان -
يعني هو خدا جي واٽ ۾ جهاد
ٿا ڪن يا وڙهن ٿا

يزيد (۱) معاويه جو پٽ بني اميه
جو خليفو جو امامن مان
وڙهيو هو



۹- سر آبري

۱

آڙ (۷) گرت - پگهرڻ (۸)
(۶-۱۱) (۹-۱۳)

و

واويلا (۲) ماء - انسوس -

گهوڙا

واو (۶) بيماري جانورن ۽ پکين
جي

وَجْ وَجْهًا (۵) وجه آڻڻ - حاضر
ناظر ڪرڻ - مت وجهڻ

وَرْتَهَ (۵) بهادر - پهلوان - گهوت

وَرْمُونًا (۵) مت اچڻ - ٺٺي ۾
اچڻ - ڦاسڻ

وَلَاهُنَّ (۳) دنه ۾ وهارڻ -
شاديءَ جي لاءِ سنبرڻ

وَنُكُو (۶) بانگو - بهادر -
پهلوان

وَهْم (۶) ڏڪر - گهٽي - دوسو

وَهُون (۳) زالون (دھو)

وَبَار (۲) آل - ارلاد

آجهو (۵) گهر - رمطجی جاء	آب مَرْتِيُون (۳۱) باز جیڏيون
آڏاڻي (۵) آڻي (آڏاڻا) - آڏاڻا = آڻاڻا)	آري (۱) جام بنهو
آڏر (۳) بي واهي - لاجار - ري آڏار - ري اجهي	آرياڻي (۱) اشرف زال - پاڪدامن زال - آري جام بنهون
آڙڪ (۶) پري - بيزار - گهر	آريجو (۳) ذات - آري - بنهو
آرو جي (۶) اريجي - خشڪ سڪل	آڙاڻيو (۱۲) پڇائيندو - سنياليندڙ - پنام - هر صحبت - دلداري ڏيندڙ
آسرو - اوسرو (۱۲) اسپر - روانو ٿيڻ - وڃڻ - ملڻ	آڳاهين (۳) آڳتي
آسپر (۸) قيد ياڻي - بدد ياڻي	آه (۶) آهي
آشارتون (۱۱) اشارا - نشانين ڪنايا (۲۱-۵)	آتان (۷) من تي - منڃي نٿان
آصيل (۸) اصل ۽ نسل واري - بٽائتي - اشرف - سردار - بادشاهه (۱۱-۱) (۱۲-۵) (۱۳-۱۲)	آڻياڪ (۱۲) آڻيل - اٿندڙ
آڪاج (۱۲) آڪاج - نڪمي سڪين - ڪنهن ڪم	آڙو (۸) ٽڪو ڏيڻ - وڌي ملڻ - وڪ ڪٽڻ - وڪ جو وڌڻ (۱۳-۷)
	آجها (۹) گول - ڏور - هرو

اَمَانٌ (۵) اَمَانٌ جِي جاء -
 روانگي - يعني مڪڙا ٻين
 کي قبر تائين امان ٿيو جن
 انگڙيارو (۱۳) انگڙي
 اٽڪيل - وڌيل - بدن -
 جسم - عضون واري شئي
 انگن چاڙهيو انگ (۷)
 سورين تي بدن چاڙهي
 اوت (۴) واقفيت - پنام -
 اچيو - جٺلو
 اوچھڙ (۹) پيراه - گمراه -
 پھيل (۱۳-۱۲)
 اوداٽا (۱۱) ڀرڻ - پورڻ -
 اندوڪرڻ
 اورانگھڻ - اورهانگھڻ (۴)
 لنگھڻ - انجام رسارڻ -
 ڦيرائي يا مٽي ڇڏڻ
 اوچي (۶) موچي - نادان -
 بيغفل - ڪم فھر

ڪا ج جي ن (۱۱-۳۱)
 اڳانجهو (۱) آڳاٽو - اڳيرو -
 واڌو - ڏکيو - سمحت -
 مٽڪل (۱۳-۲)
 الْعِشْقُ حِجَابٌ بَيْنَ الْعَاشِقِ
 وَالْمَعشُوقِ (۵) عربي قول -
 يعني عشق عاشق ۽ معشوق جي
 وچ ۾ حجاب يا پردو آهي
 الْعِشْقُ لَأَرَأَيْتَ لَللَّهِ الْمَوْقِدُ (۵) پھرين
 لفظ کان سواءِ ٻيا لفظ قرآن مان
 يعني عشق خدا جي باھ آهي
 ساڙيندو .
 الْعِشْقُ يُارِيحِرُّ مَاسُوِي لِمُحِبُّوبِ
 (۵) (۱-۱) عربي قول -
 يعني عشق باھ آهي جا
 محبب کان سواءِ ٻي سھڪا
 شئي ساڙي ٿي
 الْفِرَاقُ أَشَدُّ مِنَ الْمَوْتِ (۵)
 حديث - يعني جدائي موت
 کان زياده سمحت آهي

جومتيار کڻي پهچائڻ ملي
(۱۳-۱۳) (۱۲-۱۳) (۱-۲۶)

بيماڪ (۱۲) بي ڊيو - بي ارواه
بيخوف

بيڪاريائي (۱۲) قمبريائي - بنڻي
بندروزال

بيگاريائي (۱۲) مزور زال -
زور سان مزوري ڪندڙ

ب

بابيهو (۲) مڪڙو پکي، جورنگ
جو اچو آهي ۽ جهنب گڙهي
انس ۽ تتر چيڏو آهي - ڪچ
هر گهڙو مندو آهي (۲-۱۳)

باڏائڻ (۷) زاري ڪرڻ -
آزي ڪرڻ (۱-۱۱) (۲-۱۲)
(۲-۳۱)

بالڻ (۱) هائين زال - يعني
سسي

اولاڪو (۸) ان - اڪو -
نڪر - گهڻي (۱۲-۹)
(۱۳-۹)

اولاڻو - ارداڻو (۱۲) لولي -
لاڏو - راڳ (۱۳-۹) (۶-۱۲)
اڙهارا (۲) مٿن پاران سان -
هڙن نشان سان

ب

باري (۲) ڳرا - سخت - ڏکيا
(۱۳) ان
باسا (۷) قبول ڪرڻ - هوار
ڪرڻ

باسي پئي پنگ (۷) پاڻ تي
ڊپ ۽ هيٺ قبول ڪري ما
پيار ڪري

اڪاء (۱) روئڻ (عربي)
(۶-۱۲)

ٺوٺا (۱۳) بودا - ان (۲-۱۰)
(۲-۱۱) (۶-۱۲)

بوداڻو (۹) نگهبان - پوري وارد

پل (۱) فائڊو - پلائي - نغو -
فيص

پنهور (۱) شهر ۽ مڪان جو نالو
بلوچستان ۾ جتي جام پهر
رهندو هو - ڪي چون ٿا ته
پنهور ڪراچي ۽ ٿي جي
وچ تي شهر هو

پنگ (۷) مبيت - خوف -
اتڪ - تڪليف - مشڪلات

پور (۸) پچ - پرزا ڪر

پور (۸) ريتي - واري - رانو

پليط (۸) ڪائي ڪپائي چڙو -

لنگهڙو - لعاڙو - وچائڻ -
چت ڪرڻ

پنڊيا (۸) جهنگلي جانور -

مرون (۷-۱۰) جيت تڏينها
تندڻن جهڙا

ت

تار (۱) گهٽي - بيحد - اڻاڪت

پلو (۷) زال - چوڪري - پلن
سان (۵-۱۲)

پنهان (۱۳) درمان - اندر ٿي
اندران - گهران

پنڊيا (۶) پنڊ - پانڊلو - پيوند
محبت جو گهٽ - پنڊ جو
ر-و و شهره - ننڍن پالن جا
ڪپڙا - تڏيچا (۱۲-۱۳)
(۱۹ ۳)

پول (۲) انجام - اشارر الست

پرتڪم قالو بلالي جو

پير (۹) زال - عورت

پيل (۹) پيلي - پيرام - مراهي

پ

پاچ (۳) پچندڙها يا جو ڪڙو زال
هدڪار

پا پائي (۸) پائيوارو - شريڪ

پيرم (۵) حما - لچ - شرم - پردو
سحر (۱-۳۳)

<p>برزا - برآ حال</p>	<p>باڻي - اونهو باڻي - بحر (۱-۲۰)</p>
<p>ڻ</p>	<p>ٺاڱهڻ (۳) ڳولڻ - ترو لهڻ -</p>
<p>ٺاڪڻ (۶) ٺڪڻ - وڍڻ -</p>	<p>نهایت یا بهچاڻي ڏيڻ</p>
<p>بهچڻ - (۱۱-۷)</p>	<p>ٺاڙو (۱۰) تابش - گرمي</p>
<p>ٺورڻ (۱۲) ٺورو ڏيارڻ - گهٽائڻ</p>	<p>ٺيٺ (۲) منزل - رهڻ يا لهڻ جي</p>
<p>ٺهارڻ (۸) ملائڻ - مدد ڪرڻ</p>	<p>جاء - بهچاڻي - نهايت -</p>
<p>ٺاڙڻ</p>	<p>حد (۱۱-۵) منع ڪندڙ</p>
<p>ٺهاري (۸) امن داري - ٺاڙي</p>	<p>روڪيندڙ</p>
<p>ٺوڙ ٺامي</p>	<p>ٺرو (۲) بهچاڙي - نهايت</p>
<p>پ</p>	<p>ٺسنگي (۱) اُج - پياس - ڪ</p>
<p>ٺاجي (۹) بد خواب - ٺاجي -</p>	<p>(پارسي)</p>
<p>ٺلام - ڪمينو - خيس</p>	<p>ٺڪر (۲) تيزي - تابش</p>
<p>ٺاڙي (۱۳) ٺانهي - ڳولي -</p>	<p>ٺنگڻ ۾ (۸) تنگڻ يا مشڪل</p>
<p>جدا ٿيل</p>	<p>وڌڻ ۾</p>
<p>ٺاڙاڙو (۱) بد رو ڪرڻ -</p>	<p>ٺنگڻ ۾ (۸) ٺونگڻ يا جبلن ۾</p>
<p>ٺڙو وجهڻ</p>	<p>ٺنگون (۱۰) ڪششون - زور -</p>
<p>ٺاڙ (۳) نشان - آهڻاڻ (۴)</p>	<p>ٺڪائون - ڏاڍيون (۱۲-۲)</p>
	<p>ٺهو اڙون (۷) ٺهو اڙون - ٺڙا</p>

- پاڻو (۲) مڪان - منزل - جاء
(۱۳)
- پتاڻي (۲) پت يا ريشم کان به
(ڪوٺرا)
- پتي (۱۰) پتيل ڏڪر جي
- پتي (۱۰) پتيل - مٺي - نياڳي
ڏڪي
- پني (۱) زال - نڪه - پاڻاري
- پنج پنج (۲) پنججي پنججي
- پراهڻ (۵) پهراڻڻ - ڪپڙا
ڍڪائڻ - انعام ڏيڻ
- پرت (۳) پربت - ڪنڀاڻي -
يعني سسي (۱ - ۲)
- پز چاڙ (۱) راجپوت - خوشي - ڏوڏ -
وعد
- پزڪڻا (۲) ٿوڪڻا - لئون
- پزگهران (۳) پرائي گهران -
پهن کان
- پروائي (۸) غور جو خيال -
پروش - پلائي - احسان
- پرواڪو (۳) پهن کان
- پرواڻ (۳) ڏس - صلاح - مصلحت
اهڃاڻ - نشان - انجام - وعدو
پراڻ - سامه (۹-۵) (۹-۲)
(۱۰-۵) (۱۲-۳) (۱۸-۱)
(۲۱-۱) (۲۵-۲)
- پڇاڻو (۱۲) سوکو - آسان - پڇڻ
يا پوري ٿيڻ جهڙو
- پند (۷) نصيحت (۱۰-۲)
(پارسي)
- پندن (۷) پاڻ - پيچرو - ڌاري
جرو ڏڪڙو ڍو يا داڻو (۱۳-۱)
- ڌرو - ٿورو - اشارو
- پٺي (۷) پهن جي مٿي - خاڪ
ڌر (۱۱-۱) (۲۰-۱) (۲۸-۱)
- پوچارا (۸) دالسا
- پوت (۱۳) هوتي پوڻ جا -

زمين دوز- ناس (۲۱-۱)
 بهيائي (۱) بهيائي - زمين
 تي هئي ئي

ج

جائڻ (۱۳) گولڻ - بند ڪرڻ
 جاجهه (۱) جهڙائي - گهڙائي
 جت (۸) ران - ستر
 جت پتڻ (۸) ڪشالا ڪڍڻ
 جڏائي (۶) ضعيفي - بيماري
 مندائي - تڏائي
 جڙ (۲) جال - جام - گهڻا
 جڙا (۷) ذرا - پرزا
 جڙڻ (۷) جڙڻ - ڙڻ - ڪامنڻ
 جڙي (۲) چڙهي - اڪيلي
 جڪي
 جسي (۲) جي سي - جيڪي
 جي

ڇاڪا - بوتل - چڙيل يا
 بهيچدار بوتليون
 پور (۷) بند
 پورج (۲) پرچ - ملج - بند
 ڪج (۱۳-۳)
 بهار (۳) جبل
 بهائڻ (۸) ريجھائڻ - راضي
 ڪرڻ - خوش ڪرڻ - پرچائڻ
 (۲-۱۲)
 بهس (۲) زور سان جلدي
 (۱۱-۲) (۱۹-۸) (۱۳-۵)
 بهيچ (۳) وڪڙ - گندي - محبت
 عشق
 بهيچي (۱۳) پوئي
 بهر ئي (۲) بهيچري ئي - رڌ تي
 جنهن هاڻي دوست ويو
 بهڪ (۱) بهگت - دوستي
 (۱۰-۶)
 بهمال (۸) بهمال - زبون -

جانڻ (۱) (۳) (۱۳) پروڙ -
واقفيت - خبر - معلوميت -
معرفت

جڻڻ (۱) نادان زال - ان سڃڻ
ان جان

جڻان (۳) ملان - جڻان سان - ملڻ
مدجھان

جڻڻ (۳) ملڻ
جيون (۹) سنهڙيون جون
(۱-۸)

جهر

جهاني (۱۳) جلدي ڪري -
جهت ڪري - جهت مٿي -
گولي مٿو مٿي

جهانو (۲) وڻ جو قسر

جهل پائڻ (۲) جهلڻ - پلڻ - منع
ڪرڻ (۲-۲۲)

جهمر (۲) وڻ جو قسر

جهوت (۱۳) جهوتون - سٿون -

جفا (۲) تڪليف - محنت
(۲-۳۱)

جلدائي (۲) جلدي - تيزي -
ڏکيائي

جديعت (۱۰) تسلي - دلچسپي
آرام - سک

جنيس (۲) جڙڻ - ملڻ

جوڳ (۲) ويراڳ - ڏڪ
(۱-۲۱) (۲-۲۱)

جوڳ وجهڻ (۲) جرڳي ٿيڻ
ويراڳ - ڪرڻ - ڏڪ جي
ڪنڀڙا

جيارو (۱۰) جياريندڙ

جهي ليهي (۲) جهڙي تهڙي
شريب - آبري - ڪمڌات

ج

جاپڻ (۳) جهڻ

جاءِ جهڙا (۱۰) چاچي - شادي
جا شريڪ - چچ وارا

ج

جاگ (۴) توفيق - طاقت
 جتو (۹) واو - واچ - واو جو
 جهونو
 جهڙو (۲) جبل - جابلو ملڪ
 (۵-۱۱)
 چلڻ (۳) ڪامن - ملڻ (۳)
 (۱-۱۳)
 چلون (۲) اچلون - ڪامون
 چمڙو (۲) ملاڙ - جهڙو (۱۱-۵)

ح

حاذق (۴) تاجر ڪار - آزمودگار
 قاهر - حڪيم - ڏاهو (۱-۲۱)
 (۳-۱۲)
 حېبان (۷) حب مان -
 ندي وٽان
 حمام (۵) گرم باطني سان
 وهندڙن جي جاء - گرمي -

گهرون

جهوڙي (۷) جهوني - ڪراڙي
 ٻڏي - ضعيف

چ

چانگاري (۲) ٻولي ڪرڻ
 چوڦڙ (۱۲) چرپر - چور - چوڙائڻ
 بي آرابي - ايذا
 چس چس (۲) لذت - شوق -
 خوشي. (۵-۱۱) (۷-۲۱)
 (۲-۳۲)
 چڪي (۸) ٽڪل ٽٽل - پليل -
 ٽڪي (۲-۱۱)
 چنچ (۸) ڪنج - ڪنڊ - غار
 ڌر - چر (۱-۱۰)
 چنچ (۱۲) جهنب (مندسگاني
 چونچ) (۲-۳۷)
 چونهه (۵) جام
 چوٽن (۵) در جي چانف - عشق

ديرو (۳) رهڻا جي جاء - ٿا
اوطاق

ديون (۹) ذرا ذرا - هرڙا هر
پرورا - روشني

ڏي

ڏاڇا (۰) گيڙو رتل ڪپڙا
ڏر (۲) ڌرتي - زمين (جهڙو
تر ڌرتي)

ڏي

ڏاڙ (۲) لائٽ - جبل جي چوٽ
يا مٿانهين شاخ

ڏاڪڙو (۱) محنت - تڪليف
ڪٺالو (۲۰-۱) (۲۲-۱)
(۳-۱۳)

ڏاهه (۱۰) ٻاهر - سارو
داغ - ڏٺپ - سوري

ڏاهه (۱) وجهه - ڏڪر
ڏاهه (۸) طرف

ٻاهر (۲۰-۱) (۳۰-۲)

خ

خُلقِ آدمَ عليّ صَوْرَتِه (۵) قرآن
مان - يعني آدم کي پنهنجي
صورت تي خلقيائين

خَيْرَةٌ وَمَرْءٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى (۵)
حديث - يعني انسان جي
چڱائي يا پنهنجي خدا تعاليٰ
کان آهي

د

داڇا - داڇا (۳) ميرا - غليظ
گدلا

داما (۳) ساوا - سيز (۱۱-۳)
دور (۸) دليل - خيال (۱۰-۲)
دوس (۱۱) دوست - محبوب
(۱۳-۸)

ديٺ (۱۱) خون ٻيا - خون جو
عروض - قصاص

رَجُطُ (۸) رنگجڙا - گڙهو رنگت ڏيڙا - گاڙهو ٿيڙا	ط (۱) ڏهڃڙا - عذاب کائڙا ناس ٿيڙا - پيڙجڙا - ڏجها ڏسڻ
رُخسار - رُخسارو (۶) گڻ رُلدُ (۳) رستو پيڙهو	ٻو (۶) ڊپ - خوف - هيبت
رِوان (۷) روانا رُوبُ (۶) خوبي - خوبصورتي حسن - جمال	اڻي (۸) نياڳي - ندوري - ڏکي - خراب وائي واري ٿي (۱۳) ڏکي
رُوخاني (۳) رُوح سان - روحاني رستي سان	ڊن (۷) ڏڪر - عذاب - ساڙو دلجو (۱۹-۱) (۲۳-۱)
رُه (۷) نرس - صبر ڪر - لهر	ڊي (۶) طبعي - اصل کان - قلبي - باطني - جنسيت جو (۱۳-۱) اسم ذاتي
رِهاڻ (۵) وندر - وروڻهن - صاحبيت - خوشي	ڊس (۵) درست - برابر - صحيح - پسندي
رِهيڻ (۱۲) گهڙا - فريڊ ڏيڙا - نگارڙا	و (۲) خيل جي واري - ريتي (۱۳)
رِزالون (۱) رڙالون - رڙيل زالون - ڪيميٽيون - نالائق ڪم ڏيڻ	
رِهلڻ (۸) گولڻ - لهاڙا	

ماهان (۱) - سام کان

ماهڻ (۵) (۷) چڪڻ - ڪش

ڪڙڻ - مڙي ڪڙڻ

مڙي (۸) چڙا ٻيلي - چڱا همراھ

يا سنگتي

مڙي (۷) ٻيا سڀ - ڌاريان

مڙي (۷) تمام چڱو - ڌاري جو

جو ٻيو ڌارو - چڱو نصيب

مڙي (۷) سنگت - آڌر - نيڪ

ٽنڀ

مڙي (۷) تڪليف - ڏاڪڙو -

ڳالھ

مڙي (۱) سڄا واري - ايماندار

زال - يعني سڄي

سڄاڻ (۱) ساڙڻ - جلائڻ -

ٻياڻڻ (۹-۷) (۱۹-۲)

(۱۹-۳)

مڙي (۲) سڙواري - خواهشمند

سڙي

زئون (۹) ريرا ريرا - داڻا داڻا

ريرا ريرا

ز

زاف (۶) نابود - فاني - فنا -

بيخود

زال زود ٻيائي (۱) زال تون

جلد اچ

زور (۸) تڪر

س

سانڻ (۸) قاتلو - ڪاروان

سانڻ (۳) - سڄڻ

سارڻ (۱۰) سهڻا - ڪري سڳهڻا

طاقت رکڻ - توفيق رکڻ

ساڳن (۱۲) رما ڪو - رهندڙ

سائور (۷) - ساڄ - ساڙ - سڳڻ

ساڻ - سڳ - سڄ - ساڻ

سائور - ڪپڙي جو نالو (۱۳)

(۱۲-۵)

باد - خوش مڃي	سڏيو (۷) آراميل - صبر وارو -
سورڻ (۱۲) مٺا ڪرڻ - بهارڻ	خاطر جمع - ڏاهو - دشيار
چورڻ	(۱۲-۲) (۱۸-۱)
سولهارو (۲) سونهن وارو - چڻو	سمر انجام (۱۳) سامان - اسباب
منهي (۱۲) واقف - سڃاڻو	سڪوت (۱۱) مان - صبر -
سهاڪو (۳) مائٽي - نسبت	خاموشي (۱۹-۳)
سيروون (۶) ڦاٽ - چيرون -	سڳو (۸) رسقو - سنگت
چاڪ	سنگ (۳) نسبت - واسطو - مريدي
سيل - سيلو - سيله (۹)	سنگت (۱۱-۲)
ڪنڊو - نيزو - نير - وري	سنگ ماهڻ (۵) مائٽي ڪرڻ
(۱۱-۱) (۱۷-۳)	مائت سڏائڻ - مٺ جاڻڻ -
سينو ماهڻ (۷) شوخي ڪرڻ	برابري ڪرڻ
برابري ڪرڻ - مغرورڻ مان	سڳيڻو (۲) سنگت وارو - مائت
چاڻي ڪڍي ملڻ	عزيز - مڱيندو - نسبت ڪيل
نش	سند آون (۱۲) ٻت جا سنڌ -
شبان (۱) چوٻان - ڏٺار (۱-۱)	نصوا
(۱۲-۲)	سندهارو - سولهارو (۲) سونهن
شهدي (۱۲) ڪنڊو - غريب	وارو - چڻو - ملوڪ
	سواهارو (۲) خير داڃي - خير

ف

فندُ (۲) هنر - ڪم

ق

قد بُدُ (۷) - چينوساهن - برابري
ڪرڻ - هون ڪرڻ - ضد
ڪرڻ

ڪ

ڪاچونِي (۲) گودڙي، گهري
شرط

ڪارو (۱) جبل جو نالو (۱۱-۵)
ڪاڙهو (۱۳) روج راڙو - گرمي
تابش - عذاب

ڪاف (۵) قاف - جبل ڪوه
ڪاف

ڪاف (۶) در - وڪڙ - پيچ -

ڪاف اکر جي شڪل جهڙو

ڪاڪل (۶) زلف - وانگوڙو
(پارسي)

نماطي - ذات جو نالو - صورت
منهن - مشڪل

ط

طهرُ (۱) اڏامندڙ - پکي (عربي)
طهور (۱) طهر جو جمع - پکي

ع

عَلام (۶) گهڻو ڄاڻندڙ - تمام
عالم - تمام پڙهيل
عنايت (۳) عنايت - نالو شاه

جي مڪڙي، مريد جو، جو
جاني ڏيري جو پت هو جنهن کي
پئي روڪيندو هو مريد ٿيڻ

کان هر نه رهندو هو (شاه جي
احوال هر ڏسو) - وقت جي
شاعر جو نالو

عسبر (۷) ڪاري مينڻ جهڙي
خوشبودار شيءِ جا سڙيا - ان
پاس ڪندي آهي

ڪڙڪڙ (۱۳) نڪرڻ - روانو
ٿيڻ (۹-۱۱)

ڪڙڙا (۷) گنديڙا - پير ڪٽڻ
(۱-۱۰)

ڪڪرا (۸) ننڍا ٻهڙا

ڪڪورڙا (۸) ڳاڙهو ڪرڻ

ڪڪلفت (۶) نا مهرباني - رنج
بي مڙي

ڪڪم (۸) گهٽ - ٿورو

ڪڪبڙ (۲) ولا - ڪن جا زبور
جي جوڳي ڏکيندا آهن
(۹-۸) (۱۱-۳) رنگريز ڪٽين

جي ڪن

ڪڪوڙي (۲) بي وڙي - ڪمپني

ڪڪوڙي (۲) آرام - سينو -
چاتي

ڪڪوس (۱۱) ڪُهڙا - ڪُشت

دخون - قتلعام - هاڪر ڪنو
(۱۶-۳)

ڪاٺپو (۳) جبل جو نالو -
ڪارهن - سياهي (۱۱-۵)

ڪاهل (۲۱) سُست

ڪهلياڻي (۱) هيلي يا سنگتي

کان سواءِ - اڪيلي - ميڪلي
نالائق هلياڻي يا سنگتياڻي

ڪهڙو (۳) بي رواج - اجايو -

ناحق - مفت - هيرسي
(۱۳-۲) (۱۹-۸)

ڪچاڻو (۱۲) اُن جو پتو ڏانهن

جنهن زالون ڇڏنديون آهن

ڪڇڻ (۱۱) ڳالهائڻ - چوڻ

ڪڪر (۳) کان - ڪڪنان
(پريانڪر)

ڪڪراڃارا (۲) چڱي ڪڪرم وارا
ڪڪرم آچار بندڙ

ڪڪوهه (۸) ڪرما - اُن (۱۱-۱)

(۱۱-۳) (۱۱-۲) (۳۶-۱)

گ

گام (۶) گون - ذبهر - وکر يا
قدم (۱۱-۱) (۱۹-۳) (۲۰-۲)

گرد (۹) خاک - مٽي - لٽ -
بٽي

گسار (۱۳) گس مان - وات مان
گسي (۸) اٺ جو ليڊو ٿو - لڏ
نيڪ

گفت (۱۳) گالھائڻ - ٻولي -
رڙ (پارسي) (۹-۱۳)

گنگو (۸) گنگدام - اٺ - ماڪ
وارد - نه گالھائيندڙ (۱۱-۱)

گيو (۱۲) گيو - ويو (سرائڪي)
(۲۱-۱)

گ

گاچ (۳) گيچ - راڳ - گائڻ
گمڙھڻ (۳) گنهڻ - ولڻ (۲۳-۱)

گورڪن (۳) سڙ

گوماني - گماني - گماني
(۸) گوماٽي

گولر (۸) اڍير - بيوقت
(۱۰-۷)

گهون (۳) گاهون - بند
گهڙ مان

گيتا (۱۰) گيو (سرائڪي)

ک

کالڊ (۱۳) صبر - تھمل - آرام
(۲۵-۲) (۲۰-۳) (۲۰-۱)

کاهوڙي (۱۲) جي ماڻهو هميشه
قوت گذران لاءِ جبلن ۽ ٿرن

۾ ڌٽ گوليندا آهن - ڏوٽي

کمان (۱۳) صبر - تھمل

کوه (۸) هن - کڏ

کهر - ڪيهر (۴) خاک - مٽي

لٽ (۲۰-۳) (۲۲-۲)

گهر

گهور (۳) گور - گول - نهار

گھومائي (۸) موڑمل - موڳي
پريشان ٿيل

ل

لاڙ (۶) ناز - نحرور - انگل -
مالو

لال - لعل (۲) دوست - خوب
گهوت - لقب شاه پٽائي يا
قلندر شهباز يا ڪن ٻين
اوليائن جو

لا لائڻ (۷) لپلائڻ - آزون ۽
زاريون ڪرڻ

لاڻچا (۲) لوچڻ - گولڻ -
لنگهڻ - لتاڙڻ - سهرڻ -
ڪپڙا ڪدڻ - دلڻ

لت ٿيڻ (۲) لتاڙڻ

لٽ لائڻ (۱۱) لٽ کان وٺي
رستي لائڻ يا ملائڻ جيئن

انڌن کي ڪبو آهي

لُغَت (۳) ٻولي - گلتگو -

لغني يا - ن - عشق جي
جمن يا ذڪ

لُڪَ (۲) جهولو - گرم واو
(۱-۱۱)

لُونِي (۱۲) چڙهي - پتھر د -

بيوارث - هي وسيلي -
هيڪلي - رلندڙ - اڪيلي
(۱-۱۲)

لُوحِ قلم (۵) عرش جي تختي
۽ قلم - ازل - قسمت -
سرنوشت (۵-۱۰)

لُومائڻ (۸) - اڙڻ - پچائڻ -
چلائڻ

لُوه (۳) مڪان - گوت - جاء
(۱-۱۶) (۱۱-۱۳)

لُهس (۱) ڪاهڻ - سڙي وڃڻ

لُهلانڻ (۱۲) دانڻون ڪرڻ -

محبت وارپون - ظاهري
محبت وارپون - كچيون

مچيچي (۹) حال وائف - حال
پائي - محرم

مخفي (۱) گچيو - لڪل (۱۱-۲)
(۱-۳۰)

مندكور (۲) ذڪز - گاله -
مناحت - ملاح (۱۱-۲)

مزاڪ (۲) چرچو - مسخري -
بيغلي جو ڪم (اصل ڪري
مذاق يا متحڪم)

منزل دور من تنها (۲) باري
شعر جو پاڻو - يعني منزل ٻري
تي ؟ آءُ اڪيلو

من عرف نفسه فقد عرف
رأه (۵) حديث قدسي يعني
جنهن پنهنجي نفس کي
سمجھيو تنهن رب کي سمجھيو
مذڪر ۽ لڪير (۹) هر ملائڪ

• آزيون ڪرڻ - زليون ڪرڻ
(۱۱-۲۱)

پهان (۲) ايذاء - تڪليفون -
ليڪون - انگ (سمت جا)

م

مارا (۸) ماريندڙ - دشمن

مارو مار (۳) سخت مار -

مارڪن - ڏاڍو زور

مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا دُرَيْتُ اللَّهُ
(۵) حديث - آءُ اُما شئي

ڪان توڙس ان چئيميان الله
کي تقو ڏسان

ماليبا - ماڻجان (۲) ٻون وانگر

مايو (۱۲) مايو - والده - مادر

مدا (۱) مسيل مائلو - محبت
زدا - ڪمبخت

مجاز يا طيون (۲) مجازي

محبت وارپون - نه حتمي

نسي (۱۲) نه ٻڌي - جنهن
جهڙي ڪٿي نه ٻڌي - نوڪ
يا اشارو سڀي ڏي -

لڪڙاڻي (۱۲) پورو ڪرڻ -
اڻڌارڻا

لڳهارڻا (۱۲) صاف ڪرڻ -
هاڪ ڪرڻ - سوارڻ -

سڌارڻ

نم (۹) آلائي - آلاڻ - دريائي -
گهر

ٺهو (۹) ننگ

ٺهي (۳) ٻڌي - ڪٿي، ڇڏي

ٺي (۶) پريست - ڪٽياڻي
(نيو = ڪٿي) (۱۰-۱) (۱۱-۳)

نيڪيٽي - لڪيٽي (۱۲) ڪنوار
جوهر ٿي کان پوءِ ستين ڏينهن
پنهنجا ڇي ماڻهن کي ملڻ لاءِ
رجڻ - سڌارڻو - خوشي

جي قبرهه اچي مٿي کان سوال
ڪندا آهن

منگل (۶) نام جي آڳيٽي -

ڪل - ڪورو (باري)

مورڪ (۱) نادان - بي عقل

مورڙ (۷) موڙي - سرمايو

ن

ٺاهڻ (۷) نيسي - ٺاهوڏي
(۲۱-۲)

ٺائي (۳) نڙائي - ٺائي -
ميت ڪري

ٺهارڻ (۲) ڇڏڻ - نبيرو ڪرڻ
(۲۱-۶)

ٺڌو (۸) بي وامي - بي اچي

بي آڌار - مسڪين - ضعيف
شريفانو (۲۲-۲)

ٺهس (۱۲) هليد - گندو - ڪهو
(۱۲-۱۳)

و	وڪڙو
واقت ٿيڻا (۲) رستي رهڻا - هند ڪرڻ - هلڻ	وڙلي (۱۱) دري آئي - هوني آئي
وڙڻا (۷) ورائڻ - وٺائڻ - لهڻ	وڙوڙو (۱۲) اڳيڻ - مقابل ٿيڻ - حاضر ٿيڻ
واڪو (۱) واڪ - حيلو - سيو - ڪوشش - هٿ	وڙسائڻ (۵) پلائڻ - گمراه ڪرڻ
واڳھ (۱۰) ٿينڻ - چيٽو (هندستاني هاڳھ)	وڙم (۵) ڪم - ضروري ڪم
والله بكل شيءٍ مُحِيط (۳) قرآن (۲) - وردا مان - يعني اللہ سڀ شيءِ کي چوڌاري ڦري آيو آهي ۽ ڍڪوڙيو ويٺو آهي	وڙيام (۶) بهادر - بهادوان - سردار (۲۵-۲)
والتو (۹) حو - بھڙو - ٻُڙو	وڙيتي (۲) درواري - مڙس داري
وَحُوش (۱) وحشي جانور - مڙن - ڌور (پيوش من مان نڪتل)	وَمَس (۲) وسندي - آبادي - سڪ - آسودگي
وَرَاكُو (۷) ڦريسي - ڌر -	وَمَار (۱۳) دس کان (ٻاهر) (۶-۱۱)
	وَفِي اَنْفُسِكُمْ اَفَلَا تَبْصُرُونَ (۳) قرآن (۱۰ سورہ) مان - يعني

بلوچستان ۾ لس کان ٻري، جو
گاڙهي رنگ جو آهي

هٿ اسارا (۸) مفرد ري ڪري
غافل - هليل

هٿ (۲) معييف

هٿيار (۱) دل - آواز - خوشبو
حڪار

هٿيون (۲) (۱۱-۷) آن جي
سينگار جون شڪون

هٿيون (۱) اسان سان - ماري
ساقه (پنجابي)

هندوڪار (۲) اندوڪار -

ظلم - زبردستي - جنهن زماني

۾ هندو گهڻا مڃن - جتي

چور ۽ ڌاڙيوال گهڻا مڃن

هيل (۹) هير - دينئر - ماڻي

۽ هو (الله) اڍانه آهي پوءِ
چو اوهين نقا ڏسو (۳۰-۲)

ولات (۱) ولایت - پرڏيه

وَلَهْنُ اقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلٍ

اَلْوَرِيدِ (۳) قرآن (۵۰-سوره)

مان - يعني ۽ اسين منڪي

(يعني انسان کي) سندس

گردن جي رڳ کان پروڙياجهيا

آهيون (۱۰-۷) (۳۱-۱)

(۳۱-۹)

ولدر (۲) جبل ۽ نئي جو نالو

وٽڪار (۲) جبل ۽ نئي جو نالو

جو نالو

ويهان (۲) ويهون - ڪوڙين

گهڻيون

هر

هاڙهو (۱) (۳) جبل جو نالو



۱۰ - سر معذوري

ا

آهڙي (۱) شڪاري - جهڙو

شڪار ڪندڙ ۽ ڪهندڙ

(۱۹-۳)

اهاجهي (۲) پير - ري هاڻو

يا مهرباني

اڳڪار (۷) آواز - آم - دانين

فرياد

اٿوڻ (۶) لهڻ

اٿوڻ (۲) بي دڙو - بي گڻو -

نالائق

اَلدُّنْيَا جَهَنَّمُ وَ طَابَ لِمَنْ اَجْلَبَ

(۱) حديث يعني دنيا ڏونڊ

آسي ۽ انهيءَ ڳوليندڙ يا

گهرندڙ ڪتا آهن

آواڙا (۷) اجائي - بيهودي -

نڪسي

ب

بٺ (۱) هوڻ - بھت -

تڪرار - بيٺ - جهيلو -

سندرو - بيٺڪ

اُردار (۳) ڪٽندڙ (لڄ جو)

اُرو (۳) هلو - وچ (بلوچڪي)

بھڻ (۱) ڪٽي جي ٻاهوڙ ڪرڻ

يونڪڻ

ب

بڏا (۶) احسان - ٿورا - پلايون

اڙي (۶) ادبي - اڙي - هڪڙي

زال جو هي سان مخاطب ٿيڻ

جولفظ

اُوائِي (۱) پيرو - تڪر گوشت

رڌل جو - سڏي

ب

بھز (۷) هيبت - خوف

ت

پارو (۳) سخت سردی جنھیں
باطنی چھی

ہاریل (۱) ہالیل - ہپہل -
ہیراہل

ہاھ (۳) رَس - بکر - طاقت

ہاڑٹ (۵) ہراہری کرٹ

ہاھڑ (۱) ہہاڑ - ہہٹ

ہتواو (۷) ہتورود - ہت جو جولو
ہیشگیر - ہت جو چکپڑو -

تاجی ہت ۽ ہیتوست - ڈولہو
انگوچو (۵-۱۳) (۹-۲۱)
(۶-۳۱)

ہتوسون (۰) ہتا سون - ہہتا
سون - درتوسون - ہہلو
سون (۷-۱۱)

ہرکند (۱) ہٹی جو ملک - ہٹی
فرقو یا ذات

ہرہٹا (۲) کپڑا (ہہرٹا - ہہران)
ہری (۱) ہہڑھی - اصل نسل -

تام (۶) تہام - گہٹو - تانہ -
شال نہ

تاٹ (۵) چک - کشس ہند
جھی (۱۱-۳)

ترس (۶) رحم - تیاس - داسوزی
مدردی

تڑپڑ (۶) گہل گیندڑ - گٹڑ -
لک - جبل (۱۱-۱)

ث

ٹاھر (۳) ٹانہر - تھمل - صبر
ہچاڑ - مدد - وامر

ٹوپ (۳) - مدد - ہرودو

ٹوھر (۳) ہکڑو کندن

واردوٹ جو جبل ہر تیندو
آمی

پ

پار (۲) ہہنام - ہتا - نشان

جلاوت (۵) جلندڙ - سڙندڙ -
 بستن وانگي - جلاوطن -
 برديس - شهر نيسڪالي -
 مسافري

جماد (۲) اُن - تڪوان (مربي)
 جنبور (۱) جنبور ڪئي جو
 نالو

جيڪي (۲) يار - جان تر

چ

چاڙهه (۷) چاڙهيو
 چانگارو - چانگارو (۷) بولي
 بولي ڪرڻ (۳۰-۱)

چاڻڪ (۶) طعنو - ميهڻو - پاليم
 تر - شايد

چنبيلي (۲) جاء جو گل -
 خوشبودار - سرهو

چھڙو (۱) شڪاري - هليشاهي
 ڪمڌات

حسب نسب - شجرو - شهر
 پستان (۱) ٻيو - کير يا کاڌي
 ملڻ جي جاء (پارسي) چاڻي
 سينو - پاڪر

پوهه (۳) پوه ٿي - پٺ ٿي
 ٺهڻ (۲) پرچ - رهاڻو (پهڻ)
 بهال (۲) بهار - جهل

ج

جاڙ (۲) غلٽ - سُعي -
 حرڪت - ستي - بيتملي
 تعلق - واسطو (۷-۱۰)
 (۱-۱) (۱-۱۲) (۱۶-۱۸)
 (۸-۱۹)

جڙ لائڻ (۳) مينج ڏيڻ - گندي
 گندي - لٽو لائڻ

جرا (۱) سڄا - تڪليف -
 آفت

جڪن مارڻ (۱) اچائي پڪ
 ڪرڻ - اچايو مٿو مٿن

چير (۱) چاچڙ - جهند و جهيت

خيز (۷) تپ (پارسي)

چ

چانگ (۷) وڌو تپ - تپو
چير (۶) گهند ٿي - گهنگهرو -
جهڪند ٿي

د

دڙو (۱) جهيڙو يا تڪرار ڪرڻ
تڪوڳالهاڻا (۲-۳۰) (۲-۳۶)
د عوا ٿوڻ (۱) معامو ڪرڻ -
تڪرار ڪرڻ

ح

حيات (۳) جيئرو
حزن (۱) ڏڪر - غم - درد
(۱۰-۲۱)

د وقت (۱) تڪلف

ڌ

ڌاڪارو (۱) بچڻ
ڌڻ وڌ (۱) ڌڌل - ڌڪي - بيبحال
دل شڪستي - اڌ پڪل آن
ڌڻي (۲) دلاسو - پروسو (۱-۳۳)
(۱-۲۵)

خ

خچر (۲) گڏ مڙ ۽ گهوڙي جو
خار - گر - اشارو نفس يا
شيطان جو - دشمن
خزان (۷) خزانڻي جي موسر -
سيارو (بهار جو ضد)
خفت (۱) ملاڪائي - نمائائي
خاجري (خفيف = ملڪو)
(پري)

ڌڪو (۳) ڏهڻ - ملڻ سان جهڙو
ڌڪو (۲) سينگار (خاص ڪنڀار
جو) - ڌڪو - سڱو (۱۰-۱۳)
(۱-۱۹)

سُڪاڻ (۵) سڪاڻي - خشڪاڻ	ٿوري (۷) ڏورهندڙ - ڳوليندڙ
سُڪارڻا (۲) سُڪار ٿيڻ - خوش ٿيڻ - آباد ٿيڻ	س راڱو (۱) ڪٽي جو رنگ - گاڙهي يا ڳوڙهي پيلي رنگ جو ڪٽو - چيٽو (۱۳-۱۰)
سُڪراٽ (۷) هرڻ جي غشي يا بيهوشي - هرڻ جو وقت	رُڇي (۵) لال - رتورت - رڱول
سُڪ (۱) ڪٽو (پارسي)	رِفاقت (۱) سنگت - همراهي
سُڪبان (۱) ڪٽا رکندڙ يا پاليندڙ	روھ (۳) جبل (۱۳-۵) (۲۵-۲)
سُنڌ (۵) چٽي - دستاويز	رِڳھ (۵) دانھن - ڪيڪ
سُوڻايو (۲) سڪيو - سُڪاريو	س مياڻ (۱) چور جو ضد - چڱو مالو
سُهِي (۱) واقف - برابر - اجهو (۱-۲)	سڪر - اشرف
سُهيلي (۲) ساميڙي - سنگتيمالي د.راد	سُڌو (۲) فنا ٿيو - ناس ٿيو - ٺاھو ٿيو
سِينڊيارڻا (۱) سينڊھڻي سڌڻا	سُڙڻا (۲) نصيب ٿيڻ - ملڻ
سُن	سُعادَت (۳) نيڪ بختي - خوش نصيبي - سڀاڳو - سڪ
سُجَر (۳) وڻ - درخت	

ڪ

ڪاڻهن (۶) ڪوڊ - ڇا - ڇو

(۳۰-۳)

ڪرڪڻ (۷) ڪرڪو ڪرڻ

آواز يا ٻولي ڪرڻ

ڪروٽ (۵) ڪروٽ - ڪارائي

باسو - پاسو اٺائڻ (ڪروٽ

هندستاني)

ڪلام (۷) ڪم - ڪاروبار

ڪمنو (۷) مَس - سُڪل -

درلي

ڪوڏ (۲) ڪوڏان - ڪوڏ

مان - خوشي سان

ڪوول (۷) ڪوئل - ٻڪي وڃو

قسم

ڪيڙ (۱) ڪيڙو - ڪيون -

رت ٻهندڙ - چور - لالچي

ڪيٿاس (۱) ڪٽس - کيس -

مٽڪي

شرف (۲) مان - مرت - آبرو

ع

عاقبي (۱) نافرمان - باغي -

دشمن (عربي عاق = نافرمان

ٻت)

عليل (۷) بيمار - مريض (۱-۱)

(۳-۲۴) (۳-۳۰)

ف

فال (۱۳) شگون وٺڻ - گهڻ

نهارڻ - سوڻ

ق

قدام (۵) بادشاهه - سردار -

ميشنگي - جهونائي - سامهون -

قدم يادڻيون رکون - پراڻگهون

(۱-۲۰)

قرايت (۱) مائتي - ويجهائي

تزازت

ڪارڙ مان ڏسڻ - نغو -
رنج (۱۳-۲) ڪار - منهن
(۱-۲۸)

ل

لا (۲) عربيءَ ۾ ل - نيسي -
نا بودي (۳-۳۰)

لاڻ (۱) نغو - حاصلت

لاڙ (۷) آواز گهنڊي وغيره جو
گهنڊ جي زبان

لاڙڪ (۷) تنگ - پراڻگه
(۲-۳۰)

لاڙو (۶) گهڙ

لوتِي (۲) لتي - ڦري

لولو (۳) لوليو - رليل - بيحيا
بيشمر - بد حال

ليار (۳) وڻا جو قسم جنهنڪي

ڪنڊو ڪونهي (نر نه انهيان

سئي کي تڪليف رسي ٿي)

ڪيه (۵) ڪيڪ - بڪيڪ
ريه - دانهن

گ

گجڙ (۱) ڪٽي جي گير ڪرڻ
يونڪڙ جو سعيو ڪرڻ

گنجو (۳) جبل جو نالو - جبل
(۲-۲۰) (۱۱-۳۱)

گرهو (۱) ڪنڊ

گولڙو (۶) اٺ جو لچو - ننڍو
اٺ (۱-۱۱)

گ

گاھو (۵) ان وانگي گاهڻ يا

صاف ڪرڻ - عذاب ۾ وجهڻ
ڏکيو ڪرڻ

گجڙ (۲) ٻار هيٺ هلڻ - آهستو
هلڻ - ڪنڊاچيندي هلڻ

گهر

گهور (۱) چڙ مان نهارڻ -

ملا حظو (۱) خرف - خطر	ليٺن (۲) جنيسر جي زال
مٺڻ (۳) ڏسڻ (۱۹-۲) (۲۱-۵)	جنهن مٺي تي پنهنجو مٺس
رٺڻ - رخ رکڻ	ڪوٺڙي کي هڪ رات لاءِ
موتوڙا (۲) حديث جو ٻاڻو-	ڏنو هو
موتوڙا قبل ان موتوڙا يعني مرڻ	م
کان اڳي مرد	مات (۲) مردو- ماريٺل - نيست
موتوڙو (۱) موتي - ڪٽي جو	نابود - فنا - زبون - جيتيل
نالو - ڪٽو	(۱۸-۳)
مور (۲) تازا ڦٽل وڻ خاص	ماهه (۲) ميهيو
نيمون	مٺ ڪرڻ (۲) بيمار ڪرڻ-
موتو مٺ (۲) ڪوڙو بهانو- عذر	دوست ڪرڻ - پسند ڪرڻ
سنڀي	مدا (۲) انجام - آئندي جا
موتوڙو (۵) مون سان - گورڻ	شرط
سان	مدح (۱) تعريف - واکاڻ
ميار (۳) ڏورا پو - ڏوم	مردار (۲) حرام
ناب (جمع نايون) نهن - ناخن	مضرت (۷) ضرر - نقصان
کان - تير - تڪوٺر	معجون (۷) مڪتب دوا قوت
	لاءِ

ن

نار (۲) زال (۱۰-۶)

نعمرو (۷) مَکَل - مَل - رَز
(۶-۱۲)نقد (۲) زمان حال - اج - روک
(نسيه جو صد)

نکونچ (۷) گَن - گرداب

نندک (۶) نرجي - خراب -
بدنام

و

وارو (۳) سار لهندو - وړکندو
سپال کندووارو (۷) وارو کندو - پيرد
کندو - وارو کو - وړکو
مکزي سومي باز (۱۱-۲)
(۸-۱۳)

وږ (۲) زخ

وږال (۲) وړوک - پچا - دَس

کيدا - بتو کيدا

ولاژ (۴) کام - وړو - سَت
(۷-۱۰)

ولاژن (۷) کامن - وړو -

ولاژيو (۷) هکسان - ډپ کان
سراء

ولو او (۷) مل - منگامو - مل دل

وٹا - وٹاهه (۳) اي وٹو - اي
درختووٹراهه (۳) جتي وٹا گهٹا منجن
وٹکاروړوک (۷) رَز - دانهن -
کوکوهاڼو (۲) شادي - هرٹو - عيش
عشرت - دنهها جو سک

وهلي (۶) جلد - ميسر - ماڻي

ويواچو (۲) پيراگوڻا - ميکلي
فقير ماڻي (۱۱-۲)

۱۱- سر دیسی	هر
ا	هاچو (۲) ملاکت - مذاب -
آڻ پڙچا - آڻ پڙچا (۶) آڻا	تکلیف - نقصان - زبان - مزکت (۷-۱۰) (۱-۱۲)
نیڙا - آڻا اٻعا - ڏنگا ونگا	(۱۲-۱۳) (۲-۲۵)
آري (۲) پنهور جو پي	هام (۵) خواهش - مٺت - خوشي تولداری
آريچا (۲) آري جو اولاد	هانگاما (۱) منگاما - گوڙ -
آسڻ (۱) پاڻاري - وهڪ - گهر ر مٿاڇي جاء (۹-۱۹) (۱-۲۱)	هڪلون - هيبتون - پ (۱-۳۱)
(۵-۲۱)	هٻڻ (۱) ٿٻ - هيٺ - هيٺ
آڳڻجڻ (۲) روڪجڻ - بند ٿيڻ	هٻڻ (۲) عذاب سهڻا - تڪليف ڪڍڻ - ڏک کائڻ (۳-۳۰)
آڳاڻڊو (۳) وندر - آسرو - بھاء - آسا بند (۹-۱۹)	هڙ (۱) ٿٻ - چينپ - نڙا
آهڙا (۶) ڏکيا - مشڪل - زدر آدر - گهرا	هور (۱) آلر - ڪار - هيٺ - فڪر - ڏکو
آها ڪڙا (۲) آه ڪڙا - چٽا - وائڪا آهتا	هوري (۲) ڍاڪي - سوکي - بي سامان - سڪڻي
آهرا (۲) نڪڙا	هولڊ (۲) مٺڻ - مٺي

السَّفَرِ قَطْعَةً مِنَ النَّارِ بِأَنَّ السَّفَرَ	اڀڪڙا (۲) پيرن جي ٻي ٻي
(۲) حديث - يعني سفر يا	بيٺل ۽ کڙي مٿي ڪيل - آهي
مسافري هاء يا دوزخ جو	پير تي بيٺل نه آواز نه ٿئي
ٽڪر يا پاڻو آهي	ان دورو (۲) ندورو - نياڳو
الير (۴) ايل - سَتَ - تَب -	ان دورو - اڌوڙو (۴) اڌوگاڙو
چال (۶-۱۲)	برالو - اٺپورو - جنهن مان
انرا (۲) نياڳا - بيمار	لذت يا خوشي حاصل نه ٿئي
ان نطا (۲) انتظار - گهٽي -	ارادي (۲) ابرادي - تقدير -
فکر (۱-۲۰)	ليکڻي - قسمت (۲-۱۲)
اوائِي (۲) ناداني - بيغلي -	ادواح (۲) روح
خراب وائي يا گالهه	ازوري (۲) هي زوري - بيواهي
اونار (۱) وڳ - ان جو گلو	اظلام (۲) ظلم - زبردستي
اويرا (۱) اڌاريان - غير ماڻهو	اڪت (۲) خواري - بدسگهتي -
بيگانا (يعني ڌيرن جا)	بدنامي - عيب - گلا
اونون ٿيڻ (۵) هرزا هرزا ٿيڻ	اڪت (۶) اگهت - اگهار - پڌر
ٽڪڙ - اُڙڻ	ظاهري
اهت (۱) عادت - دعاطي	اچرا (۳) گهڻا - واڌو
ڏسڻ (آمت)	اچوان (۶) مهندار - پيشوا
آء لچ الوحيون لشتگان (۷)	

مڪاري ٻڪي
 بُرُود (۱) ڏاند - ڊڳو
 بُرُوت (۵) جابلو ماڻهنديجي
 مڪڙي ذات
 بُرو بگيرد بام بليغا (۷)
 (بلوچڪي) وڃي موڪل
 وٽ تر ملون - مو پالسان زال
 ولي ملندو
 بُرو بگيرد ٻي (۷) (بلوچڪي)
 وڃي وٽ
 بُروقازا (۷) (بلوچڪي) وڃ
 مليو - اٿي مل - اٿي وڃ
 بروئي - بُروهي (۵) جبل جي
 ماڻهنديجي مڪڙي ذات
 برهه (۳) عشق
 برهمن (۲) هانپ ٿيا ٿي - سسي
 بِالْمَشِيخِ مَنْ يَمْشِي فِي الطَّرِيقِ
 كَمَنْ يَمْشِي فِي الْبَحْرِ بِالْ

(بلوچڪي) آءُ بلوچن جي
 لڄ آهيان آءُ به وهنديس يا
 دهاڻ ٿي
 ايدانند وائيگوا (۷) (بلوچڪي)
 مو منظر آئي - هتي ويه
 آءُ هتي وهنديس
 ايزا بليشي (۷) (بلوچڪي)
 هتي ويه (پارسي ايندجا بنشين)
 هنڪي هتي ڇڏ
 ايشان ايشان (۷) (بلوچڪي)
 هي شئي هي شئي - هنڪي -
 هنڪي - هي هي

ب

بارا نو را) بار - بوجو - ٽڪو -
 داغ - چتو
 باڪ (۶) ڊپ - خطرو
 بالڪا (۵) بهادر - زور پريا -
 اُن
 بهري (۳) مڪڙو ننڍڙو

اُڙ (۳) ڪنڌ جا وار - چڙ -

چوٽي

اُڙ (۱) برد - ڏاند

اُڪڙ (۲) وات مان ڪڍڻ -

پاڻ تي سهڻ - ٽڪڻ - جهٽڻ

اُڙ (۱) ڀلڻ شهر

اُڙ (۷) راه راه - خوشي

خوشبو

اُڙ (۴) ڏي نياڻي

(هندستاني - اُڙ)

پ

اُڙي - اُڙي - اُڙي - اُڙي

(۵) اُڙي - هيٺ جهڙي

پ واري (۱۲-۱) (۱۲-۲)

ت

تاکون (۷) تڙ مان کون -

تڙ مان کون

تڙ ڏاڻو ٿيڻ (۲) تڙ کي پائي

سُڻِيَمَ (۲) عربي قول - يعني

جيڪو هر شد کان سواءِ رستي

تي هلندو سو اهڙو آهي جهڙو

ڪو ماڻهو سمجهي هر اهڙي کان

سواءِ هلي

اُڙ (۱) شهر (عربي)

اُڙ (۶) اُڙ - پٺ -

ويرانو

اُڙ (۴) خالي - ويران

اُڙ (۶) ويران - اُڙ

ب

اُڙي (۵) منجهيل - موڙ هل

ٽڪل ٽڪل (۸) بقال - هڪڙو

پاڻي

اُڙ (۱) اُڙا ڪپڙا - رليون

وغيره

اُڙ (۵) يعني هر ملاڪ

ڪراما ڪاتبين جي ماڻهن جا

جڏاڏاڏا ڪم وٺڻ لکن

پ

پارچو (۴) کپڙو - لتو
 پارسيمون (۲) گجھيون گالهيون
 جي سنڌي ۾ نه ڪن پارسِي
 ۾ ڪن - بلوچڪي ٻوليون -
 (بلوچڪي ڪريل پارسي آهي)
 پاري (۷) ذراقي - جدا ٿيل -
 پار جبل جي - باليل - نپايل
 ڪپروردي - پانهي (۱۳-۵)
 (۱-۲۴)
 پاڪوڙو (۱) رڪاب - جتي
 (۲-۲۵) (۱-۲۴)
 پالار (۳) شاخون - ٿاريون
 پانچاريو (۲) پانچن درمن جي
 عمر جو اُن
 پاڙ (۵) پير (پارسي - پاڻي)
 پٿر (۶) وچاڻو - منڍ
 پٽاندر (۱) عاقبت - موافق -
 مقابل (۳) (۳-۱۲)

دوند و آهي ته ٻاهر وڃڻ واري
 لاءِ پڇڙو سڳڻ آهي
 ٿر هٿجڻ (۲) ٿڪڻا - ٿڪجڻ
 ٻڌجڻ - پانچاري، ۾ وجهڻ
 ٿر ٻنگ (۲) جهڪيل - نميل -
 وينل
 ٿر ٻنگ (۲) اڻ ٻنگ - هنيار -
 اٽڪلي - جنٽي جبل تي
 چوڙيا جا ٻنگ يا دٺر ياد
 هجن
 ٺنگ (۲) ٺونگ - جبل (۱۱-۶)
 ٺلاڙ - چشمو
 ٺنگ (۲) لٽڪر - سچ
 ٺوڏ (۳) توڏو - اُن - کڙائي -
 وڌائي (۳-۲)
 ٺوڏ - ٺوڏا (۱) اُن (۱-۱۰)
 ڻ
 ٺاڻي (۵) مثل - هڪڙو - مٺ
 (۲-۲۴)

پرویشی (۷) بروش - بهرانی - پلائی (بلوچکی)	پناط (۷) افغان - بلوچ - بروہی
پروون (۱) پلايون - ليا قعون - لائق	پچيو (۱) ونيو - جھاميو (پچن) = ولن - پھچن - جھلن (۷-۱۱)
پچ (۵) پير (۲۷-۱)	پچاڑا (۲) ستر کتر - رلائن لوڈا ڈير
پھ (۲) گچھارتون - پروليون	پديري ايدام (۷) قبولي
پھت (۱) پلايون - لائق - مناسب (۲۶-۲) (۲۷-۲)	ايدام (بلوچکی) - پاري بذيرفتن
پھج (۲) پھج - رس (پھچن)	پز (۷) پرين - دوست
پھٹا (۷) صلاح کرٹ - چوٹ - گچھه ر گالھائين	پوت (۱) وڈا اٹ (اصل هائي) (۷-۱۱)
ف	پوتياطي (۷) پريت - کتياطي
قازا (۷) اتي (بلوچکی)	پوس (۱) مرد - مژس
قازا ڈير قچھين ويا (۷) ڈير	پومل (۳) بين سان مدد کندڑ
اتي قري ويا (بلوچکی)	پروت (۱) پرت - وڈا اٹ
ڈير سوپرو هليا ويا	پور (۶) پرور دگار - خدا (۲-۳۱)
قچھين (۷) سوپر - فاجر جو (بلوچکی)	

ج

جابر (۲) جبرکندژ ظالم -
زبردست - غالب - زور پرور
(۳-۲۲)

جاژ (۲) جہت - اجایو - بیفائدو
(۹-۱۹)

جاگُون (۷) جذما کون -
جذمانکران

جَبَات (۷) چنو - گدلو (۹-۱۹)
جَترین (۷) جتن جي

جَتَن (۱) ڊپ - احتیاط

جنساو (۷) سینگار - زبور -
پوشاک (۲-۱۳)

جنگن (۱) جتن - جوانن

جوراڻا (۷) ظالم - زبردست -
زورادر

جوړو (۳) زورو - ظلم - زبردستی
(۸-۳۱)

جَهَت (۱) رستو - واسطو -
محبت - تربی (۲-۱۹)

جِهجان (۳) چیمجل - امان - امڙ

جهر

جُهَل (۳) تپڙي (جل - پارسي)

جُهني (۲) جھوني - ضعف

جُهٺڪ (۲) ڪرڪڻا - گوڙ

جُهٺڻ (۲) ڪرڪڻا

جھوڙا (۳) جهاها - نئونر - چڻا
(۱-۱۲)

جھوڪڻا (۳) جھڪائڻا -
دھارڻا

چ

چاڻڻا (۳) چئي وڃڻ - کڻي
وڃڻ

چاڻڻا (۳) کڻڻا (سرائڪي)
(۲-۳۰)

چَلُوڙُ (۷) بُرد - دوست -
مُحِبُّوب
چِيڙُڙُ (۱) چورڙُ - اچلائڙُ

ح

حُرف (۱) حُساب - هڀڀا گڀڀا
ڏُورا پور - ڏُورم

حُريف (۶) حُرفت وارو -
اٽڪلي - ڏاهو - ڏانا

حُشُر (۲) حُيامت - وري اٿڻ
(۲-۱۹) (۲-۳۰)

حُماٽ - حُمايت (۷) هُنام -
هڀڀا - هڀڀو (۱-۳۳)

حُماٽي (۲) حُمايتي - حُمايت
ڪُنڊڙ - حامي - هُنام
ڏيندڙ

د

داسا داسا ڪارڻي هنداڻي
هڻام (۷) (بردهي) يعني ڊيروڻا
گهڻو هڻي رهنا هوا

چُتُڙُ (۱) چُت - ڪوڙو داسو

چُرا (۱) بههرا - ڪڏون -
چرون

چُڙها ڪا (۶) چاڙهي ڪا -

چاڙم - جبل جا ڏاڪا

چُڪَ (۲) ڏُڪَ

چُنڀيلي (۳) نوڪري مٽي ڪٽڻا
جي - پاڻيءَ جو ٿانو -

چُنڀيلي جي گل وانگي سُوهي
خوبصورت زال (۲-۱۲)

چُنڱل (۱) پير - چنڀو هٿ يا
پير جو - ڪُن جو زبور

چُونڙو (۱) چُن ٿرڻ وارا

ڇ

چاٽ (۷) چُت - پوز - خوشبوءِ

چُٽ (۲) پوز - پاس (۷-۱۱)
(۱-۲۸)

چُلائڻ (۱) ملائڻ - رلائڻ

ڏ	ڏاڦ (۲) ڏاڏا - گهرا
ڏڏا (۲) ڏٺا	ڏام (۷) ڏم - لاهو - ذرو
ڏوپي (۳) ڏٺي	ڏرها ڏرها - ڏراهه ڏراهه (۶)
ڏٺ	(بلوچڪي) يعني خوش خوش - چڱا پلا
ڏاڇ (۶) ڏيچ جو شادي ۾ ڏيو	ڏليل (۱) رسو
ڏمي - ڏٺو - سوکڙي	ڏمجه (۶) دم دلا سوڌج
ڏاڍي (۳) ڏندي - ڏاڏائي - ڏاڏ - ظم - جٺ	ڏمڻ (۱) مبرڪ ڪرڻ - سام ڪٽڻ دم ڪٽڻ
ڏاڪا (۶) جبل جا چارميڪا	ڏود (۱) ڏونهون - ڪارنهن
ڏيٺ مٿاڻهيون - ڏڪ	ڏيٺ (۹-۲۱)
ڏاگهو (۲) ڏاڻ - جوان ڏاڻ	ڏوڙ (۳) ڏانهي - گولي - برابر
ڏاڳهو (۶) ڏاڳ - مڏاڳ - ڏڪر ڏجهو	ڏوڪ (۲) جوان ڏاڻ پنهنجن ورهن کان ننڍو
ڏاڳ (۳) ڏاڳو (۱۱-۱۳)	ڏولت (۳) ڏاڪ - ڏاڪت
ڏاڳهه (۳) ڏانهي - گولي (۱۲-)	زر خريدي
ڏاڳو (۶) ڏاڳو - ڏاڳو پاسو (۱-۳۲)	ڏهرو (۱) ڏهه - منبروڙ

رُوه (۷) چهرائي - خوشي -
رونق

رڻهي (۲) رڻهي - رڻجھائي -
گندي - ملائي (جيئن رڻه
سان تانو گندي جي)

س

ساب ٻوٽ (۳) - سجايو ٿيڻ -
قبول ٻوٽ

ساروئي (۱) سهال - نالو -
ناموس - يادگيري

ساڱاپو (۶) سڱ - نسبت -
دوستي - مائٽي

سائگي (۳) هرديسي - ساڱ
وارا، جي مال جي سبب
ڪڏهن ڪافي ڪڏهن ڪٿي
گذارين -

سپوڄهه (۵) ڏامي - هلل واري
(اڻوڄهه جو ضد)

ڏڏي (۱) ڏکڻي - ڏجهڙا

ڏورو (۲) زور - زبردستي

ڏينهن (۶) طالع - قسمت -
نصيب

ر

رڻجھ ڏدرجات (۳) وڏي

درجي وارو - عالمدرجت
(عربي)

رڻگائي (۶) رڻڪل سان ملي
زور سان - ڏانهن ڪندي

روان روشن مروشي (۷)
(بلوچڪي) اڇوڪي ڏينهن

رر جان - ڏينهن جو رجان
اڄ (مروشي = امروز)

روجهه - روچهڙي (۵) مڪڙو
جهنگلي جانور - گور خر
(۱-۲۰)

روڏا (۶) گندجا - اُن (۱-۱۲)

سولھاري (۳) ڈاڙهي	سڀيا (۲) سڀئي - هر طرف -
سُهڃان (۲) سنج منجهان - خوشي مان	در طرح
سياهي (۲) ڪارهن - اُونڌائي	مُٿائي (۲) ستري - سولي -
ش	آساني سان
شتر (۷) اُن (پارسي)	سٽُ (۳) ڏول - طرح - دستور
شڪتي (۲) پڳل - دل	نمونو - جوڙ
شڪتي - بگين - نلول (۵-۶)	سڌارڻ (۱) روانو ٿيڻ - وڃڻ
ص	سُرڪڻي (۲) ضروري -
صاڀر (۳) صبر وارو - صبر	حاجت - برابري - وڌائي
ڪندڙ - صبر باهت نصيحت	هت
ڪندڙ يا وعظ ڪندڙ	سُرگردان (۲) حيران - پريشان
صراط المستقيم (۲) قرآن (۱-سوره)	گهمنڙ - ڪڏهن ڪٿي
مان - يعني سڄو رستو -	ڪڏهن ڪٿي
هل صراط جا قرار کان تڪي ۽	سُروان - سُروران (۳) - اربان
وار کان سنهي آهي جنهن	شتر بان - جت (۱۲-۱۳)
تان قيامت جي ڏينهن ماڻهو	سُرڪ (۱) گس - رستو
لڳندا	سُنڊ (۲) پاڻي جا ٿاڻو
	سُنسار (۲) جهان (۲۱-۹)

ط

قفل (۱) کُلف - کرف

قَهري (۳) ظالم - زبردست

طاف (۲) گهمندڙ - طواف يا

گشت ڪندڙ - سرحد - دڳ

ماڙي

ڪ

ڪام (۳) لڪ - لڪڻ اٺ

ڪڙڻ جو (۱۹-۲)

ف

ڪتابت (۵) لکيو - اعمالنامو

فردا (۳) سڀاڻي - آئندي

جوداسو - نقد جو هٿ -

ڪچو لائڻ (۳) عيب لائڻ -

زمان مستقبل - قيامت جو

بد ڪرڻ

ڏينهن

ڪڙ (۳) ڪڙم - ڳميلو (۱۹-۹)

فوت ٿيڻ (۷) مرڻ - وفات

ڪرڻ

ڪڙ (۴) سينو - مڙهن

ق

ڪڙڙا (۶) وڏا - ڏکيا - زور

پريا

قاف (۲) جبل - وڏو جبل

(۱۲-۲)

ڪڙام (۵) ڪرم ڪندڙ -

قرار ڄڻ (۷) قرار ڪرڻ -

خدا جو نالو

آرام وٺڻ (۱۹-۱) (۳۱-۶)

(۳۵-۲)

ڪڙ (۷) ڪڙم - هيٺ - هٿ

(۱۹-۹) (۲۲-۱)

قطار (۴) اٺن کي گڏي هڏي

قطار ڪرڻ

ڪڙڻا (۲) پکڙي وڃڻ

کیکارٹا - کینکارٹا (۱)

خوش خیر عافیت کرٹا -
آذرباؤ کرٹا - پلي آء چوٹا

گ

گھمت (۱) گچھ - لک چپ

گڈائٹا (۳) گھائٹا - گڈي

رجھٹا

گس (۱) متي - لت - دز -

عبار

گھفت (۱) گنغو - گھالائٹا

پولھائٹا

گلبوؤ (۳) گل جھڑي سُرھي -

بياري - معشوق - گل سنگھندڑ

سرمائے دستندڑ - آرائي -

عطار

گمائٹا (۲) لکائٹا - چورائٹا

گم کرٹا

گمیر (۲) مائے - کڈھرو ماٹھو

شیطان

گڑٹا (۷) قطارٹا - گھدي ٹيٹا

گڈي دلي رجھٹا

گسٹا - گسٹا (۵) ومنت کي

گم آٹٹا - مرٹا

گکا (۳) گيڑوؤ رتا - پورا

(۶-۲۱)

گکوؤ (۳) گھتي - رستو (بارسي

گوئي)

گکوؤ (۳) کو

گھہ - گاه (۶) تکليف -

بند

گھل (۳) قياس - رحمر

(۷-۱۱)

گیان (۲) کیٹن - کٹان

گیڑٹا (۲) هیرٹا - هیرائٹن -

سیکارٹا - سنبرائٹا

کم

کڑٹا (۱) روشني کرٹا - آہرٹا

لباس (۱) لڳي - فريب - ڏيک

لڪڻ چپ (۱۸-۳)

لنگڻ (۷) سمجهڻ - معلوم ڪرڻ

يقين ڪرڻ

لڳهه (۵) سڀا ڪڪرا جبل

جا (۲۲-۲)

لڙ (۳) تڪا - تير

لڙ (۳) تڪا - سنوان - سوڌا

لوچ (۱) گولا - سڪ - گهرج

(۷-۱۳) (منڪي چائي لوچ =

مونڪي درست جي سڪ ڏئي)

لوق (۱۳) ٻٽ جو لوقڙو - ملڻ

جو ڊول - نغڊ - ناز

لوقڙا ٿين (۷) خيال مان

لوري (۲) سڪ ذات - ڪمپني

مڱڻهار

م

ماٿر (۶) ماٿري - جبلن جي

مڱو لاڳوڙو (۶) طرحين طرحين -

نسين نسين

مڱو (۱) مڱر (۲-۳۶)

مڱهه (۱) گس - رستو

مڱهه مير (۱) گس يا رستي تي

مڱير پ (۲) هٿ - وڌائي - فخر

(۲۳-۱) (۳۵-۱)

ڳ

ڳاهه (جمع ڳاهون) (۲)

ڳجهارتون - اٺارا - پروليون

(۱-۱) (۱-۳۱)

گهر

گهوڙا (۲) افسوس - ڊاء ماء

ل

لاڙ وٺو (۱) لاڙو - روانگي

لام (۷) ناخ - چاڙهي - چوٽي

(۱-۱۲) (۱-۱۸)

و ڇهر سئين زمين

صباح (۲) معاف - روا

مداد (۲) بار - ڏهون

مِز مان (۳) مڙبان

ملا (۱) ڪنا - کان - وٽان
(۱۹-۳)

ملا ٿن (۱) تن ڪنا - انهن کان

انهن وٽان - مون ملا = مون

کان (۱۱-۵) (۱۳-۶)

(۱۹-۲) (۱۹-۹) (۲۱-۹)

مٺان گھڻي مولائي ديوان

پنهون دوش (۷) (بلوچڪي)

يعني منڪي چيائين يا چويٿو -

منڪي جي ٻانهي چوي هانءُ

؟ جيڪر پنهنون کي ڏوه

ڏيان هانءُ ٻانهي پنهنون جي

اڳيان ڊوڙ

مندي (۱) مدي - نڱي -

دعا بازي - بازي

مَنْ رُبُّكَ وَ مَنْ لَبِيْكَ وَمَا

دِيْبَتِكَ (۷) حديث - يعني

تنهنجو رب ڪير آهي ؟

تنهنجو نبي ڪهڙو آهي ؟

تنهنجو دين ڪهڙو آهي اهي

سوال آهن جي منڪر

نڪير قبر هر مٿن کان پهچندا

مَنْ طَلَبَ شَيْئًا جَدًّا وَ جَدًّا (۱)

حضرت علي جو قول - يعني

جنهن ڪوشش ڪري ڪا

شيءَ گولي تنهن اها لڏي

مَنْ لَا شَيْعَ لَهُ فَشَيْعَةُ الشَّيْطَانِ (۲)

مومن جو قول - جنهنکي

ڪو به مرشد ڪونهي تنهنجو

مرشد شيطان آهي

منهن (۷) خيال - به

منجهه (۲) اندر جي ڳالهه -

ڳجهه - راز (۱۳-۶)

مطابق (۳) ڏيکارڻ

مورچو (۲) گام جو نڪرڻ
 مورڙ (۳) جهاپا - ڳانا - نئون
 نهارا (۵) نهار بندڙ - ڏسندڙ
 نيش - نيشي (۲) جهن ورهن
 جو اٺ - وڏو اٺ (۷-۱۱)

ن

نائو (۳) پانهي - ڪنيرڪ -
 مومل جي پانهي (۲-۱۹)
 (۱-۳۶)

لاڪون (۷) نارڪون - نير
 لاڪيائي (۱) اٺ جي نڪ ۾
 وجهڻ جي ڪائي

لدوري (۲) بي وارث - نذر
 نياڳي

لڏائون (۶) نيائون - وٺي ويا
 لفاق (۲) منافقي - ڪوڙائي
 باطل (۷-۱۱) (۳-۳۰)

لڪڻي (۳) ضرور - بلڪل -
 اصل

لڪڻي (۷) سڃي - سڪڻي -
 بي سر - جنهنڪي ڪٿو نه
 ماضي (۶-۱۹) (۱-۲۰)

و

واچڻ (۵) پڙهڻ
 واحد (۵) هڪڙو - خدا جو نالو
 (۱-۱۲)

واڪ (۶) ڏاڍا - ڏکيا - گهڻا
 بلڪل - بند

وامچ (۱) مهار اٺ جي
 واهيرو (۱) پکن جي رهڻ جو
 وقت - شام - سانجهي

وڙ (۳) وڪڙ - ڏاڍائي -
 ڏنگ

وڙ (۶) قصور - عيب - تنگ
 چيل

ولنگ (۱) ونگ وجهڻ - ڏانور
 وجهڻ - رسي سان ٻڌڻ
 (۲-۲۱) (۱۱-۱۳)

وقت (بلوچکي)	وَه بَعِي (۱) کُنڊ ڪري -
هُرَو (۱) ملڪو (مورو) - حساب	ڪوڏان
پڇا ڳاڇا	وهڙو (۱) ننڍو ڏاند - ڊڳو
هُماو (۵) ٻکي جو جهان کان	ويساهين (۳) رسين - آبادي
گوشي ني گذاري ۽ ماڻهن	سامي کڻڻ جي جاء - رفيق
کان پري پڇندو وٺي (۱-۲۶)	سگتي
(-۳۳)	ويلا ڪرڻ (۷) دير ڪرڻ -
هُنيو (۱) ٻت ٻاراتي جو لفظ -	وقت رچهر وجهڻ
چورايل - ويل - گم ٿيل	هم
هڻي ويا (۲) ماري وٺي ديا	ها وان (۵) موٽا - افواه - مل
هُدو و (۷) ڪڇائو - حمل	ڳالهيون
هُور (۲) خوف - فڪر - ڳڻتي	هڻيڪي (۶) تحقيق - يقين -
انتظار (۱۳-۹) (۳-۱۳)	پڪ
(۱-۲۳) (۱-۳۶)	هُنڪ (۱) جسم - بدن - چنڊ -
هُور (۳) مونگار - مڪل - مل	نس (هٿ - سڄو ۽ هائي انهي مان
(۷-۱۱)	نڪتل)
هيج (۷) ڪي ڪين - ڪجهه	هُر (۳) مور - طلب - تات - اڪيد
به نه (پارسي)	اڪير
هُهيات ههيات لِمَا تُوَعِدُونَ	هُرد اما (۷) هر وقت - هن

(۲) قرآن (۱۳ سورة) مان -
يعني افسوس شل پوري ڪجي
جيڪو انهن سان وعدو ڪيو
وڌو آهي

أَلْيَوْمَ سَيُذَوُّوا (۱) (عربي) اڄ
سير ڪري وٺ يا ڏس (پئي)
لفظ قرآن مان

آماني (۳) مبي ماني - مبي آبرو
إِنَّ اللَّهَ يُغْفِرُ لَكَ أَلْوَبَ جَمِيعاً (۳)
قرآن (۳۹ سورة) مان - يعني
تجقيق الله تعالى سڀ گناه
معاف ڪري ٿو

۱۲- سر ڪو هياري

۱

آجهڻا (۳) آجر ڪرڻ - آزادي
غلام کي ڇڏي ڏيڻ
آلوزا (۱) گهر - جهوٽا -
هنڪيون

آٿاسو - اٿاسي (۱) بي نڪو
بي اثر - بيشرم (۱۹-۸)
(۲۵-۳)

اُجُلَس (۱) (عربي) ويهر - وهڻ
آساري (۱) مبي سازي - ٺاڻل
اڪوڙڻ (۱) ڪيڏا - ڪيڏي
ڇڏڻ

آواٺ (۶) ڪواٺ - ايتورستو
گمراهي (عد سوات)
اوپالا (۱) عتاب - ڏوراپا
(۳۱-۸)

آلوڻي (۱) گهر - نغد - هنڪي
آمهري (۶) گندي - پيچ - اجرڪ
ڪپڙي جو قسم

او جهڙڻا (۱) سهڻا - هنڪيون
گپڙ ڪرڻ (۲۵-۳) (۲۶-۱)
اهڪڙ (۲) ڏڪر - اوڪر - اوڪائي

پورا (۲) پور - پرزا - ذرا ذرا

ت

تلائي (۲) تلي - آرام - پرسو

ويسام

تور (۱) منزل مقصود - پيڙهي

جي منزل - پنهنجو ملڪ -
وطن (۲۱-۲)

تيهي (۳) تهڙي

ت

تاڪر (۲) ٽڪري - ننڍو ٽڪر
(۳۰-۳)

پ

پانهون - پانهين (۶) پٺ تي
پرانهون (۱۲-۱)

پاڻ (۳) خودي - هستي

پاهه ٽيڙ (۲) رنگريز کٽي
پهرين ڪپڙي کي مصالح
لائي پوءِ رنگيندا آهن -

ب

باندي (۲) بيدبلي - بانهي

ب

باندي (۲) پور هيٺ - واري -

باڻي ورائڻ وارو

بانھوتي (۳) بانهي - پانهن
جي بانهي

بانھوتي (۳) پانهن هتي

بلو (۲) اکھ جو تارو

بلي (۲) تير جي جهنڀ

پ

پال (۱) پلائي - پهرائي

پاڻ (۳) پاڻڙو - خودبسندي -
مغروري - هٿ - وڌائي
(۲۳-۱)

پنڀ (۶) مائو - منهن مٿو پٽو -
دانهون ڪرڻا (۱۳-۶)
(۲۰-۳)

جهالا ڏيڻ (۳) جهاڪا ڏيڻ -
چمڪات ڪرڻ - جهڪڻ

جهل (۲) وٽان - وٽ - ڏانهن
هاسي (۲۱-۷)

چ

چيالا (۱) چپ چپات ۾ - ماڻ
ڪري - گنگا - ان

چوري (۶) چولي - چولو -
بهران

چٽاڪو (۰) ڦڙو - ڦڙو

چيتارڻ (۵) ماڻهن کي ڏيکارڻ
چٽائڻ - ننگام ڪرڻ - فڪر
ڪرڻ - ياد ڪرڻ (۱۳-۱۲) -
(۲۲-۱) (۳۶-۱)

ڇ

ڇنڇاڻ - ڇوڀاڻ (۵) (۰)
ڇوڻاڻ - ڪباب ڇوڻي يا
گوشت ڇوڻي جو آواز (۱۳-۷)

انهي کي پام ڏيڻ چوندا آهن
(۳۰-۱)

ڀڃندڻ (۲) اڇلائڻ

ڀڙو (۳) ڇڄلو - رڱندي -
مڪس - باجو

ڀڳان (۳) (۳) تير جو ڦڙو - تير
ڀير (۶) بند - بيچرو - رات -

س

ڦ

ڦوڙا ڀون (۲) جدا ٿيل زالون
ڦوڙائي يا فراق جون ماريل

ج

جا جهاهي (۳) ججهي - گهٽا
جهي (۳) جهڙي

جھ

جها جهاني (۳) ججهي - گهٽا
ڊگهائي - لبائي

چوڙ (۱) چڙ (مندستاني ۽ سرائڪي)

ليڪون - رسيون - سچ
جون طنائون (۱۳-۱)
(۱۹-۳)

خ

خُرد پُون (۱) پتا پورا جي اُت
تي ڪُنڊا آمن
خُرز لون (۳) خرز پنون

رياءُ (۶) ڏيڪه - ظاهري ناءُ -
نفاق - ڪوڙ - پاسداري -
بي انصافي (۱۹-۲)

دلچاسپي (۵) رنج واري - ڏڪر
واري - ڏڪن هر

د

ڏڪ (۶) ڏڪر

دهالپي (۱) رهاڻ - وندر -
درونهن

ڏ

ڏولنگريا (۳) اي ڏونگر - جبل
جا رهاڪو

س

ساليپنڻا - سميپنڻا (۳) منجهان
موڳو ڪرڻ - دلهر سانڍڻ
(۲۱-۸) (۳۰-۲)

س

راس (۳) نوڪ - جهنب -
چوٽي

سالگاڻو (۵) سنگتي - رنيق
سراهي (۵) سرهي

راڻپ لنب - گوڙا گل ڪر

سڪوہ (۲) تنهنجو سڪوہ

راسيون (۳) شاخون - ٿرورار

سڳي (۱) ماڻهياڻي

روشائي جون ڌارون يا

ڪ

ڪاڍو (۲) ميل - ڪش -

ڇڪ - خواهش (۱۱-۱۳)
(۱۲-۱۳)

ڪڏاب (۲) ڪوڙا (عربي)

ڪرڇڙ (۱) هل - آواز - ڏيهر
گور

ڪرڪ (۳) تير - ڪان

ڪس (۲) ڪوس - ڪٽا -
ڪٽا

ڪٽي (۱) رڱي - سهري -
سهڻي (يعني سهڻي رات)

ڪٽيزڪ (۳) ٻانهي - پورهيت
(۱-۳۶)

ڪوڪٽا (۶) ڊپ ڪرڻ -
مشڪل ڪم ڪرڻ

ڪيچائي (۳) ڪيچي - ڪيچ
چارماڪو

مَلْعَمَ (۲) سَلِيم - دُسِير (سَلْعَا =
سَلَا)

سَوَارِي (۱) - وِير - سَوِيرِي

سَهَاء (۳) - سَهَائِي - رَطِي -
جَبَائِي - نَهِي

سِيَاء (۱) ذَاتِ پَايَاطِي - مَت -
ثَانِي - مَر رَم - مَر رَسَم

(۲-۱۳) (۲-۱۳) (۲-۱۹)
(۲-۲۱)

ص

صَحْرَا (۵) بِيَابَان - بَد (۳-۳۱)

صَلَابَت (۲) صَادِائِي - سَخْتِي
حَشَمَت

ق

قَالِي (۱) خِيَالِي - قَالِين يَا
اِيچور - جبل جو نالو

قَم - قَم ٿِي (۱) اَت (عربي)

ل

لاٹ (۵) شعلو (۱۳-۷)
 لاکھ (۳) لاگابو - واسطو -
 مائٹی - برادری
 لوری (۶) محبت - لون -
 دوستی (۳۰-۳)
 لوہو (۲) رت
 لوہو کو (۶) گام جو سر -
 رت پینڈو - جھنگلی جانور
 لٹی (۳) لٹی - وڈی - کدی
 چڈی - چڈی ڈنی
 لیل (۱) رات (عربی)

م

مرمر (۲) پریشانی - حیرانی - شرم
 افسوس - ذکر - جھوری
 (۱۸-۳) (۱۳-۸) (۱۱-۱۳)
 (۱۳-۱۲) (۱۴-۱)
 مَرچھا (۱) شاہاس - آفرین

گیز (۲) کلا - میخون
 کھی (۳) کڑی

ک

کُزینون (۱) خُزینون اُت
 جون
 کڑیا (۲) پورا - خُزینون -
 چانوں
 کومائٹ (۲) گومائٹ - منجھائٹ
 غمگن کرٹ

گ

گریو (۵) (۶) روٹٹ - روچ

گ

گانو نہ وائو - گائی نہ وائی
 (۲) گالہائٹ نہ ہولہائٹ -
 خبر نہ جار
 گُری (۱) چھوٹی ہر - منج ہر -
 وٹ (۱۳-۲) (۱۲-۲)

ويگ (۶) ويچو - ويڪرائي -
تفاوت

هم

هاڻڪ (۳) ۱۳ مو - حڪمت
تجويز وارو (۲-۳۳)
هريا - هريو (۶) تازا - ساوا
۱۱ - پميل (۱-۲۲)

م

۱۳- حسيني

۱

آپائو (۱۰) ۱۵ اريان
آڙيڪا (۷) اڙون - پيچ -
ڪنڊيون
آڪاهه (۵) آڪهه - ڪٽنب -
ٺهيو - ڪڙم
آما (۱۰) انب (پارسي) - آوها
آهه (۹-۱۹)

مروتن (۲) نيورن - مارن -
بائمال ڪرڻ

ن

نجهرو (۳) پنڱو - گهرو - حصو
نسبت (۸-۱۳) (۲-۱۹)
(۲-۲۱) (۱-۲۶)
نوم (۱) نند (عربي)

و

ورم (۶) ترسڻ - دهر ڪرڻ
(۱۱-۱۳)

ورهم (۲) دن جو نسو - بره -
وچوڙو - فراق

و.میل (۵) وسيل

وهائي (۳) لوسائي - گهيري
منجهائي - هوگي ڪئي

وههم (۳) عمر - فڪر - ڏڪر -
گهڻي (۱-۲۳)

اڳري (۳) واڏو - بهتر	آن پڙ (۱۱) اومانوت - اومان
القي (۱) لتي	ڏي
امارو (۴) - انبامو - تياري	آوارا (۲) آوارو - بکڙيل -
(۲-۴)	آس پاس ڊيل - بيابان -
اميا (۶) ان ميا - ماڀڙ کان	بت
هامر - گهڻا (۱۹-۳)	اڻهڻ (۳) بچڻ
انگڙيارو (۹) ڪوبل - ڦاڙل -	اڻهارڻ (۱۰) بيهارڻ
جنهن انگڙا انڪل هجن	اٺن (۱۱) چين
اوت (۷) صحبت جي زيادتي	انور (۳) بيمثل - جنهنسان ڪو
گهڻائي - ليمت جڏهن هاڻي	برابر نه ٿئي - تمام چڱو
ارتبو آهي	اڃاڙ (۳) ڊيرانو - سچ
اوراهون (۲) اورتِي - ولاجهو	اڌ مان ٿاڻ (۶) اوچتو اڀرڻ -
(ضد - برانهون)	سوروانڪي
اورڱڻ (۱۲) هچا - ڳالهه بوله	اڍاڌت (۸) ارادو - خواهش
نهار - ڳول - هچا ڪ	برصي
(۳-۱۹)	اڳاهون آڳاهرن - اڳاهين
اوسپڙو (۱۲) فڪر - انتظار	(۶) اوري - اوريان -
(۱-۱۹)	(۱۲-۱۳) (۱۱-۱۳) اڳتي -
الاڻو (۱۲) اُن جا ٽپڙ لاڻا - ٽپڙ	اڳوڙ
لولي راولاڻو	

پ

پڄي رات (۲) رات نري -

سردی ٿي - ٿڌ پوي

پٽو (۱۲) ٺهرو

پون (۱۲) ڌرتي - ملڪ - گهٽي

پون = زمين ۲۰۰۰ - پري ملڪ

تي

پوڻا (۱۲) خبر - واقعي - گهرو

مسافري

پهروڻا (۲) ڦيرائڻ - هلائڻ (۱-۲۱)

(۱-۲۶)

پيڙي (۶) چڪي - ڪشي -

تنگ ڪري

ت

تانت (۱۰) طلب - گفتگو -

تائيداري - گهٽي

تانت ٿوڻ (۱۰) گولا ٿولا - طلب

ٿاڻو (۱۲) ڏکيو

اهڃ (۱) اڄڻاڻ - نشان - ڏس
(۱۱-۱۳) (۱-۲۷) (۱-۳۶)

ب

بامبي ٽڪر (۳) ڏڪر قبول ڪري

بان نري ٽڪر هوار ڪري

ب

بارو (۶) ٻڌي جو ٻارو

بالاڻا (۱۲) گندي - ٻڌڻ جي

شيءَ - شرط - انجام

بانڙو (۶) نار جو سامان

ٻڙ (۶) ٻاٺي

ٻڙهڪڻ (۱۱) ڪامن - سڙڻ

ٻنڌاڻا (۱۲) گندي - شرط - انجام

ٻورا ڪرڻ (۵) ٻرڙا ٻرڙا ڪرڻ

ٻوڙ وهڻ (۶) ٻاٺي سان ٻرجي

وهڻ - جام وهڻ - تار وهڻ

ٻهلياڻي (۵) نوڪريائي - همراھ

سگهياڻي

پ	ٽاڪو (۱۲) ٽڪيندڙ - ٻاريندڙ
ٻاٻوهه (۱۲) مرڪ - خوشي	ٽقصان ٻهچائيندڙ (۲۰-۳)
ٻاڙي (۹) ٻاجي - ٻانها	ٽاٺي (۲) ٽڪي ملي - جلد وڪ
ٻٽراٺي (۵) ٻٽرڻي - بسترو -	ڪٺي
ٻنڌ - وچاڻو	ٽوٽ (۱۰) ٽاٽ - ٽلب - ٽولا
ٻاٻوهيون (۱۰) مرڪيو - خوش	ٽوڙان (۱۲) ٽوڙ کان - اصل کان
ٽيو (۲-۳۰)	ٻلڪل
ٻارڪو (۱۲) واٽف	ٽولگت (۱۲) جبل
ٻٽو (۱۰) دل	ٽوٺي (۱۲) ڪاڇ - ٽوٽ - سر
ٻٽون (۸) ٻرزا	(۱۷-۳) (۲۱-۱۰)
ٻڃاڻو (۱۲) ٻڃڻ جهڙو - ٻوري	ٽي (۳) ٽنڀلاء - ٽنهنڪري -
ٽين جو	ٽنڀن (۳-۵) (۱۹-۶)
ٻران (۹) ٻلجان - ٽپجان -	ٽ
گذاريان	ٽوٺي (۲) ٽنڀ - ٽهڪ - جهلو
ٽرو (۱۲) ٽنو - ٽنان - ٽس	(۲-۲۵)
(۲-۲۰) (۲-۱۹)	ٽ
ٻريالو (۸) ٻريٽو - محبت -	ٽ
ٽانو	ٽونڪار (۱۰) آراز - ٽڪا

ج

جاڙو (۱۲) وڳو - مڃيو

جاو (۶) وڃ (هندستاني)

جڙو (۱۲) ميخ - ڪلي - نينهون

جڙان (۱۱) ٺهان - لائق ٺيان -

جوڙ ٺيان

جندبي (۲) جند - چندڙي -

ننڍو جند يا لڪر جو چنڊ

جنهنسان ساريون ۽ ٻيو ان

ڏريعدا آهن

جوڳيڪو (۸) جوڳين جنڙو -

جوڳين وارو

جيڏوئي (۱۱) گهٽوئي - وڏوئي

ج

جڙي (۲) باه جو شعلو - آلو

جڙ (۲) باه - ڪار - ساڙو -

سوزش (۲-۲۲) (۲-۳۰)

لاڙو (۳) ڪاٺ جو نڪر جنهن

تي گل اڪريل موندو آهي ۽

جنهنسان ڪپڙي کي چريندا

آهن

لوڙو (۷) هل - بند ڪر (پورٽ) =

پورٽ

لوڙيون (۲) ڪپهه جون پٺيون

ٺهر (۶) ماڻهو - عزيز خويش -

ماتت مٿ - ذات پائي

ٺهو - ٺهي (۲) ڪپهه جو ٺهو -

پوٽي

ٺٽا - ٺٽان (۸) پوٺان - پٺان

ٺٽ ٺي - پوءِ ٺي

ٺيڙيون (۹) ٺيڙو - ٺيڙا -

ٺيڙن جا نشان

ٺيڙا (۱۰) ٺاڻو - وانهڙو - زمگندر

(۲-۲)

ٺيڙو (۵) ٺيڙو - فقير (ٺيڙي يا

زال) (۱-۱۳) (۲-۱۳)

جلا

جهڪ (۳) راء جو جهونو - راج
زور سان لڳندڙ راء

چ

چانڪي (۱۳) چانڪ - چير
تر - پانير تر - چانر تر - چوانڪ

چار (۱۲) چار - بيار - محبت
طلب (۱-۲۳)

چڪ (۱۲) ذڪر

چڪ ڪرڻا (۲) پڇاڻڻا - سائڻا

چڪر (۱۲) ٿوري ماڻهي - ٽڪر -
درد

چڱي (۱۲) چڱي پاي - تندرست

چڻڪڻ (۶) ياديوڻ - ياداچڻ
(۱-۲۲) (۸-۳۱) ڏڪڻ -

چاڳڻ - چمڪڻ

چيهڙيون (۲) ٻرڙا ٻرڙا - نڪر
نڪر

چ

چرڻا (۳) بير سان ڪپڙي تي
گل جا نشان ڪڍڻ

چلنگيون (۸) دفعا - مڇا - ٿار
ڌار - جدا جدا

چورون (۳) چورڪيون

ح

حسيني (۱۱) راڳيني يا سر جو
نالو، جنهن ٻه پورائين امام
حسين جي ماءُ مائر جو راء
ڳائبو هو

د

دوساھ (۱۰) اي دوس - اي
دوست

ڌ

ڌرتي (۲) ڌرتي ٽئي - سج
مٽي چڙهڻ ڌرتي زمين گهر
ٽي

<p>ر</p> <p>راڱا (۱) جبل جا پيو</p> <p>رٿو روٺ (۹) رت روٺا - گهڻو روٺا (۲-۱۹)</p> <p>رجائڻ (۸) ريج ڏيڻ - پڇائڻ رنجاڻو (۱۱) رڻ - ڏڪ</p> <p>ز</p> <p>ڙوال (۷) ضايع - گرم - ناس - زبون - ڪريل (۲۱-۲)</p> <p>ڙاڻو (۱۰-۲۱)</p> <p>س</p> <p>ساقڻ (۱۱) سودي - گڏي - سڪاندا - سائو - عيوض - بدلو</p> <p>ساتو (۶) سوڌو - واپار - سهج عيوض</p> <p>ساجن - ساجن (۱۲) سڃڻ - دوست</p>	<p>ڏڪ (۱۰) ڦٽ - زخ</p> <p>ڏي</p> <p>ڏڪ (۲) ڏڪا</p> <p>ڏري (۲) ڇڙي</p> <p>ڏاڏوڻو - ڏاڏوڻو (۲) مڻي ميٺ - مٿانهون - مينامون (۲۳-۱) (۲۰-۱)</p> <p>ڏوٽي (۸) ڏٺ ڪائيندڙ - بھراڙي جا ماڻهو جهنگ ۾ رهندڙ</p> <p>ڏپٽ (۲) ملاقات - ڏسڻ - ديدار (۳-۵)</p> <p>ڏيهان ڏوٽوهار (۲) ڏيهه کان پيڻو - پين کان پيڻي مله جو</p> <p>ڊ</p> <p>ڊوهه (۹) دغا - ڏيڻي</p> <p>ڊوهي (۹) قسم - ساڪر - سنهن</p>
---	---

مَیجَہ (۱۱) سوردو - سان - گز	ما چا ۵۵ - ما چا ۵ (۵) سچا لب
مَچَکَکَ (۱۲) پیرا - پچھا ئیرا	شداخت - معرفت (۱۸-۱)
مَچَکَکَ	مبار (۵) ساری دت
مَچَکَکَ (۶) وچہر - فرصت	ما گھاہٹ (۶) گھت ٹیرا -
مَکَکَ (۱۲) بسی - مند - سردار	تخفیف کرنا - سازجھاہ
مَکَکَ	کرنا
مَکَکَ (۱۰) پیدا ٹیرا - چہر	ما مانچٹ (۱۰) فچھی وڈی ٹیرا
مَکَکَ (۳) بہتر - رفاقت	ما لگا کو (۱۰) سنگت وارا - دہرام
مَکَکَٹیون (۱۲) سکن واریون -	رفیق
مَکَکَٹیون	ما لگھا رو (۶) چہنسا رو -
مَکَکَٹی (۵) سلی - ڈی - ہڈائی	گھنچن
مَکَکَ (۸) سلیو - ہڈیو	ما ٹیہہ (۱۰) ڈیہہ - وطن
مَکَکَوڑا (۱۲) سبیریا - تیاری	(۲۱-۸)
مَکَکَئون	ماہ (۶) لاء - کارٹ - کارٹ
مَکَکَ (۵) پک	مبا چھا (۱۲) ہاجہ پیرا - رحبر
مَکَکَ (۱۰) خوشی - سکر -	آٹن چوڑا
آ - ایش - سینگار (۲-۳۰)	مَکَکَ (۱۲) زور - طاقت - ستیا
	مَکَکَ (۸) ڈکر - دپ - گہنتی
	گتی - ویسام

وجهدنا آمن - فرق - وچ -
ويچاندر

ق

قضاڪ (۶) تزاڪ - قزاڪ -
چور - ٿورو - ڌاڙيوال (عربي)

ڪ

ڪاري (۵) ڪارگر - ان گس
ڪارائتو - سخت - مشبوط

ڪاڙهو (۸) ڏڪر - روچ - رجھڻ
ڪچو (۹-۱۳)

ڪنير (۲) ڪنير - مون ڪنير

ڪچو (۵) ميب

ڪڪورڻا (۲) ڳاڙهو ڪڪورڻا -
رنگ چڙڻا

ڪوڏ (۱۲) خوشبوي

ڪوه (۱۲) جبل (پارسي)

ڪيميا (۱۲) اهو علم جنهن سان

نامي وغيره کي مٽائي سون

ڪڇي

سموڙيون (۹) سير - واتون -
بيچرا

سيٿان (۱۲) من سان

سيٿاڻو (۵) ساڻ - گڏ

ش

شيدا (۲) عاشق - مشتاق -
مست

ص

صحرا (۵) بيابان - هست
(۳-۳۱)

صلابت (۲) ڏاڍائو - سختي
حشمت

ع

عريان (۵) آڳاڙي - نانگي

ف

فلق - فلڪ (۱) بند يا زنجير

فانير جو قيدڪي پيرن ۾

گگھيرا - گگھيرايون (۱۲)
 گگھي داريون - جي زالون
 گگھو ڍڪين - ۲ روچ يا
 ۲ روچا ٿيون

گوھيون (۱) ڏيرا - ڏر وڪڙ
 گوئذات - گسائڻ (۱.۲۶)

گڻ

گاڻا (۱۵) جبل جا وڻ ۽ ميوا -
 گاڻيون

گوري (۱) گولي - گوليندڙ -
 گوري يا بار واري

گھريو (۱۳) - ست ٿيو - هو گو
 ٿيو

گھيڙم (۹) گڏم - درنر

گھڙ

گھٽ (۱) گھمي - هڪ طرف
 اوچتو ڏوڙ (۱-۲۶)

گھڻا (۱۲) معرڪو شادي جو -
 مجلس خوشي

گھڻا (۱۲) کڻي - ڪيڏي
 گھڻان (۱۱) هنن کان -
 هنن لاءِ (۱۲-۱۳)

ک

کڻه (۳) جبل يا ٿر جو گاه
 (۱-۳۱)

کهي (۱۲) ٽڪهي - ٽڪل

کيري (۹) جبل جو هڪڙو وڻ
 (۱۲-۱۳)

کيهه (۹) کيه - جبل جو هڪڙو
 گاه (۲-۳۱)

گا

گانڊ (۱۱) ڏوٻڻ - کٽياڻي

گام (۱۱) گائو - گوٺ

گرنٺ (۶) خرچ

گري (۱۲) گندي - سندو - ٽڪر
 (جڻين ڪمانڊ جي گري)

لميو (۱۰) نيمو	گهوڙ (۳) يادگيري - مور - خيال - پور
اوچ (۱) گول - جستجو - گولا (لوچڻ = گولڻ) (۱۳-۵)	ل
لوڙ (۱۲) لوڙو - تڪليف - ڏڪو	لاڙو ٿو (۷) لڙو - ٻار
لوڙائو (۱۲) چور - ڏاڙيوال - ڦورڊ (۱۱-۳۱)	لاڙائو (۱) لڙندڙ - لهندڙ
لوڙهه (۶) قبر (۱۸-۲)	لٽڪڻ (۱۲) لٽڪڻ - مت
لولاڪ (۷) لولتي - عاجزي - نيزاري	لٽڪائي چڙهڻ
لوهه (۲) جهولو - ڪوسو رايو	لچاڻڻ (۲) شرمائڻ - شرمندو ٿيڻ
لُهه (۱۲) نينهن - لئون - محبت	لڇڻ (۱۱) لوچ پوچ - بي آرامي
دل جو ميل	لڙاڻ (۷) جهڙو - ڏند
م	لڙيو (۷) ڏڪيو - لڪو - گم ٿيو
مالي (۷) جهڪي - ملڪي	لَسَ (۵) جبل - جبل جي لس (جيش لس بهلو)
مالپاڻمان (۵) مون وانگي - مڪان ۽ نبي جو نالو	لڪڙياريون (۱۱) لڪڻ يا جبلن وارن ماڻهن جهڙيون - لڪڙي يا ڪاڻي جهڙيون ڪل ۽ سڀيون لمو (۱۰) جبل جو نالو

وارو ٿيڻ
 مولهان - منهان (۲) منکان
 مهي (۱۲) موھجي - دل ڏي
 دل وڃائي

ن

نرڻ (۱۰) ڏسڻ - نهارڻ (۱۳-۱)
 نڪاري (۱۲) نڪي - ڪنهن
 ڪم ڪارجي نه
 انگيا - نڱيو (۱۲) نڪتا -
 نڪتو (۱۸-۲)
 نهي (۱۰) ٻڌي (۲۵-۲)

و

واجهاء (۲) واهائي - ڪي
 نهاري
 واهائون (۱) واڌائون - ٻول
 نذر
 وار (۵) ووتائي ڏني - دري
 ڪٽي وڃ

مٽ (۱۱) برابر - هڪ چٽي
 اگه تي
 مڇ (۱) گام جنهنڪي ڪٽي
 انهي مان رسا ٿا هيندا آهن

مڙو (۱) ملڻ - گلڇو

مگر (۹) بام

ملور (۱۰) ملول - منگين -
 حاضر (۱-۲۸) (۳-۳۱)

ملهڻ (۸) خوش ٿيڻ - مرڪڻ
 منجهاران (۱۳) منجهان -
 اندر مان

منڊيون پائڻ (۱۱) هڪ مٿ
 جون آڱريون پئي ٻرو جهڻ -
 گهڻو روئڻ پٽڻ

موڙ ماٺڻ (۳) ورا مارڻ يا
 شڪار ڪرڻ - جڳي شئي مٿ
 ڪرڻ

موڙ ماٺڻ (۳) سهرا ٻڌڻ -
 گهوت ٿيڻ - جڳي نصيب

وَس (۵) ريسنن - آبادي	واڪڻا (۱۰) ڳالهاڻن ٻولهاڻن
وساڻن (۹) اڃاڻا - ٽڪڻا ساڻو ٿيڻ	واڳيون (۵) ٻڌيون - گڏيون (واڳڻا = واڳو - ان ٻڌڻ)
وڪڻي (۶) ٻيزار - عاجز	وانگت - وائت (۸) وات - اوت - خيال - وات - راه
وڳڻي (۸) ٻي ڳڻي - ٻيڙي ڳڻ ڌاري - نياڳي	واء - وانو (۶) وٺون - وڃ (۲-۱۹) (۸-۲۱)
ولهي (۲) سڄي سڪڻي - ٻينو مٺي - نياڳي - ٻيڙي (۱-۲۶)	وٿرو - وٿري (۱۱) وڌيڪ - زياده - اڳيڙي (۹-۱۹)
ولنگڙي ونگي (۸) ڌنگي نياڳي - ٻيڙي (۱-۲۶)	(۱-۲۹) (۱-۳۳)
ووه (۱۲) وادلا - افسوس - هاء - ڏڪ جي ٻولي	وڄهلا (۹) رٿا - رڙو - ڏڪ ڪرڻ - پزيران ٿيڻ (۱-۲۲)
وهائو (۱۲) وهائڻ وارا - خريد ڪندڙ - سوداگر	(۲-۳۰)
وهسڻ (۱۲) خوش ٿيڻ (۵-۲۱)	وڻ وڙو - وڻوڙا (۱۲) ڌمريو - ڪاڙوڙو - ٻيڙيو (۱-۲۶)
(۲-۳۰) (۲-۳۳)	وڍ (۱۰) پيرو - موت - مهرباني (۳-۲)
ويڙهه (۲) گهاٽو جهنگ - جهنگ مڪان جو نالو - چاري ما	روسيو (۱۲) پليو

<p>۱۴ - سر سورن</p>	<p>گام جي جاء (۲۵-۳) (۳۱-۱) (۲۰-۳)</p>
<p>آڪڻا (۲) چون</p>	<p>ويسالڪ (۹) صبر - مات</p>
<p>آڳهه (۲) آگاهي - اطلاع -</p>	<p>هر</p>
<p>آرود (۲-۲) (۶-۵)</p>	<p>هالورڊ (۲) لڏندو - لڙڪندڙ</p>
<p>آءِ ڪاڙو ڪرڻ (۲) فڪر مند</p>	<p>جهلڪو - دڻو</p>
<p>ٿيڻ - متفڪر ٿيڻ</p>	<p>هاڻي (۳) بربل - لڳل - گدل</p>
<p>آدم ڳاهه (۲) نڪي اڇ يا سوال</p>	<p>هڏ (۲) رت - پڙهڻي - خود</p>
<p>ڪر نڪي ڳاهه</p>	<p>سندن رات جي</p>
<p>آڻائي (۲) استاد - قابل ماڻهو</p>	<p>هنڃ (۷) رڻ - ڳوڙها لڙڪ -</p>
<p>استاد ڳوڻو</p>	<p>منڃون</p>
<p>آڻل (۱) زياده وزن - زيادتي</p>	<p>هنڃڙو (۷) منڃ بڪي (۳۳-۲)</p>
<p>آڻل</p>	<p>(۳۶-۱)</p>
<p>آجهي (۱) آجهامي - عاجز ٿي</p>	<p>هور (۱۲) ڪپت - ملاڪي -</p>
<p>پورا ٿي (آجهڻ)</p>	<p>فڪر</p>
<p>آرڻ (۲) ميراث - ورثو -</p>	
<p>مٿي جي ملڪيت</p>	
<p>آڙو ايگمڙون (۱) زالون جي</p>	
<p>مقبار ڪٿي درهه سارا ڳهڻ</p>	



امِين (۱) امانت وارو - سڄي

اِنَّا اُحْمَدُ بِاللَّهِ مَبْرُورٌ (۱) حديث -

يعني آءِ احمد آهيان مير کان

- راءِ يعني احمد، يعني خدا

النيراه (۲) راجا جو نالو جنهن

رايو ڏياچ جو سر وڌايو هو

(۲-۲۳)

الناظر (۱) مڃڻ - قبول ڪرڻ

انگهائڻ

ب

بالا (۱) مٿي - بالابين = مٿان

ڏسندڙ

بان (۳) دنيا کان بيزار - تلڪ

(۳-۱۹)

بندي (۲) بالو - نيزو

بين (۱) وچائڻ جو هڪڙو ساز

بيڪڙ دار (۱) بينار - بندڙو -

بيڪر وٺندڙ

الْاِنْسَانُ مَبْرُورٌ وَالْاَمْرَةُ (۱)

حديث قدسي - انسان

منهنجو ڪجهه آهي ۽ آءٌ سندس

ڪجهه آهيان (۱-۲۴) (۱-۳۰)

(۲-۳۰)

التَّحِيَّاتِ لِلَّهِ وَالصَّلَاةِ وَ

الطَّيِّبَاتِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا

النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

(۱) نماز جو پاڻو - يعني سلام

آهن الله تعاليٰ لاءِ ۽ درود ۽

پاڪايون ۽ سلام آهي توتي

اي نبي ۽ خدا جي رحمت

۽ سندس برڪتون

الْحَمْدُ (۳) الحمد لله - شڪرانو

خدا جو - تعريف خدا جي

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ (۱)

اي نبي توتي سلام هجي

الْوِدَاعِ (۱) موڪلاڻي - خدا

حافظ

پوٽو (۱) گيمندڙ - ٿرندڙ (پوٽو) =

(پٽو)

پيد (۱) گچهر - راز

پهر (۲) جهڙو - وانگي - مثل

ڍول - دستور - طرح - ور

(۳۰-۳۱) (۲۰-۱)

وت

ٿان (۱) آواز - راڳ - روپ

آپ

ٿسڻ (۱) راضي ٿيڻ - خوش

ٿيڻ

ٿماري (۲) تنهنجي (هندستاني)

ٿنبو (۱) ساز وچائڻ جو

ٿنبيرو (۱) تنبورو - تنبو -

رچائڻ جو ساز - تنبي وچائڻ

وارد

ٿنبيل (۱) تنبورو - ستار

ٿيڙي () تنهنجي (سرائڪي)

ب

با جهاني (۱) باجهه اچڻ جهڙو

باهه وارو - باجهه ٿيندڙ -

واجهه ٿيندڙ - ٽڪيندڙ

بارٽ (۱) گائڻو - مڱهار - فقير

باٿون (۱) مايون - گهرڙي باٿيون

پرائڻ (۱) وچائڻ - ساز مان

آواز ڪيڻا

بنگت (۱) تير - ڪان - ٽاجويز

انڪل - وقت - فرصت -

وجه

پهڙهه (۱) مڪڙي مڱهار جو

نالو

پهڙهو (۳) پهڙو - ڪو پهڙو

(سرائڪي ۽ مارواڙي)

پ

پان (۱) لنگهرو - مڱهار - پنهڙو

(۱-۲۷)

پانڻ (۳) صورت

ٻٽ (۲) (۳) ٻيالي ۱ - ٿانور
(۱-۲۱)

ٻٽ (۲) گهٽيون

ٻڙي (۲) برابر ٿئي - پوري اچي
(ٻڙا)

ٻيرالي (۱) ٺاه سان - پوري
قاعدي ٻرستي سان - سرستي
مقان وٺي

ج

جاڇڪ (۱) جاڇڪ - گائڻو
فقير - ڏهر وڃائيندڙ - سوالي
ٻنڻو (۲۲-۳) (۱-۲۷)

جادم (۳) سخڻي - جادم چڪرو
مشهور سخڻي جام هو

جاه (۲) وڃي جاء ٿي - وڃ
دايو (هندستاني)

جمع (۲) خاطر جمع - خوش -
تسلي وارو

ڦ

ڦٽل (۲) ٿن منڍن تي هٿ

مٺي ٻٽن يعني مٺي ٺي، چاڻي
ٺي ۴ گوڏن ٺي

پ

ٻاڦ (۱) گائڻو - ميراسي -
مگهار - چارڻ فقير (۱-۲)
ٻارم (۱) ڪارنگر - استاد

ٻارسي ٻالڻ (۱) گجهه پروڙڻ
گجهي گالهه معلوم ڪرڻ -
ٻرولي ٻڃڻ

ٻاسنگ (۲) ڪاڻ - ٿورڻ مهل

سامي جي جنهن ٻڙ ڪاڻي
ٿور جي سا جي وڏل وزن يا
ٿوري کان هلڪي ٿئي ته ٻيو

ٻهڻ يا پٿر وڃي وزن ٿورو
ڪڇي انهي ٻهڻ کي ٻاسنگ
ڇون (ٻارسي)

ٻانوَ (۳) مڙس - بهادر - داتا

لنگھو - مڱڻھار (۳-۲۲)
(۱-۲۷)

جنگ (i) مڪڙو وڃائڻ جو
ساز

چوڪ (۱) چوئي تائين پيريل -
پرپر - گهڻا

چوڏول (۱) ڏولي - مٺو -
بالڪي

چ

چٽائين (۲) چيٽائين - لائين

چڙيدار (۱) چویدار - دربان

چڪائيو (۲) خوش ٿي آيو -

حرمجي آيو - لڳايو - ويهيو
عاشق ڪيو

ح

حڪمدار (۱) حڪمران -

حڪم وارو

جَنَآتِ عَدْن (۱) ڏُرآن مان -
بهشت جا باغ جي هميشه رهڻ
وارا آهن

جود (۳) سجا (۲-۲۲)

جَهَارُ (۳) بچ - خيرات پوڄا

جھم

جهانن - جهالتين (۱) (۲)
جهنگهڻي جهڙو آواز - گهنگهڙو

ساز جي ٺارڻ جي ميدان
رڪيل جون ٺارڻ آواز
وڌائڻ لاءِ جهنگهڻي طرب
چوندا آهن - رڻ رازڙو

جھجھري (۲) صراحي - گنگهي
ٺانو

جھرتا (۲) ڪرتا - ڪنجهرتا

ڪرڪا - پيو رهن - رڻ
رڙڻ

ج

چارڻا (۱) گائڻو فقير - موراڻي

ڏ

ڏس (۳) طرف - ملڪ

ڏڪمڪيا (۱) ڏهنگين ٿيا - شرمندا
ٿيا

ڏولنگهو (۲) ٺولهي بهڻي جي -
طعنو - مڙهو - عيب (۱۹-۵)
(۳۱-۲)

ڏيا (۱) قسمت - زور - هيبت

ڏياچ (۱) ڏيندڙ - نالو هڪڙي
سڄي راڄا جو

ڏيئي (۲) ملاقي - ملاقاتي -
روپو - مقابل - ملاقات

ر

راڄيو (۱) راڄو - راڄا - راڄ
وارد

راڄائي (۱) راڄو - ڳائيندڙ -
مڱهار - ڳائڻو

رڀائي (۳) رڀاب وڃائيندو -
ڳائڻو

خ

خاوت (۱) خاص جاءِ رهڻ جي

صور - گوڙو

د

دروائي (۱) دربان - درجي

سنيال ڪندڙ

دس (۲) دست - دست هر

ڊل (۲) گهڻا - دولت جا

ڊوڇا (۲) دهاڇا يا ڏليا (سون

سان ڀريل) دل - دهر - گهڻا

قيمتي

ڊول (۱) دولت - مال

ڊنار (۱) دنارو - مڪان

ڌ

ڌر (۱) خاص جاءِ - آخرين

مڪان

س	رٽول (۱) رنگ محل - نقاشي
ساز (۳) وچائڻ جو اوزار	جاء (۱۹-۲)
سائو (۲) اسانگي (سراڻڪي)	رمز - رموز (۱) گجھه - اشارو
سائيل (۱) سوالي - فقير	ڪتابو (رموز جمع عربي)
سائيل (۲) گھٽو - وقف يا خيرات	(۲۱-۲)
سائي مال جهڙو (۲۴-۳)	ڏم گيو (۳) چلي رهيو - مليو
سائو گيو (۲) سائو گيو -	ويو - مري ويو
سور گيو	رنگ (۱) تاشو - چرچو -
سائو گيو (۲) بندوبست گيو	مڙو - ناچ
سائي گيو - سائي ويو	رنگ رٽول - رنگ محل (۱)
سائي (۲) ملي - مٺ اچي -	محلات جنهن تي اندران
سائي (۲۵-۱)	رنگ نڪتل ۽ نقاشي ڪم
سائو (۲) راڳ - راڳي -	ٿيل مڃي
سائو	رڻا رڻا (۱) ڏون ڏون (۳)
سرفراز (۲) خوش - بهراء	ساز جو آواز
سوايل - مان ڏنل (۲۷-۱)	ڏوڏو (۳) چڱو - نيڪ - بهادر
سولڊو (۲) وچائڻ جو ساز	لقب راء جو
سورڪا (۱) وهڻ - جاري ٿيڻ	رڻي (۱) ڏڪر - عمر (۳)
	رڻه (۱) لٿر

صين (۱) صدا - سوال (۲۱-۲)

ش

شهباز (۳) شاهباز - هڪڙي

تسر جو شاهي. بازبکي - مشهور
ماڻهو - زماني جو هڪتا -
بزرگ (۳۶-۲)

ص

صدا (۱) آواز - سوال - عرض

صلاح (۲) صلاحيت - خير -
جڳائي

ط

طبيلا - طويل (۱) (۲) گهڙڻ
جون ڪڙميون (۳-۲)

ع

عطائي (۲) عطا يا بخشش گهرندڙ
سوالي - فقير

غ

غلامو (۲) دل - آواز - گوڙ

سڪاڄ (۲) سولو - سڀ - جڳو

مطلب هورو ٿيل - جڳا ڪاڄ

ڪاڄ - سنوار بندڙ (۱۹-۵)
(۲۱-۲)

مواپو (۲) زياده - وڌيڪ

سورٽڪ. (۱) راڳي جو نالو -

راءِ ڏياڄ جي راڳي جو نالو

سورٽيا (۱) ڳائڻا - مڱڻهار -

سورٽ ڳائيندڙ

سول (۲) سُو

سولهنديان (۲) سونهن ٿيون -

لهن ٿيون - جڳيون ٿيون

لڳن (سرائڪي)

سيڪڙو (۲) سڪايل - خواهشمند

طالب

سيلي - سيلو (۱) ڏاڳو - رسو -

ڳائي جا ڳچي ۽ ڀڄي آهي

ڏاس جو رسو جنهنجي وچ

ڪالي وڃي ڳچي ۽ ڀڄي آهي

آهن -

جو ساز (۱-۲۱) (۱-۲۷)

ک

کاء (۱) شم - ذکر

کنگار (۱) (۳) کیکر کرنا

خوش خیر عافیت - آذر پالو

کنگهار - کنگار (۱) (۲) بهادر

پهلوان - راجا - راجا جو نالو

کيڙا (۲) ذات يا قوم جنهن مان

مير هئي جا رانجهوڙ تي عاشق

ٿي هئي

گ

گدا (۳) گهڙا (پارسي)

گرنار (۱) مڪڙي - ڳوٺ جو

نالو

گڀ

ڳڙهه (۱) ڪوٽ - قلعو

ڪ

ڪٽار (۱) ڪٽارو - ڪٽاري

خدا پير

ڪماچ (۱) وڃائڻ جو ساز -

ڪمان يا ڪمانچو يا گڙ

جنهن سان ساز وڃائيندا آهن

(۳)

ڪٽا (۲) آن جا داڻا

ڪوڙ (۱) لاءِ - ڪاڻ - واسطي

خوشي کان

ڪورنس - ڪورنس (۱) تعظيم

نياز - سلام (۲-۱۸) (۱۰-۲۱)

ڪيرت (۱) گهاٽو - راڳ -

نياز - زاري (۱-۲۷)

ڪيرٽي (۱) نياز وارو -

گائيندڙ

ڪيرٽيا (۱) گائيندڙ

ڪينر - ڪينرو (۱) وڃائڻ

گهر

گهٽم گهولڪي (۲) گهوري
پري اڇلانر (سرائڪي)

گهٽن (۱) اٿڙا بستن وانگي -

جولڙا - آٿڙا - گهومانچڙا
گهرجڙا

گهنگهٽ - گهونگهٽ (۲)
پڪل - حجاب - ڪپڙي

سان منهن ڍڪڻا

ل

لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

(۱) مسلمانن جو ڪلمو -

يعني ڪونهي ڪو خدا يا

معبود سواءِ الله جي ؟ مُحَمَّدٌ

الله جو پيغمبر آهي

لهيتي وال (۲). ويڙهن ڌاريون

جو گرد ڌري ايندڙ (سرائڪي)

م

مانا (۳) ماڻو

ماڇ (۲) ٿلهائي - ٿوله

مُحَل (۱) محلات - ماڙي

مُحَا (۱) خواهش - مرضي -

خيرات

مُحَل (۳) خيرات وٺڻ -

دان پائڻ

مُحُو (۱) گهرندڙ - سوالي -

فقير - لنگهو

مُحُو (۱) لنگهو - منگهو -

ميراسي

مُحُو (۲) (عربي ملاڙ) سردار -

سکر - امير

مُحُو (۱) حويلي - مندر هندن

جو

مُحُو (۱) منگڻ وارو - سوالي

پنڻو

انجام - وعدو - قول	منگنا - منگ (۱) گھرنٹ - سوال
وچ (۲) وٹی - وچ - طاقت	کرنٹ
وڈا (۱) ساز	مہرامی (۲) مگٹھار - گائٹو - لنگور
وڈ (۱) مڑس - مرد	میون (۲) میان - سردار -
ولائی (۱) ولایعی - ومدو	صاحب - رئیس - بادشاہ
واماس (۱) نکو - گپٹی -	
ونچھارو (۱-۲۵)	
وہلو (۱) گھو - جلد (۱-۳۲)	ن
ویو (۱) ویرم - وقت - دیر	نار حامیہ (۱) قرآن (۱۰۱ سورہ)
ویٹھون (۱) منٹون - آزون	مان - یعنی - اڑ پندڑ ہام (دوزخ جی)
(۱-۳۳)	نچ (۲) پلي کري (۲-۲۲)
ہم	نہین (۳) نہ (مددستانی)
ہوک (۱) ماک - مل - ہچا	نیل (۲) گاپیتی جو وڈو عدد -
ہیانین (۱) متائین	کرڈن ۴ اربن کان ہ مٹی ہدم - بیحد - بی شمار (۳-۲۲)
	و
	واتا (۳) وات ہر - وات کان
	واچا (۲) وچن - واک - گالہ

پ

پاڳين (۱) پهرين

پاور (۱) سگه

پران (۳) سام

پڪڙ (۱) پڙ - ڪڍڻ

پڪڙ (۳) پير

پي (۱) دوست - محب

پيڙ (۱) بيماري - مرض

ج

جائت (۲) چاڻي

ڇ

چاچ (۲) لسي - بهي - جهڻ

چاڳڙ (۳) چاڳل - پنجال -

ساندارو - منڪ

چيترا (۱) زيارت جي جاء -

چتي - بيهواس ٿيڻ

۱۵ - پيرا گڻ هندي

ا

اگن (۱) آڱ ، بام

التر (۱) اندر

ألجن (۱) - رمو

ب

بچاڻ (۱) وڃڙڻ

بسات (۱) منشا - ارادو

بڪاءَ (۲) وڪائي

بلهاري (۱) صدقي - قربان

بلوڙ نهار (۲) ولوڙڻ وارو

و

وڙهنا (۲) اڇ (پارسي تشنم)

وڙوڙ (۲) وڙ

ن

نور (۲) جاء

د

د اص (۲) پانهو - غلام

د وحي (۲) هي

د ودا (۲) دونهون (پارسي ۵ د)

د هائي (۳) قمر - سهن

د يالت (۲) دينداري -

ايمانداري (انجو حد هندی ۶
ادبانت)

ډ

ډ ن ډن (۳) دولتمند - اقبالمند
سپاگو

ډ ول (۲) ډوډ

ر

را جي (۲) روجي - خوش رهي
محبت سان روجي

ريک (۳) نشان - ليک - لکير

س

سنگه (۳) ساجي مهن يا وات

وارو

سکيان (۱) سا هيليون

سنيهه (۱) نينهون - محبت -
مشق

سول بهانا (۱) طول وهاطو -

سوڙ ۴ وهاطو

سسيس (۱) سسي - سر - مٿو

ص

صقلي (۱) صيقي - صيقلگر -

ترار يون يا لوم صفا ڪندڙ

ظ

ظلمات (۱) اونداهي

ڪ

ڪاڻهه (۱) ڪير - ڪينگي

مَنجَن (۱) ماچن - مفاظگرا

مورچا (۱) گت (پارسی)

مورچه

مہت (۲) خواہش - شوق -

شہوت

میگہ (۳) تفاوت

و

وادی (۱) تکراری - چیز

کندڑ

وَرَم (۱) درم

ورک (۲) وڑ

ھ

ھو (۲) ہری - خدا

ھردو (۲) دل

گاہو (۲) کو

گَن (۳) سخت - مشکل

گُرب (۱) گت لامب یا کرڑا

جو اوزار

گ

گالٹ (۱) گنڈ

گینوار (۲) غلت

گھم

گھٹ (۱) اندر - بت منجھ

م

مازگی (۲) مَت - مَنکو

مامس (۱) مہینو (پارسی ماہ)

مَنگی (۲) گم ٹھی - گسی دھی

مسہاس (۱) خواہش - ارادو

مَنک (۱) مات

مَنک (۳) وات



۱۶ - ابیات مثنوي

۱

آب خضر - آهحيات

آبله - بيمقل - نادان

آ جزايي - نيستي جا جزا يا
يا ماما

أحدًا ليس كمثلي صدًا ليس

لي ضدي - مڪڙو ئي مڪڙو
جو مون جهڙو ٻيو ڪونهي ؟

بي پرواه جهنڊو ضد ڪو
به ڪونهي

إلني اصرت في النوم الرسول

في يد يه المثنوي وهو يقول -

تحقيق مون نند به حضرت
ر-ول ڪي ڏٺو - سندن من

به مثنوي مٿي ؟ هن ئي
جيانون

ادب - ادب سیکار بندڙ

أهني - ملح

پ

پهلوي - پديم پارسي زبان

ت

تقلب - قرط - ڦيرائڻ

تقلي - پرميزگاري - خدا جو
ڦيپ

تلقين - مدايت - سیکار

تير گيها - ارن داميون

ج

جد - گيٽو سيو

جليل الجبروت - وڏي سگهڻ
وارو

د

د قائل - دقيقا - هاريڪ ٺڪتا

ذ

ذيل - داهن

شیرن چیئن تر باطنی صابر
وغیر:

غُدود - سَقل - غافل

ق

قیام - نمازہ بیہوش

ک

کواکب - تارا

کیف مدّا اظّل - پاچو کیئن

نہ جگہو تو ئئی

ل

لا احبّ الاّ فلین - (قرآن مان)

آ؟ ہیٹ لہندژن کي دوست

نثور کان

لمن الملك - (قرآن مان) ملڪ

کنهنجو آهي؟

م

مدال - بیعزت یا خوار ڪندو-

ر

رقود - سُمهندڙ - غافل

س

سپهر - آسمان

سنائي - فاعر جو نالو، جو

مظهور ڪم هو

ص

صخرة - سخت پوٽو

صنّف الكتب الكثير

المعدوي - ليس فيها

كالكتاب المشوي - گهٽئي

ڪتاب باطني علم جا لکيا

و يا امن مگر انهن ڪو به

ڪتاب مشوي جو مت

ڪونهي

غ

غول - ڏکڻ جي ڪم جون

۱۷ - سر ھير رانجهو

ا

آر الھي - مچ باد جا

ب

باجھون - سواء

پ

پني - پنگا

چ

چھنگ - ڳي - ڪرامت -
جربائي

خ

خستي - خئي - ناراض

د

دھيل - ڏھيرو - ڏکيو

س

سھمان - سھون - ڇڙون

خدا جو مڪڙو نالو

مِعَز - عزت بخشيندڙ - خدا جو

مڪڙو نالو

مُقْبِل - خدا جي درگام ۾ قبول

ٿيل

ن

ناق - ڏاڇي - ان

نطق - ڳالهائڻ - ڪلام

نغمه - راڳ - سر

نما - ظاهرائي - ڏيک

ي

يد الله فوق ايد يھم - (قرآن

مان) خدا جو ھٿ منھنجي

ھٿن جي مٿان آھي

يسار - ڪيو - ڏائو

يمين - سجھو

ٻکين جي وهڻاجي جاء
(۲۰-۳)

آدب (۲) حجاب - خطرو

انگڙا - انگڙا (۲) عضوا - بت
جا پاڻڻا (۲، ۳-۹)

الڙو (۱) ڪچو - نادان - غير
واقف - ناآزمودگار

امت (۳) خلق - تابعدار

آهل (۳) لاڙو - ٺڪ - موڙد
نهارڻ

ب

بائي (۲) ٻائي - وائي - ٻولي
راڳني - گفتگو

ٻروو (۲) سر يا راڳني جو نالو

بِسْمِ اللّٰهِ (۲) (قرآن) مان - يعني
خدا جي نالي سان - آڌر پار

ڏين جو جملو - ٻلي - آئين
جي آئين

ڪ

ڪتابت - خط

ڪلا جا - لاٻارو - شڪار

ڪيٽي - واٽي - لاء

ل

لطفان - محبوب

م

منجهين - مڙهن - وڇون

ن

نسي - پٽا

۱۸ - سر ٻروو

ا

آٿار (۰) اثر

آهرو (۱) آکيرو - مڪان -

ٺوڙ (۱) سڱن جو ٻيڄ - وڙ -
ڊوڙ

ڄ

ڄاڄي ماڄي (۲) شادي جا
شريڪ - ڄڄ وارا

ڇ

ڇلو (۳) بيٺوفا - رڌيل - ڦرندڙ

ڙ

ڇٺيان (۱) ڇن ماٺه کان

ڍ

ڍوڙ (۱) ڌڪ - ڌرد

ڍونڙ (۱) ڍونڙ - سونڍ

ڍونڙ (۱) ڍونڙون - ڇٻي -
نوڪري

ڍ

ڍلائون (۳) عيب - بدنون -

ڍڙايون

پ

پڙ (۲) پيسان - پيسان - پيسي
پ - وٺ

پنڇو (۲) پٽي - قبر

پوٺو (۲) ڪارا - ڪارا ڏينڀو

ٺ

ٺوڙ (۳) پڇاڻي - پڇاڙي -
آخر

ٺ

ٺاڻا (۱) وقت - طعنا (۳۰-۳)

ٺوهه (۱) - ڪڙا - نوم جهڙا

پ

پالهيڻ (۲) پوءِ تي - پٺ تي -
پاڻهي (۳۰-۳)

پڙ (۲) گچجهه گرم ۱ - لڪ
چپ ۱

پروَس (۱) پرائي وس - پيوس

س

سال (۱) جڳي - سالر

سالنگهيڙا (۳) جايون - وٿارا

سنگ - سوراخ

سائين (۲) ڏهلي - مالڪ -

خدا تعاليٰ

سندھو (۲) آهستي آهستي

سکرڻا - پيدا ٿيڻا - ٺهڻا -

جڙڻا

سٺيلو (۲) سڪيلو - ترار

سوگند (۱) سنهن - قسم (۲)

ش

شعور - شعور (۲) فضيلت -

سايقتو

شڪيلو (۲) سڪيلو - سٺيلو -

ترار

شهور (۲) شعور - عقل - سمجهه

ص

صمد (۱) هي ٺيڙ - هي پروا -

خدا جو نالو

ط

طاقيون (۱) درجا طاق بند

ڪرڻا - درهوري ڇڏڻا

ع

عاجيب (۱) ماحبوب - ٻرين -

عاجب جهڙي

ق

قال قبيل (۱) گفتگو (۳۱-۷)

قريشو (۱) رڙ - احسان - ڀلائي

ماحببت - مائنتي - نسبت -

لاڳاپو

قضاڪي (۱) قزائي - قرامار -

ظلم زبردستي

ڪ

ڪاٺي (۲) ڪڪ - ڪلر - ڪانو -

ڪرنگل - ڪرنگهر (۱)
ڪالب - ڪيچان بت - ڪنيءَ
ڪو هڏو - بت جي هڏن جو
ڪاٺ يا پھڙو (۱۹-۹) (۳۶-۱)

ڪڻڪي (۲) ڪهڙي (پارسي)

ڪڪيڪ (۱) ڪنار جو پتو، جو
ڪوڪر وٺي گهڙي سان
ڊوڙندو آهي

ڪوڙ (۳) ڪروڙين - ويهون
گهڻا

ڪوسا (۳) ڪسي وارا - ڇڙيل
ڪاوڙيل

ڪ

ڪوڙ (۲) ڪپڙن کي ڌڪ هڻي
ڪوڙڻ جيئن ڪٿي ڪندا آهن
ڪوڙڻ (۲) ڪپائڻ - ڄمائڻ -
بهارڻ

ل

لاڳ ورائڻ (۱) اُن تي چڙهڻ
لدو وٺيا - ليدو وٺيا (۲) (۹)

ليداطي مان

لداٺو - ليدو وٺو (۱) شهر جو نالو
لڳي (۱) لئون - ماحبت

لوڙي (۲) لوڙيل - ڪاليل
(۲-۲۱)

لوڙي (۲) هڪڙي ذات جا
ماڻهو - لداطي جا رماڪو
(۹-۱۹)

لوڙي (۲) لداطي ر

لوڙيا (۲) لداطي جا رماڪو
(۹-۱۹)

ن

ناگه (۲) ناگام - اولهتو

نر (۲) نرو - بيمل (پارسي)

ي

باگي (۱) باغي - نافرمان -
 ٽريل - فسادي (ترڪي يا
 پارسي)

۱۹ - سر مومل رالمو

ا

آديسي (۳) - فقير - زاهد -
 راهب (۱-۲۱) (۲-۳۳)
 آسائتي (۱) اميدوار - آس
 رکندڙ
 آڪرا (۵) گهڙا - زوردار
 آڪري (۳) ڪاوڙيل - شوخ
 مهانگي - گهڻي قدر يا قيمت
 واري
 آڪون (۵) اڪروت - ميون جو
 لهر

لهال (۱) خوش - تازو (۲-۲۱)
 (۱۰-۲۱) (۲-۳۰)

و

وامس (۳) هو - خوشبود - ڏوپ
 نالو

وَتُوا صُورًا لِحَقِّ وَتُوا صُورًا لِّصَبْرِ
 (۱) (قرآن مان) - يعني باظهر

صلاح ڪندا رهو حق سان ؟
 باظهر صلاح ڪندا رهو صبر
 سان

وڪڙيون (۲) وڪڙيون -
 ورايون
 وئي (۲) ڪنٺار

هم

هرڙائي (۱) ملڪائي -
 خيسائي
 هم (۲) هم - ڏڪر
 هٿل (۱) فڪر ڪرڻ - سمجهڻ

اورڪي (۲) رمان ڪئي - حال اوريو	آڳيون (۶) ٻاميون اُپائجڻ (۱) (۲) اَبُ يا
اورگي (۳) گفتگو ڪئي - مال بيان ڪيو	دونهي بر ڪارو ٿيڻ - بدلجي وڃڻ
اولاڪو (۲) اَلڪو - ڪو - ارمان (۲۱-۸)	اُجهي (۱) وڻي ارتو (۲) ڳاڙهو - رت - رت جهڙو ٻاڻي (۲۱-۳)
اٿان (۲) اٿان - مغان	لازم (۲) اَرر جو لباس - بهشتي پوشاڪ - حورن جا ڪپڙا
ب	اڳلائي (۲) گدلائي - ميراڻي عيب - ٻڌي
باڪون (۱) شاخون	الماس (۳) مِيرو - وڏو جو اوزار - ترار - وحدت (۲۱-۶)
ٻڃايون (۹) ٻڃايون	انهور (۳) لهار جو هڪڙو اوزار ضلين چڪي ڪڍڻ لاءِ
ٻري (۳) بيزار - تارڪ (پارسي) ٻرڻت ۾ گذار بندڙ - صاف صفا - آزاد	اَلتڪ (۱) جڻو - جسر - بدن اوپڻ (۶) ڍڪڻ (۲۱-۹) (هندستاني - اوزار)
ٻڱڻا (۹) چمڪڻ	
بيڪاري (۳) بيڪه وٺندڙ - پنڌو فتير - پرديس ۾ بيڪه لاءِ ويندڙ (۲۱-۱)	

ت	ب
تارا (۳) اکين جا تارا	ٻاٽ (۲) مسافر - پاڻو
ٽال (۳) فريب - صورت - ڏيکھ ڊول	ٻانگ (۱) صبح جي نماز جي ٻانگ - فاجر - آسر
ٽبرون (۳) ڪهاڙيون	ٻجهان (۹) بوجھ کان - عقل حواس کان - آ؟ پانيان ٿي تر - شايد
ٽراڙو (۵) ترازو - ترازو سامي (۲۶-۱)	ٻسٽ (۳) ڪدم - آر پار - ساميون - تمار جلد
ٽراء (۳) ترائي - ندي جو ڪنارو	ٻياھ ٻڌڻ (۲) گڏ ٿيڻ - انبرھ ڪرڻ
ٽور (۳) (۶) طعنو - ٻهڻو - ڌوراڻو - هڪ چيڏي - هڪ سرتي	ٻان - پاڻ (۵) گهر - پاڻو - وڻاڻ (۱-۲۱)
ٽوشڪون (۵) توشا خانو - جوامرن ۽ مٿيارن ۽ ٻئي سامان رکڻ جي جاء (۲-۱۱) بسترو - هنڌ	ٻيوٽ (۲) خاڪو - مٽي - ڦليلار ٻڙ (۶) هٿيار - قابل (۳-۶) ٻنگ (۱) رواو - شڪست - ٻاڄڻ ٻڙ - هيبت - ڊپ (۲-۲۲)
ٽن	
ٽڪاڻا (۹) گهر - جايون	

تي ڪرڻ جو ڪپڙو - رڻو
 ٻهاڪو (۵) چوڻي - عرب المثل
 ڏور اهو - پيغام

ٻڌي (۴) فڪر مند - ڄمڻ -
 پوءِ تي

پيڪا (۶) ٻي جي پاسي جا
 مائت - پيڪا

ڦ

ڦليل (۱) سُر و تيل

ج

جبات (۹) جنو - گڏ لو - وڻ
 جتي (۹) جهٽ ۾ - هڪدم -
 انهيءَ

جڙڪا (۳) ڄمڪڻا

جڙ (۶) ننڍو گهوڙو جنهن تي
 اڃا زين نه هئي داڄي

ڄڳت - ڄڳت (۶) جهان - خلق
 (۲۱-۲) (۲۲-۱)

ڦول (۹) شيع - اسباب - سامان
 مال متاع

ڦيڙو (۱) تي تارا آسمان ۾ -
 بُرج جوزا

پ

پاراڻو - پاراڻو (۵) پيغام -
 ڦوراڻو

پاڻياريون (۹) پاڻي واريون -
 پاڻي پريهندڙ

پاهه (۵) ڳاڙهو رنگ - ڪتڻ
 يا رنگريزن جو مصالح

پڄتيج (۴) درتئي - هٿ ڪڍي

پڙين گاڏيون (۵) سرهيون -
 خوشبودار - جنهن ۾ سرهاڻ
 جون پڙيون پيل هجن

پڙهيا (۳) پڙهيل ماڻهو - عالم
 علماء

پندت (۳) مندن جا پڙهيل ماڻهو
 پوڻو (۹) پوڻي - زالن جو مڻي

چال (۲) تپ - مرط جهڙو وڌو
تپ

چوهه (۲) عشق جو غلبو - برم
جو طوفان

ح

حاجڪين (۳) حاجڪين -
حڪين

خمير (۳) نالو راطي سومري
جو - امير - راطو - سردار
عمر سومرو جنهن ماروئي ني
هئي (۳۱-۱)

خ

خستوري (۳) گستوري - گستوري
مشڪ

د

دَم دَمِي (۳) نورو هڻي -
سام کڻي

چ

چاڻپ (۸) ناز نحرود - لا -
انگل - آر (چاڱلو انهييان
نڪتل) (۲۳-۱۱)

چناتو (۹) روشنائي - سو جهرو
لشداري - تڙ ۽ مڪان جو
نالو

چٻ (۸) مات - صبر
چرو (۵) کهنباڻين يا رنگريزن
جي ديگهه - گنڀ - چرندڙ
جانور

چرهو (۵) چارو گام

چنبيا يا (۲) گل چنبيلي جي
تيل پر پريل - سرما
چون مس (۹) چوگرد - چوڌاري
جڻين طرفين

چ

چاچو (۵) چاچوڙي

ڈوڈيون (۲) چيڈيون - سرتيون	ڈونهن (۲) (۹) دونهن -
ڈونرا (۹) اچا - ميلا	كارهن - سيهي (۳۱-۳۲)
ڏي	ڏهوڙجن (۳) دملجن - هيبت
ڏون (۲) نه (سرائڪي)	رپوڻ
ڏيسارو (۵) ڏسندڙ - رهندڙ -	ديوان (۲) سردنتر - وزير -
ڏيساور وارو	مئلدار
ڏيگان (۱) ڏسان - نهاربان	ڏي
(سرائڪي)	ڏچاڻيون (۳) ڏهاڻيون -
ڊ	مالڪاڻيون - رائيون
ڊيڪٽ (۲) وڌا ماڻهو - سکر	ڏروڙي (۵) هيبت وارو -
ڊي	نڌڪو
ڊاٽي (۱) ڊت جار جاڪو	ڏمٽ (۲) بهادر - پهلوان -
ڙ	نڌاور
رائوڙيون (۶) رالوڙيا راجپوتن	ڏاج - ڏوچ - ڏوچ (۱) ڏچا وارا
جون زالون	جهنڊي ڏٺي - ناميو - سردار
ڙاڙل (۲) سچن - درست -	آن
محبوب (۲۱-۲۲)	ڏوڙون - ڏوڙون (۲) زالون
	عورتون - جانورن جون
	جماعتون

ريخان (۱) پاڙون - بيخون -

ريڏائي (۲) ارڏائي - ڏنگائي

حرکت - رُسلو - انگل
آر

رَيج رَيو (۹) عادت تي بهيو

ريکان - ريخان (۱) پاڙون -

گنديون - بيخون

ريڪون (۳) ڏندن جون پاڙون
ڏند

ريلو (۱) (۱) وهڪ - خواهش

ڪشش - دل جو ميل

ز

زَڙون (۳) ضرئون - جبرايون

زبردستيون

س

ساج - سا جهه (۵) سجهه - وجهه

سا چو ٿيڻ (۶) تيار ٿيڻا - اٿڻا

سنبرڻ

رائون ڪرڻ (۲) ڏانهون ڪرڻ
گو ميون مٿڻ

راجپوت (۳) ذات - وڃن پارائين

جي - اصل راجپوت يعني
راجا جا پٽ يا اولاد

رَجهڻ (۲) رنگن

رَيس (۹) رسو

رَڪ (۶) ڪپ - ڪائي

(جا رڪ مان چُونڊي آهي)

رَڻا (۶) ڏپ - خوف - ٿهر -

ڪوس - خونريزي (۹-۱۹)

رَوَ (۹) هاڻي جو وهڪرو - جبل

جي نئي - رت

رِهاء (۱) رهائي - چڱائي -

مناسب آهي

رِهارو - رِهارو (۱) ٿاڻو

رِٺو (۲) گڙهي رنگ جو ڪپڙو

يا بوجڻ

سند بون ڪرڻ (۲) جابون
ڪرڻ - وڃو ٿيون ڪرڻ -
تمام ٻري وڃڻ

سوائِي (۲) ڪسر - زياده -
هٿو

سو يو (۱) راطو - راطي جي
ذات

مو ٺهائڻ (۲) سونهو ڪرڻ -

واقف ڪرڻ - گستاخ ڪرڻ
هيران

مهس (۸) هزار

مينهن (۲) مينهن - شهر -
پهلوان

ط

طبل (۳) دهل - ڏڪڙ - طبل

وڃائڻ = خوشي ڪرڻ - فخر
ڪرڻ - وڌائي ٺڪارڻ

ماڳ (۲) چڪ - تارا - ڪشش
۽ طلب عشق جي

ماڳاهڻ (۸) سمجهڻ

سامي (۳) سوامي - هندو فقير
(۱-۲۱)

ستاڻو مانگ (۱) ڏاڍو لاچار
سخت امت

سچ (۵) نظر ڪر - ٺهار - اڪيون
ملاء (سجڻا)

سُراهجڻ (۵) سُرهو ٿيڻ -
واسجن

سَزي (۳) سَر - مالها - هار -
نَسبيج

سَري (۲) شراب - محبت -
شوق - سڪ

سُنن (۳) ملڻ جو ٺهراءَ - انجام
سڏ - واعدو (۳-۵)

سنامي (۳) هندو فقير (۱-۲۱)
(۲-۳۲)

لٺ يا لڪڻ (۲-۲۰)
(۱۰-۲۱) (۷-۳۱)

ڪالينڊر (۵) گاني اُن جي

ڪَپڙ (۳) ڪپار - سي -
ڪنارو - جبل

ڪَپڙ (۳) ڪپڙ

ڪَتيون (۱) ست تارا - چڱو
تارن جو

ڪَرموڙڻ (۱) ڪنارو ڪرڻ
لهڻ

ڪَرمي (۳) ڪرم يا بهراني
ڪرڻ وارو - چڱي ڪرم يا
نصيب وارو

ڪَڙهن (۲) سڙڻ - جوش کائڻ

ڪَڻ (۹) ڪڻ - پسند -
خيال ۾

ڪَڙڪڻ (۵) ڍل جي ڪڻ
چڙ - حصو - رنج

غ

غڙي (۳) ماتر - ڏڪر - شادي
جو صد

غير گمان (۵) ڏڪ گمان -
بهو گمان - ڪارو ۽ وٺڻ جهارو

ق

قنائون (۵) تلبو جا پردا جي
تنبن وانگي ڪم ابتدا آهن
(۲-۳۵)

قنديل (۱) جهاو شمعن ٻارڻ جا
(۲-۳۳)

ڪ

ڪاڙي (۱) فقير - سنڀالي

ڪاڪ (۱) نالو ماڪ ۽ ندي

ڪانهر جو جعي مومل رمدي
مئي - ڪاڪ جو پاڻي
(۲-۱۹)

ڪاڻ (۳) ڪم - مطلب - مدعا

ک

کُري (۳) سڄي - ٻڪي
(۲-۳۰)

کُڻپ (۱) دٻڻ، جنهنهه کڻي
ڪيڙا ڏکڻ کان اڳي وڃڻي
ڪاڙهيندا آهن

کُهه - ڪيهه (۹) گامهه - ڪڪه
هتي - دڙ (۲-۲۱)

ڪيروول (۹) هڪڙي قسم جي
ول يا پوڙو

ڪيروئون (۱) ڪير جهڙيون -
ڪيرڻي جهڙيون - وڻ جو قسم

گ

گاروڙي (۳) موالي - هست -
نشئي - جوگي فقير - نانگ
رندڙ (۵-۱۶)

گجر (۳) خوبصورت زال

ڪڪورچڻ (۲) رنگچڻ -
گاڙهوئين

ڪڪوري (۱) گاڙهي

ڪڪو (۲) ڪڪن جي بڻڻي -
ڪڪو ۽ ڌوڙ مٺين ۾ وڃڻي

ڪل (۳) ڪاپار - مٿو

ڪمالي (۲) پوري - سڄي -
ساري

ڪڪو (۲) ڪڪو - لڪي
ٻاهر نڪرڻ

ڪورو (۳) وڍ - ٿڪ (ڪورو
مان) ڪنارو ڪپڙي جو -
ٻئي - رنگ

ڪوٺو (۳) ڪنول گل - ٺوٺو
مڪڙو سرهو گامهه (۵-۱۶)
(۱-۳۶) (۲-۳۵)

ڪهڪ (۲) ڪهڪاو - ايندڙ
رنج - ڏڪ

ڪيفيت (۲) حقيقت - خبر

لا انگونڊو (۳) لانگوني وارو -
جنهنڊجو ٺٺڪ ٻڌل هجي -
فقير

لاهه (۵) ست - چال - ميل -
لاڙو (۱۹-۹) (۲۱-۸)

لپاٽ (۲) جيات (پارسي طماچر)
لپيٽن (۳) ويڙهن - ڍڪڻ -
لڪائڻ

لچاڻون (۸) شرمديون
ليڪه (۸) ذرو - ٿورو (۲۰-۳)
(۲۹-۱)

ٺوٺو (۲) ٺوسيو - کاٺو - سچو
ٺيو - ويهان ٺيو (۲۰-۳)

ٺوٺيس (۱۹) ساڙيس - چلايس
ٺوٺو (۲) ٻڙ جو پاسو - ڪن
جو پاسو

۴

مالها (۳) مٽڪن جوهار - تسبيح

گنجميل - گجويل (۳) مڃاز -
حسن - ظاهري - سونهن -
ناز انداز

گنگهو (۵) ٻهروچاٽين جي
پوشاڪ - وڏو ٻهراڻ

گوجرو (۶) گچجر زالن جي
رهڻ جو

گ

گجوني (۶) گجواني - ساڳي
گوت جا

گهر

گهونيا (۶) گپوت - ورد - سوار

ل

لاڙي (۸) ريشمي ڪپڙو - ٻٽ
جو پيشگير - اڳڙي

لامب (۳) جا شي لاهجي يا

مکجي - مشق - محبت -
لاٺو

موريا (۸) گام وانگي دري
 چارا - پيدا ٿيا
 مهارو (۱) پردو - ڪت جو پردو
 ڊڪيل چيرڪ
 ميتل (۲) ڊڪن - مٿان پوڄو
 ڏيڻ - جڻين فرهي جا اکر
 مهت سان ڪبا آهن - ڦٽ
 چٽاڻا

مِيندرو (۱) راڻي جي ذات -
 راڻو (۱۹-۵)
 ميو (۹) متارو - ٿلو

ن

ناڪيلو (۵) ناڪيلي
 نراو (۳) نر - مرد - گهوت
 نرجا (۸) بيشورم - اٺ ٿيڻ کان
 پري (۲۱-۲)
 نڪ نرجائي (۸) بيشرمي -
 پياڻيائي - چٽ - نظريحت

ماموئي (۲) گهاتو - آهي مالهور
 جي مڪڙي مٿل جوڳي جو
 رڌل گوشت کائي مست ٿي
 پيا ۽ مخفي اسرار ڪشف
 ٿي ٿين جنڪي ٿي جي حاڪم
 مارايو ۽ انهن جون - جون
 بيشگويون ڪنديون ۽ بيت
 ڏينديون ويون

ماڻو (۲) انگل - آر - ناز نحرور
 ماهه (۳) چنڊ
 مسٽر پارا (۳) مصلحت وارا -
 ڏاما - عاقل

مڪت - منگهت (۳) چٽ
 گهوت جي مٿي تي رکيل يا
 بدل شي (۲۱-۲)
 منير (۳) منور - نور وارو -
 روشن - چمڪندڙ
 حوالي (۲) مست - نشي -
 شرابي

ردفق دارد	نڪون (۳) خرابيون - چنڊيون
وڙونهڻ - وروڻجڻ (۵) سڪڻ	پاڻي ۽ جوکڻ دن - نڙون
پنهنجي منهن گذارڻ -	نڪون (۳) تير نڪون
فڪر ۽ ڳڻتي رهڻ - وندڙڻ	نعي ويا (۱) لهي ويا - لڙي ويا
وسهه (۹) وينام ڪر - قسم	نياڙ (۲) انصاف - عدل
آدي	نيس (۲) خيال - آڌما - سينگار
وڪر (۵) وڪار - ويڪ -	نيس (۲) ڏند - جواني - پڪائي
عيب - بيماري - پریشاني -	واجهه وجهڻ (۵) راجهائڻ -
ارمان	ڪرڻ - نهارڻ
وڙهڻو (۱) مرد - پتار (۶-۹)	واسينگ (۶) نانگ - وار -
(۱۹-۵) (۱-۲۳)	زلف
ونگميٽو (۱) وينگس -	واسڻ (۳) خوشبو اٿارڻ -
خوبصورت - سهڻو - سينگاريل	سرهو ڪرڻ
وهه (۲) ڏڪر - نينهن - محبت	وامو (۴) واس ڏيندڙ - پوئر
ويوا (۹) مڪدم - انهي وير	وامس وڙنيون (۵) خوشبودار
ويواڻڻ (۲) بيراڻڻ - حيراني	رحمون
دنيا ترڪ ڪرڻ - اداس	وداع (۳) يوڪلاطي - الوداع
	ورنار (۳) درن ٻارنگ دارد -

اچھڙ (۲) گھمڙ - ڦرڙ - ڀڄڙ
ڳاڇڙ - مارڙ (۲-۲۱) (۱-۲۶)
(۱-۲۷)

اوڻيون - اوڻيون (۲) پاڻيءَ
چون ڪليون - نڪنڻيون
سانداريون

اويسي (۳) انهي طريقي جو
ماڻهو جنهنڪي سڏي خدا کان
مدانيت ٿئي نه ڪنهن مرشد
وٺڻ سان، جئين اويس قروي
کي ٿي مٿي -

ب

باهوني (۹) ننڍڙي بام -
دونهن

براد - براد (۹) سد - روزي
چاچ - ڏو - خوشي - جج

برتن (۹) تانو
پريان (۱) پيگل - بام ٿي
بيڪيل - سڙيل - جليل

هر

هالاري (۲) هالار جو - هالن
جو - ڳاڙهو

هاها هو هدميس (۲) شور - شوغا
هنبس - هوڙ هوڙ - نهايت
خوشبودار

هول (۳) ڊپ - خوف - هيبتون



۲۰ - سر کاهوڙي

ا

اند (۳) - وڙ گداز - پگهرڙ

آراڙان (۳) گهائي جهنگ مان
وڙهندا -
آرڙاهين - آرڙهين
گرم موسم

آڙي (۳) آڙ ٻڙي - آڙ ٻڙل

ڳالهه - سواء ٻڙڻ جي - سواء
ٻڙ يا سڃاهه جي

علم
پُر (۳) افسوس - ارمان - هل
طاقت - زور

پ

پڪاڻا (۱) ڀريل (۱.۲.۲)
پُور (۳) خبر - واقفيت
پُور (۱) گهمڻ - ڦرڻ

ت

تُل (۱) برابر - مت
تمام (۱) پورو - نيست ناهو
زبون

ت

تمڻ (۱) هنجون هارڻ - روئڻ
گهوڙا گاڙڻ

پ

پٽ (۳) چڱي غذا - چڱو ڪادر
جماعت

بصير (۳) ڏسندڙ - بصيرت وارا
دل جي اکين وارا

بُعد (۵) دوري - پراڻو پنڌ -
(قرب جو ضد)

بُغض (۵) ڪينو - دشمني -
حُسد

بڪيا (۲) بيڪ - خيرات

بگري (۹) جهولي - گوڙي

بگرن جي - زنبيل

بَي يَبْصُرُونِي يَسْمَعُ (۵) حديث
ڏسي جو پاڻو يعني مونسان
ڏسي ٿو ۽ مون سان ٻڌي ٿو

لِيْ اُتِي وَيُنْطِقُ (۵) حديث
ڏسي جو ٻيو پاڻو - يعني
مونسان هلي ٿو ۽ مونسان
ڳالهائي ٿو

ب

بڏ (۱) سمجهه - عقل - هوش -

ڏ

ڏٺ ڪرڻ (۱) ڏٺ گذ ڪرڻ
ڏٺ تي گذران ڪرڻ

ڏ لال و نگر نوٽ (۳) جبلن جا
جاڙها ۽ لاما - معيان ٽڪر
ميدان ٽڪر (۱۲-۱۳)

ر

رُهون (۱) روم - جبل
رُون (۳) پٽي - خاڪ

س

سا لپڙ (۳) گذريل ڏينهن جي
بادگيري - سببت - تياري
سنبرڻ

سَنپ (۲) نانگ - نقصان -
اهنج - ايذا

سَنڊ (۱) ٿانو - ڪينگر - لوڻا

سنهپ - مولهپ (۲) واقفيت
هدايت

پَٺ (۳) پيالو - ٿانو - پٺڻ جي
ٺولهي (۲-۲۱) (۲-۲۱)
(۱-۲۲)

پُوڙب (۳) (۳) اُڀرندو - اڀرندي
جوماڪ (۲-۳۳)

پورٽ (۳) پيچرو - رسر
(۱-۲۱)

ج

جا بان (۱) بهان - بر - پٽ
صحرا

جنگ (۱) پيادر - تير

چ

چَهه - چِهه (۱) نهايت - انت
(۲-۲۱)

چهن - چيهون (۱) برزا برزا
ذرا ذرا (۲-۲۲)

ڍ

ڍلڻ (۱) گودڙي (۲-۲۱)

(۳) ٽڙ ٽيون - جانورن ڦاسائڻ

جا اوزار جي شڪارين وٽ

رهندا آهن - دام

ڪيائون (۱) ڪيائون

ڳ

ڳهلو (۱) ڳهليو - پورڙو - اڻ

مجهو - بي عقل

ل

لا مڪان (۱) جتي يا جنهن تي

ڪوبه مڪان نه هجي -

وحدت جي منزل - لاموت

(۱-۲۱)

لڏا (۱) لکيا

لکيا - لکيو (۱) ڏنا - هي

ڪيا - معلوم ڪيا (لکڻ)

(۲-۲۵) (۱-۳۱)

لڏڪا (۲) لڏڙا - مندا (پارسي

لڏ)

مڪڙو (۳) مڪندڙ (۱-۲۷)

ڪ

ڪهري (۳) غلط پير يا پيچرو

پيراهي - گمراهي

ڪرڪڙا (۳) آهستي آواز

ڪرڻ - ٻولي ڪرڻ (۲-۲۵)

ڪرڻدان (۳) غلط رند يا رستي

مان - نه سڻين رند تان

ڪٽي ڪٽائڻ (۳) ماڻه وڙهڻ

ڪندڙ (۱) ڪوندر - چوڪر

جوان ماڻهو

ڪٽڪڙا (۳) آهستي آواز ڪرڻ

ٻولي ڪرڻ (۲-۲۵)

ڪوٽ (۳) غلط واٽ - پيراهي

گمراهه - اوجھڙ

ڪوڙڪ ماڻههءَ (۳) گوڙ

ماڻهن جو

ڪوڙڪون - ڪوڙڪيون

۲۱۔ سر راهگلي

لوسو (۱) لهن۔ کاہن۔ بچن

م

مصلحت (۲) مصلحت۔ صلاح

مل (۱) دت

و

ورد (۳) مر۔ پلي۔ چگي۔ شل

اٺين مڃي

ورجڻ (۳) دمن

وله (۱) کلي هوا۔ سردې۔

ٺڌ (۳-۲۱)

هم

هرا (۲) تازيون فاسيون شيون

مريون۔ پٺل۔ سڀڪي۔

هرشي

هو (۱) هو۔ خدا تعالٰي (عربي)



اچاري (۲) نشانن وارا۔ ٻارن

وارا۔ ڪمن دلرا

اڏيس (۶) جوگي ڦهرون جو

سلام۔ بندگي۔ نياز

اُڙ (۲) رضا۔ خواهش۔ قرب۔

جام۔ انگل (۲-۲۶)

آرامان (۱) آرام کان

آسانو (۶) سٽيا۔ آسانس وارا

آس يا اُميد وارا

آلايشان (۹) آلايش کان۔

ڪدورت يا ميل يا گندگي

کان۔ ٻاهدي کان۔ پرچن کان

ڪس يا ڪف کان جاسون

پر مليل رهندي آهي

آلود (۹) آلودو (پارسي آلوده)

تنديل۔ مليل

آب (۶) ابو۔ بي۔ بابو (عربي)

ري سار يا سنيال - بيخبر
(۳-۳۰)

آسکه (۷) (۸) بيداري - اوجاگو
بي آرمي - بيخواهي
آفزود (۹) زياده (بهارخي)

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ (۱۰) قرآن
(سوره ۳۲) مان - يعني الله
تعالیٰ پنهنجن هانهن سان
لطف ڪندڙ آهي -

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ (۵)

قرآني (سوره - ۲) مان - يعني
الله تعالیٰ ايمان وارن کي
دوست آهي ۽ انهن کي اُڻندڙي
کان ڪڍي - وڃڻي ۾ تُو
آڻي يعني هدايت تُو ڪري

الَّذِينَ آمَنُوا بَيْنَ الخُوفِ وَالرَّجَا
(۱) حديث - يعني ايمان
خوف ۽ اُميد جي وچ ۾ آهي

أَبْنَا - ابينا (۱۰) بيٺا - ٿامر
رميا

أَبٍ سِرًّا (۱۰) آپ سنوان -
آسمان سان يا انجي برابر -
آسان جا سير ڪندا - ٺهي
سیران - مٿو مٿي ڪري

أُپِينِكَ (۹) مٿي پير - اٿي مٿن
پروري سمعني جو فڪر ڪرڻ

أُجِنَّارُونَ (۱) رٿن جو دانڻون
اختياري (۱) سندن اختياري
اختيار يا پسند ڪن

أَدُوها - آدونها (۱) آڏمان -
جوش

أَدُ لَگِيُونَ (۹) آڏ پوريل
(اڪيون) آڏ هڏ ٿيل

أَرْجَى (۱) اڳ - پري - ڏار
بيزار

أَسَارُو (۲) بي - بيخبر - بيوسلا

حديث - يعني تحقيق خدا
چڙهو يا هڪ آهي ۽ هڪڙائي
يا اڪئي کي پسند ڪندو
آهي (۱-۲۷) (۱-۳۰)

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ (۱۰) قرآن
مان - يعني تحقيق خدا تعاليٰ
وڌورزق پويچائيندڙ آهي
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (۱۰)

قرآن مان (۱ ۽ ۳ سورة) -
يعني تحقيق الله تعاليٰ
نيڪي يا احسان ڪرڻ وارن
کي دوست ٿورکي

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ (۱۰) قرآن مان (۲)

سورة) يعني تحقيق جيڪي
ايمان ٿا آڻين ۽ چڱا ڪم ٿا
ڪن (تڪي بهشت ۾ جاء
ملندي)

إِنَّ الَّذِينَ قَتَلُوا الْمُؤْمِنِينَ (۱۰)
قرآن مان (۵ سورة) يعني

لُحِبَّ لِلَّهِ وَالْبُغْضُ لِلَّهِ (۱۰)
حديث - يعني دوستي ۾ خدا
ڪارڻ گهرجي ۽ دشمني ۾
خدا ڪارڻ

لِعِشْقِ نَارِ اللَّهِ إِذَا وَقَعَ (۱۰)
عربي قول يعني عشق جڏهن
ظاهر ٿئي ٿو تڏهن خدا جي
پاڻ آهي

لغت (۹) محبت - دوستي
لِقَوْمِ أَخِ الْمَوْتِ (۱۰) حديث
يعني ننڊ موت جو پاء آهي

لَوْهَيْتَ (۵) الله ٿيڻ - خدا
جي ذات - خدا

لِيرِ (۷) سَتَ - ٽپ
ميس (۶) ٻڌڻي - سمجهاڻي -

خدا جو هڪڙو هندڪو نالو
نَانَ (۹) مست - سمجهه کان

پاڻ
إِنَّ اللَّهَ وَتُرِيحِبُّ الْوُتُو (۵)

اونائڻ (۱) ٻڌڻ - قبول ڪرڻ
 زاري ڪرڻ - منت ڪرڻ
 (۳۰-۳)

اوپر (۷) بيروت - آڏي رات
 جو

ب

ٻاجهارا (۲) ٻاجهه يا رحم اچڻ
 جهڙا

ٻجهارت (۹) گجهارت ٻرولي
 محفي گاله

ٻوندي ٽن ٻنڌڙي (۱) وچندي
 هنن ٻڌي

ٻرو (۲) ٽپ - اٿڻ جو جوش
 (۱-۲۲)

ٻهڪڻ (۱) گهٽڻ ۽ چڱن گهٽڻ
 وارا - نيڪ - چڱا - احسان
 ڪندو - بهادر (۳۱-۸)

تأليف آدمي مومنين جي
 آزمائش دنيا ۾
 إِنَّ الَّذِينَ يُخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ

لَهُمْ مَغْفِرَةٌ (۱۰) قرآن مان (۶۷)
 سورة - يعني تأليف جي
 پنهنجي رب کان ڇڻ ۾
 تنجي لاءِ بخشش آهي

آندو هيان (۲) اندو اٿڻڪي
 ذڪر من کي

إِنَّمَا يُؤْفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ
 (۱۰) قرآن مان (۳۹) سورة

يعني تحقيق صبر ڪندڙن
 کي اجر يا انعام ملندو

اوچڻ (۵) مٿان ڇڪڻ جو
 ڪڙو - چادر

اوچو (۱) عاجز - نه لاهي
 سگهندڙ - منجهيل - هيران

وسر (۷) اڻ هوند - مصيبت -
 ذڪر

پ

پت پڇي (۱) بردي، منجهان
برهه مان - اندران ڪڍي
باهر ڪيو

پڙڪ ڪرڻ (۹) پڙڪڻ - زور
سان هڻڻ

پوڳڻ (۷) کاڌو - طعام - لذت
چرچو

پوڳي (۲) خوش ٿي - راضي ٿي
پون (۲) جاء - وهڻ جو هنڌ

پيڙ (۹) ڪام - سٺ - گوڙ -
سوڙه (۱-۲۵) گهرج

پينگ (۹) سڃا - سڃا - سواء

ڪنهن سامان جي

و

تابع (۲) تابعدار - فرمانبردار
مريد

تاز (۷) تازي

تازي هڻڻ (۷) هڪو انجام
ڪرڻ هڪو ٺهراءُ ڪرڻ
جڏهن وري نه ٿوري

تاک (۲) (۳) ڇڏڻ - ترڪ
ڪرڻ

تائب (۳) توبه ڪندڙ (۳-۳۰)

تأقین (۵) حقيقت - حق چوڻ

تذو (۲) فرش - منزل - مڪان

تُرکُ الدنیا واجب (۱۰) حديث
يعني دنيا کي ترڪ ڪرڻ يا
ڇڏڻ واجب آهي

تسا (۳) تيا - فانا - بكون -
ذکر (۳-۳۲) (۲)

تعلق (۳) واسطو - گنڍ (۲-۳۳)

تفکر (۵) فڪر ڪرڻ - ولاچار
خيال ڄاڻڻ

تکبير (۵) هٿ - وڏائي

تکبير (۵) اللہ اکبر چوڻ

(يعني خدا وڏو آهي) (۱-۳۰)

کان - تو وٺان
 پاڻ (۱) خودي - هستي
 پٽوڙڻ (۲) رلائڻ - ملاڪ
 ڪرڻ
 پڇڻ (۸) وٺڻ - پوڄڻ
 پرپارڻ (۳) حڪم هجڻ آڻڻ -
 رسم پوري ڪرڻ
 پرواسي (۱) هروستي - رهڪو
 نيدل - رسم وارا - مسافر -
 پريا ڳڻين (۱) صلاح مصلحت
 ڪن - حال اورين (هريائڻ)
 پسماندي (۹) هٿ تي رهيل -
 پوءِ ئي هيل (بازستي) يا (مَندي
 پس = ماندي ڏس)
 پسپين (۹) پسڻ - ڏسڻ - پڳڻ
 پسپو
 پنجڻي ڪن پورا (۱۰) پنجڻي
 وقت عبادت جا ادا ڪن

گندون پائڻ (۳) چڪي ملائڻ
 چورڻ چئڻ باز ٺيگر بعلين کي
 چوربندا آهن
 قوشو (۱۰) سر - آڌو
 ٿيرونڪ (۲) مدن جي زيارت
 جي جاء

ڦ

ڦڳو (۹) ۱۵
 ڦوڙڻ (۳) چنڻ - ڦڳڻ

ڦ

ڦواب (۳) اجر - هج (گناه جو
 صد)

پ

پاڇي (۷) هچت - باقي - آڌو
 پارياڻ تو (۸) ٺهينجي بارڪان
 ٺهينجي طرف کان
 پاسيان تو (۸) ٺهينجي ها - ي

ڦ

ڦڦڦ (۷) وڏو - چير - جهڪ -
جاڪ

ڦرهي (۵) فرهي - پتي - ۷ پختي
سپتي پڙهي جي

ڦوڳڻ (۲) ڦر - ميوو - اور - گل

ڦرجو مڪڙو مشهور دنيا
(۳۱-۶)

ڦوگي (۲) ڦوگ - جهڙا - سڪا
ڪل جهڙا جنهن ڪورن مفران
هجي - ڪوڙا

ج

ڄاڻ - ڄاڻا (۲) زيارت (۲۱-۵)
(۳۳-۲)

ڄاڻ (۱) زيارت لاءِ - زيارتي
تهرت ڪندڙ

ڄاڙ (۹) اجايو - هفت - بي - سب
نهر واجهي (۳۰-۳)

پنج ڪڙي (۲) بکيا - بڪه (

خيرات - در در تان ڪٿان

بدنجن قسن جوان - ان جي

لب يا مٺ

پنڊ (۶) پاڻ - جند - پنڊجو

نفس

پهچڻ پارڻ (۲) برابري ڪرڻ

وڀروڻ

پهر (۷) ماڻهو - خلق

پيٽر (۹) پريتر - دوست -

محبوب

پيٽا (۶) بهت ۾ - اندر ۾

پيٽا (۶) گهڙيا - داخل ٿيا

پين (۶) حوعن يا تلائن ۾

پيناڻو (۶) پنڊڙ

پيٽ (۶) اندر نيت - حضر ڪرڻ

- اندر ۾ حل ڪرڻ

جڙڻ يا گهڻڻ	جاڳڻ (۸) مجلس ڳائڻ جي - جاڳڻ - بيداري
جُز (۱) جزو - ڀاڱو - ذرو (فصل جو ضد)	جاڳوڻا (۲) (۵) (۹) رسا جي نانگا فقير مڙي کي ٻڌندا آهن داني جا ۱۵ ڳا
جُزاءُ (۱۰) عيوضو - بدلو - انعام	جامع (۵) وڏي مسجد جنهن ۾ جمعي نماز پڙهندا آهن - مسجد
جُزائِهَ عُنْدَ رَبِّهِمْ جَدَا ت عَدْنُ (۱۰) قرآن مان (۹۸ - سورہ) يعني مَنجُو عيوض سندن رب وٽ بهشت جا باغ آهن	جامير (۲) شهر جو نالو - اجمير (۹) نيرت جي جاء - ناني - دوارڪا
جُزُو (۱) جزو - ڀاڱو - ذرو (ڪُل جو ضد)	جاندي (۹) ويندي (سرائڪي)
جس (۲) شاپاس - آفرين	جَبُرُوت (۵) سلوڪ جي نبي منزل مطابق حقيقت جي
جسو (۵) جڻو - جسر - بدن	جبروتي (۹) جبروت جي منزل کي بهتل
جُڳاڻِي (۱) جوڳ - ڀڃائڻ لاءِ	جُجِي (۹) ڏو
جُنَجِير (۵) زنجير - حجاب - بردو	جُذُ اَرِيئِن (۶) جذال - بي عقل ناچاق
جندا (۲) اي جند - اي نفس	جُزائِل (۲) سامان ٻڌڻ - شينون
اي جسر - زنده - جڻيرو - انسان - بندو	

ج

چائنائون۔ چٹائون (۱۲) جگون
وتیل وار

چرائجٹ (۲) چوری یا نامہ
سڑا یا لہسجٹ

چندڑو (۷) چندڑو - جند -
جسر - ہاٹ

جوڑٹ (۲) وٹا

جھ

جھپٹیء جھپٹ (۲) آستو آستو
مالو۔ ٹورو ٹورو کری

چ

چاٹ (۸) چیکي چٹاچي -

لذت - سواد - عشق یا سورن
جو سواد

چارو (۹) رستو

چاڑھالو (۹) آپرٹ - جڑھن

جنگ (۱) بہادر - جوان مڑس -

مکڑی قسر جا فقیر (۱-۲۰)
(۵۰۲۱) (۳۲۳) (۱۰۳۶)

جنر (۹) جمائی - گذران (۱۳۱)

جنین (۹) ماو جی بہت ہار -
گپ (عربی)

جوٹا (۲) کوزا (مدستانی)
(۱-۲۳)

جوپ (۱۶) مٹو - گھٹو - حال
ادو

جوڑ (۸) بست - قطار - جماعت
مجلس

جوگبو (۲) لائق - مناسب - ہورو
جگا لیدڑ

جھا (۲) جیہا - جھڑا

جھارٹ (۶) بوجھ - سلام کرن

خیرات کرن - خیرات گھرٹ
منگٹا (۳-۲۳)

چيلو (۹) مريد - شاگرد - گروه
 جو چاڙنو
 چيلهيو (۱) ڪمر بند - چيله
 کي ٻڌڻ جو ڪپڙو يا پتو

ح

حال (۱) ماحوي جي حالت -
 وجد جي حالت - حقيقت
 حرم (۲) ڪمبي جو گهر -
 زيارت جي جاء - حضور
 حس (۹) جهڻ - جهڻ سان معلوم
 ڪرڻ جي قوت - حواس
 حسيني (۱) هڪڙي قسم جا
 فقير
 حاسر (۸) لاجمل - صبر - بردباري
 جادو (۶۳۱)

خ

خادم (۷) خدمتگار - مريد
 خاطي (۳) خطا ڪندڙ - گنهگار

چرخ مارڻ (۹) ڦيري ڏيڻ -
 خيال ۽ خودي وڃائڻ - حد
 وڌائي ترڪ ڪرڻ
 چرڻ (سورن جو) (۶) سورکاڻڻ
 سور سهڻ

چقمق (۱۰) بهڻ جنهن مان لوم
 هٽڻ سان باه نڪرندي آهي
 چڪر (۲) (۱) هڪڙي قسم
 جو گول وڃيندڙ هٿيار
 چمڙا (۲) (۱۰) چم جا تڪر -
 ڪمر بند - چم جا پتا
 چوڻو (۲) چيلهه کي ٻڌڻ جو
 ڪپڙو - لانگوڻو

چورا (۱۰) چور - پيرزا پرزا
 چوگان (۲) ميدان (۱-۲۵)
 (۵-۳۱)

چونچو (۸) اکه ٻوٽيل - چنچو
 مڪڙي وانگي بند ٿيل

جي ڇڙ وارو رستو
 ڏکيا (۹) ڏکي - ڏکڻ وارو -
 درد مند

ڏنگ (۹) حد - نشان - رستو
 ڏنگ ڏڙو (۹) زمين تي پير
 مٿڻ - لڇڻ ڏنگڻ - ڏڙها
 مٿڻ

ڏني (۹) دنيا
 ڏوارڪا (۱) هندستان ۾ هڪڙو
 شهر هند نجي تيرت جو

ڏوڳو (۲) درخ - ڏونرو - ڏڳا
 گوشت جو نڪر - گوشت

ڏهي (۲) ڏڏا - ڏونرو - ڏهي
 جسر - بدن

ڏ

ڏاڻي (۲) ڏاڻيون - ڏاڳل آن
 ڏاڇانوڙو، جي بوجا محل مندو
 ماڻهو چٽيندا آهن

ڏڙڪيون (۱۰) گودڙيون

خرموسي صِعَقًا (۵) قرآن مان
 (۷ سورة) يعني حضرت موسيٰ
 بهوش ٿي ڪري پيو

خُشَنود (۹) خوشبود - خوش -
 راضي

خُشِيَت (۱۰) ڊپ - ڊڄڻ
 (مري)

خُفي (۹) گجهه - اندر

خُمَر (۹) شرب - مستي محبت
 جي - عفق

خواندي (۹) پڙهيل (پارسي)
 خوشنود (۹) خوش - راضي

خوءَ (۱۰) عادت

د

دائرو (۱) مڪان - دٿار

دَرُٿي (۲) اندر ٿي - اندر
 گهڙي - دلهر - اندر

دورو (۹) رستو - لنگهه - جبلن

ڍ

ڍانگ (۲)، (۲) غفات - ماڪ
 جا صبح جي مهل ٻوندي آهي
 جڏهن ماڻهو کي سستي گهڻي
 ٿيندي آهي - سست - ڍلي
 ڍانگ ڀري (۲) (۲) فخر جي
 وقت - سج اُٿرڻ مهل - ماڪ
 جي مهل

ڙ

ڙام (۲) منڊڪو خدا جو نالو
 ڙامکلي (۹۱) راڳني يا سر جو
 نالو
 ڙباعي (۵) اصل چئن مصراعن
 جو شعر - معنيٰ گهجهارت -
 مخفي ڳالھ
 ڙبُود (۹) کسيل - چڪيل -
 ميرابل - باليل (پارسي رپون)
 رڙين - مولهين (۲) رڱيلن
 پڦڪن وارن - رت جي رنگ

ڌوتيا (۶) ڌرتيون - لانگوتا
 ڌوپ (۳) (۹) واس ڌوپ جڏهن
 نه گگر لوبان وغيره
 ڌوڌا (۵) تاندا - ٻام ٻاريندڙ -
 ڌوئيندڙ
 ڌوڌاڻي (۹) ڌوڌن وارا - ٻام
 ٻارڻ وارا

ڏ

ڏڪه ٿيڻ (۲) سينگارڻ - ظاهر
 ٿيڻ
 ڏنڊ (۹) ڳي جي فقير وڃائيندا
 آهن - ڏنڊا - ڏڪا
 ڏها (۹) ڏينهان مهند ڏها =
 مهند ڏينهان يعني آخرت ٻيا
 قيامت جي ڏينهن
 ڏهڪڇڻ (۹) ڊڇڻ
 ڏينيارا (۹) ڏيڻ وارا - ملاقاتي
 دوست

سُرٽاڇ (۲) مٽي جا چٽ -
سردار

سُرو (۱) سنڌ جي اتر ڇو ملڪ
پنجاب

سُرو (۹) رستو - مڻو - نشان

سُريو (۸) جسم - بدن

سُرين (۱۰) حاصل ٿين

سُڪيا (۹) سُڪي - سُڪيو - سُڪو
دارد

سُڪ (۲) واسطو - تعلقا

سُڪڙيون (۱) سُڪڙيون (۹) ننڍا

سُڪ جي فقير ڪٽندا آهن - سُڪ

جي جوڳي وڃائيندا آهن

سُڪل (۷) سوراخ - ٿٺ - زخ
(۲-۲۵)

سُلاءِ (۲) سُٽاءُ - هُڏاءُ - سُڪل -

دُس ٿي

س

سامڙيا (۲) اڇي سامي

سانڀيٽل (۸) ملهائڻ - هورو

ڪرڻ - سنڀالڻ - ڏسڻ -

ڏه سانڍڻ

سايهڻ (۲) سنڀرڻ تيار ڪرڻ

سام ڪٽڻ - چڪڻ (۲۱-۷)

سڀيڙي (۱) سوهرڙي

سٽر (۱) هوش - ڍڪ - پردو -

اوگهڙ ڍڪڻ جو ڪپڙو -

جملهر کي ٻڌڻ جو ڪپڙو

سٽ گُر (۳) هٿ ڪو نالو خدا

جو - ساڄو هرشد

سٽائون (۲) سامان - اسباب

سپاهي (۲) جوڳي - جي

سپاهين وانگي سر تڙي تي

رکيو وڃن

سڌائڻ (۲) حرم ڪرڻ - سڌ وارو

ٿيڻ

سُوائي (۱) چڱي وائي وارا - چڱي ٻولي وارا سُورا (۱) سور	سُلنائون (۲) ڏسيائون - ظاهر ڪيائون - سڀيائون سُلوڪ (۹) تصوف - حق دور - تو طريقت
سورُ مَبْحَان (۶) سُبْحَان جِي تسبيح - سُبْحَان جو وظيفو سوک (۲) خوش	سَمَاع (۲) راڳ - ۱ - ۳۳ (۱-۳۳) سَمَاء (۵) سَمائي - نهي - چڱائي
سُوئيتا (۶) - وُو ڪندو - مانر ؟ شرر گذاريندڙ	سَنانُ (۱) وڃڻ هندن جو - نسل ڪرڻ
سويساهيا (۹) چڱي ويسا هوارا سُهائجي (۷) سڪيا - خوش	سَنرو - سَنرا (۲) خوش - سرور (۲۱-۵) (۲۱-۹) (۲۵-۳) (۲۸-۱) (۳۱-۲) (۳۳-۲)
سُهڃ (۱) سينگار - سڪ - سهج (۳۵-۱)	سَنڪڻ (۱۰) ڇڻ
سُهڙڻ (۱۰) رهڻ - گذارڻ - آرام وٺڻ	سَنڪ - سَنڪي (۲) ڪوڏ، جو هندو فقير وچائيندا آهن (۲۱-۵)
سُهڙڻ (۹) چڱي جاء - سهڪڻ هند	سَنڪ (۲) - نڪت - جماعت
سِيرُ (۴) - نيل - سچائي - استقامت - ڏڍ	سَنگا - سَنگها (۳) حمل - بيت پار جي سرڻ جي جاء - سَنگ سار - گڏ

ض

ضلالت (۰) گبرائي (۳۳-۱)

ط

طلاق (۵) زال کي شريعت

موجب چڙي ڏيڻ - نڪاح

جي بند کان آزاد ڪرڻ

طَلْبُ اللّٰه قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ (۵)

خدا جي طلب سڀني شين کان

مقدم يا اڳي آهي.

طَلْبُ اللّٰه كُلِّ فَرِيضَتِهِ (۱۰)

خدا جي طلب سڀني فرضن

جو مجموعو آهي يعني انهي ۾

سڀ فرض اچي ٿا وڃن

طورسينا (۵) جبل جو نالو

جنهن تي حضرت موسيٰ خدا

سان ڳالهائيو.

ع

عارف (۱۰) معرفت وارو - خدا

کي سمجهندڙ (۳۰-۱)

سير (۷) رستو - رات

سيلهي (۹) (۴) ڏاس جو رسو

جو فقير مٿي کي ٻڌندا آهن

ڳالي جانورن جي ڳاڙهي جي

ش

شروع (۷) شريعت - شريعت جو

حڪم - انصاف (۳۰-۴)

شريعت (۵) سلوڪ جو پهريون

درجو جنهن خدا جي حڪم

۽ منهندي شرع تي ملڻو آهي،

مطابق ناسوت جي

شڪر (۴) ٻيٽ (پارسي)

شمشير (۴) توار (پارسي)

شومت (۹) شاهه - شومي -

خراپي - سزا

ص

صاهري (۴) صبر وارو - ڏڪن

ٿي صبر ڪندڙ

فَبَصَّرْنَا الْيَوْمَ حَدِيدًا (۱۰)

قرآن (۵-سوره) پوء اچ يعني
قيامت جي ڏينهن تنهنجي
نظر تمام تيز آهي -

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ

(۵) قرآن (۳-سوره) يعني
پوء هو (يعني حضرت مسلم
معراج وقت) خدا کي هن
نڪائن جيترو ولاجهو ويو
بلڪ انهيڪان به نزديڪ
(۲-۲۳)

فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ (۱۰)

قرآن مان - يعني پوء هنن
لاء آهي اجر نهايت گهڻو

ق

قَالَ (۲) گفغو - زبان سان
گڏالهائڻ

قبله نما (۵) ننڍڙو اوزار جو قبليو
ڏيکاريندو آهي

عَدَم (۱) نيسٽ - نابودي (۵-۲۱)

عرفان (۵) معرفت - خدا کي
سڃاڻڻ

عَلِي - عَلِي شاهه (۱) مولائي
مشڪل ڪشا (۳-۲۳)

عَلِيءَ جو ميدان (۹) حضرت
عليءَ جو خاص گڻ يعني فخر
ناقو - بکر انجو خاص رستو يا
پهريو

عين ٿيو (۱۰) معلوم ٿيو - ظاهر
ٿيو

غ

غَيْبِي (۹) هوڳو - نادان (يعني
اي غيبي)

غَنُود (۹) آرام - ننڊ (پارسي)

ف

فَالِي (۱) فنا ٿيندڙ - نابود ٿيندڙ
واصل بالله (۳۰-۱)

ڪ

ڪابل (۱) ڪابل شهر
 ڪابولي (۲) ڪابل جا - ڪابل
 ڌي ويددڙ
 ڪاپٽ (۳) جوگي فقيرن جي
 مڪڙي ذات
 ڪاپڙي (۳) جوگي فقيرن جي
 مڪڙي ذات (۲-۳۳)
 ڪاڇوئي (۹) ڪپڙو جو فقير
 ڪڇ وٿان يا اوگهڙي ٻڌندا
 آمن - لانگوٽو
 ڪاراٿيا (۶) ڪاراٿيا -
 ڪاراٿو منجهان
 ڪارنيان (۶) ڪارن منجهان
 ڪارهيڻ ڏينهن (۲) يارهن
 ڏينهن
 ڪانڊار (۱۱) هٽيءَ جي ڪنڊي
 رازا - جانور
 ڪبي (۹) ڪهي - ڪڏهن

قتلام (۴) قتل - قتل - ڪهن
 ٻارڻ
 قرب (۵) ويجهڙائي - نزديڪي
 (بعد جو حد)
 قضائي (۹) اتفاق سان -
 ڪڏهن ڪڏهن - ڪنهن
 مڃل
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱۰) قرآن مان
 (۱۱۲ سورة) يعني چؤ تر خدا
 مڪڙو آهي
 قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمْنَابِي (۱)
 قرآن مان (۷ سورة) يعني چؤ
 تر خدا رحيم ڪندڙ ۽ مهربان
 آهي | انهي سان سڀ آهن
 آهي
 قنديل (۲) زنبيل - ڪيچڙو
 ڪننو يا پيالو فقيرن جو
 قيام (۱) قيامت - قور - بيھڪ
 اسقامت

کَلَات - کَلَات (۱) صَلَال

سست - ری - محبت - دوستی
جا کوزا (۲-۱۲)

کلپتی (۲) کاروڑیل - خیال
دارا

کَلکَل (۵) کَلچیرا - بد خلقی
بد عادت

کُلُّ مَنْ عَلَیْهَا فَاَن (۵) قرآن

مان (۵۰-سورہ) - سب جیکی
زمین تی آمن سی فنا تیرا
دارا آمن

کَمَلَا (۹) کفو - بیالو (یا کمر
لام) کومل - محبوب

کَنْ قَتَق (۱۳) چندجا کن قاتل
آمن

کن چیر (۳) چندجا کن چیریل
آمن

کَنْ یَار (۳) چندجا کن
دیریل لڑیل آمن

(مند معانی کبھی)

کَنْکَل (۱) کت کتان کرن
نکر یا گنتی کرن

کَنْت (۹) چیر معاع

کچکول (۲) کشتو - بیالو
دریائی ناریل جو، جو قہر بند
لاء کٹندا آمن

کُرا (۲) کونرا

کُرْت (۲) خوشی

کُرْم (۲) نصیب - قسمت
(۲۵-۲۰)

کُرْم (۸) کرم سان - نصیب
سان

کُرْج (۲) گند کچرو - ککر
کھچر (۲۱-۶)

کُشا (۷) چر جا ہتا - رسا

کُکُر (۲) د - جھک - چیر

کُل (۱) (۹) سب (جزو جو صد)
دور - ہر - خدا (۳۰-۲)

(۹) (۱۰) بيماليون - جه نيرون

کڏئون (۲) حُجرا - ڪوليون
ارڻا ٿون

کوز (۶) ڏڳه - ڏم

کونڻ (۳) طرف - پاسو - ڪنڊ

کيڙن (۷) خوشي - خيبر عافيت

گ

گالها (۲) گڏم جا - گڏم
جهڙا

گهري (۳) (۲) (۷) (۹)

گودڙي - ٻه اڻا ڪهڙا

گهيا (۸) مليا

گدا (۲) گداڻي - ٻن

گراهه (۲) گرهين - لڳو -

گاڏو - ماني - نڪر

گرداب (۴) ڪن - اوڙام

گردانڻ (۵) ٿري اجڙا - معلوم

گُن ڪُنٽ (۳) جنجا ڪُن

ڪٽيل يا وڍيل آهن

گنوتيا (۳) ڪن وڍيل - جوڳي
فقير

گوجهو (۷) (۱۰) بد شڪل -

ظاهري خراب - گدلو

گورائڻ (۲) توبائڻ - وڌائڻ

گويساهيا (۶) بي ويساهيا

گها (۲) ڪها - ڪهڙا

گهنڌ (۹) خراب هنڌ - ري هنڌ

ڪنهن هنڌ نه - لامڪان

گهڙان (۹) ڪهن کان

گهڻو (۲) (۱۰) وڌو - ڪاوڙ

مستي - خودي - مٺ

ک

کچائي (۵) رڻاڙي - رنجائي

کدا (جمع کڏائون) (۲) (۲)

گورگناڪ (۷) جو گين جو وڏو مرشد	ڪرڻا - واقف ٿيڻا - سهجهڻا بروزڻ
گوڙ (۳) گفتگوڙ - گفتار - گالھائڻا	گوڙ - گوڙو (۲) مٺن جو مرشد گروان (۶) گريبان - پوراڻ جي
گئي (۲) وٺي - گذري (مئد سعاني)	اندر - اندر
گيان (۵) علم - معرفت (مئد ڪو)	گلوبند (۱۰) گچي کي ٻڌڻ جو ڪپڙو
گڻ	گن (۲) فائدا
گاڙ (۷) گڙي - وسي	گندا - گندي (۹) رلي - کٽي کڏا يا جهني
گاڙھ (۷) لٽائي	گندي (۹) ڪپڙو
گنڊڻا (۱) واس وٺڻ - پوڙ وٺڻ - سڳند وٺڻ - سڳهڻ - گولڻا	گنگا (۲) مٺن جي هڪ ندي (۲۱-۸)
گنڊڻا (گاڻهه) (۹) گالھيون باد ڪرڻ - اورڻ	گنگاڻي (۳) گنگا ڦٽي جي نه گالھائين
گهر	گودڙ (۹) وڏي گودڙي
گهر (۵) سستي - غفلت - موگائي - آرس	گودڙيا (۲) گودڙي وارا - صوفي فقير (۱۳-۱۱)

لَا هُوَ (۱) لَوِ كَجِي چوئين
منزل مطابق معرفت جي -
ذات الہي

لَا هُوَ لِيْكَو (۸) لاموت جو

لَا لَعْنُ هُنْدَرِي (۱) زبردست
ڪندڙ - ميت ڪندڙ -
جي عيندڙ

لَا يَفُوتُ وَلَا اِمُوتُ (۱۰) حديث
نڪي فوت ٿئي ٿو نڪي
مري ٿو

لَب (۷) ٽڪر - طبع - روزي
نقد - روڪڙ

لَقَا (۲) نظارو - ڏيکائو - اسرار

لَڪَا (۲) جبل لڪا جو

لِڪَ (۹) ذرد

لَڪَ (۹) باندائي - درماندگي
نڪر - انتظار - گهٽي - دڪر

لَڪَلَا (۹) لڳا هو دنيا جو -
حجاب - پردو

گهاٽ گهڙڻا (۱۰) صورت
بنائڻ جيئن سونارا ڪندا
آمن - تجويز ڪرڻ - رت
رٿڻ

گهاٽبار (۱) دور ۽ وقت جنهي
گهند يا گهند ٿيون بدنيون
آمن - گهند

ل

لَا لِعُرْكَ ذَرَّةً اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ

(۱۰) تر آن مان مڪڙو ذرد

به خدا جي حڪم کان سواءِ

نٿو چري

لَشڪَ (۳) بيٺڪ - ضرور

(۷-۳)

لَا يَلِي (۷) لڳي

لَا مَقْصُودٌ فِي الدَّارَيْنِ اِلَّا هُوَ

(۱۰) حديث معنيٰ پٺڻي

جهانن ۾ الله کان سواءِ ٻيو

ڪو به مقصد يا مطلب ڪو نٿي

م
 مات (۸) باکے - احسان -
 پلائی
 مَا زَاغَ الْبَصَرُ مَا طَفِيَ (۵)
 قرآن مان (۵۳ - سورہ) یعنی
 نہ نظر لنگی تھی نہ نا فرمانی
 کیائیں
 ماہجون (۵) منجھو ماہک -
 منجھی منزل - منجھی جاہ
 ماہہ (۳) چند - جانورو کی -
 رات (۲۱-۹)
 ماء (۹) ماہک - جاء - چکر -
 جاء ہاء
 مہت (۰) ماری
 مہج (۹) نوڑی - سر جنمان
 کتی رسا جوڑ پیدا آہن
 محراب (۵) مسجد • قبلی
 واری ہت • کمان جتی
 امام بھندو آہی

لمی (۵) جھکی - نماطائی -
 نیاز یا تواضع کری - لمبی
 ڈگھی
 لُن لَدَاؤِ الْبِرِّ حَتَّىٰ لَتَفْقُوا مِمَّا
 تَعْبُونَ (۱۰) قرآن مان (۳ - سورہ)
 یعنی اور انکی کا بر چگائی
 حاصل نہ تیندی جیسین کے
 اورہین انہی مان خرچ نہ
 کند و جنہنکی دوست تارکو
 لُنْكَ (۲) لنگو تو لنگ ہڈیا
 جو کے پڑو
 لُوْطُ - لُوْطُ (۲) لُتُ - گولڑا
 پیترا - خرچہ - صرف کرنا
 بخش کرنا (۲۱-۶)
 لوڑا (۱) فریاد - دانہون -
 (لوڑا تو بیت انہیمان نکل)
 لینگہ - لینگہ (۹) لیڑ - قائل
 کپڑی جو لکر (۲۲-۳)
 (۲-۳۵)

ڪيل - خلاصي طرح ٿيل
 مقالان (۱) مثال کان - گفتگو
 کان يعني آلت کان
 ملاقي (۳) مليل - گذريل -
 ملاقات ڪندڙ
 ملچند (۱) بيدين - خدا کان
 ڦريل
 ملڪوت (۵) - لوڪ جي هي
 منزل مطابق طريقت جي
 منهنجو (۱۰) کٽولو - کٽ - وڌي
 ملاهي
 مندا (۳) (۳) ڪنگڙ - ڪاٺ
 جا داڻا يا ڇڙا جي فقير هٿ
 جي ڪارائي هر جهندا آهن
 يا ڪن هر پائيندا آهن
 من عرف الله كل لسانه (۹)
 حديث يعني جنهن خدا کي
 سمجهائو تنهنجي زبان گنگي
 ٿي يعني - و ماٺ يا صبر هر
 رهيو

مخلوق (۷) خلق - ماڻهو
 مدعا (۱۰) مطلب - مراد
 مراقبو (۱) خداڏي دل حاضر
 ڪرڻ - خيال پهچائڻ - تفڪر
 ڪند هيند جهڪائڻ
 مڙڻ (۲) ملڻ - گذرڻ
 مڙهي (۳) هندو فقيرن جو
 تڪاڻو - مڪان - دائرو
 مس (۹) (پارسي) نامو -
 ڪوڙي يا مٺي ۵۵ تو جنهن
 آلايش يا ميل ملاهي ۽ جنهنکي
 ڪيميا سان ڦيرائي سون يا
 چاندي ڪرڻو ٿئي - گذرڻ
 حل ٿيڻ
 مس (۹) اچ
 مسحو (۷) مسح - هاڻي سان هٿ
 پري مٿي يا پيرن تي لائڻ
 (جمع مسحا) (۳۱-۹)
 مسلم (۹) سولپيل - حوالي

ن

نادت (۲) ڏکلي - سردار - مرشد
جوگين جو گُرو (۲۱-۲)
(۲۱-۹)

لار لُسر (۲) نارائسر - مندن جي
تيزت هي جاءِ هندستان ۾
ناري (۱) نار يعني باهر وارا -
جنهجي دلهر عشق جي باهر
دهجي

ناسوت (۵) سلوڪ جي پهرين
منزل مطابق شريعت جي
لاڳا (۱) همدو فقير - جوگي -
آديسي

نالهن (۹) نيسي - ناهودي
نالي (۱) جبل ۾ هڪڙي جاءِ
جتي فقير زيارت تي ويندا
آهن (۲۱-۲)

ناهه (۳) نيسي - ناهودي

مَنْ اَهَ الْاُنُوْلِي فَلَهَ الْكُلَّ (۹)

حديث - يعني جنهنڪي هولي
آهي تنهنڪي سڀ ڪجهه آهي

مُطِي (۱) مٽيا - نور

مُونَا (۵) گوڏا

مُو (۲) (۶) وار - چوٽا -
چنائون

مُهِرُو (۱۰) مهارو - بردي واري
ڪت

مُهِنْدَرِي (۱) وهيندڙ

مُهَيَسِي (۱) (۷) هڪڙي ڪسر
جائقي - جوگين جي هڪڙي
ذات

مُهَيَمَا (۶) مينت مليل - منهن

مُهَيَمَا = يعني جنهجي منهن ۾
مينت يا مٽي يا خاک مليل
دهجي

مُهَسَّ (۶) نفس - شديوت -
نفساني خواهش

و	نَجْمَب (۱۰) شريف - چڱي اصل
وَأَذْكُرُ بِكَ فِي لَقَمِكَ (د)	نسل وارا (۱-۳۳)
(۹) قرآن مان (۷ سورۃ) -	پرالو (۹) آزاد - سڪو - لڏو
يعني پنهنجي رب کي	ميجرد
پنهنجي اندر يا دل ۾ ياد	لِزَاع (۱۰) جهيڙو - جهيڙو
ڪر	لشي ڪرڻ (۹) ناهود ڪرڻ -
واڳي (۷) واڳو	انڪار ڪرڻ (اشبهات جو
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۰)	حد) (۲-۳۰)
قرآن مان - يعني الله سڀ	لَمُود (۹) ظاهر
شيئي تي قادر يا قدرت وارو	لُنْدُ (۹) نام - نديان - گهر
آهي	لِنْبِ (۲) رڻ - پٽن
وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَيَّ أَمْرَهُ (۱۰)	لُورِي (۱) نور وارا - جنجي
قرآن مان الله تعاليٰ يعني	منهن ۾ نور هجي - جنجي
پنهنجي امري تي غالب آهي	دل معرفت جي نور سان پريل
وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَيَّ ذَا رِيسَالِهِ (۵)	هجي
(۵) قرآن مان (۱۰ سورۃ)	لُورِالِا (۲) سواء ڪاڏي جي -
يعني الله سلامتي ۽ آرام	پکيا - سواء لذت دنيا جي
جي گهرڙي سڏي ٿو يعني	
پهت ڏي	

سگه زئي تنيو سجو رب توني
عطا کند و ۴ بوه تون خوش
ٿيند يهن

ولٺ (۷) زمين پوکڻ - کيڙڻ

ولهو ويس (۹) غريبائن ڪهڙن

ظلمريءَ ۽ نماطا ۽ ضعيف

وَمَا خَلَقْتُ الْإِنْسَ وَالْأَنْسُ إِلَّا

لِيَعْبُدُونِ (۱۰) قرآن مان (۱۰)

سوره) يعني ۴ نه خلقيو آهي اسان

جن ۴ انسان سواء انهي جي

نه عبادت يا بندگي ڪن

ويراگڻ (۲) پيراگڻ - مڪان

حال جو (۳۲-۲)

ويراگي (۱) پيراگي فقير -

ديا جا تارڪ

ويلاڪ (۴) جوگي مند سجو

وڌو مرشد - خدا

ويڪ (۶) ويڪرائي - ڪشادي

خلاصو ميدان

وَالْقَدْرَ خَيْرًا وَشَرًّا مِنْ اللَّهِ

تعاللي (۱۰) قرآن مان يعني

سبدن خير ۽ شر جو لهر او يا

مقرر خدا تعاللي کان آهي

واٺڻ (۹) مڙڻ - جوڙڻ

ويچڙي (۱۰) رجولي - سڻين

يعني سراطا المستقيم

وي (۳) گهاو - درد - زخم

(۱۰۲-۱)

ويرو (۱۰) وظيفو - جيڪي

ذري ذري يا گهڻو يا لهر ايل

وقت تي پڙهجي

ويرون (۱) رنگ - روپ - حالتون

صورتون

ويرون ڪرڻ (۹) وارد ٿيڻ -

پاهڻ - داخل ٿيڻ

وي (۷) پوک

ويسوف يمطيڪ ريتك فقرضي

(۱) قرآن مان - يعني

هنڱاور (۸) منگلاج - مندو فقيرن جي زيارت جي جاء	ويلا (۵) فاڦا - بڪون هر
هنڱيار (۹) ميل - من سال (پر جو وحد) مڪل	هاهوت (۵) - لوڪ جي بندجهن منزل لاهوت بڪان مٿي
هوا (۲) حرص (پارسي) (۲۱-۲)	هٽ (۱) وٽ - اڳيان
هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (۱۰) قرآن مان (۱۴ ۽ ۴۰ - سورة) يعني الله مڪڙو ۽ زبردست آهي	هڏو (۲) يعني دنيا، جا حديث موجب چوندي آهي ۽ جنهنجا طالب ڪتا آهن
هيار (۶) ميل - من سال	هُرُكَيْس (۹) هر رنگ جا - مري يا خدا جي رنگ سان رچيل
ي يا قوت (۱) موتي	هر نام (۶) مري جو نام - خدا جو نالو - مندڪورستو خدا کي ياد ڪرڻ جو
يُرُكُ (۱۰) گناه	هنڱلاج (۱) (۲) (۳) (۳)
يَهْدِي اللَّهُ لِنُورٍ مِّنْ إِشَاءِ (۳) (۵) قرآن مان (۲۳ - سورة) يعني خدا تعاليٰ جنهنکي گهري ٿو تنهنکي پهندي لور	جبل هر مڪڙو مڪان جتي مندو فقير زيارت لاءِ ويندا آهن (۱-۳۳)

غافل ٿيڻ

پ

پيمٽ (۲) حال پائي - هڪدم -
سنگتي - همنشين

پ

پاراڻو - پاراڻيو (۲) پيغام -
نياپو (۲۰-۲) (۳۱-۹)
(۳۳-۱)

پتالتي (۲) پت جي - ريشم جي
پوٽ (۲) پوٽي - ڪپڙي جي
ڪنڊ - پلو

پوٽ (۲) نڪر - داڻا - مٽڪا
ذرا ذرا

ج

جڏ (۱) جڏا - مڃا - عيبدار
عيب

جڏوئين (۱) جڏوئين کي -
جڏن کي

تائين رسائي ٿو يا هدايت
ڪري ٿو

۲۲- سر ڀڙ

ا

اڳلا (۱) عيبدار - گندا - ميرا
(۲۳-۱) اڳلي

انگور (۱) شاخون - گونچ -
ورن جا اڏهان

اندريون - آنداريون (۲) لوم
جون ڪڙيون - ڪالي جو
گپ يا اندريون مال تارن
جهڙو

اونون ڏيڻ (۲) اونجهڙ - زور
سان لڳڻ

اوراڻو - اوراڻو (۲) روڊ -
راڙو - غم - مصيبت

اوڳاڻڻ (۲) موڳائي ڪرڻ -

جو نالو	جوين (۲) جواني
زُهُون (۲) لُت	جهر
ريٽ (۱) درياھ جو ڪچرو - رڻو	جهائن ڪرڻ (۱) ليلائڻ - زاري ڪرڻ
س	جهيٽو - جهيٽي (۱) ماڪو - آمتو - مانو - گهٽ روشني وارو (۲-۲۵) (۲-۲۴)
سڀڙ (۲) گهڙو - مضبوط - سخت	چ
ڌاڏو - زور وارو (۱-۲۸)	چٿو (۱) موش وارو - ريٽل - لڳيل - چٽ - دلجو - لڳي
(۱-۳۱) (۲-۳۱)	د
سڀڙو (۱) باد پوڻ	ڏٺڪيا (۲) پڙڪيا - پريا
سٺ (۲) مجلس	ڍ
سٺھ (۱) سهر - ننڊ ڪر (۳-۲۵)	ڍور (۲) ڍوري - ڍور ٻاٽي جو - مڪان جو نالو
سوريندل (۱) سوريندڙ - بام	ر
ڪري ڪري ڪائون -وريندڙ	راهو (۲) مڪڙي ساهي بالهو
سوڙ (۲) سوڙ - رهائي - مٿان و جهڙو ڪپڙو	
سٺيون (۲) سٺيون	

منڀ (۲) ٺپوڙيا - گڏيا - هلڻا

ن

نار (۲) کوم جي اندر هائي جو
سيو

ني وهائي (۱) رات گذري
کان به - پريات - آسڙ -
نجر (۱۱-۳۱)

و

وانجهي (۱) وانجه وارو - پيڙي
هلائيندو - ويران - وانجهي
لڪ جهنڊجي هيٺين اڏهر لوه
جون ڪڙيون جهندا آهن يا
پوري لڪ

ويٿان (۲) هندجا ويٺ - هندجا
ڌوراڀا - هندجا طعنا



گ

گهرو (۲) گاديلو - گادي

گج (۱) زالن جي ڍڪڻا جو
چولو يا ڪپڙو

گ

گجڙ - گجڙهه (۱) اندر - گجڙهه گره
لڪ چپڙ

گلي (۱) گهٽي - ڪوچو

ل

لڳهه (۲) لڳو - لڳو - سنهڙو
مينهن يا ڪڪر

لاڻي (۲) ڪڙي ذات يا قوم
لوء (۲) گوت شهر (۱-۳۳)

م

مڇوئي (۲) شوخ - بيهدو

مڏ () مڏيون - سامان - پالڻي
ني جڙيل گهر

اچلیون (۱) اگیون - بیون
زالون

اوجھون (۱) کیمینون -
عاجزون - حیران
اولا (۱) پکے - آجھا - بکا -
پنگا - ڈک - شر

اوتت (۱) اٹ بٹت - ناسازی
ڈماگ

اھاء - اھائی (۱) حال اوزٹ
قصو وری وری کرٹ -
گالہ کرٹ

اھندڑ (۱) وگو

ب

بالاپٹ (۱) نندیہٹ - نندی وھی
جوانی (۱-۳۲)

بانھوتا (۱) بانھن جا زبور -
بانھرکیون

پہ رنگو (۱) ہن رنگن دارو -
ٹورن مکرن بانجورن دار

۲۳ - سر لیلا چدیسر

۱

آچار (۱) نبیرا - فیصلا - کر
افعال

آر (۱) 39 - انگل - مائو

آڑٹ (۱) انصائٹ - آڑڈہٹ -
دجر و جھٹ یا آٹٹ (کارون)

آڑٹ = نیاز کرٹ - واسط
و جھٹ - منٹ زاری کرٹ

آسالبو (۱) آسانگو - آسرو -
امید - انت

آسر (۱) آسرو - امید

آگٹ (۱) آگہٹ - اجھو - آسرو
مہندار -

آپاگو (۱) ییاگو - خراب

آت (۱) گھٹو - گھٹا (۱-۲۷)
(۷-۳۱) (۱۱-۳۱)

اگلیون (۱) میریون - مدیون
مہندار

ہو کے (۱) نور - حسن - سونہن
(جٹین وٹا ہو کے ہو آھی)
ہوت (۱) وفا - وسام - اعتبار
پولٹا (۱) سفارش کرن - ہارت
کرتا - سوپتا

پ
پوتا (۱) راجھی تیرا - گھنٹا -
قرن - مورتا (۱-۳۶)

چ
چاگ (۱) جائر تہ - پانیر تہ
چنیسر (۱) چار جو نالو
جنھنچی زال لیلیا مہتی
چورنگ (۱) جٹن رنگن وارو
ڈاڈو ہکر گھٹن مکرن
یا تھوین وارو
ن

ن
ناتھری (۱) دئی - کتوری -
بیالی
نٹا (۱) چک نانا کرتا -
وڑن - اجائی ملت کرتا
لہہر (۱) تیرہ - تمہن ویر - انہی
وقت - تڈن
ن
نڈلی (۱) لڈلی - بیماری
نڈو (۱) ڈاس چنیسر
نڈک (۱) داغ
نڈس (۱) پورو - دتو
نڈت کرتا (۱) مٹ آلتا -
پ
پاز (۱) پاسی - پاسدار - طرفدار

ی
ی یان (۱) لامن - چڈن - ٹیلوٹ

را چان (۱) راجا - داتا (۱-۲۷)

راء (۱) خیال

ریساٹو (۱) ریسارو - ریس
کنڈو - غیرت وارو - ریسارو
تیو

س

سوئی (۱) سویبا سونھن واری
یعنی لیلیا

سورن (۱) صفا کرن - نامن -
بھارن - ہکڑی شیہ ہک
مدان کٹی ہٹی مدنگ رکٹ

سوگ (۱) سزیل - سکل

ص

صحی (۱) صحبت کتدو

بہنچی وس کرن

ڈک (۱) الکو - انتظار - اشارو
خبر

دیویدار (۱) وڈیرو - گوٹ جو
ڈٹی - سردار

ڈمیون (۱) لشکر

ڈ

ڈٹارو (۱) ڈٹارینڈو - ٹگینڈو
مکروارد

ڈ

ڈانٹ (۱) ڈکون - رجائو

ڈواما (۱) اوہالا - ڈوراہا

ڈوہاٹ (۱) ہٹس جو رنج یا
ناراعہو یا وساطو

ڈ

ڈوہٹ (۱) ڈوم ڈیٹ - نگارو

ڈہلن - بھارن - چکی این

ڈی وچن (۱-۲۸)

ڪٽهار (۲) هار - ڪٽن يا
مهڻن وارو

ڪٽيون (۱) ڪٽا - داڻا -
مٿيا - موٽي

ڪومو (۱) گرم ٻاٺي و مٿاڇڙ
لاءِ

ڪڙور جنيسر جي ٻي زال
جا ليلان جي ٻهاڇ مٽي

ڪوٽ (۱) اڻا بٺت - قيمتارو
ڏهاڻپ

ڪيس (۱) رنگ

ڪ

ڪار (۱) خار - ڇڙ - فٽو -
دشمئي

ڪمڻا (۱) ترڻا - ٺهرڻا - ٽڪڻا
صبر ڪرڻ

گ

گاڙ (۱) گهم - گسائڻ - نقائڻ

(سوي)

ف

فرق (۱) ولاڃو - جدائي

ڪ

ڪاپائي (۱) ڪاڀو ڪندڙ
پور پور ڪندڙ

ڪاڇڙو (۱) ڪاڇ - ڪم

ڪانڊيلا (۱) ڪانڊ جهڙا -
ٺوس جهڙا

ڪڙ (۱) زيور

ڪڙت (۱) ڪم - ڪاروبار

ڪڙلا هو (۱) خبر رکندڙ - سنڀال
ڪندڙ

ڪڙ موڙڻا (۱) آرس ٻاڇڙ -
ٽڪڻا - ملول يا غمگين

ٿيڻ

ڪسوٽي (۱) برڪ

ن

نُفَرُو - نُفَرَا (۱) دہل - دہلکے
 - نرائی - وچائٹ جو ساز -
 تڑ - سٹہ (عربی ناقور)
 نَلُو (۱) خلاصو - خاص - رگڑو -
 خالص فقط (۲۵-۲)

نَهِيَّ (۱) جینٹا - زور ہوٹا -
 ہڈا
 نَہِیو (۱) ہڈو

و

واپار (۱) دوستی
 وار (۱) چگڑو - رام
 وَدَوَرَجِي (۱) بکڑا - خراب
 تینٹ
 وَسُوڑِي (۱) موگی - ہیل -
 ویسوی (۲۵-۲)
 وَتَنِي (۱) ہٹ تی موٹا - پرتا

موز - حجت

ج

جَہِٹُو (۱) زبور - گہ

ل

لاکھ (۱) پچھنٹ (۳-۰۳)

لَچِيَّ (۱) لچ کرر شرم
 کرنا

لَکِيَّ (۱) لچرنا - خصلتون

لَپھور (۱) شہر جو نالو - لاہور
 تخت گام یا گادی جو ہند

م

مارو (۱) لاکر - خرابی (۱-۲۶)

مَندِيَّ (۱) ہارٹا - شروع کرنا
 رتہ

مَہِر (۱) مہر - رحمر - مہریانی
 لطف

هَمْتَلُ (۱) همت ڪرڻ - همت
جهلڻ
هندورؤ (۱) بهنگهر



۲۴ - سر بلاول

۱

آر - آرو (۲) مهاڙ - واسطو -
قرب - همار (۱۰-۳۱)

آرڻ (۱) قلعو - حاتو - حملو

آروڙهڻ (۱) گرم ٿيڻ - هيبت

ڏيکارڻ - هڪل ڪرڻ

آسان (۳) آس مڇهان - آبيد
ڪري

آسانو (۳) آس وارو - آبيد وارو
عرصدار

آڪڙيا (۲) مڇيا نندا - آٿڙڻ

وَلَهَوُ (۱) مڙس - پٿار

وَلَهُون (۱) سياري جا ڏينهن

سيءَ وارو - رات جون
ماڪون

وٿواند (۱) ڪمپني - نڪمي

اڃائي - ضايع (۱-۲۶)

وَهْرُ (۱) مهرباني - مهر

وَهُون (۱) زالون - عورتون

ويديڙهارو (۱) ذات - جهنڊجي

ڪن ۾ ويڏيا يا زيور هجڻ

هر

هاوي (۲) دوزخ

هاڻي (۱) ڪڏ - جهنم - هام

هرڪڻ - هرڪڻ (۱) خواسته مند

ٿيڻ - سد ڪرڻ

هڙد ۾ هزار (۳) ارڙهن هزار -

ساري جهان کي هڙده هزار

عالم چوندا آهن

اَدْمِطُ (۳) اَدْمِطُ - اِيَامِطُ - بَلَقْمُ (۳۰-۲)	(اڪڙو = آڙو - ترڪو)
اَسْدُ اللّٰه (۳) خدا جو شينهن - حضرت علي جو لقب	آف (۳) آڳو - منيد - مهندار مادي
اَسْوَر (۲) اَسْر (ضد سنجهو) (۱۱-۳۱)	اَجاھو - اَجاھي (۱) اڳي ويندڙ - مڪڙي ذات - شهر جو نالو
اَصْفَر (۳) نندي - نديو جهاد ندي جنگ (ڪافر سان جنگ کي جهاد = اصغر چوندا آمن حديث ۾)	اَطي (۳) نڪ جي چوئي - خرد مطلب
اَكْبَر (۳) وڏي - وڏي جنگ وڏو جهاد (نفس سان وڏو کي جهاد اڪبر چوندا آهن)	اَبُو (۱) جام ابُو - جام سو مڪڙي ذات
اَلْاُتْرُ (۱) مڪڙي ذات - جام جو نالو	اَنك پير (۱) قاضد - نڪو پاندي اَجْرُ (۲) صفا ٿيڻ اجور (۱) مشڪلاتون
اَلْاُتْرُ (۳) تون يا سر کان سواء - بي سورا	اَجُورَا (۱) عيوضا - اجر - ثواب انعام
اَوْبَرُ (۳) دڪ - پردو - پنام چانو	اَجُورَا (۱) ضعيف ماڻهو - غريب نه چڱا
	اَجُورَا (۱) اڻ جوڙ - اڻ چڱا - خراب

پوڙ (۱) گهوڙا	اوپ ڪو (۳) ڍڪ - پردو - چانو
ب	
بالبو (۳) لنڊو ڪتو - بد معاش	اورمڻ (۲) گذار - گذارو
خراب ماڻهو - نالو ماڻهو جو	ڪر - واهپور ڪر - مڻولي
پڻي (۳) ڦڙيون	اوڙاهه (۳) درياھ - سمنڊ - اوندو باڻي (۱-۲۸) (۱-۳۶)
پيلو (۱) شير جو نالو - لس پيلو	اوڙڪڻ (۳) هرڙڙا - معلوم ڪرڻ
پ	
پاري (۱) وڏو - گرو	آهڪه (۱) اوڪو - ڏکيائي - مشڪلات
پڙجهو (۱) پورو - هشت پناه	
اچو - آرو (۱-۳۳)	ب
پڙ (۱) بهادر - مردانو	بدو (۲) جهنگلي - نادان - گندو - هي فضيلت
پيلو (۱) ڪائو - چرڻ - لٽاڙڻ لنگهڙا	براق (۱) اصل آهو گهوڙو جهنڻي رسول صلعم معراج وقت چڙهيو هو - تڪو گهوڙو
ت	
تارڪو (۳) پري ڇڏڻ	ٻنگر (۱) بنڀر - سوا - ڌارا
تاري (۱) طلب - يادگيري - مهرباني	(۲-۲۵)
	اوچ (۱) بچ - ڇڙائي - هڏي

ٻانڙو (۳) بهادر - بهاولان -
- سخي مرد

ٻنڀيو (۲) سهي ڪهو - وڏو
بت آيس (بتن = بت ڌارڻا)

ٻوڙ (۲) ڀريل

ٻوڙ (۱) مڙس - مرد (۳۱-۸)

ٻوڙ (۲) ڀريل -
ملڪين ملڪين - ڀري ڀري

ٻوڙ (۱) بت - جنگ جو ميدان

ٻوڙيا - ڀوريا (۱) ڀند ڪيا
ٻهجي سگهيا - وڃي لنگهيا

ٻهجي - ٻي (۳) وانڙو - رهگذار
ماڻهو

ٻهجي (۲) سوالي - فٽر

ٻهجي (۳) ٻهجي - گهڻو ڪائيندڙ
محتاج - نالو ماڻهو جو

ج

ڄام ڄڪرو (۱) مشهور - سخي

ٺاڙ (۲) گرمي (قيام جي)

ٺوڙڪو (۱) مسلمان - هڪڙي
ڌات

ٺوڙڪو (۱) سخي

ٺوڙ ڪرڻا (۳) خوش ڪرڻا -

راهي ڪرڻا

وڻ

ٺوڙ (۲) مالن واري بهر جو مرید
گهڻي ماني ڪائيندڙ

پ

ٺوڙ (۲) گهڻار - ڀنڀا قمبر

ٺوڙ (۲) سخي - وڏو ڀندڙ
در ٻنڀندڙ

ٺوڙ (۱) ڀڳو - دسار

ٺوڙ (۱) ڀڳو - وارا - ملڪ

ڄا والي

ٺوڙ (۳) سردار

چام سنڌ جو حاڪم

جس ڪرو (۲) جس يا تحسين
جو لائق - نامور - ناليرو - چڱو
چڱي ناموس وارو

چڪرو (۱) هڪڙي ذات - چام
چڪرو سنڌ جو حاڪم جو حاتم
وانگي مشهور سخي هو
(۲۳-۱) (۲۱-۲)

چودان (۳) جلد - رود - چود
يا سخا مان

چور

جهڻا (۳) زود ڪرڻ - مات
ڪرڻ - شڪستو ڪرڻ -
جيئڙا - پاهيال ڪرڻ

چ

چنبا - چندا (۳) نڪر - گهٽي
ڌڪر - انتظار

چوڙڻا (۳) ڪم آڻڻ - لنگهڻ
مٺ ڪرڻ

ڇ

چارنگ (۳) ولر - گلو - لشڪر
چڪيو (۱) چونڪيو - هڙيو
چل - چليون (۱) لشڪر -
ڌٽڪ - لشڪر جو عدد

چيهڙ (۲) ماڻهن جو ڊنڊو - انبوه
جماعت - ماڻهو جي شڪار
دراڻيندا يا هڪليندا آهن

ح

حاتم (۳) حاتم طائي مشهور
عرب جو سخي

حامد (۳) حضرت علي جو لقب

خ

خاڪي (۳) آدمي

خبيث (۳) ڇڙو - خراب -
پليد (هربي)

خرپد (۱) خريداري ڪرڻ -
مزا ڪرڻ

مٿس - راج سان رهائيندو)

رَبِّ هَبْ لِيْ اُمَّتِي (۱) حديث

يعني اي رب پنهنجا منگي

پنهنجي امت ڏي

رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ (۲) قرآن مان

عالمن جي لاءِ رحمت يعني

حضرت رسول معلم

رُءُوس (۱) صلاح - مصلحت

رُءُوس (۱) جنگ - تزار جو

چمڪو

س

سَار (۳) سنڀال - سخا - بهراني

لطف

سَال (۳) ڄال - پشمي چادر

سَاقِي (۲) شراب پيارڻ وارو -

مرشد - سخئي

سَام (۱) لڄ - پنام

سَاهُو (۱) بهادر - بهلوان - جو

د

دَارُون (۱) شراب

ڏ

دَاك (۲) هيبت - مڪل -
ڏيا - ڏڪو

ڌ

ڌو لنگر راو (۱) ڪچ جي هڪڙي
راو جو نالو

ڍ

ڍيا (۳) ڍاڙل ڪيا - انهنڪي
ڍو ڏنو (ڍاڙل = ڍو ڏنو)

ڏو

ڏو الفقار (۳) حضرت علي جي
تزار جا ٻه پنهنجن هٿي

ڙ

ڙاهو (۱) (نالو راج راهو = چڱو

مُونگ (۱) ماحصول - لوازو

نش

شافع - شفيع (۲) شفاعت ڪندڙ

چڙائيندڙ

ط

طَمَطراق (۱) دهبو - حطمت
(عربي)

ع

عَجُوَز (۳) تمام عاجز ماڻهو -

ڪراڙي ۽ صفي زال -

عاجزي

عراق - عراقي (۳) عربي گهوڙا
(۲۰-۲)

عَطَّار (۲) عطرفروش - سرمو -

عطرو ڪٽيندڙ

علاءُ الدين (۱) سنڌي ۱۱
بدي - سلطان علاؤ الدين

پ نڪليفون سهي

مَيپَر - مَيپرو (۱) وڏو - ٿلهو - مضبوط

(۱-۲۲) (صد ايزو جو)

مُخَاوَت (۳) سخا

مَرگُڻ (۲) چڱو - خوشبودار -

بهشت

مَرثَميا (۱) جي سرڻ يا سام اچي

يون - پيش ٻوندڙ - پنام

ولندڙ

مَسُو (۱) هڪڙي ذات - سو

چام - چام علاؤ الدين سنڌ

جو حاڪم

مَوائي (۲) سخي - چڱي دائي

دارڙ

مَوَاو (۱) ذمو - بار - جوابداري

مَوَرَت (۲) شهر جو نالو

مومراون (۱) مومرن جون

زالون - هڪڙي ذات - سن

جهڙي

گ

گچرو (۱) در

گچڙي (۱) ڪچڙي - دربار

گهڙ () سکر ماڻهو - وڏو ماڻهو

گهٽ (۱) پورهيو ڪرڻ - مڃڻ

سعيو ڪرڻ

گهٽ (۲) گچيو - دل سان -

اشار ڪندڙ

گهر

گهل (۱) جماعت - تولي (خاص

چورن ۽ فسادين جي)

ل

لائي (۳) لاءِ - واسطي - ڪاڻ

لعنتي (۳) ملعون - ڏڪاريل

پتيل - لعنت جو لائق - اشارو

نفس جو

لنگها (۲) لانگها - لنگهڻ جون

جا يون - مشڪل جا يون

سون جو جام جو سنڌ جو
حاڪم هو

ڪ

ڪڙن (۳) هڪڙي سمي جام
جو نالو

ڪهيت (۳) گهوڙا

ڪوم (۲) ڪوٺ

ڪهر (۲) شينهن

ڪيانو (۱) ڪٿان

ڪيرا (۳) ڪير - ڪلا

گ

گروڪرا (۲) گهوڙن کي صفا ڪرڻ
جا گروڪرا

گڙا ڪٽڻ (۲) وڏيون وڪون ڪٽڻ
پراڻگهون پڙڻ

گنگهار (۲) ڪچ جي ڀاڙ جو نالو

گيلو (۲) پير - بناهه - قبضو -

حڪم

هردي وارپون - اشرف زالون
حر مسرا جا ماڻهو

مُضَنَض (۱) گِرَڙِي

مُطِيع (۱) فِروان بردار - موهن

صالح ماڻهو خدا جو - نفس
مطمئن

مُنِي (۱) تنپ - مڪ - ماڻهو -
سردار

مُوڙ (۳) گندي - گنديڙي

مُوڙ (۲) مڻهن موڙڻ - ها - و -
گوڻو - تارو

مُوڙو (۲) جتي - چر جو جوڙاب
پير - پيروي

مُيسِر (۲) حاصل - موجود

ن

نَاڪارو (۲) نهڪارو - نهڪر
انڪار

نِرَڳِي (۲) ڪنو - خراب -

لورڙون () لندڙيون - مڱڻڙيون
فتير يا ڳيون

لورڙو (۳) لڙ - گوڙ - ڳوڙڙو -
جهنگ

لوڙهيون (۱) چورن جون
توليون

ليپي (۳) ناڪيلي اٺ جي -
لڳ - ڪمينو

م

مبهن (۲) مشهور - ظاهر (عربي)

مٿير - مٿيرو (۱) سردار - پيادر
پهلوان

مڇومني (۳) ڪاٺر - آتش پرست
گير - نفس آماره

مدو (۲) ڀڄڙائي - گلا

مومل (۲) موڪليل - رسول -
بينمبر - هڻندار

مستورات (۱) ستر وارپون -

ڪهينا (۵-۲)	دورخ
وڳند (۴) نالو شام جي هڪڙي	لوڳي (۲) دورخي
مريد جو - گندو - ڪمپنو - درو فقير	لهي (۱) ماع - خراب ڪم ڪرڻ کان روڪ - آهر جو مد
وڀري (۳) وڀر - ننڍڙي ڪوٺي	و
ڪڏ جا پاڻي لاءِ وام جي تري ۾ ڪٽندا آهن	وٺي (۲) شراب جي بيالي - جام
ويلهه (۱) (۳) ويلو بکر - فاتو ولهائي	وڇا (۳) علم - هنر - موٽي (۱-۲۷)
	وڇ (۲) دهر
	وڏيت (۲) سبب - تفصيل - ذات جي خبرچار
	ورني (۲) دري - هلي - استعمال ۾ اچي
	وڙو (۲) ماڻهو جو نالو
	وڙ (۳) عزت - آهر - لياقت
	وڙ (۳) بيحيا ماڻهو - بد صحبت
۲۵ - سر ڏهر	
ا	
آلاب (۲) آراز	
آلودا (۱) اتور - گهٽو - تورڻ کان ٻاهر	
اڪيرڻ (۲) ياد ڪرڻ - سڏيارڻ	

ٻاٻهه (۱) ٻاٻهه - ٻڪي جو قسم
خوبصورت ماڻهو

ٻلمار (۱) مڪان جو نالو

ٻورا (۱) پور - ٻولي - آواز

ٻهڻا (۲) ويهڻ (-راڪي)

پ

ٻانگو (۱) ڪل - سڙيل - لڙو
کان سواءِ

ٻانڱا (۲) ٿانو - ٻيڻو - وٺو -
جمني

ٻيل (۲) ٻيلا جانور - ٻيڻا

ٻيڙ - ٻيڙي (۲) ميڏين ٻيڙي
رنگ جي

ٻيڙي (۱) جاء - مڪان - هنڌ
(۱۱-۳۱)

ڻ

ٻاڙين طور (۱) ٻاڙي گهوڙن
وانگي

اڳوڻي گڙن (۲) عجيب قسم جو
نياري قسم جو

اوڻ (۲) اڏيندڙ (گهند جا)

اوپو - اوڀو (۲) ياد گيري -
فڪر - خيال

ب

ٻُٺ (۲) ويرانو - ٻنو - شهر آباد
ڪلرداري زمين

ٻڌا ماڻهي (۲) ٻڌام شهر جو ويٺل

ٻڌا ماڻهي ٻنڙو (۳) ٻنڙو نالي
شخص ٻڌا ماڻهي ذات جو،
جو ڪا جي ملڪ جو حاڪم
هو

ٻلو (۲) علاج - ٻڌو بست - جاء

ب

ٻاٺاڙو (۲) ٻاٺو - وائي ٻٽيل -
رڙيون ڪري ڪري لڪل
ٻيڙار - نا اُميد (۱-۳۶)

ٻٺڪن (۱) ڪلڙا - خوش ٿيڻ

ٻٽيهل (۱) ٿر يا ڍوري جو نالو

ٻٽڙي (۲) جدائي

ٻوڙ (۲) بناام - نظر

ٻوڙ (۲) مڙهن پيچدار يا

ڪنڊين سڱن واري

ٻي - ٻيڙو (۲) ساٿي - رفيق

ٻهراڻ - مڙهن - والھڙو

(۶-۳۱)

ج

جاڙيجا (۲) مڪڙي قوم يا

ذات جا ڪڇ پڇ ۾ رهندي

آميءَ جا سڱن سان وڙهي

مٿي

جسراج - جڙو (۱) ڪڇ يا

جاڙيجن جي سردارن جا

نالو

جڙو (۱) ٿر جو نالو

ٺٺي (۲) ٻارو - سڀو - چڪو

(۱-۲۸) (۱-۳۳)

ڦ

ڦوڻا مٺڻا (۱) مٺو مٺڻا - مڪو

مٺڻ

ڻ

ٺاٺون (۲) ٺٺون - گهوڙا

ٺاٺو لڪهن (۲) چنڊين -

لوڪهن

ڻ

ٺاڪڙو (۲) ٺاڪڙو - راجپوت -

ٺاڪڙو

ٺٺڪ (۲) ٺٺڪ - ڍول - شان

پ

ٺٺو - ٺٺو (۲) مڪان جو نالو

ٺٺو جو مڪو - ٺٺ (۲-۲۵)

(۱-۳۱) (۲-۳۱)

(۱-۳۴)

جنگل (۳) راطي - ڪر زال -
راڻ جي زال

چنڀ (۲) جڳڻ - داڻو چونڊڻا

چوڏهن چارو (۲) چوڏهن ڪارن
وارو - گهڻن ڏانهن وارو

چمٽا (۲) چمٽ - خپرڌاري -
سڦيال

ڊ

ڊسٽن (۲) ڊسٽن - ڊسٽن -
ڊسٽن

ڌ

ڌاڪو (۲) ميبٽ - مڪل -
ڌا

ڌڻ

ڌاڪ (۲) ڌڪار - ڌڪڻي
ڊب

ڌنڌن سٽون (۲) جڳي طرح -

جسودا (۱) مڪڙي ذات

جسودن (۱) مڪان جو نالو

جهر

جهرڪڻ (۲) جهڪڻ - سونهن
(۱-۳۴)

جهڳرو (۲) باطني جو تڙ - ڊورڊ

ج

جاري (۲) جا-وس - جاري
رڪڻ ڌارا (۱-۳۱)

چٽريون (۲) جرجا - گهبا -
نوڪون

چٽاڻو (۲) تڙ جو نالو رڻ جي
ڪناري تي جنهنڪي جيتلو

انون ٿا چون

چڪ (۲) گب - گهٽا - گههسان
(۹-۳۱)

چاڙ - چاڙ (۲) گب - مڪڙي
نسر جو گام (۹-۳۱)

	<p>مو چارو نصيب</p>
<p>ر</p>	<p>ڊ</p>
<p>داماڻا (۳) دانهون</p>	<p>ڊ ٻي (۱) ٻکين ڦاسائڻ جو اوزار</p>
<p>راء (۲) ڪچ جو راو يا حاڪم</p>	<p>ڊ ڀر (۲) ڊيرو - ڊيرو - رهنڻجي جاء</p>
<p>رضا (۲) موڪل - رخصت</p>	<p>ڊ</p>
<p>رڀاري (۲) رڀاري زال</p>	<p>ڊاڪي - ڊاڳي (۱) ڌوري</p>
<p>رڀاري (۲) مڪڙي ذات جو ماڻهو</p>	<p>ڊانهر جو نالو - واه - نار - هرلو ڊاڪو</p>
<p>رڀاڻو (۲) مڪان جو نالو - رجائي - رنج ڏئي - رنج زارو گام</p>	<p>ڊ ٻ - ڊ ٻي (۲) ٻکين ڦاسائڻ جو دام - ڪوڙڪي - ڪاري ٻکين ڦاسائڻ جي</p>
<p>ريل (۱) هاڻي وهندڙ خاص برسات جو (۱-۳۰)</p>	<p>ڊ ٻٽ (۲) ڊڪو - لڪائڻ - ڊي يا ڪوڪي ۽ ٻه ڦاسائڻ</p>
<p>س</p>	<p>ڊورڊ (۱) ڌورو هاڻي جو - ڌوري يا نهرو جو نالو</p>
<p>سانو (۲) - اوڪ - گام - چارو</p>	<p>ڊئون ڳو (۱) نري ۽ ٿورو هاڻي رهيو</p>
<p>سانڀيون (۱) رچ ٻن مارڻ جا</p>	
<p>سانچاڻ (۲) رڌو هڪو</p>	

(۳۱-۵) (۳۱-۸) (۳۱-۱۱)	مالگي (۱) ڪليون - ڪليج گڻڙ
مولگي (۱) - رنگ يا محصول رنگ وارا (۳۸-۱)	مالگهه (۲) مڪان جو نالو
سيڙهي (۲) پاسي	سائيهه (۳) وطن
سِينگڙي (۳) سِينگ - ڪمان	سِيڪَ (۲) رت - ٺهرايو - ارادو دستور
ط	مَر (۳) ٻاٽي جي جاء - دورو ڪانهن يا گاهه جي جاء - ڍنڍ (۱۰۲۸) (۲-۳۶)
ڪ	سَرو (۲) پنام - دامن - وس ڌمي
ڪاڇو (۱) مڪان جو نالو - اڻو ملڪ جو جبل جي وٽ - ان آهي (۳)	سَپوڙا (۱) سنبريل - تيار ٿيل سَنهاريل - باد پيل
ڪاڪيان (۲) ڪاڪ مان	سَنگُو (۲) سونڪو - ڊپ - اڻڪو (۳۱-۵) (۳۱-۸)
ڪاڻو (۱) مڪڙي پٽي جو نالو جو جذمن ٻولي ڪيندو آهي نڌمن ٻاٽي ڇهندو آهي - ٻاٽي جو ڇهنڙو - ٻاٽي جو اٺڻ	(۳۱-۱۱) سَنگهار (۲) ڌڻار - مال وارا - ٻهراڙي جا ماڻهو سَوڪو (۲) ڊپ - اڻڪو

جي ٿرڻ جو

گيا (۱) ويا (مقد - ساني)

گهر

گهاٽو (۲) گهاٽا مڇي ماريندڙ
ما مڃير (۰۸-۱)

گهنگر (گهارڻ) (۲) پريشاني -

هو اڃهارو - عمر - ارمان -

ڏکي (۱-۳۱) (۰-۳۱)

(۱۱-۳۱)

گهيڙو يا (۲) گهيڙو

گهيڙو (۲) گهيڙو

ڪام

گهيڙي گهٽ (۱) گهٽ ۾

گهيڙي - گهيڙي يا گهيڙي ۾

رڌيڻي - ڪليجي ۾ رڌيڻي

ل

لاکو (۲) مڪڙي ذات - مالپوڻو

جو نالو جو قوم جو سردار هو

لام (۱) شاع - ناري (۱-۳۲)

ڪچڙو (۲) ڪاچ ماڪو

ڪرچل (۲) ڏکڻ - ڏکڻ - آواز

ڏڪڙو

ڪاميون (۱) مڇي جا ڪليجا

يا گهاٽو

ڪنديون (۲) مينهون جذجا

ڪنگ ڪنديءَ وانگي گول

مڇي

ڪٺا (۲) ڪٺا - داڻا - اٺا

ڪوڏارا (۲) ڪوڏاريون

ڪورا (۱) انگ - پالڻاڻي

ڪري

ڪوٺج - ڪوٺڙي - ڪوٺي

(۲) مشهور ٻئي جو سڀاري جي

و - ۾ سنڌ ۾ ايندو آهي

ڪوهيار (۲) جبل جو ماڪو -

ڪوٽو جا بلو ڪان

ڪ

ڪڙڻا (۲) آواز ڪرڻ (انڌاڻي)

ٺاسائڻ جي	ٺٺو (۳) ٻڌي جو نالو
مال ٺهري (۳) نولوت	ٺڪي (۲) گهڙي - اڪي جي
مال ٺڪي (۲) ڪٺڪي - ڏسڻار	گهڙي جو نالو
ٺولي	ٺوڙاڻو (۲) ٺور - ٺاڙيوال
ٺعالق (۲) ڏسارڻ	ٺوڙيون (۳) ٺورين - ٺرين
ٺهر (۱) ڪنڊي جي وٺ جو	ٺولا ٺيون (۳) ٺوڙا ٺيون -
ٺريا ٺور - ٺگر	ٺئون - ٺورين
ٺج - ٺهڙو (۱) وڏي مڇي	ٺوڻي (۲) مڪان جو نالو
ٺنڀا (۲) ڏکون ٺهڻ - ٺڪيل	ٺور ٺلوه (۳) ڏم ٺدم، ٺوٺ نه
ٺن	ٺوٺ
ٺندي (۲) مال ٺاڻي ڏڏو ٺورين	
ٺي	
ٺورا (۱) ٺور	ٺار ٺهڙو (۳) ٺاري - ٺڪاري
ٺوري (۱) ٺن ڪنڊي - ٺئي	ٺڪار ٺار ٺهندو
ٺوري (۱) ٺور - اصل - وري	ٺالجهانڏو (۳) نه ٺارن جي
ڪڏهن نه	وقت ٺورو آرام يا ڪاڏو -
ٺهراڻي (۲) نالو مڪان ۽	ساعت جو آرام - لاسطي جو
ذات جو	ٺه
	ٺانگر ٺاڻي (۱) ڪنڊي مڇي

مهمبر (۱) ڏڪ - لوم جي ڪلي جا جُئي ۽ وڃي گهوڙن کي مڪلڻ لاءِ مٿندا آهن	وڃ (۲) فراق - جدائي - لوزائو
ميرالو (۱) ميڙو - گوڙ	وڃڙ (۲) ٻڪين جو ميڙو - وکر - دگهي
و	وهرون ڪرڻ (۱) زور ڪرڻ مٿا مٿن - زور سان وٺڻ - آرام ڪرڻ
واڏا (۲) وڌيڪ - زياده - دڻيون	وهي (۲) لنگهي
وارليون وارڻ (۲) وارڻيون وارڻ - ڏينهن مقرر ڪري چڏڻ - وارا ٻڌي چڏڻ اڪير نه وڪڻڻ ۽ ڪپائي چڏڻ جا)	ويچون (۲) فراقي - وچڙيل - جدا - ڀڃڻ - ملول
والدا (۲) ڏانهن - واکا	هر
والپ (۲) ميڪلي جاء - جهنگ جودڻاڻ - هاڻي جو دورو وڻه (۲) ڪنار - ڪنڌي - هاسو	هاڻو (۲) چور - ٿورو - مال مٿن وارو
وڻ (۳) آڻڻ - پوئل - ريج	هڙيون (۲) گامه واري زمين هڙون (۲) موڙيون - وٿون - وسلا
	هورا (۱) مور - فڪر
	هيو (۳) عادت - جنهن ڳالهه

لامی چڈا
اوچھا (۱) کپڑو۔ دک۔ ہدام
(۳۱-۳)

پ

بارو ہار (۲) ہار ہار - ڈری ڈری

پ

بہار (۲) ہامر

پ

پچھرو (۲) پنہٹی

پرت (۱) سامان - موجودی -
سی جو ہرت

پڑا (۱) کپام ہر گندیون -
عندا۔

پڑا پچن (۱) کپام جون
گندیون کینا (۳۰-۲)

پڑا (۲) گڈا - ملائنا

پڑی (۲) کپام ہر سہڑی گند

نی ہری وجھی - اگیون
دستور

۲۶۔ سر کا پائٹی

ا

آنا (۱) دیہی کنٹا جی جاء

آدی (۲) نیاز - منت - زاری

آیت (۱) ان آیت - ہی دستور
اجائی

آچن (۱) اٹیل شی - کپڑو

آدو - آدو (۱) دپ - آدکو

اکڑا (۱) درو تینا - جدا تینا

اکلی - اکڑی (۱) عیبدار -
میری - مدی

اکھاڑ (۱) او گھڑ کپڑی جو
مٹا

الائنا - اولائنا (۱) خالی کرنا

ت

تسلي (۱) تن تمدن واري -

ڪپڙو جهنڊو ئي سو تمدن
تاجي ۾ مڃن

پ

پاڙي (۲) پاڇي - پاهي - پاهو
علام (۱-۳۳)

پنجاه (۲) بادشاهه - پاڇا

پڙو (۲) پهاڻڪي ٻولي - پاهه
پارو جا ڪڪو وغيرهپهون (۱) ڪپهه جو پوٽيون
پهاپوٽيون (۱) ڪپهه جا ويڙهيل
پها، جي ڪٽڻ لاءِ جوڙي
رڪبا آهي

ق

قنڀارو (۲) ڪپهه جي قنڀين
وارو - قنڀين مان ڪڍيل

ٻڳو (۱) پڪل چرخو - پراڻو

پنوار (۲) گهمندو - لوندو

پوري مڻهن (۱) ذري تائين -
لاڳي تائينپي (۱) پومان - ڊپ مان -
ڊهيپينج (۲) گنڊ جا ڏاڳي ۾ اڇي
ڊهيپيڙي (۲) هٿ يا ڪارائي جو
نڪتل هڏوپيرم واري (۱) چرخي ٿيڻ
واري - ڪٽڻ واري

ت

تاڻ (۱) تاجي

تباڻ (۱) ڪپهه کي هٿن سان

ذرو ذرو ڪري ڌار ڪرڻ

مٺا ڪرڻ پهاڻڻ لاءِ

تڻيان (۱) تن مڃهه

نَورَ (۲) اندر - منجه
 نَوارِ (۲) پيو پورو ڪجه
 صفا ڪرڻ - دوهارو ٿيڻ يا
 صافي ڪرڻ
 نَوارَ (۲) ڏماڙو - وڏو ڏينهن
 نَورَ
 نَوارَ (۲) ڪيو - ڏنگو - ايترو
 نَورَ (۱) ڏڙ زال - نادان -
 چٽ - اڻ - سمجه
 نَورَ (۱) ڏهن سئو
 ڪيڙو جنهن ڏهن سؤ ٿڌون
 تاجي ۾ ڏهن
 نَورَ (۲) ڏانهن - ڊول -
 دستور
 نَورَ (۲) ڏانهن ڪم شروع
 ڪرڻ
 نَورَ (۲) ڏيوار - ولايت -
 برقي - برانچون

ڦنگه (۲) تختا
 ڦورو (۱) سٺ جو گولو يا ويڙهو
 ڦورو ڦولھڻ (۱) عيب ڳولڻ -
 حساب وٺڻ

جهر

جهرڻا (۱) خراب ڪرڻ

چ

چالوت - چالوت - چارو
 (۱) ويرو - ڪينو - بد خواهي
 چمڪي - بد نيتي - جهيڙو
 (۱-۳۱)

چموني (۲) ڄم جو لڪر جنهن
 مان چرخي جي نڪ ٿي
 لنگهي

چمن پنهن جو (۲) چمن ٻارن
 ۽ پنهن ٿين جو

ڊ

ڊاڙ (۲) گهر - جهان

ٺڪڙ مان ڪٽڻا - سادو
ڪٽڻا

رُو (۲) - بيل - لاڙو - خيال

س

ساج (۲) - ساز - ڪاڇ (۱-۲۸)

ساريڪلا (۲) - سچوڙا - برابر - منٽ

ساهڻ (منڊ) (۱) - سچوڙا -

ڪروڙڙا - آرام دلڻا

سليم (۲) - صحيح سالم - نرم
مڙبان

سمنڊا (۲) - سورا - سارا - ساڃا

سڙاڙون (۱) - سوپري

سود (۱) - فائدو - نفعو

ص

صهاڻ (۲) - اصحاب - رسول

صلح جا پار

ڍ

ڍرڪڻا (۱) - ڍرو ٿيڻا

ڍڍڪيون (۱) - چرخي جي ٺري
جو ٽيڪو - ڪالوڙر جهنٽي
ڪٽڻ جو چرخو ٻه ٻه ٻه آڏي

ڙ

ڙاهڻا (۲) - رڙهڻ - ٻٽ ٺي
ٻوڙا

ڙايڪ (۱) - خريف کان پوءِ جي
مومر جڏهن ڪٻاڻ ٿيندي
آهي

ڙاڻو ڙاس ٿيڻا (۱) - ڪپڙو
رڱاڻي ڍڪڻ جهڙو ٿئي -

ڪم ٺيڻا - مطلب حاصل ٿيڻا

ڙڻ (۱) - ٺهڻو - ماڊر - بيٺل -
ٻيٽي

ڙڻا ڙوڙڻا يا رڙوڙڻا (۱)

ڇالڻي مان اٽڪون يا گندي پون

ڪٻه مان ڪڍي ڇڏڻا -

بناڻ - گور يا ٿير جا - يعني
مذڪر ۽ مذڪير

ڳ

ڳڳهه (۲) ڇرخي جي دڃان جا
ڪاٺي يا شيخ لنگهي ٿي

ل

لا ڪيڙا - لا ڪيڙا (۱) لکن جهڙا

ماڻهو - چڱا خوبصورت ماڻهو

لڙڇڻ (۱) مٿي ۾ ٿير ڇڻ - ميرد

ٿين - خراب ٿين

لونا ٿين (۱) ڳرڻ - داڻا داڻا

ٿين

ليمنڻ (۲) ارت يا چرخي جو

پاڻو - گول ڌالي

لونهه (۲) سنهڙي تند

م

ماليه (۱) ڳوڙ جو ارت جي

چرخي جي چوٽاري لنگهه

ق

ڦيل مقال (۱) زال قيل - گنگو

ڳالهه ٻوله

ڪ

ڪاٺار (۱) ڪٽڻ واري

ڪاپائي - ڪاپائي (۱) ڪپه

ڪٽڻ واري

ڪاڻو (۱) پورهيو - ڪٽڻ جو

ڪم - ڪاپائيءَ جو ڪم

ڪٽ (۱) ڪاٺو - ڪاڻو -

ڪٽڻ جو ڪم

ڪٽو (۱) ڪٽيل

ڪٽي (۱) ڪٽڻ - ان - ڪٽڻ

- ان

گ

گاکن (۱) زالو وائي جو - ڪندي

لاٺڻ وارو

گوري (۲) گوري يا ٿير واهت جا

شادي مبارڪ (۱۱-۳۱)
 وڻو (۱) وڻل - صابو
 وڻ وڙو - وڻاڻو (۱) ڪاڙيو
 ڏورو
 وڳو (۱) ڏڪر
 وڻ (۱) عادت - خيال



۲۷ - سر پر پاتي

ا

اڙڪ (۱) اٽڪ - عقدو - منسا
 صلاح

ت

تنبير (۱) تنبو وڻائيندڙ -
 مڻهار

ٺ

ٺيڙيو (۱) مٽي - حرڪت -

آمي ۽ نار جي چرخي جي
 اله وانگي آمي
 مڪڙي (۲) ارت يا چرخي
 جو مٿيو
 مليل (۱) سڀو ٻاريڪ ڪپڙو
 مونا (۱) ارت جون ٻه اُڀيون
 ڪالين
 مڙ (۲) گهٽي - جهي - گهٽائي
 زيادتي

ن

نار (۱) زال - ناري (۳۱-۸)
 ناڙي (۲) ست جي ڏيري يا
 ٻاندي جا ٽڪ مان لهندي
 آمي
 نيار (۱) خالص - نچ - ٻاڪ -
 صاف
 نياز (۱) نياز - نياز مندي

و

وڻاڻو - وڻاڻو (۱) وڻاڻي

<p>ج جڪي (۱) ٻڌ</p>	<p>ناز نجرود - انگل - مٺ - وڌائي</p>
<p>چ چوٽاڻو (۱) دانا - سڄي - چوٽي وارو - اعليٰ درجي جو چوٽائي چوٽ (۱) پرور - چوٽي تائين پريل</p>	<p>ڦ ڦاٽا - ڦاٽا (۱) ڪٽا - ڦاٽا - خالي (۳۰-۳۰)</p>
<p>ح حرفت (۱) ڏاڍپ - مشياري حڪمت (۳۰-۱)</p>	<p>پ پالهيڻ (۱) ٻٽ پاليمف (۱) موتي (۳-۱) پر پائي (۱) نيجر جي ڳاڻن جي راڳي - وراڳ</p>
<p>ڌ ڌاھ (۱) ٻانڀي ڌيڪا - ڌيڪا (۱) ٻڪي جي دڙي جو ٽپ يا ڪاٺ وڃهندا آهن</p>	<p>ڀ ڀڳ (۱) پير ڀهاڻپ (۱) ميلاب - وصال ڀيٽيون (۱) ڀيٽين مڇاڻ - مڇو ڦڻ مان</p>
<p>ر راڄي - راڄيو (۱) راڄا - راڄ وارو - دانا</p>	<p>ڦ ڦور (۱) پوءِ - خورشيد</p>

مَنجُ (۱) سَڻ - ڪُنو	رائو (۱) سمنڊ
مَنجِيو (۱) سڪير - راضي ٿيو	رُچي (۱) راضي ٿي - خوشي
نوازيو - بي پروا	مان
مَهت (۱) وندر - ورونهن	رُخت (۱) سامان - رٿون
مِيڪڙو (۱) ڪٿو - سوالي -	رُواجهو (۱) مڪڙي ذات يا
احتياج وارو	قوم
ص	رُجهاڻو (۱) رينڊو - راضي ٿيو
صُراهين (۱) ٿيلهن - همياڻيون	رُزال (۱) بدڪار ماڻهو - بدچال
(عربي صره)	ڪيميا (۳۰-۳)
ڪ	رُهڻا (۱) بگهارڻ
ڪُٺ (۱) ڪي - ذري	س
ڪيري (۱) ڪلي - بينو	سالڪ (۱) دام - ڍورو -
ڪ	نالو دام جو
ڪُٺ (۱) رز - زاري ڪر	سَهڙو (۱) هڪڙو ماڻهو جو حاتم
ڪُڙهه (۱) دروازو - لنگهه جي	طائي وانگي مشهور سخي هو
جاو	سَڃڻا (۱) لڳڻ - لائڻ - واسطو
	رڪڻ - ملائڻ - نسبت رکڻ
	(۲-۳۰) (۲-۳۳) (۲-۳۵)

جواب

و

وھاٿڻ (۱) صبح جي راڳي
بريائي



۲۸ - سر گهاٿو

ا

انگيو (۱) انگيل - قائل - اَلليو
لاڙدارخ ڪيو
اڌارڻ (۱) اڌارو لڻ
اڪٽ (۱) بيشماري - گهاٿائي
ڪٽڻ کان ٻاهر
اگهوڙ (۱) اونهي ٻاٺيءَ ۾ -
ڪن ۾ - ڪوڙ ۾
اومڙڻ (۱) انتظار ڪرڻ -
اوسڙو ڪرڻ

ل

لٽ (۱) مٽي ۾
لٽ (۱) گپڻو
لڳو (۱) لنگڙو - منڊو
لنگهي (۱) لنگڙي جي زال -
مڱهار

م

مٽ (۱) وڏيون مٽيون - گهاٿا
ڍڳ (۱-۲۸)
مٺپ (۱) فرصت جو وقت - وجهه
چارو
مڏڪڙ (۲) مرد - مڙس
مٺس (۱) ٿورو - ذات
مڱو - مڱو (۱) گهوڙو (مڱڙا =
گهوڙا)
ملاو (۱) ملاڻ - مٽڪان

ن

نُٺو (۱) مٺيءَ جو ٿورو - ماٺوڙو

مُڳائي (۱) مائٽي - عزيزي -

ترايت - دوستي

مُڻيوون (۱) چار سان ٻڌڻ

جون لٽيون - رڇ مڇي
ڦاٽاڻ

ڪ

ڪُلاڇ - ڪلا چي (۱) سمنڊ

جي ڪُن جو زالو

ڪُنڌا ڪُڙون (۱) ڪنارا

پاسا - ڪپڙا ڪنڊيون

گه

گهنگهه يا (۱) ڏکڻ جا درياھ

گهٽ جاٺ (۱) گهٽو جاٺندڙ -

عادل - ڏاهو

گهرو پيا (۱) ٻارڻ ڪار ٿيا -

صدقي ٿيا

گهرو ٻنڊي (۱) مڇي ماريندي

(گهروڻ = مڇي مارڻ)

ت

تُرُون (۱) ترا - تري دون

زمينون

ن

ناٺ (۱) ناٺو - وقت

جھ

جھڳا (۱) پنگا - ترا

چ

چاڙون (۱) سمنڊ يا درياھ

جون شاخون - دوريون

چٽيون (۱) مڇي مارڻ جون

شيخون يا سوڻا

چچ (۱) ننڍا ٻالو جا ٻاڻا -

ڏنڊون (۳۱-۸)

س

ساني (۱) مڇي ڦاسائيندڙ -

ٻاڻا

۲۹- سر سينهن ڪيڏار و

ا

آب (۱) بان

آڊ ڪڻ (۱) ڇپ ڪرڻ - ڇپ

هر ڪڙو ٿيڻ

آڊ ڪو (۱) ڇپ

آڊا (۱) ڪلا

آڙون (۱) انڪون - روڪون

آسرو (۱) مٿان وڃڻ - ڇڙو

ڪڙو ٿيڻ

ب

بانڀ (۱) ٻي (باب هندستاني)

بيٽو (۱) ٻٽ (هندستاني ٻيٽا)

پ

پوئل (۱) پٺڻ - گهٽ

م

مالگر - مالگري (۱) مانگر ڇ

ڪنڊي

مانگر يا ٺي (۱) مهاڻن جي

مڪڙي ذات

مٽو (۱) زور وارو

مڪڙا (۱) ٻيڙيون

مندار (۱) منهندار - دلال

منگر - مالگر (۱) مانگر ڇ

سند جي وڏي مڇي

مهاڻين (۱) ٻيلوان

و

وار (۱) وٺڻ - وٺڻ - وٺڻ -

وقت

وَهڻ (۱) واهڻ - درياھ

ھ

ھار (۱) هاري - آمار - آھ -

آھ - وھڻي

<p>سڏ</p> <p>ر</p> <p>روجهه (۱) ڏڪڙو جانور - روجهه جوئر</p>	<p>پ</p> <p>پُر (۱) پُرادا - پيا</p> <p>پروار (۱) دسور - رسر - عادت</p> <p>پر - ڪُتنب</p>
<p>س</p> <p>سيارڙا (۱) جهنگ جا گهمندڙ</p> <p>جانور - مرون - سيار - سمال</p> <p>شغال - گدڙ</p> <p>سيچاڻو (۱) ڏڪڙو ڪاري</p> <p>سڀي - فرجهي جي مادي</p> <p>سپنهن (۱) سپنهن - شير</p>	<p>ج</p> <p>جاگر ڪرڻ (۱) ميڙو ڪرڻ</p> <p>گذ ليرڻ</p> <p>جنبو (۱) گدڙ</p> <p>ڄ</p> <p>ڄهاوي (۱) لڪائي ڇپائي</p>
<p>ش</p> <p>شڪرد (۱) مڪڙو ڪاري</p> <p>شڪي</p>	<p>د</p> <p>ڏماما (۱) دهل (پارسي ڏمام)</p> <p>ڏمالڻا (۱) ڏمڙ ڏهن - سام ڪڻڻ</p> <p>ڏهن جي فرصت ڏهن</p>
<p>ق</p> <p>قراڙ (۱) ڪراڙو - زور دارو</p> <p>قالب - زبردست</p>	<p>ڌ</p> <p>ڌار ڏيڻ (۱) ڌالڊ - ٻڪر - خواهش</p>

<p>ڪَهَرُ (۱) قيصر - سينهن ڪَهَرُو (۱) عرب - مائيتو - ضعيف</p>	<p>قيصر (۱) سينهن - جانورن جو بادشاه</p>
<p>ڪيسر (۱) قيصر - سينهن - جانورن جو بادشاه - ڪيسر جي رنگ جهڙو هيلو</p>	<p>ڪ ڪاڙهو (۱) آزار - سوزش - درد</p>
<p>ڪ ڪِيوَرُ (۱) هيٺ ڪِيجهو (۱) گهجه - ڍونڍ کائيندڙ پکي</p>	<p>ڪَرَارُ (۱) ڪراڙو - زور وارو ڪام ڪندو (پارسي ڪرار) ڪَرهَو (۱) ڪرو (پارسي ڪره) ڪُزِيچ - ڪُزِيڙ (۱) پکي جي اها حالت جنهن ڪنڀ ڇاڻي نوان ڪيندا آهن</p>
<p>ل لاڻجهو (۱) ضعيف - مائيتو - بي مٿ لنگهڻ (۱) فاتو - پتو</p>	<p>ڪُڙهو (۱) پهلوان - بهادر ڪَلاب (۱) ڪتا (عربي - جمع ڪَلَبُ جو) اشارو حديث جو تَر الدنيا جيفتر و طالِبها ڪَلَابُ يعني دنيا ڍونڍ آهي انهنجا طالب ڪتا آهن (جاڏو)</p>
<p>م ماهه (۱) گوشت - ماس مَعا (۱) تلها ليا - مغارا ليا</p>	<p>ڪَلو (۱) جنگ - ويڙه</p>

<p>۳۰ - سر آسا ا</p>	<p>مدار (۱) ڀر سو - تعلق ملاء (۱) مڃهان</p>
<p>آچارو (۳) چم جي گوٺري آران (۲) آرکان - ٻاٺي جي تڪر کان</p>	<p>ملاء (۱) ملهائي - ناموس ڪڍي</p>
<p>آرو (۲) بهار - ٺه آرز (۳) ڪافر - آتس پرست حضرت ابراهيم جو پيءُ يا چاچو جو ڪافر هو (۳۰-۲)</p>	<p>ن باب - لاپ (جمع ناپو) (۱) جهنب - نوڪ - شيخ - ٻالو نيزو لاچو (۱) ضعيف</p>
<p>آڪڙا (۲) ٻرڪڙ - ڪرڻ آنهريان آجرو (۲) آرسِي کان به زياده صاف</p>	<p>آري (۱) بهر جي آري - ٺنگ ٺهين (۱) نه - ڪين (مڊستاني)</p>
<p>آئندا (۱) شروع - مهڙ (مدد انجها) آٺين (۲) بچين آٺيس (۲) شيطان آپندي (۱) بيهندي آٺاڻا (۲) ثابت ڄاڻڻا -</p>	<p>و واڪو () رڙ - دانهن واڪ (۱) رسو - نوڙ واڪ - واگه (۱) جيتو - شينهن جو قسم ولاڙو (۱) ڪارو ٻيو - همت</p>

زبان سان اقرار ڪرڻ (نفي)
حد (حد)

۱۔ (۱) ڏس - نهار - سمجهه
إحاطو (۲) حد - جو گردِي پت
آسرو پنام

آڏورو (۲) ڏي ڏي - ڏي

ني

أَرْكَ (۲) ڳالهه - مطلب -
مضمون

أرداص (۱) عرض - سوال

أرك (۲) بيزار - بي وفا

إسلام (۲) مسلماني - خدا کي

تسليم ڪرڻ (حد ڪفر)

أَسِين ۽ آءُ (۲) انڪار -

مئي - خودي - انانيت -

خود بيني

أَشْهَدُ (۱) شهادت جو ڪلو -

يعني أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
يعني آءُ شاهدي ٿو ڏيان ته

خدا مڪرور آهي ۽ مُحَمَّدٌ
سندس ٻانهو رسول آهي

الْتِيم (۲) ڳجهي رکيم - لڪايم
(حد تسليم)

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

(۲) قرآن مان (سوره ۱۰)

يعني آهي جن ايمان آندو

آهي ۽ جي پرهيز ڪندڙ يا

ڊڄندو آهن

الْأَعْبُدُ (۱) حديث يا عربي

قول يعني آءُ ٻانهو آميان

إِنَّ أَوْلِيَاءِي لَحَتَّ قَبَائِي

لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي (۲) يعني

تحقيق مهنديجا اولياء يا

دوست مهنديجي قبا جي

ميٺ لڪل آهن مون کان سواءِ

ٻيو انهن کي ڪو نه سڃاڻي ٿو

پهنا (۳) سندڙ - روشن (پارسي)

پ

پاروئا (۳) پاراڻا ڪپڙا - پاراڻي

دهي

پڙڪ (۳) ذرو - دانهن - اڱا

پوئو (۳) بند ڪرڻ - پورڻ

پوڄهه (۱) عقل - سمجهه - خبر

واقفيت

پڻي (۳) پڻي اکيون

پ

پت (۲) ٽڪيو - ٽيڪ - پڙو

پڙپور (۲) گهڻو - پڙيل - پڙ

پڙي (۳) پوڄو - مڻي تي کڻڻ

جو ٻار

پڙهيا (۲) اکين جا ڪوٺا - اکهن

جهون جا پون يا خانا

الٽها (۱) پهچائي - آخر -

نهيٺ (ابتدا جو ضد)

آڙت (۲) نساوا - ٻٽ جا پاڻا

اوسا (۳) سڪا

اُون (۲) ياد گيري - اُن اُن

ب

باب (۳) ڪتابن جا باب -

ڌر - حڪم - رستا

بازي (۲) لڳي - دغا - منافقي

بھري (۱) مڪڙو ڪاري پکي

جو مادي آهي - باز

بصيرت (۳) اندر جي روشني

دل جي اکر

ٻن (۲) بنياد - اصل - ٻارو -

نهایت

ٻهراڻي (۲) ويهراڻي - لا حاصل

بيعتي - خراب

ٻهٺ (۱) بيحد - بيشمار

<p>وڻ ٽڪ هٽڻا (۲) اڇلائي ڇڏڻ - ضايع ڪرڻ - بر باد ڪرڻ</p>	<p>پنڀيون (۳) اڪيون - چڱيون - وڇاريون پنڀون (۲) گوڙهن سان ڀريل اڪيون</p>
<p>پ پاڪي (۳) پاڪائي - پاڪيزگي</p>	<p>پير (۳) ليرا - مونا ت</p>
<p>پالھو (۲) خالي - پھيل پاھ (۱) ڪپڙن کي رنگ ڏيڻ کان اڳ - مصالح لائڻ پاھت (۳) صلح - نام - اتفاق محبت</p>	<p>ٽب (۲) ٽڙهن (هند-تاني) ٽھيل (۳) علم حاصل ڪرڻ تعظيمان (۱) تعظيم کان - تعظيم ٽپڻ کان - ٻڻي جي ادب ڪرڻ کان - تعظيم جي</p>
<p>پٽ (۲) واعدو - انجام - ويسام</p>	<p>ڪري (۱ ۳)</p>
<p>پٿر (۲) هنڌ - وهڻ جي جاء پراھڻ (۳) پھرائڻ - ڍڪائڻ پن (۲) پھچائي - نہايت پھڻ (۲) ٻر جي راضي ٿيڻ پي (۲) دوست - محبوب</p>	<p>ٽفيري (۲) ٽفیر - ٽرڻ - منهن مٿن ٽاڪ (۲) سينڌر جو چتو جو هندو پيشاني تي ڏيڻدا آهن ٽواضع (۱) نياز - نماڻائي - ٽوچائي</p>

ٻيڙ (۳) پير تي - رستي تي

ڦ

ڦالنگ (۲) - ڪل ٿاري (۱.۳۳)

ڦوڪي ٽوڙي (۱) چنڊڙا

ڦوڪڻ مان - ٽنڊتوي ڪرڻ

مان - چڱن ڪپڙن رکڻ مان

ج

جٻ (۲) جذمن (مندستائي)

جڙڪجڙ (۳) جڳو ٻاڻي توڙي

خراب ٻاڻي - جڳو ٻاڻي آهي

خدا جي محبت پر سندس

ڊپ ۽ روڱڻ ۽ خراب ٻاڻي

آهي دنيا جي لاءِ ۽ انهي

تعلقن لاءِ روڱڻ

جل (۲) جهل گهوڙي جي -

ڌڪ

جوڙو هي (۲) جهان ملي چلي

جهان جي جوڙ ملي - حاج

تسي

جڀين (۲) جيئڙا - جهڙ پطرح

جڻيو (۲) ۱۵ گهو جو مندو ڪيڊا

آمن

جهر

جهالنگي (۱) جهانگيڙا (۵)

جهنگ چار ماڪو

جهل (۲) گهوڙي جي مٿان

رجهڻ جو ڪپڙو - ڌڪ -

پنام

جهڻا (۶) ۵۳ - مهي - لسي

چ

چڙي (۱) جهڙڪي - نديارو

پکي

چهنج (۱) چنچ - جهنب

(مندوستائي چونچ) (۵-۱)

چ

چانچر (۲) ڊيڊ - نالنگهي ٻاڻي

دو پينائي (۲) هر ڏسٺ - پيائي
دوئي

جي ڊري - سيٽام - سنڌ
(چاگل = پڪري)

ڏ

ح

ڏک (۲) ڏيڪ - هندڪي شادي
جي رسر - سينگار

حُضوري (۲) حضور جو - خود
خدا جو

ڏن (۲) نذرانو - ماحصول -
(۱-۳۴)

حقانو (۵) حق جي ڳالهه - حق
کي پهچڻ - حق ملڻ

ڏونرا (۲) ڪرڙ جو ٿرڪو
جنڪي هڪي کان هو هڪا
چوندا آهن

حقيقي (۳) ساڄو - حقيقت جو
عشق حقيقي (مجازي جو ضد)
حوصلو (۳) طاقت - قوت -
زور - عقل - هوش - جرأت

ڏونڪ (۲) ڏهر - ڪاوڙ - ڏڪ
غصو (۱-۳۲)

د

ڏوڪاهي (۱۱) ڏڪر - ڏڪيائي
هر - سڃا - ويهان
ڏهيون - ڏيون (۵) ٽنڊون -
چنل ڏاڳا (۱-۳۱)

دردباني (۲) درد واري
دَرَڪَ (۳) سمجهه (درڪ
ڪرڻ - سمجهڻ)
دلگير (۲) غمگين - ملول

ر

رائي (۲) راءِ - مرضي - رستو

دُٻورو (۲) وڃائڻ جو ساز -
سرنڊو - ٽلهورو

احوال - جڳي حالت	گذر - رام
مالڪ (۲) سلوڪ وارو - طريقت تي ملندڙ	رلي رات (۳) ٿورڙي رات - ڌرڙي رات
ماليٽي (۲) ٿس - زيارت حاصل ڪرڻ - دلبر سانيدڻ	رچنديون (۲) رنگيون اچڻ = رنگڻ
سڀڻ (۲) رهڻ - ماڻهڻ - سماڻجڻ	رچڻ (۲) رڳون رچڻ = رڳون درست ۽ برابر ٿيڻ - بدن تندرست ٿيڻ
سجود (۱) سجدو - سرجهڪائڻ	رُخو (۲) ننگ - سوراخ - عيب جي جاء
سرافڪندگي - سرافڪندگي (۲) مٿو هيٺ جهڪائڻ - ڪنڊ نوائڻ - نياز - تواضع شريفندي	رَمندڙي (۱) هلندي - لنگهندي روشن (۲) ظاهر - پڌري
سُرپار (۳) ڪن جي ڳالهه - سس سس - گجھي ڳالهه	رئي (۲) دڙ - لٽ رينو (۲) ڳاڙهو ڪپڙو
سروان (۲) سروي وڻ کان - سليم (۲) ظاهر ڪير - پڌري ڪير - ڏير	س ساجاري (۲) سجاڻڻ واري - سجاڻندڙ - واقف
سماجو - سما جوڳو - (۲) ميلاپ اتفاقي ملاقات	ساز (۱) سامان - اجاب - حال

ش

هرڪ (۱) ڪٽڻ. مشرڪ ٿيڻا
 خدانان ٻئي کي شريڪ
 چاٽڻ - پائيواري - شريڪ
 (۲-۳۰)

ص

صحت (۳) تندرستي - چٽيلائي

ظ

ڳڻڻ (۲) شڪ - گمان

ع

عالم (۱) (۲) علم وارا - ٻڙيل
 عبد (۱) بندو - بانڊو

عجلوا بالتوبة قبل الموت (۳)

حديث - مون کان اڳي

لوهر ڪرڻ جي ٽڪڙ ڪريو

علت (۲) بيماري - علامت

مولنڻ - مولنڻ (۲) - ٻي ڪرڻ

ڏسڻ - اختيار ڪرڻ - پسند
 ڪرڻ

موجهه (۱) ڳول - چڪاس -
 جانچ

مولهاريون (۳) سهڻيون -
 موجهارين

مونيڙ يا لقي منهنڙو (۲) ٻي
 کان به سنهو ننڍڙي ٻي کان
 به سنهنڙو

منهاڳيون (۲) وطن - پسند اچڻ

منهائي (۲) روشنائي - سوجهرو

مياهي (۲) ڪارنهن يعني دل
 جي ڪارنهن

مهرت (۲) عادت

میل (۳) سچائي - نيت -

ممت - مٿيا

ق

قاعدو (۱) قعود یا قعدہ - نماز

۱ دیون

قضا ٹیٹا (۲) فوت ٹیٹا - طابع

ٹیٹا وری نہ موٹو

قیام (۱) نماز ۱۱ بیہوش

ک

کاج سدوم (۳) کم لہوم -

مطلب حاصل ٹیوم

کام (۳) کت - لکتا

کانگان (۲) کانگن کی

کالی (۲) تیلی - سرائی

کاپا (۲) حرکت - حساب

کایا تون (۲) جسم - بدن -

کت

کپیئر - کھیرا (۲) وڈا گنام

علتی (۲) علت وارد - ٹایل -

بیمار - عادتہ

عالیٰ صباح (۲) صباح جو - ویر

ننجر جو

عیان (۲) ظاہر - ہندو

عینک (۲) چشموا کین ۱۱ وچون

جو

غ

غار ٹیٹا (۳) گم ٹیٹا - کڈ ہون

غیبتی (۳) غیبت یا گلا کدو

گلا خور

ف

في الله (۱) اللہ - یعنی فنا

في الله یا فانی في الله یعنی

اللہ ۱۱ فانی یا گم یا مہو ٹیٹا

في الحقیقت (۳) درحقیقت

حقیقت کری

ڪيڙو (۴) ڪيون - جيت	(عربي) - ڪبيره هند صغيره
ڪيڙي (۲) ڪيولي -	جو
ماڪوڙي	ڪٺا (۲) هڪا - رڪ - ڏاڍا
ڪين (۲) ڪي ڪين - نستي	ڪٺو (۳) ڪڪرو - ڪڪو -
نابودي	مٽي
ڪ	ڪٺافت (۲) گرائي - ٿلهائي
ڪارٺون (۲) شور واريون - چڙ	گدلائي - گندگي
مان - نرش ئي سان	ڪڇل (۲) سري جهڙي شي
ڪٽيون ڪين ڪين (۲) اڪيون	جا زالون اڪين ۽ دجهنديون
جي محبوب ۽ نظر جمائي	آڻن
بينيون آهن سي اُتان نه	ڪڙا وجهه م وات (۳)
هنن ۽ نظر نه پاسي ڪن	منهنجو وات در وانگي
ڪپڙو (۳) مڪڙي لسم جو زهري	بند نه ڪر - ڳالهائڻ کان
نانگ	منع نه ڪر
ڪڙو (۳) غير واقف - نامحرم	ڪفن (۳) ڪپڙو جنهن ۾ مٽي
دشمن - رقيب - شيطان	ما ٿورو ڪي ويڙهي دفن ڪندا
ڪڙيون (۳) هرايون - دشمنيون	آڻن
ڪران وجهه م وات (۳) ڪرن	ڪلمه گو (۲) ڪلمو پڙهندو -
يا خراب ماڻهن جي وات ۾	ظاهري مسلمان
	ڪور (۳) انڌو (پارسي)

ٻاهر - اما چار جا حد يا مڪان
کان ٻاهر آهي

لائين (۳) عيب - ڏور - تصور
محتاج

لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي (۲) حديث
جو پاڻو - مڪان سواءِ هننڪي

يعني اوليائن کي ٻيو ڪونه
سڃاڻي - پهريون پاڻو مٿي

آيو آهي ان اوليائي تحت
قبائلي - يعني منهنجا اوليا
منهنجي قبائلي آهن

لڄاڻو (۳) لڄي ٿيو - ٿر بند
ٿيو ٿڪو ٿيو

لڪ لڪوئي (۳) چوڪرن جي
راند جنهن ۾ ڪڙڙ لڪي ؟
ٻيا گولين - تار گهڙي طرح
جهڙن اٻي راند ۾ ڪندا
آهن

لَمْ يَأْتِ وَلَمْ يُوَدَّ (۴) قرآن مان

منهنجي ڳالهه نه وجهه يعني
گهجهه نه ڏسين

ڪڙا وجهه موات (۳) منهنجي
وات ۽ پٽ نه وجهه - منهنجو
وات بند نه ڪر - ڳالهائڻ
کان منع نه ڪر

ڪڙڙا (۲) ڇڙڙا - سڙڙا - روئڻ
ڪيجهو - ڪيجهو - ڪيجهو (۲)
تڪليف - درد سري - ڏڪر

ڪيل (۳) اسرار الهي - عيبي
نظارو

گ

گت (۲) ڳالهه گت = ڳالهه اولهه
ٻه ڳالهه - خبر چار

گهڙي پٺي (۲) ورهڙي - گهڙي -
مٿ ڪئي

ل

لاحد (۱) لامڪان - حد کان

محبوظ (۲) حفاظت ڪيل.	۱۱۲۔ پوره) نڪي الله چڻي
مد (۱) دگهائي - لمبائي	تو نڪي پاڻ چائو آهي -
معبود (۱) عبادت جو لقب -	(۸-۳۱) (۲-۳۵)
الله - ڌڻي	لوري (۳) ڌانگهه - ڪ - اڪير
منارڻ (۳) هٿ لائڻ - منڍ -	تير - ڪان
زور ڏيڻ	لوهه (۳) لوهه جو ڪان - تير
منجهارا (۲) اندر جو اندر	لڻا (۲) وڍيا
مٽيارو (۳) پڻ وارو نانگ -	م
ڪار بهر	مام (۳) خبر - راز - گهجهه -
موسلي (۲) حضرت موسيٰ عليه	حقيقت
السلام جو ڌوڏو نبي هو	مامرو مندو (۲) وڏو منڍ -
ميا (۲) رحم - بهر باني	تڪرار ڪرڻ - باطن اٽڪڻ
ميهڙيون (۲) اشارا - اهنجاڻ	ماهڙ (۲) واقف - ناهل -
	استاد
	مجازي (۲) علق مجازي -
	ظاهر جو عشق (حقيقي جو ضد)
	مجازي مٿيون (۳) مجازي يا ظاهر
	ڏسڻ وارن - يعني اکيون
	محرور (۲) نا اميد - نامراد

ن

نرالا - غير الّا (۲) بکر - بکيا
صبح جي کاڌي يا ناشتي کان
انگي

وَرْد (۱) وظيفو - جهڪي لهرائيل وقت تي وري وري پڙهجي وُلاهڻ (۳) دلهر ۾ وهارڻ - پرڻائڻ وَنگيون (۲) ڏنگيون وَنيون (۱) اکين جي تارن ۾ جي ماڻهو ڏسبا آهن - (پازسي مرد، ڪچر)	لاڳوڏي (۱) نيمستي - نياز - نماڻي لولا (۲) لٽما - گرهين لوچ (۲) نوڙت - نياز - نماڻي لُول (۳) بندي - حساب - ڪندو - دفتر ليزان (۲) ناشغو - نيرن - صبح جنرل ڪاڌر
وَه پوڻ (۲) وڙهڻ - نه سڃاڻڻ بهڪيا ٿيڻ وِچون (۳) ذرا ذرا - پرزا پرزا - جدا هر	و واجهاڻيان (۱) واجهاڻن کان ڪڙ کان - طلب ڪرڻ ڪاڙ - عرض ڪرڻ يا بندگي ڪرڻ کان واڪان (۲) وس کان - رسان وگر (۳) ميڪڙائي - هڪ وَجھ (۳) منهن - صورت - شڪل
هٿيارو (۳) ٺاهي - خوني هٿاري (۳) اسانجي - منهنجي (هندستاني)	



۳۱- سر ماروئي

۱

أَبَاثَا (۱) بي جا مائت - عزير
خويش - مائت مت

أَبْر (۶) - مئي سبڻ جي

أَبَارِيَا (۸) واددا نامن - فرصت
جو وقت نرائن - گهڻا ابار -
بي نهايت

أَجْهَوِڪَا (۷) ايرا - ضعيف

أَجَائِي (۱۱) تعريف - سارام
نالو ناموسن - صفائي - ست
هاڪدامني

أَحْزَاب (۱۰) قرآن جي (۳۳)
سوره - معني جماعتون

أَحْقَاف (۱۰) قرآن جي (۳۶)
سوره - معني مٿي جا ڏير يا
ناس ٿيل شهر

إِذَا جَاء (۱۰) قرآن جي (۱۱۰)
سوره (نصير) جا پهريان لفظ -
معني جڏهن آئي

أَرَاؤُ (۶) وطن - وطن جو گورنور
ويژم

أَرَاؤِي (۶) ڏٺ

أَرْمَجْرِي (۸) جاري - وهندڙ
آماروس (۹) سندس آسرو -

سندس آسري جي جاء

أَكْم كَرِي (۲) چوڻ - آڪڻ

أَجْمِي (۸) تاهو ڪئي - بند
ڪئي

أَلْ عَمْرَان (۱۰) قرآن جي (۳)
سوره يعني عمران جو اولاد
يا نور

أَلْهَن (۸) کوهن جون حوضيون
يا ڪيل جانورنڪي ٻاٺي
بهارڻ لاء

أَهْر (۷) آسرو

أَعْرَافٌ (۱۰) قرآن جي (۷) -سوره - معنای بهشت ۴ دوزخ جي دج وارو مکان اَکُوْلِدْرَا (۱۱) گھٹا اَجَاثَهُنَّ (۸) ٻري اَجْرِيَانِي (۹) ٻيٽ ٻريل نپاگي - ٻٽي	إِنَّا زَاوُّنَا (۱۰) قرآن جي (۹۹) سوره جو پھريون لفظ معنای جذمن زمين ڏني أَرْضَانِي (۱۱) عرض ڪرڻ - منت ڪرڻ أَرْعِي (۷) مڪزي قسم جو عدو ڪڙو
الَّذِينَ كَفَرُوا (۱۰) قرآن مان يعني اُهي جن ڪفر ڪيو يا ڪافر ٿيا	أَرْعِي (۷) مڪزي قسم جو رہشي ڪڙو
الَّذِينَ نَصَبُوا الْعَاقِبِينَ (۱) عربي قول - يعني باهر عاشقن جي قسمت پر آهي أَمَانًا (۱۱) ڏکيا - بيمانا - خراب حال پر - ڏولائي جا أَمَانًا (۳) امانت	أَرْعِي (۸) بي رواج - ٿر ماڪ - ريگستان أَزَلِّي (۱) ڏکيو - زور سان رڳ سان إِسْمِ (۷) اسم ذاتي - خدا جو خاص نالو
أَلَّا فَتَعْنَا رَبَّكَ (۱۰) قرآن جي (۳۷) سوره (محمد) جا پھريان لفظ - معنای لستحق اسان توکي فتح ڏني	أَسِيرٌ (۳) قيد يا ٿي - بند يا ٿي أَعْرَابِي (۱۰) عرب جا ماڻهو - عرب جا جهنگلي ماڻهو

<p>أَهْلُ (۷) ماڻهو - پور - بندو اير پير (۲) اجڻ وار ۽ ٻيري ڪرڻ وارو ايلڇو (۷) ڪڙي نسر جو جوريشمي ڪپڙو</p>	<p>أَلْبِيَا (۱۰) قرآن جي (۲۱) سوره - يعني نبي أَلْفَال (۱۰) قرآن جي (۸) سوره معنيٰ اُت جو مال أَلْعُن (۱۱) بدن - جڙو بت</p>
<p>ب باري (۱۰) اي باري تعاليٰ - اي خدا - گرو يا سميت (بند)</p>	<p>أَنْ مَعَ الْعُرُسَا (۱) قرآن (۹۳ سوره مان) تحقيق ڏڪڻ سان گڏ سڪ آهن اولاد (۷) ڏڪڻ أَوْز (۱۱) زور</p>
<p>بافتا (۷) مشهور سميت جي ڪپڙي جا نسر بخل (۷) محمل - مشهور ريشمي ڪپڙو</p>	<p>أَوْصَاف (۳) وصفون - گڻ أَوْلَآئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ (۱۰) قرآن (۲ سوره) مان - يعني اهي آهن نهشت جا حقدار يا رماڪو</p>
<p>بدائييت (۱۱) معاف ٿيڻ - موڪلائي ڪرڻ - گم ٿي وڃڻ - (وداع) بدوي (۱۰) عرب جا جهنگلي ماڻهو - جهنگلي عرب بُر (۱۰) (عربي) ڪٽڪ</p>	<p>إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۱۰) قرآن جي ٻارن سوره مان - يعني ڏيکار اسانکي سٺون رستو</p>

ٻانڌ ٿا (۷) رڱيل چنڊيون	پريان (۱۷) ڀڳل
ٻه ٻڙي (۹) سڀ، جو الهڪي هر ٻڙي ددا آهن	بقر (۱۰) قرآن جي (۲) سورہ معنای گھڻن ڏاند
ٻري (۸) پنجهي - ٻڙن هر اچي	بَكَتُ الْعَيْنَيْنِ فِي هَوَاك دما (۱) يعني ٻئي
ٻڙو (۲) ڪنڀه جو ذرو - پنجهو چٽ - پنام	اڪيون تنهنديجي ماحبت رت ٿيون روئن
ٻهڙيون (۵) لوم جون ڪڙيون ٻيرن جا زنجير	بَڪْلَبُون (۶) ٻيريون - گڏيون
ٻي	بَنِي إِسْرَائِيل (۱۰) قرآن جي (۱) - ورهه يعني اسرائيل يا يعقوب جو اولاد
ٻاروڙي (۵) سامهڙي - سرتي ان جو ڪپڙو - ڪٽي	ٻي باڪ (۳) ٻي دها ٻيڙ (۸) کوم (عربي)
ٻاڳيا (۱۱) مان وارا - مالدار	ٻ
ٻانڀا (۱) جاء - رهاڻي جاء	ٻاهاڻا (۵) مائت
ٻري (۱) سرتي	ٻاڙو (۹) ڪارو ٻاڙي - سمنڊ جو ٻاڙي
ٻيڙي (۱۱) هڪ ٻيڙي - سرتي شريڪ	

ت

تَاڪَل (۱۰) ڪائڻا (عربي)

تَبَارَكُ۔ تَبَارَكَ (۱۰) قرآن جي (۶۷) سورة (ملڪ جو پهريون لفظ - معديٰ برڪت وارو

تَبْتُ (۱۰) قرآن جي (۱۱۱) سورة (لهب) جو پهريون لفظ معديٰ ٻيڳو

تَبَيَّنَ (۸) ڄيڻ - گذارڻ

تَلْيُون (۱) تَرَّ جون ڍورون - پتن جي دڇر هيلساميون

تَمَرٌ (۱) ڪجور - ڪارڪ - ڪعل (عربي)

تَنُّ (۵) تنگ - سوراخ

تَنَگ (۹) تڪليف - اُج - ارسو

تَوْبَهُ (۱) قرآن جي (۹) سورة

تَوْرٌ (۱) فصل يا ٻوڪ جا وري وري ٿئي

تورد (۱) مڪ جهڙي

تَهْوَارُون (۵) لڳڙون - ٻرڙا ٻرڙا ذرا ذرا

تَيُون (۹) حلوائن جون ٿيون - طعام ترڻا جون ٿيون

ث

ثَارِيْلَ (۱) ٿر جا رما ڪو

ثَاكُ (۲) جاء (۳۱-۱۱)

ثَوَكَ (۷) (۸) ڪم جي شئي -

مطلب - مقصود - مراد - مدد مومر - مددائتو ميوه

ٺ

ٺَبُڪَ (۶) ٺُڳڙا - ٺُڳڻا

(۶) چليون - ٺهڻيون - ٺهڻا

ٺَسُ (۶) ڏيک

پ

پا چاهي (۶) بادشاهي

پسي (۲) ڪرڙ جو پور يا گل	هاڙڻ (۶) برابر ڪرڻ - مت
ٺڪ - ٺڪا (۱۱) ڪرڙ جو	چاٽڻ
هڪل ميور هڪل ڏونرا -	هاڪي (۳) چٽي - پٽڙي
هڪل	بال (۱۱) ڪڪڙ جنم ميور رکي
پلڙ (۳) مينهن جو پاڻي - بارو	هچائيندا آهن - ننڍو ننڍو
پن (۲) پردو - امن	پاهي (۳) چٽي - پٽڙي -
پنير (۱) مڪڙي دوا - مڪڙو	پاڪري - جهڻ يا لسي
جهنگلي پوڙو يا وڻ - پاڻي	پهڙڻ (۱) پڪيڙڻ - وچائڻ
پوچ (۸) مٿو - گهٽو - جهڙو	پٽ چير (۷) پٽ جا ڪپڙا -
جام (۳۱-۱۰)	پٽ پٽهر
پوچي (۳) ڏنگو - پوچي منهن =	پهون (۸) مڪڙي فسر جو گام
پدرئي - خراب منهن	مڪڙو جهنگلي ميور
پولڙيون (۸) ٽولڙيون - چيڙا	پراڻهي (۶) پري - دور
پڪڙا (۵) پهرن جا ڪڙا -	پرهين (۱۰) پهرين - ڏڪهن
پير ڪڙيون - ڪڙا جي	(پهرڻ)
پيدن جي پهري و جهندا آهن	پريان (۱) ڏس - اُجهڻا -
پنڪي پير ڪڙيون چوندا آهن	نشان
پيڻ (۶) پيڻي ڪپڙي کي	پڙان (۱۱) برابر اڃان - پوري
ڪلف ڏيڻ جي	پوان

ف

ڦرھہ۔ ڦرعو (۳) مڪزي ڦس
 جو جهنگلي وڻ يا ٻوڙو۔ ڦيس
 يا کڇي جا ٻن
 ڦڻ (۶) سنگ - گهاٽ - پير
 جو پٺ
 ڦوڪ (۱۰) ڦوڳ - ارڳه
 سوڳه - مٽي - ڪڇرو

ڦندا (۸) وار۔ زلف

ڦهنڪو (۹) جنهن کان

ڦور (۳) زور سان

ڦوع (۷) ٺڪ (عربي)

ڦهائين (۸) لذت سان - عيش

عشرت سان - خوش

ڦيو (۵) ڦيڻ

ڦهر

ڦهڻ (۸) ڪنڌي - ڪنارو

ڦوڻ جو نالو

ڦ

ڦاڪ (۱) پاڻمر تہ - جوان ڪ

ڦاڻ تہ

ڦائيان (۱۱) ڦوائيان - ڦوائِي

ڦوڪيان

ڦڪندڙا (۶) طوعاً ڪرمأ۔

ج

ڄاڻڻ (۱) قرآن جي (۴۵)

سورہ - معذلي اولندو يا

گورڻ پير

ڄالو (۱) زاري - ٺهڙي

جَبَفِ الْقَلَمِ وَمَا هُوَ كَاتِبٌ (۱)

قرآن مان - يعني جيڪي

ٿيڻو سو تنهنجي لاءِ قلم

دهي ديو

ڄنڀ (۸) جنم - مڙ

<p>خ</p>	<p>خوشي سان زور سان - بگهر چڪائيندا يا ڳاڙهندا</p>
<p>خوما (۱۰) ڪارڪ - ڪچور (فارسي) خلاف (۹) ڪوڙ - مفاقي -</p>	<p>چيڙهه (۲) گندگي - گندو - بني سان بهرل</p>
<p>ڪرپت</p>	<p>ح حَبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْاِيْمَانِ (۹)</p>
<p>ن</p>	<p>حديث - بني وطن جي مذمت ايمان آهي</p>
<p>ن خان (۱۰) قرآن جي (۲۲) سوره - معنلي دونهن</p>	<p>خجور (۱۰) قرآن جي (۱۵) سوره معنلي بهرل</p>
<p>ن</p>	<p>خجرات (۱۰) قرآن جي (۲۹) سوره - معنلي حجرا يا ڪوليون</p>
<p>ن ٿڙ (۱) (۲) ٿڙي (۵) گودڙي - رلي</p>	<p>حم (۱۰) قرآن جي (۲۱) سوره گهڻن سورن جي منجه جو لفظ</p>
<p>ن ٿڙ ولدني (۹) ٿڙ وارا - مال وارا</p>	<p>حمد (۱۰) بني الحمد - قرآن جي پهرين - ور جو پهرين لفظ - سوره جو نالو فالح</p>
<p>ن ٿڙ ولدني (۹) دولت مند - ٿڙ وارا</p>	<p>آهي</p>
<p>ن ٿڙ (۱) دلاسو - تسلي</p>	

زير- (ڏيريون (۵) زير ڪڙيون
لوم جون جي قيدين کي
وجهندا آهن (۳۱-۱۱)

س

ساٿيڪا (۸) ڪوٽ
ساڌوئي (۵) (۸) چار جا وڻ -
چارين
مانپي - مانپيڙا - مانپيڙا
(۵) (۶) (۸) سنڀاليندڙ -
مائنٽ - وارث

ساهي (۳) چڪي - ڪشي
سائون (۸) هڪڙي نسر جو
جو ان يا ڏٺ

سبأ (۱۰) قرآن جي (۳۳) - ورة
جو نالو معنيٰ شهر جو نالو

سبح (۱۰) قرآن جي (۵۷) سورة
(هديد) ۽ (۵۹) (احشر) ۽
(۶۱) (صف) جو پهريون لفظ
معنيٰ پاڪ آهي

ڍ

ڍاڻي (۱) گڏ ڄڻ جو راعدو -
ملڻ جو انجام

ر

رائر (۸) ڍل - محصول
رُچڻ (۲) خوش ٿيڻ - پسند
ڪرڻ

رُعد (۱) قرآن جي (۱۳) سورة
معنيٰ گهوڙو

رُوم (۱۰) قرآن جي (۳۰) سورة
جو نالو - شهر جو نالو

رُوء (۲) منهن - حسن - سونهن
رِبَڪ (۵) ريتا - گاڙ ما پوڄڻ

ز

زُخْرُف (۱۰) قرآن جي (۲۳)
سورة - معنيٰ سون

زُمر (۱) قرآن جي (۳۹) سورة
معنيٰ جماعت

سُبرايرُن (۱۱) ۱۳۱۳ ايون -	سُسا (۵) گھيٽا .
سُنْت (۶) سَتيا - مَمَت	سُڪاچ (۱۱) دڙ وارو - لائِي
سُنِي (۲) (۶) سَتيا واري زال -	سُڪَر (۵) چڱا - وِچارا
سُنائون زال	سُڪڙو (۷) سَڪو - ۱۵ گُو - گُاني
سُنائون (۸) - سُنون - رُتون -	سُلاڪ (۷) (۱۱) سُنڪت - جماعت
سُرُجڪ	سُلسلو - ۱۵ گُو
سُنُهڻا (۵) پيدا ٿيڻ	سُماڻي (۸) ماڻائِي - مان
سُنُهني (۵) نُهني - پيدا ٿي -	سُماري
سُپاڻِي وڏي ٿي - ساماڻي -	سُنُهڻا (۸) ٺاهڻ - تيار ڪرڻ
سُجدا ■ (۱) قرآن جي (۳۲)	سُنچوڻ ٻاڻي ڪيڻ
سُورۃ - معنيٰ مٿو جهڪائڻ	سُنڱهڙون (۳) زنجير
سُنڇاڻِي (۵) سَچو رهڻ - پوري	سُوايا (۱۱) گھڻا
سُرهڻا - سَحقيق	سُوايو (۱۱) سُڪاريو - سَڪيو
سُدير (۸) سِياڻا - ۱۵ اما -	سُوي
سُبردار	سُونا (۱۱) اُنڇام - اقرار -
سُراهيون (۸) - سرهايون -	سُوعا
سُوشيون - دلاسا	سُولُ (۴) سوچارائي - سوڌ -
سُڙِي (۹) لاش - مڙم - بدن	سُواڏ

سيوٽ (۲) بوجڻ - سيوا ڪرڻ
سيهو (۷) شيهو - منهار ڏاٽو

ص

صغیر (۲) ننڍا گناھ (عربي)
صغیره

ط

طس (۱۰) قرآن جي (۲۷) سوره
(نمل) جو پهريون لفظ
طسم (۱۰) قرآن جي (۲۶) سوره
(شعراء) جو پهريون لفظ
طه (۱۰) قرآن جي (۲۰) سوره

ع

عاق (۳) ماڻھو ٻئي کان نا فرمان
نا صالح - خراب - سرڪش
عبيد (۷) هڪڙي قسم جو عمدو
ڪپڙو جو عبيري رنگ جو
هو نڌو هو

مومرو (۱) عمر - وهره جنهن
ماروئي نڀ هئي

سوء (۳) ماڻھو جا ڪپڙا - شر جي
رسر (پارسي - سوگ)
منهڳ (۲) سکر

سهم (۱۱) سهڻو - جڙيون -
اڀا - طعنا - مهڻا

سهڻو (۸) خواب - سچو
منيارچ (۸) هڪڙي قسم جو
گام جو ڌڻ وانگي ڪائيندا
آهن

سبنا (۲) ٽوپا - گنڍ
سيڪ (۸) رسا

سيڏائي (۵) سڪائي
سيئر (۸) سيل - سڃاڻي - ستيا
سپت - اڳوڻو وقت

سپليئي (۱۱) سيل واري - ستيا
واري - امن ۽ همت واري -

(۱۱۲) جنھنجي معنيٰ جو لفظ قل
آهي جنھنجي معنيٰ آهي چؤ
انھن سورن جا نالا اخلاص ؟
علق ؟ ناس آهي

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كُتِبَ

اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا (۳) قرآن (۹)

سوره مان - يعني چؤ تر اسانکي
ڪا به مصيبت نه پهچندي
سواء انھن جي جا الله لکي
هوندي - اسانجي لاء هو اسانجو
ذملي آهي

قُلْ يَا (۱۰) قرآن جي (۱۰۹)

سوره (ڪافرون) جا پهريان
لفظ - قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ
يعني چؤ تر اي ڪافرو

قُوِيَّ (۱) قوت وارو - زور پريو
مضبوط

قِيْدًا الْمَاءِ (۱) پاڻي جو قيد -
قسمت - نصيب - بقدر -

عَمْرُ (۱) - هر سومرو جنهن ماروئي
ني ڏسي

عِيدُ بُرَاةٍ (۲) وڏو ڏينهن - براد
يا برات - مڪڙي عيد جو
نالو - شنب برات

غ

غَلَاظُ (۹) پوش - ڍڪ

ف

فَاتِحُ (۱۰) قرآن جي پهرين سوره
يعني الحمد

ق

قَالِبُ (۶) بدن - جسم - بت
قَدْ سَمِعُ (۱۰) قرآن جي (۵۸)
سوره (بجادر) جا پهريان
لفظ - معنيٰ تحقيق الله ٻڌو

قُلْ (۱) قرآن جون ٽي پويون
سورون (يعني ۱۱۲ - ۱۱۳ -

ڪَهِوَر (۳) خوشبو - ڪانور
(۳۱-۸)

ڪَهِوَر (۲) لڪو - ڊهيو - ستمو
ڪَهِوَن (۵) هموس (سند ڇن جو)
خراب جاء - خراب گهر

ڪَهِائِي (۵) سائي - ست
ڪَهِِي - منجهائي

ڪَهِ (۹) کان - ڪنا
ڪَهِِيُون (۳) گهڙيون -
گهڙما

ڪَهِِيَت (۸) بي رسمي - بد
رسمي

ڪَهِِيَت (۲) ڪرڙ - جهنگ جو
مڪڙو ٻوڙو يا وڻ

ڪَهِِيُون ڪاهه (۳) ٻيٽ ڀرت
گها

ڪُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ اِلَيَّ اَصْلُهُ (۱)
حديث - يعني سڀ شين جو
پهچي اصل ڏي موٽن ٿيون

حديث جو پاڻو - قِيدُ الْهَارِ
اَيْدِيْن قِيدُ الْحَدِيدِ - يعني
پاڻي جو قيد لوم جي قيد کان
زياده مضبوط آهي

ڪ

ڪان (۵) ڪان جو بند

ڪارا (۷) ڪارا ۱۵ گها

ڪامو (۱۱) مٽي جي ڪوٺري
مٿو

ڪام (۷) مراد مطلب

ڪالبو (۸) چار ڪالبون

ڪوڙي مٿان ٺيڙ وجهڻ -
ڪپڙو جهولي ڪري انهيءَ
گام وغيره گڏ ڪرڻ

ڪالهن (۸) ڪٽي

ڪتابت (۱) لکيو - خط -
ڪتابت (۱۰۳)

ڪنڀ (۸) گذران

ک	ڪنڊ (۹) ڍنگر - در وڃا لاءِ
ڪائونٽا (۸) ڪٽوٺڙا - مڪڙي	جو بهراڙي ۾ در تي ڪنڊ يا
نسر جو گاهه يا ميروءَ ڏٺ	ڍنگر ڪندا آهن - جهنگ يا
ڪاروڙي (۸) مڪان جو نالو	ڪنڊن جي جوءَ
ڪاهڙ (۳) ڪير ڏيندڙ گهڻن	ڪوٺاڙيا (۱۱) بد جوڻ - اڃا به
ڪاهيون (۱۱) پوزيون - پورا	سجايو ڳالهائڻ - پٺڻ
ڪاٺو (۳) (۸) مڪان جو نالو	ڪوٺ (۳) خوشي - محبت
ڪٽيرو (ڪٽيري) (۳) (۵) ڪٽي	(۲-۳۶)
وارو - ڪٽو ڏڪيندڙ	ڪوٺ پير (۲) پاڙون جي غريب
ڪرڙ (۱۱) اُن جون ساديون	ماڻهو کائيندا آهن
فراشيون	ڪوڪٽ (۶) ڪوڪرو -
ڪٺا (۶) سيمو - توبو	دانھن
ڪٺا - ڪوٺ (۹) طرف - ٻا - و -	ڪوڪڙ (۲) پيرون - چارن
ڪوٺا - وچ (۱۱-۳۱)	جو ٿرڪل
ڪواء (۱۱) ڪواڻي - ڪيوي -	ڪهون (۸) ڪهاڻيون -
چمڪي	ڳالهيون
ڪوهر (۸) ڪوم - ٿر	ڪمنا (۸) ڪيمت - پوکون

گولرو (۱۱) ليدوان - ان
جو پچر

گ

گانو (۲) گهڙي کي پڌڻ جو زبور

گانهه (۵) گاهيل - گهيل -
بهار - ضعيف - خراب حال
ميد ياطي

گهڙيون (۵) هت ڪڙيون -
ميدن جي پڌڻ جا رسا

گهڙيو (۱) مڪڙي سر جو
گام گهڙين وارو

گهڙائي (۳) گهڙي ڏني -
ڏهڪاري

گهڙي (۱) گهڙي - مهبوط ڪري

گهڙو (۱۱) پريل - پريور

گهر

گهٽ (۱۱) دل - جگر

گهڙو (۳) ارمان - ڏڪر

گهڙيون (۳) وادايون - مبارڪون
(۱-۳۳)

گا

گان پلهو (۶) گوڙيون

گاموئي (۹) ساڳي ڪار يا گوت
دارا - گونائي - ڏيهائي

گرو (۷) (۱۱) جماعت
(پار-ي)

گگر - گگريون (۳) مڪڙي
سر جو رڙ جو ٿر ٿو ٿئي

گور (۵) نهر

گولاڙو (۲) مڪڙي رڙ ۽
انچو ٿر

گوليون (۲) گولا - گول ٿر يا
بيوا - گوڙهيون - داڻا

گولدا (۶) جهوليون - گهڙيون
گوڙيون

مڪيئي مٿان، - مڪيئي
بديان (۱-۳۳)

لقمان (۱۰) قرآن جي (۳۱)
سوره

لڪ (۱۱) ڪمر - ڇيلو

للز (۶) مڪڙي قسم جو گام جو
ڪا چندو آهي

لقمب (۶) جهنگلي گام جو ڌڻ
وانگي ڪا چندو آهي

لوهڻ (۱) موڙو

لوچون (۵) هي آرڊر رهون -
بهترار رهون

لوح (۱) تختي يا پتي - لو -
نلر - قسمت - نصيب

لوڙاڻو (۱۱) ٿورو - پٺيرا

لُون (۷) تند - ڀاڱو - نار

لوهه (۱) زنجير لوه جا

لويي (۵) چني يا اهڙو ڪپڙو

ل

لاڙون (۱۱) سڙون - ٽپارون
ڏاڙون

لاڙ (۵) گاڙ مورنگ - لاکر

لاڙي (۵) - رخروئي - لڙم
حيا

لبن (۱۰) ڪير (عربي)

لحم (۱) گوشت - ماس (۱۰)
(عربي)

لحمًا طريًا و تستخرّون حليّة

تلبسولها (۹) قرآن (۱۶) سوره

مان - لذتي گوشت (مڪيئي
جو) ڪيڊو ٿا اوهين (پالني

مان) سينگار جون شون
يعني موٽي وغيره جي اوهين
ڏيکيو ٿا

لُزڪ (۲) ڳوٺا - منجهون (۱۱)

لَس (۱۱) گهٽيون - گهٽا -

ماو (۱) باطني (عربي)
 متهون (۲) اسان تي - اسانجي
 مٿان
 مٿ (۱۱) جدائي - جٺ
 مٽو (۱۱) ڇڏڻا
 مڇيچ (۱۱) موڪلاج - ملائج -
 ردانوڪو
 مڙ (۲) (۶) مٽي - گندگي -
 ميرائي
 مزاک (۱۱) چرچو (عربي مذاق)
 مساوي (۲) برابر - هڪجهڙو
 يڪسان
 مشايخ (۶) اولياءَ - بزرگ
 مقاميائي (۵) مقام ٺاهي -
 مڪڙي مقام ۾ پوريل
 مڪ (۵) (۱۱) ڪپڙن جو لٿو
 مڪائڻ (۱) گهرائڻا - سڌائڻا
 مڪڻي (۸) هڪڙي قسم جو گام

جو مارو ماڻهو يا ٿري ڊڪيندا
 آمن
 لوڙياري () (۸) لوئي
 ڊڪيندڙ لوڙ جي ويٺل
 لينگڙياري (۶) لپڙن واري -
 چنل ڪپڙن واري
 لپس ڪينله هيءَ (۸) قرآن
 (۲۲ سورة) مان - خدا جهڙي
 ڪا به شيءِ ڪانهي

م

مارو (۱) هڪڙي نقات - جهنگلي
 مڪين - مالدار
 مارچي (۸) مارو ذات جي
 زال
 مام پڇڻا (۱۱) مراد نه پوري
 ڪرڻ - لڄ خراب ڪرڻ
 مالدارو (۲) (۸) هڪڙو جهنگلي
 گام - ڏٺ

مُهت (۵) مان - عزت	ذت
مُهدين (۹) صائيندين -	مُل (۳) (۳۱-۱۱) وت - اڳيان
ماريندين (مُهڻ)	مُلان (۹) کان - ڪنا
مُبيج (۱۱) موڪلج	مليير (۱) مڪان جو نالو جتي
ميت (۵) بزم - لاش - جنازو	ماروئي رهندي مٿي
ميت (۴) وات منو ڪرڻ -	موڪ (۶) گهڻي - ججهي
لذت - ذت کائڻ	موڪي (۱۱) خوش ٿي
مپري (۱۱) مپڙي - عيبدار -	مولو (۷) موليل - خدا - ذلي
مدي	مؤمن (۱۰) قرآن جي (۲۰)
ميسر (۱۰) موجود	سورم
ميديا (۳) وار - زلف (۵-۲)	موه (۸) وار (پارسي موي)
ميون (۱۱) ميان - مولا - ذلي	موهڙ - موهڙي (۹) محبت
مرشد	بهار
ن	مها (۸) (۱۱) مها - مڪڙي
نحل (۱۰) قرآن جي (۱۶) سورة	پاڇي دلپند
معدلي ماڪي جي مڪ	مهاڙ (۲) (۶) منهن - ديدار
نسا (۱۰) قرآن جي (۳) سورة	بٺ - ميدان - آڳڙ -
معدلي زالون	ڪشادگي

و	<p>نظر بند يا ملي (۹) قيد يا ملي - بند يا ملي - جا نظر هيٺ ۽ ڪي لنگتا (۱) نياڳا - مفلس - مسڪين نه ڪترڙ جهڙا لنگيو - لنگي (۳) (۶) نڪتو - نڪتي</p> <p>نمل (۱۰) قرآن جي (۲۷) سورة يعني ماکوڙي وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ (۱۰) قرآن جي (۶۹) سورة (ن) مان معدلي قسم آهي قلم جو ۴ جيڪي لکن ٿا</p> <p>نور (۱۰) قرآن جي (۲۲) سورة نور مهن (۱۱) اکين - ان - جشن سان</p> <p>نئون ڪرڻ (۱۱) موسر جو نئون نڪتل هوندو يا ان پهرين دفع کان - وٺ ڪرڻ ليو (۵) (۹) زنجير</p>
<p>واچا (۵) ٻولي - انجام - قول واڪ</p> <p>واما ما (۲) سڪ - آرام - ڳڻ وايجا (۵) انجام - ٻول - قول واڪ</p> <p>والديون (۱۱) ميهون ۽ ڳيون وغيره مال</p> <p>واهلندا (۶) الهندي جو واڌ واهيت (۴) واميو - جاسوسي جارو - نگهباني</p> <p>وانڻ (۸) وندڻ - وراهن - اورڻ (۱-۳۵)</p> <p>وانيون (۲) ڪنارا - پاسا</p> <p>واجهل (۱۱) ڏڪ - ڳڻي - رڻ رازو (وجهلڻ)</p> <p>وان (۱) انجام - وندڻ - ٻول شرط</p>	

د لرون (۸) وقت	وحد اليت (۱) مڪزائي
ويڙهي جهپ (۸) ٿور مڪزو	وڙ (۸) چٽا - پلا
ڳوٺ	وڙاڻ (۹) سُڪر - سُڪار - وسندي
ويڙ هيڃا (۱) ويڙم مڪان جا	(۱-۳۵)
رما ڪو - جهنگلي ماڻهو	وڙت (۸) رَسا - نوڙيون هائي
وينگس (۳) نازنهن - خبر بصورت	ڪيڙا جون
زال	ورڪر (۱) اوڻ - نديرون
هر	و مناهي (۵) بردس - بهن جي
هار (۱) واسطي - لائق - آسري	وس
هالو (۹) ۱۵ آڙيال - ٿورو -	وسڪارو (۱) مهنهن جاڏينهن
مال مٽندڙ - يا چور	سانوڻ
هاء (۳) مائي - زورا وري -	وڻڻ (۵) سٺ - ٻيڻ
۱۳ - ظلم	وڻاڇو (۱۱) وڻا - درخت - وڏو
هت ڪڙول (۵) مت ڪڙيون	وڻ
هٿوڙيون	وهارو (۹) وامر - وامر ڪندڙ
هٿوڙيون (۵) مت ڪڙيون	مدد ڏيندڙ
هڪون (۱) انڪون - آڙون	وهون (۸) زالون
روڪون - گندا يون	ويٺ (۵) وِڪ - پيڪ

هٰنَاكَ جِئْسِي وَالْفَرَاذُ لَدَيْكُمْ

(۱) - منهنجو جسم

هتي آهي ۽ منهنجي دل اوهان
وت آهي

هُودُ (۱۰) قرآن جي (۱۱) - سورة
پيغمبر جو نالو

هُون - هُونُك (۱) آواز

ي

يس (۱۰) قرآن جي (۳۶) - سورة

يونس (۱۰) قرآن جي (۱۰) - سورة
نالو پيغمبر جو



۳۲ - سر ۱۰۱ ماروئي

ا

آمان ۽ آهيان وڻ ۽ ڪا

وڻيان (۱) آڻ ۽ ڪا آهن ۽ وڻ

باغن ۽ ڪا آهن

آوڻيان (۱) ايندڙن

اگر زبان آوڻيان ڏکڻ

مانوڻيان (۱) اتر جي پاسي
کان اينديون آهن ڏکڻ ڏي

سانوڻ ۽ پاسانوڻ جهڙي خوشي
مان

اگر وارو ڪو ڏي پهلي موسم

ميهن (۱) ميهن جي موسم ۾

پهرين اتر پاسي کان وڃ
چمڪندي آهي

ارمونيگانهه مهيان ڏکڻ

پتھه پاڻ (۱) منهنجا ارم پتھي

سڀ وانگر سميت آهن ۽

نهن سڀهن وانگر آهن ڏند

پوئي وانگر آهن (پاڻ يا پاڻ)

آرھه ارمونيگانهه مهيان لھڻ

۽ منجهو منجهو (۱) ارم پتھي

سڀ جهڙا ۽ نهن سڀهن جهڙا

آهن، تن منجهه اکيون ڪپاڻو

وڻي آهي

پ

پاڻي (۱) پاڻال جي، سمنڊ جي

پري جي - پيلي يا سنهي

پٺائي (۱) پٺ تي يا - ڪي تي

آئي آهي

پهريءَ بند پهريون (۱) پهري

پهري تي پور يا رسين جي

پڇا ڪند وڃج

پهلي (۱) پهرين

ڦ

ڦٽل پري ٿارڙي پورا پڳي

ڦڙهه (۱) اي پورا گل سان

ڦريل ٿاري پڇي نه ٿوندي

ڏ

ڏيهر ڏکڻ مٿاڪر ڏڪر

ڏيهر ڏکڻ (۱) ڏينهن جي

اُڻت اُڻت لڪ (۱) لڪ
لڪ تي اُٺ يا اُڇ

ب

بيس (۱) ريهه - وسولن - فڪرات
(مندستاني يا مارواڙي)

ب

بالا پڻ رولنهن والا جم

ومبارين (۱) ننڍي موندي جو

ننڍهن يا عشق يا شروع جواني

جي محبت، اي پيارا مٿان

وسارين

ت

تڪ ڪي پر پنگ (۱) تڪ

جو پنگو يا نشان پنگهه پنگهه جي

پهري (ڪسي يا ڪيسر)

ت

تڪور (۱) تڪار يا تڪ -

دمل يا تڪاري تي ٿونڪو

مٿان

ڪر (هون يا هو)
رو (۱) جو (ڌنڪي)

زين ڪچور (۱) هڪڙو ڪاڇي ۽
جو لهر جهنڊا جو ڦر نموري
کان ٿورو وڏو آهي (يعني
سئون ۴ سئوون)

س

ماڇي ٿيان مينگڙي رٿل
هاٿ ڪري (۱) رٿل يا
دولي کي هٿ آڻي يا انسان
ملي آڻ سڱ وارين يا ساهيلين
۾ سڄي ٿيندس

ساهنج ٿياڻ (۱) ٿياڻ يا ڍنڍ جي
هنج يا سطح وانگي
سرو مسوليسرو ماروڙ ٺاهي

اڪ (۱) نانگ ۽ سهي وانگي
مارو جي لڪ ڏانهن نڪري
اڇ (يعني لڪي ٽڪڙو هليو
اڇ)

ماناري مان لکين ماڻهو
چورن وانگي تڪون هڻي
بيهاريندا آهن (مانا ڪڍڻ
۱)

ڍ

ڍوليو ٿورو مينگڙين ڏٺا ٻڪر
ڪڙيان (۱) ڍوليو راجائن جي
گهٽين ۾ ٻڪرين جا ڏڻ يا ڦر
جبلهه تي رکيو پيو جاري

ر

رڙون ٺاهه لنگ رمون آڏو
آرمين لاءِ (۱) اي مڙس يا
بياراي ڊوراچ ٿر هاڻو راند
ڪريون ۽ چاٽي سان لڳائي
ويهي راند ڪريون

رم هون ٺاهه لنگ رم آڏو
ٺاهي ڪٽ (۱) اي بيارا
بي ڊوراچي راند ڪر، اڇا
مڙس چاٽي جي طرف راند

گرمنا پڪو ڪنڊا چٽيو لائو
 آپ گريچ (۱) هر پندي پني
 پڪي آبي داڻا چٽن ٿا مارا
 اچي تون لهارو ڪر
 ڪريڙو (۱) پڪارو

ڪريهر (۱) دائي يا ڪٽيهر =
 زنگي گل

ڪڙيان (۱) جيلو تي

ڪڙا (۱) ان - داڻا

ڪون هنياري مڇڻين (۱)
 ڪيتري صحبت اٿو - چٽن
 سان يعني ڀڄن - ان

ڪونجان رات ڪريڙو ٿولي
 ٿولي ايس (۱) ڪونجان رات
 ڪارو ٿي جي ٿولي ٿولي
 ۾ ويهه هيون، يا هر ڪ ٿولي
 ڪي نڪريا وسواس هو

ڪيپ ٺڌائي پائلي ٿو پو
 ٿاڃ نه ڪاء (۱) پائار جي
 سڀ ڪئي تي اچي پئي
 آبي سا ان جي لب نه ٿي
 ڪائي

ڪيپن (۱) گوتمين ۾

ڪش

ڪاهه ڪجف (۱) حضرت علي
 جهنڊو ٿيو ڪجف ۾ آبي

ڪ

ڪاس (يا ٿاس) ٺهڻي پيٽ
 هيم ورتي ماروئي (۱)
 ٺهڻي پيٽ مان آ؟ سون
 جهڙي ماروئي ڪائي آميان

ڪ

ڪاڄل (۱) ڪاڄل

ڪاڄي (۱) زال

ڪ

ڪرندا هنج (۱) ڪرنديون
مناجورن يا ڪرندا لڙڪ

گليو (۱) جانور کي ڪهي ڪل
لامن

ڪوندي (۱) چمڪندي

گ

گڻ گڻي (۱) گڻن ۾ ڀريل يا
ڀرور - گڻائي

گوري ڪرڻ سڀ ڪارڻ
وهي لپٽان (۱) جان مٿن ۾

ٻهي آئي آهي اکين مان
ٻاٺي وهي ٿو

گوهي ٿرڻون ڪمان جي
ڪپهون نه ٿوئي ٿڪ (۱)

ڪمان جا ٻئي پاسا جهلي
چڪي جيڪڏهن ٿرڻ ٿو
آمو ڪڏهن نه گسندو

ل

لا ٿوآپ ڪريج (۱) لاڀارو آهي
ٻاڻ ڪر

م

ملڪ (۱) هڪڙو نواب يا حاڪم
ٿي گذريو آهي جنهن گهڻا
ظلم ڪري پرايون زالون زوري
ٿريون هيون

موري اولي ٻاڳي ايس (۱)
منهنجي ڪٽولي جي اورين
يا اُڀر جي پاسي واري ايس
ٻيڻي ٻئي

ن

ٺورڙ (۱) راجائون
ٺنگ (۱) بي ڊو - بي خوف
ٺنگي (۱) بي گهڻي - جهنڀر گڻ
نه ٿو ٿي

ٺنگ (۱) بي خوف - اعرص
ٺنگ

واسطو
 اُجهاڳ (۱) بيحد نيڪي
 ڪندڙ - بي انداز مهربان
 اميڪي (۲). اُهي جي
 (هندستاني)
 اُوڻ (۱) بي وس - بيچارو -
 علاج - بي راهو
 اوليان (۱) اولي کان - ڏنگي
 رستي کان
 ب
 بچيا (۱) بچڙا - خراب ماڻهو
 بچيان (۱) بچڙائي کان -
 ٻڌي کان
 برادي (۲) براد يا برات وٺندڙ
 روزي يا چوٽڪاري جي سعد
 وٺندڙ
 ٿر ملا (۱) ظاهري طور - کلي کلائي
 (بارسي)
 بغداد ي (۱) بغداد جو ويٺل -
 شيخ عبدالقادر جيلاني رح

و

والا (۲) دوست - برين
 وڙهندي مرويرئين ڪوڙ
 ڪسيان ڏي (۱) ويرين يا
 دشمن - ان وڙهندي مهنهجي
 دل خوشي کان ڪشون
 ڪري
 ونگت ونگ (۱) ڪمان
 وانگر

هم

هنج نياڻ (۱) ڍنڍ جي منج يا
 تري وانگر
 هنياري (۱) بيار



۳۳ - سر ۵۵ سري

ا
 آساند (۱) مير - حُب - دوستي

وارو۔ مسند جو مالڪ۔ گادي
 جو مالڪ۔ سجاده نشين
 پيڙار (۱) جتي (۱-۳۳)

ج

جناب (۱) رگام۔ سردار
 جهانگير (۱) بادشاه۔ جهان
 فتح ڪندڙ

چ

چنگيان (۱) چگون (سرائڪي)

ح

حُسنِي (۱) امام حسن جو اولاد
 يعني شيخ عبدالقادر جيلاني
 حُسيب (۱) حساب وٺڻ وارو۔
 چڱي حسب نسب وارو۔
 بزرگ

خ

خارجي (۱) مذهب کان خارج

جنهنديجو لقب بغداد ۾ آهي
 بهاؤالدين (۲) شيخ بهارالدين
 زڪريا ملعاني ملتان جو
 مشهور پير

پ

پيتل (۲) زيارت ڪرڻ

ت

تيرو (۱) تنهنجو (هندستاني)

پ

پُريا تا۔ پريادا (۲) پري وارو
 رڌي نسل ۽ بنياد وارو۔ قدير
 آڳاٽا

پناه (۱) ملتان ۾ ڪڙو مڪان
 درگام

پيراڻي (۱) پير يا ڪراڙي زال
 پير جي

پيڙهي، ٽڙهي (۲) اصل نسل

ڏي	خاص آهي جي حضرت علي کي نه مڃيندا آهن
ڏي ڦير (۲) عڪاري - هليد	خُر (۱) گڙه - نادان - خيس
ڏل (۱) ڏو - ملاج	ماڻهو - ڪمينو - دشمن -
ڏي	رئيب
ڏل ليل (۱) خوار خراب - نماڻا -	خطاب (۱) لاپ
سڪين	خفيف (۱) ماڪو - خيس -
ڏ	ڪمڙا - نيچ
ڏڪن (۱) شيخ رڪن الدين جو	ڏاڏي (۱) دانهن - فرياد -
شيخ بهار الدين زڪريا ملعاني	داد فرياد
جو پت هو	داوڙ (۱) هدا تعالٰي - ڏٺي
ڏ	ڊيوان (۱) دفتر جو مالڪ -
ڏمام (۱) ڍاڳ (ڊڙي)	ڪارخاني جو مهتدار
ڏس	ڏي
معيبد (۱) سعادت دارو -	ڏن (۱) خوش - خوش ره -
نيڪبخت - هرشد	ڏس
سماع (۲) راڳ	ڏاسري (۱) ڏڪڙي سُر يا
منته، (۱) سمبر - تيار ٿي - هل	راڳي جو نالو

عبدالقادري

مؤء (۲) طرف (پارسي سوي)

ق

مهندو (۱) واقف - دوست

قادري پير (۲) شيخ عبدالقادر

مييني (۱) سينهوزي

جیلانی قادري طريقي جو مند

مییوا (۱) پرسعش - بوجا -

ک

بندگی

کَئِيف (۱) گندو - گرو - تلهو

ش

سادو

شيع (۱) مشايخ - اولياء -

کَلکُو (۱) خراب لچن وارو -

برگ

بد اخلاق - بد نصيب

ص

کَچَڙو (۱) کچھري - دربار

صدائي هباب (۱) وڌائي وارو

کُوڙو (۱) نالائق - عيبدار

جوان

ک

ض

کَسن (۱) کونسن - وڏوڻ -

ضرب (۱) ضربيل - ضرب

دشمني

رسيل - ماريل - ڪ لڳل

گ

غ

گُلوار (۱) باغ

غيلاني (۱) غيلان يا غيلان يا

غيلان جو رواجو يعني شيخ

ملهڻو (۱) بهادر - مرڪندڙ -
لاق

منادي (۲) ندا ڪندڙ -
سڏيندڙ

منارو (۲) قبو - ٺهي جي ٺيل
گنبد

منڍ (۱) خوشبو - مٺي پوءِ
(۳۷-۱)

مهت (۱) گهڻو - چڱو (پارسي
مهتر)

مهتاب (۱) چنڊ - موجارو

ن

نوم (۱) مهران - مروت سان
رحم سان

نئون - لڪون (۲) نئون - پير
جا زخ

نوئي (۲) نئون مريد - پيريون
پيرو ويندڙ - نوڙي

گ

گهرو (۱) چوڪر

گري (۱) گلي - گهڻي - رستو
دري

ل

لاڻي (۱) مڪزي ذات جا
ماڻهو

م

مجنش (۱) قيامت

معي الدين (۱) شيخ عبدالقادر
جملاني جو لقب يعني دين کي
جياريندڙ

موشيد (۱) مرشيد

مزم (۱) عيب - اوڳوڻ

منگر (۲) هام - جهرو

مئلاني پير (۲) ملتان جو پير
شيخ بهارالدين زڪريا

۳۴ - سر پورب

ا

اَوُنَا (۲) اجڙا (سرائڪي)

اَوُنَا جاوڻا (۱) اجڙا وڃڻ -

آمد د رفت (سرائڪي)

اَبْجَالِدِيَا (۲) ٺاهڻ - جڙوڻ -
اڏڻ

اَنرِيَا (۱) ٺهڻ

اَرُوٽ (۱) خشڪي - سڪلائي

بي آبي

اَزَانِك (۱) اڙانگي - ڏکي

اَسْتَعْرَان (۱) هڏو (پارسي)

الدوهه (۱) ڏڪر - غر

العامي (۲) معاف - انعام جو

لائق - قابل (۳۵-۱)

او ميٽرو (۱) انتظار - غر - ڏڪر

ب

بابت (۱) ڳالهه - بهتار

بَيْل (۲) گنڊ جي چوٽي - مٺاري

جي چوٽي

بيلڪون (۲) ٺهڻون

و

وَادَا (۱) ڏاهڻ - پهاڻ

وَاڄِيِيَا (۱) ٻڌڻ - ڦاهو ٿيڻ -

مڪم ٿيڻ

وَت ٿيڻ (۱) وندڻ - ويڙهڻ

وَدَل (۱) وڏو - بزرگ

وَسِيَل (۲) وسيلو

وَلَايَت (۱) وٺي جو درجو -

اولهائي - بزرگي - مشاهدي

هم

هَنُك () ٻٽ - جسر

هَمَام (۱) بزرگ (عربي)



ت	بلي لائڻ (۱) بهڃائڻ - اڳهائڻ
ٽلڻ (۱) ناز سان ملڻ - تباڻ ڏيڻ	بيائيد بيشينيد (۱) اڃو ويو (بارسي) آڏو پيا، حال نظر
پ	ب
پڄارڻ (۱) بيان ڪرڻ	باجهائڻ (۱) زاريون ڪرڻ - منت ڪرڻ - اهوڪي جون
پسارا (۰) سامان - ڏنڊا - ڪم	جنهن تي باجهه اچي ٻه (۱) ويهه (سرائڪي)
پورييا (۲) پوري - پورب جا رماڪو	پهون (۱) گهٽو - جهڙو - (سرائڪي)
پورڻ (۲) بند پوڻ - وڃڻ	پيلا لڪ - پيلا لڪه (۱) پتي ٽوڻي - نه ٿار يون گڏ
پهه (۱) ڪجهه جي ٽهي يا پوڻي جا ڪرڻ جي لاءِ جوڙي رکي آهي	ت
ف	ت
فهيوارو (۰) مڇي	ٿان (۱) تان - ٿر ٿر
فهيڊار (۲) فقير - فقيري ڏيندڙ در در ويندڙ	ٿڪا (۱) طعنا - مهٽا
ج	ٿڻ (۱) ٿن - ٿت - بدن - جھو ٿوڙ (۱) ٺاهائي - منزل مقصود پري
جبيري (۱) (۲) جهيڙو - مهاڻن جي مڪڙي ذات	

ن	چوڊ (۱) - سجا
داغ (۱) کانگ	جيھيا مس (۲) جهڙي آءَ
داغ گفت فهميدم (۱) کانگ	چ
جيو - ساجوڊير (پارسي)	چالنگ (۱) ٻولي - نوار
س	چشم (۱) اکيون
ساب ٻوڙ (۱) قبول ٻوڙ -	چڏو (۲) جانور جو، رات جو
ٻُجهڻ - اثر وارو ٿيڻ	اڏائندو آهي - شب ٻر
ساٿيهه (۱) وطن	ڍ
سٽاڻي مالنگ (۱) ڏاڍي	درباري (۱) حضوري - مقرب
سهت سان - سخت ضرورت	حاضر
جي ڪري	دلجو (۱) لڳي - مگر - ٻڪي
سر (۱) تي - مٿان	ڦاسائڻ لاءِ ڪڪن مان ٻڪي
سوريجي (۱) سور واري -	جي شڪل نامن
درد مند	ڏوڙو (۱) ڊوڙو - ڦاسد -
ط	ٻانڌي
طاؤس (۲) ٿور	ڏ
	ڏوڏ (۱) ٿورو - ڪارو - ڏهر
	ڏوراڻو - عقاب

گومي (۱) ساختي - گري -
تاش - اس

گول (۱) رت - پور (سرائڪي)

گوو (۲) گانگ

گهٺا (۱) چون

گهيو (۱) بيمار - نياپو -
چيڪي چٽاچي

گ

گام (۱) گامي - گامو يا سوزش
مان - انتظار ۽ ذڪر مان

گمس (۱) خراب حال ۾

گيالعو (۱) گانگ، جو بيمار
آلي

گب

گاراجو (۱) گاليهون ٻوليون
حال احوال - خوشي جي
مخفيل

غ

غراب (۱) گانگ (عربي)

ڪ

ڪاڪيون (۱) اديون -
چاچيون

ڪان ڪان (۱) گانگ جي
ٻولي

ڪانگ (۱) خبر - خبر چار
نياپو

ڪانگل - ڪانگو (۱)
گانگ - گيانعو

ڪانگوڙو (۱) مٿل گانگ
ڪي ڏسي ڪانگن جو گوڙ ۽
مٿل ڪرڻ

ڪنابت (۱) لڪيو - خط

ڪرڻي (۱) گند - ڍونڍ

ڪورلئون (۱) نياز

ل

لا ت (۱) ہولی (۱-۳۶)
 لئی (۱) لئی - ہولی کئی
 (لنورٹ)

م

مارٹون (۱) منیون - نہا کیون
 کنیون
 مئی (۱) کالی زمین ہر کتل -
 ٹنیپ

و

واچٹ - والیٹ (۱) ہڑن
 والی وٹ (۱) اٹری وائی کر
 جہنکری تون وٹین - جگی
 وائی کر
 وٹ (۱) وٹ - وراہ - وراہ گو
 لاکھش
 وٹا لدر (۱) وٹا - عدا - چٹا

وڑ (۱) مر - ہلی

وڑن (۱) رنگ - برا - مہش
 وڑو (۱) گہر - کچی اڈوت
 ہاڑ

وسامٹ (۱) لکچٹ - دروٹین

وٹاٹ (۱) رمٹ - گذارٹ
 وھاہ (۲) خریداری - مال وھاٹ

ھم

ھدھد (۲) مکز وکی - چند ول



۳۵ - سر کا مو ڈ

ا

آرکٹین (۱) نشانین ہر -
 علامتین ہر
 آرٹون (۱) رضائون - انگل -
 ماٹا

جاء - اوطاق
 ٽماڇي (۱) - سو چار ٽماڇي
 منڍ جو حاڪم
 ٽماھ (۲) ٽماھ - اڪيلو
 توڙا (۱) نيٺ - آخر
 ٽي (۱) ٽيلانهن - تڏهن

ڦڻا

ٽوڪ (۲) زبور - گهر

پ

پاڙوڙا (۱) ٻيٺ جا ٻن
 پراڻو (۱)

پراڻي (۲) چادر - ڪنڊھرد

پوک (۱) معلومي - واقفيت -
 سڃاڻپ

پوڻ (۱) پلڻ - گذران ڪرڻ -
 ٻيٺ

پوڻ (۱) پهرين - ڏکين

آمنڻا (۱) پسر - منڍ - گهر
 اڇوڙا (۱) ايرا - ضعيف
 آڻڪ (۱) لڪڻ يا هرڙڻ کان
 پام - بي اعتبا - خدا
 آلاپو (۱) ناپو - نيلو فر جو پڇ
 آهل (۱) نشاني - شڪل - نمونو
 عادت - چوڙ

ب

با لڏي (۱) بانڌلو - هٿي پڌڻ
 جو ڪپڙو (۲) مڇي مارڻ لاءِ
 جهڪو ڪاٺ وغيره درياھ
 رڄهي بدن پڌندا آهن

بيڙو (۱) مڪوڙ زبور - گاني

ڦڻا

ٿريون (۱) ٻن يا ڪن جون
 پريون جن تي ماڻهو ويهي
 ترندا آهن

ٿڪيو (۱) منڊل - رطبي

پڪارڻا (۲) پڪا اڏڻا - ڏيڻا

صاف ڪرڻا

پيڙهي (۲) گادي - تخت

ج

جارا (۱) چار مڇي ڦاسائڻا جا

نن

جامائي (۱) جامندي - شامائي

بادشاهي

جايون (۱) ڏيون - اولاد

جه

جهيڙ (۱) مهاڻن جي مڙي

ڌات جا پن جا ٿا جوڙيندي

آمي

جهڙپ (۱) جهٽ - چڪ - چڪ

ڏنگ (۲-۳۶)

جهلڻ (۱) لڏڻ

چ

چاڳلي (۱) خوبصورت - چڱي

نازداري

چائي (۱) چوائِي - سڌائي

چنگر (۲) ڪوڙو لاءِ

ڇ

ڇهرون (۱) جي سڪن ڪالين

مان ٽڏن وانگي ناميهيون

آمن

ڇيڙي (۱) پڪي - سڪن -

گندگي

ڇڪاڻ (۲) چڪندڙ - ڇڙو

موتِي لڳل

ڌ

ڌوم (۱) ڪام - ڌور

ڏ

ڏاڙهي (۲) چڪ مٿن - کائڻ

اڏا بهجان

مورلڙو (۱) سرلڙو - وڃائڻ
جو ساز

ميرهڻ (۲) مڪرم وارا - سرڻ

مڱو (۱) تڦد - تار

سُمون (۱) سوچار - چار
تماچي

مدهڻ (۱) مڱهڻاڻ

سُنپوڙيون (۱) سنڀريون -

تيار ٿيون

سُنڊري (۱) ساز وڃائڻ جو -

ستار - سهڻي زال

سُنڱهرون (۱) زلڇهريون

مڱو (۱) ٻڌو

موجهيا (۲) ڏٺا

مولهاري (۱) پاڪ - مڱاري

ڳڙو

نش

شعاع (۱) سوچيرو - روشنائي

ڏڙ (۱) ڏڙ (۲) سوراخ - ڏنگ

ڏڙا (۲) ڏنگڙا - ڏنگ

ڏڙا (هندستاني - ڏڙا)

ڏڙا (۲) ڏڙا - وڏا لاهڻا ڏنگ

ڏڙا (۱) سڪل پهرڻ جا داڻا

ڏڙا (۱) ڏڙا - پيٽا - ڏڙا - ڏڙا

ڳڙا

ڍ

ڍارو (۲) پاسي - طرف

ڍ

ڍارو (۱) راجا - بادشاهه - حاڪم

س

ساليگي (۱) مسافر - پرديسي -

سانگ وارو

سما (۱) ماحبت - سبب

سڀت (۲) سڀن جي

سڀت (۲) سڀت

ص

صفات (۱) صفت - منتون

ڪ

ڪا لوڙ (۱) وڌا ڪم - وڌيون

۽ ڪيون ٻيڻ جون ٻاڙون

ڪاميا (۱) جادو

ڪپڙ (۲) وڌائي

ڪڀرڻا (۲) وڌائي - خدا تعاليٰ

ڪرڙيون (۱) ننڍڙيون مڇيون

ڪم (۱) نيلوفر يا ٻيڻ جون

ٻاڙون

ڪو جهيون (۱) بد شڪل

ڪوڙ (۱) پاسو - ڊگر - ڪوڙين

ڪروڙين - گهڻا

ڪوڙيون (۱) نالائق - بد زبان

ڪمپڻيون

ڪوڙيون (۱) نيلوفر يا ٻيڻ

جون مڪريون

ڪينجهڙ - ڪينجهڙ (۱) ڍنڍ

جو نالو

گ

گارا (۱) مڇي جون ڪاريون

گسٽا (۲) وڙهڻ - کونسٽ

گڪي (۱) مڇي

گڪي ڪوڙ (۱) مڇي جي پاس

گڪي پاس - گندي بود

گ

گاڙو (۱) فخر - وڌائي - مستي

گمايون (۱) گم ڪيون -

جھڪيون ڪيون

گند (۱) نيلوفر جون ٻاڙون جي

گذري سال جي مٽي ۾ مڇن

۽ ٻاڙون لڪرن - گند گي

ڪچرو

ممرڪو (۲) مجلس	گندرو (۲) هڪڙي ذات جو
مڪڙيون (۱) پيڙيون	مهاڻو
مٺا (۱) ڪنا	گندري (۱) مهاڻي - مهاڻن جي
ملاح (۱) مهاڻا	مڪڙي ذات
مورچل (۱) مور جي ڪنڀن جو	ل
پکو - مڪين مڪاڻ جو پکو	لڏو (۱) هاڻي جا جانور - هاڻي
مورچيو (۱) وڙايو - موڙ پڌر	جا ڪنا
موڙاڙون (۱) وڙهيون - ننڍا	لغار (۱) پوءِ - پاس
گذا	لوڙهه - لوڙهيون (۱) نيلوفر
مي (۱) مهاڻي	يا بهڻ جون ٻاڏون
مياڻيون (۱) مڇي مارڻ اڳڏ	ليج (۱) ڪپهه
ڪرڻ جون جايون	م
ن	مالاڻو (۱) مهاڻن جي مڪڙي
نرڪا (۲) نڪام - نظر	ذات - مڇي مارڻ وارو
نصبت (۱) مڇين - دولت -	مڇو (۱) دند جو نالو
ذات	محرورم (۱) باحرم - واقف -
نورڻي - نورڻين (۱) نالو	ويجهيا عور
	مٺا (۱) مڇي جو کوزو

خشڪ زمين	گندري جو جنهن تي چاڻ
آڪاس (۱) آسان ڏي	نماهي عاشق مر
اڇاھ (۱) اي اڇو يا اڇا ٻکيو	نوري (۱) نور جا خليل
اي منجو	لياقت (۱) ڏاڻبي - خلافت -
اڏڙ (۱) اڏام - اڏر	عوضگري
آراڻ (۱) مقابلي - اراڻ بٽ -	لياقت (۲) انصاف
ارڻت	هم
آڙي (۲) انڪي	هڪڙون (۱) حاضر - موجود
اڪيل (۱) اڪلاؤ - جلدي	پهندورو (۲) فرحت جي جاء -
آوڻ (۱) خراب مت وارو - اُھڻ	لذت وارو
اوڳاڻ (۲) ڪامن	
اوھير (۱) اُن وقت - ٽيهر	
ب	
ٻڙهه (۱) ٻيڙو - سٺت - پاراڻي	
دوسري	
ڏسڻ	
ٽولو (۱) ماري - ڏڪاري	آڻ (۱) صبح جو ٿارو - سج
	آوڻ ٻڌڻ (۲) ڪام ڪرڻ -
	حيلو ڪرڻ
	آرڻ يا آرڻ (۲) ٻولو - بيان

جھ

جھب ڪرڻ (۱) نند ڪرڻ۔
 بڻڪي ڪرڻ
 جھپيٽ (۲) چڪ۔ ڏنگ۔
 صرب۔ ڌڪ

چ

چرڪيل (۲) ڊل۔ جڏهنڪي
 آڱي چرڪ بيل مڇي
 چيرون ڪرڻ (۲) مارڻ
 چيڙڪرڻ (۲) چيڙڻ۔ چورڻ

ڊ

ڊڊا (۱) جانور۔ حيوان
 (پارسي ڊڊ)

ڍ

ڍڍو (۱) مڙڻ۔ ڪري پوڻ

ڙ

ڙڙو (۱) اشارو۔ ڳجهو

ڻ

ڻپ (۲) اڻي جو اڻي۔ اڻهي
 وقت

پ

پانولڊو (۱) سخي۔ وڻ بندو
 پارڪ (۱) پرڪ۔ امتحان۔
 آزمائش

پاريڙي۔ پارهيڙي (۱) پڪي
 مار بندو۔ ڇڪار

پري (پرون) (۲) پيڙهي۔ شجرو

پڪڙالڏيون (۱) پڪڙون۔ پڪ۔
 پڙ۔ ڪٽي

پهه ڪرڻ (۱) خيال ڪرڻ۔
 لهره ڪرڻ۔ ارادو ڪرڻ

ڄ

ڄڄل (۱) ڏڪ۔ عذاب

ڄڄهر (۱) جڄهنوٽ۔ جڄهن

س

مانگاهڻ (۱) رهن

منڪو (۲) ڏڪ

منپ (۱) (۲) نانگ - بلا

مسر (۱) چگوسر

منجهه (۱) رات - منجهو -

سانجهي

سوجهه (۱) خبر - سد - معلوميت

ڪ

ڪاڀي (۲) ڪڀي - نانگ

جو نسر - ڪاڻپ

ڪارا (۲) ڪارا نانگ

ڪاراڻل (۱) مور سر يا راڳهي

جو نالو

ڪارو لپار (۲) هيبت ناڪ

ڪارو اولداو

ڪائورو - ڪائورو (۱) مڪزي

نسر جو پکي

ڪنڪو (۲) ڪنڪ - ڪام

زدر - ڪل

ڪڇيا (۲) ڏها

ڪڇر (۲) نانگ جو نسر

ڪسر (۱) خراب سر

ڪلي ويز (۲) جنگا جي محل

لڙائي وقت

ڪندار (۱) چوئي يا ڪنگي

دارا

ڪنگ (۱) هاڻي جو پکي

ڪوڙ (۱) خراب مت

ڪوڙيل (۱) بي وقت

ڪهو (۲) ڪهيو - ڪهڙو -

ڪير

گ

گڙ (۱) نانگ جو نسر

گندي (۱) ڏوري - لهي (ڪندڙ)

گھڙو - دلير ڳالهه سان ڏيندو نگ	گومي
کوڙ ڪوڙ (۱) ٻالڪي کوڙڻ يا جهانڻ - کپڻ - مڪر رڪڻ	ل لا کيڻي (۲) چڻي
نگ	لڙ (۱) درياھ - اونهو ٻالڪي - لڙو ٻالڪي
گاروڙي (۲) نانگ وٺندڙ - نانگن کي منڊ مٽندڙ	لڪو (۱) مڪڙو ٻالڪي جو ٻڪي لاکي چاچي
گڙ - گڙو (۲) مرشد	لڻو (۱) مڪڙ ٻالڪي جو ٻڪي هنج جهڙو ٿوڻي
گڙهيڻا (۲) جنجا گڙ يا مرشد ميڻا آڻڻ	لڻو پٽو (۲) خوشامد
گڙت (۲) رم	لڻو (۱) نمڻ - جهڪڻ
گڙ	لڻو (۲) ٻلڻ جو ڍول ناز جو ٻلڻ
گڙو (۱) گول	ڀ
گڙو اهو (۲) ڳوٺ - ڳوٺ ميرو	ڀڻڻ (۱) ڏسڻ
گھڙ	ڀڻڻ (۲) مڏي - ڪڍڻ - خرابي
گھڙت (۱) وجه	
گھڙت (۱) بهانو - عذر - حرڪت	

ن

لؤلؤ (۲) لوڙت - نماز

نپو (۲) ذات

و

وَأُجْدِيَان (۲) وَاُجْن مان - وات
مان - چين جي ڪندن مان

وار (۱) وير - وقت

وايسنگ (۲) نانگ جو قسم

واهيرو (۲) بکرن جي آڪيري
پر دهاڻجو وقت

وار (۱) دئون - وچ

وئي (۲) ورهي - وندي

وامانگ (۱) نڪرڪرڻ - گهٽي

ڪرڻ

وَأُنَّ (۱) وئون - وچ

وَأُنَّ (۱) رنگ - قسم - وقت

ويار (۲) وچا

ه

هرايو (۱) - پدل

هون (۲) ماحبت - ڪشش -

چڪ تان

هيراون (۱) هريل



۳۷ - سر بسنت

ا

أَخُولك (۱) استاد - سيڪار بندڙ

سڌ بندڙ

أَذْمِيَا (۱) نڪتا - اهرها

أَمْت (۱) خلق - مخلوقات

انگورئون (۱) وطن جا گونچ

يا نارين - گل جو قسم

اوناھڻ (۱) اڀارڻا پيدا ڪرڻ

اوداڻ (۱) اوڙ - مٿي جا

اُورمڪني جاء (مدد ستاني)

پارڻ وڌيڪ سڪندي رهي

ڪ

ڪاهه (۱) ڪوم - ڇا
ڪيڪي (۱) هڪڙو گل جو
وڻ، جو سال هر هڪ ڀيرو گل
ٿو ڪري ۽ اُلهي جي لاءِ
بلائون ۽ ٻيا جانور ۽ ماڻهو
منتظر ۽ آس هر رهندا آهن

ک

ڪنڀهار (۱) مڪڙي گل جو نالو

گ

گوري (۱) خوبصورت زال

س

ساهه (۱) ميهيو - موسر (ڦلن
ماد = بهار جي موسر)
موڙ (۱) پور - گل

ض

هوند (۱) چوڪڙن - چوڪڙ

پورو ٿيو

ب

بست - بست (۱) بهار جي موسر
سُر يا راڳي جو نالو
بِن راهه (۱) وڻ رام - وڻڪار
نبانات - اوڙ
کُل (۱) برابر - مَن

پ

پاهه - سان - وڻ
پراڻ (۱) پراڻا - جهونا

ڦ

ڦولي (۱) ڦلھاري - گل ڪمانين

ج

جوڙ (۱) برابر - مَن

ش

مڪائون (۱) بائون - مڃتائون
نذر

ميل - ميلهه (۱) ڪڍا

اٿارٽي طرفان ڇپايل ڪتاب

ڪتاب جو نالو	مصنف جو نالو	قيمت روپيا
سنڌي صورتخطي ۽ خطاطي	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	500-00
سڀي جي ٻولي	ڊاڪٽر داد محمد بروهي	25-00
اسان جون اکيون	علي مرتضيٰ ڌاريچو	25-00
سنڌ پر فقهي تحقيق جو ارتقاء	ڊاڪٽر قاضي يار محمد	35-00
ماليي- اٻاڙي جي ٻولي	پروفيسر شيخ محمد فاضل	35-00
شڪارپور جي ٻولي	ڊاڪٽر ميمڻ عبدالجيد سنڌي	28-00
جواهر لغات اڪيچار	آخوند عبدالرحيم عباسي	250-00
سنڌي ٻوليءَ جو آڳاٽو ذخيره	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	120-00
ٿر جي ٻولي	هدايت پير ۽ عبدالجبار جونيچو	40-00
ماچر، ڪڪڙائي ۽ گاري جي ٻولي	حافظ حبيب سنڌي	50-00
ٻولي جي واڌ ويجهه	حاجي اسرار الدين مجيدانو	25-00
شاه جو رسالو	مرزا قليچ بيگ	100-00
لغات لطيفي	مرزا قليچ بيگ	50-00
هندوستان جي زباني جو جائزو	مترجم ڊاڪٽر نواز علي شوق	15-00
سنڌي پرائمر ۽ ريٽر (استادن لاءِ هدايتون)	قادر داد افغان	10-00

ڇپائي هيٺ

سنڌو لکت جو پيم الاترامي	هنتر : مترجم عطا محمد پنهور
لکتو سان لاڳاپو	ايس - آر - راڌ: مترجم عطا محمد پنهور
سنڌو لکت	
سنڌي براهوي ٻوليءَ	ڊاڪٽر داد محمد
جو تقابلي جائزو	عزيز الله "عزيز" بروهي
خالق جون سائنسي ڪاريگريون	روپڙي : مترجم : عطا محمد پنهور
سنڌ جو مهراڻ	مخدوم محمد هاشم لکوي
رشف الزلال	مترجم عبدالرسول قادري بلوچ



سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو - حيدرآباد

فون نمبر: ۶۵۲۴۵۷

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ” اُداس نسلين “ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻگ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻَ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پڙهندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيتڙو ڪَندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڏڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پڻ) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پڻ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پڻ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پڻ به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پڻ ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پڻ جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پڻ پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پڻن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پڻن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پڻ The Reading Generation

پَننَ کي کليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پتاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائين. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃين.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجهه ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٺ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرن ٿا.

... ..

ڄڻ ڄڻ جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چڙين ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ چڙين ٿا؛

... ..

ڪالهه هيا جي سُرخ گلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اٿي، هي بم-گولو،

جيڪي به ڪٿين، جيڪي به ڪٿين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا رازا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پارڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، ان ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پڙهندڙ نسل . پ ن The Reading Generation

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **چو، ڇاڻا ۽ ڪينئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پيءُ
 پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
 - اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل - **پَنَ** The Reading Generation